

Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

II PRILOG
IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE
O CRNOJ GORI
za period
20. oktobar 2018 – 1. mart 2019.

Podgorica, mart 2019.

UVOD

Odnosi Crne Gore i Evropske unije

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji održanoj u Briselu 10. XII 2018. otvorila pregovore u poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene.

Vlada je 31. I 2018. donijela Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2020, kao i Izveštaj o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020, za 2018.

Devetnaesti kvartalni izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju za period jul - septembar 2018. usvojen je 29. XI 2018, dok je Dvadeseti kvartalni izvještaj usvojen 31. I 2019.

Vlada je 31. I 2019. usvojila Osmi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje – Pravosuđe i temeljna prava za period jul – decembar 2018. s Petim polugodišnjim izvještajem o realizaciji Operativnog dokumenta za sprječavanje korupcije, a na istoj sjednici je usvojen i Osmi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 24. pregovaračko poglavlje – Pravda, sloboda i bezbjednost za period jul – decembar 2018.

U cilju održavanja dinamike u procesu pristupanja Evropskoj uniji, Vlada je 25. X 2018. usvojila Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava. Vlada je 1. XI 2018. usvojila više informacija o planu ispunjenja završnih mjerila za privremeno zatvaranje pregovora i to za pregovaračka poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika, 4 - Sloboda kretanja kapitala, 5 - Javne nabavke, 6 - Privredno pravo, 10 - Informatičko društvo i mediji, 15 – Energetika i 31 - Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, odnosno o ispunjenju završnih mjerila za pregovaračko poglavlje 7 - Pravo intelektualne svojine.

U kontekstu sprovođenja obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), nastavljen je dijalog relevantnih struktura za njegovo sprovođenje. U izvještajnom periodu su održana dva redovna sastanka između Crne Gore i Evropske unije: 23. X 2018. je održan jedanaesti sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju s drugim zemljama članicama, a 22. XI 2018. jedanaesti sastanak Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku.

Šesnaesti sastanak Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje Evropske unije i Crne Gore održan je 14. i 15. XI 2018. u Strazburu, dok je osmi sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održan 12. XII 2018. u Briselu.

Dvanaesti sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora između civilnog društva Evropske unije i Crne Gore održan je 18. XII 2018. u Briselu.

U pogledu regionalne saradnje s državama kandidatima, održan je sastanak pregovaračkih timova Crne Gore i Srbije na Zlatiboru, 20-22. XII 2018.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI

1.1. Demokratija

1.1.1. Izbori

Predsjednik Crne Gore raspisao je 29. XI 2018. izbore za izbor odbornika u Skupštini opštine Tuzi - opštine u okviru Glavnog grada, za 3. III 2019. Na izborima učestvuje šest izbornih lista: Tuzi pobjeđuju DPS - Milo Đukanović; Za dobro građana Malesije SNP CG; Aleksa Bečić - Demokrate – Pobjede, a ne podjele; Socijaldemokrate - Ivan Brajović - Dosljedno za Tuzi; Malesija nas ujedinjuje; Bošnjačka stranka „Mudar izbor“.

Birački spisak je zaključen 20. II 2019, a izbori će se odvijati na 30 biračkih mjesta i na dva izdvojena biračka mjesta u Kazneno-popravnog domu i Istražnom zatvoru Podgorica. Ukupan broj birača u opštini Tuzi je 11 904. Do 26. II 2019. Državnoj izbornoj komisiji nijesu dostavljeni zahtjevi domaćih i stranih posmatrača za posmatranje izbora. Takođe, u ovom periodu nije bilo ni prigovora učesnika izbora. Državna izborna komisija je u cilju zakonitog sprovođenja izbora i kvalitetnog rada izborne administracije izvršila obuku biračkih odbora. Obuka je obuhvatala kako teorijski, tako i praktični dio tj. rad sa elektronskim uređajem za identifikaciju birača.

U predmetnom periodu potpisan je i Sporazum o donaciji informatičke opreme između Državne izborne komisije i OEBS-a. Ovaj projekat je vrijedan više od 170 000 eura i omogućava internu ekspertizu, razvoj softvera koji obrađuje izborne podatke, unapređenje i standardizaciju web stranica.

1.1.2 Skupština

Normativne i nadzorne aktivnosti

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. održano je sedam sjednica u redovnom zasijedanju Skupštine Crne Gore 26. saziva. Skupština je donijela 21 zakon, tri odluke, 29 odluka o izboru, imenovanju i razrješenju. U istom periodu, Skupština je usvojila odnosno prihvatila 13 izvještaja i šest finansijskih planova nezavisnih regulatornih tijela.

Tri posebne sjednice Skupštine bile su posvećene premijerskom satu (jedna sjednica) i premijerskom satu i poslaničkim pitanjima (dvije sjednice). Predsjedniku Vlade je postavljeno 19 pitanja, a članovima Vlade 155 pitanja.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. radna tijela Skupštine održala su pet kontrolnih i 13 konsultativnih saslušanja, od kojih jedno konsultativno saslušanje na zajedničkoj sjednici odbora.

Odbor za bezbjednost i odbranu održao je 2. XI 2018. konsultativno saslušanje na temu „Kontrola granica i dijeljenje informacija u kontekstu sprječavanja i borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma sa posebnim osvrtom na: sistem napredne informacije o putnicima, evidenciju imena putnika i prikupljanje biometrijskih podataka“. Sjednici su prisustvovali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije. Odbor je na sjednici održanoj 30. XI 2018. sproveo i konsultativno saslušanje vojno-diplomatskog predstavnika Crne Gore prije stupanja na dužnost pomoćnika izaslanika odbrane u Republici Austriji, u Beču, ujedno pomoćnika vojnog savjetnika u Stalnoj misiji Crne Gore pri UN-u, OEBS-u i drugim međunarodnim organizacijama u Beču, na rezidentnoj osnovi i pomoćnika izaslanika odbrane u Republici Slovačkoj, Republici Češkoj i Republici Mađarskoj, na nerezidentnoj osnovi.

Odbor za međunarodne odnose i iseljenike održao je dva konsultativna saslušanja, 5. XI 2018, povodom davanja mišljenja o kandidatima za mjesto izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u: Saveznoj Republici Njemačkoj, na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Berlinu i Republici Poljskoj, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Varšavi.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet održao je 31. X 2018. kontrolno saslušanje ministra saobraćaja i pomorstva na temu: „Razvojna politika Aerodroma Crne Gore u svijetlu predloženog koncesionog akta“. Odbor je 15. I 2019. održao konsultativno saslušanje na temu: „Stanje u bankarskom sektoru Crne Gore“, kojem su prisustvovali predstavnici Centralne banke, kao i konsultativno saslušanje, 12. II 2019, na temu: „Funkcionisanje Fonda za zaštitu depozita nakon uvođenja stečaja u Invest banci Montenegro“, kojem je prisustvovao direktor Fonda za zaštitu depozita.

Odbor za ljudska prava i slobode, u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2018, održao je 17. XII 2018. kontrolno saslušanje koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2017-2019, ministra rada i socijalnog staranja. Tema kontrolnog saslušanja bila je „Sumiranje rezultata implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na oblast Konik“.

Odbor je održao i dva konsultativna saslušanja. Na sjednici od 3. XII 2018. održano je konsultativno saslušanje predstavnika institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva pravde, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva finansija i Ministarstva unutrašnjih poslova. Tema saslušanja bila je „Implementacija Akcionog plana

za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. i aktivnosti preduzete na implementaciji Preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017, koji je na zahtjev UNICEF-a, pripremila Coram International at Coram Children's Legal Centre". Odbor je 24. XII 2018. održao i konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova i direktora Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na temu „Stanje u zatvorskom i pritvorskom sistemu Crne Gore“. Posebna pažnja posvećena je nalazima u Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru i praćenju realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016 („Sl. list CG“, broj 52/17) i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izvještaja o ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica lišenih slobode, smještenih u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija („Sl. list CG“, broj 16/18).

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport održao je 27. XII 2018. kontrolno saslušanje ministra kulture na temu: „Zaštita nepokretnih kulturnih dobara u Crnoj Gori“. Sjednici su, pored članova Odbora i ministra kulture, prisustvovali i generalni direktor Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture, državni sekretar u Ministarstvu kulture i direktor Uprave za zaštitu kulturnih dobara. Odbor je 15. II 2019. održao i kontrolno saslušanje ministarke nauke na temu: „Ulaganja u nauku u Crnoj Gori: realizovano - planirano“.

Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje održao je tri konsultativna saslušanja u ovom periodu. Na sjednici od 24. XII 2018. održano je konsultativno saslušanje na temu: „Realizacija aktivnosti na regulaciji toka rijeke Bojane“, na kojoj su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstva održivog razvoja i turizma predstavili mjere koje se konstantno preduzimaju kako bi se poboljšao tok rijeke Bojane, kao i konsultativno saslušanje na temu: „Primjena ocjena i stavova Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje povodom razmatranja preporuka iz Konačnog izvještaja DRI o reviziji finansijskog izvještaja Javnog preduzeća 'Regionalni vodovod crnogorsko primorje' Budva za 2016. godinu“. Sjednici su prisustvovali predstavnici Državne revizorske institucija i Regionalnog vodovoda crnogorsko primorje. Sjednica je održana sa ciljem praćenja realizacije ocjena i stavova Odbora, utvrđenih na 16. sjednici, koja je održana 22. XII 2017. Na sjednici održanoj 26. XII 2018. Odbor je održao i konsultativno saslušanje na temu: „Primjena Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata“, kojem su prisustvovali predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Zajednice opština i Inženjerske komore.

Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje održao je 30. I 2019. kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja na temu: „Sprovođenje Zakona o zaštiti i zdravlju na radu“. Sjednici su prisustvovali i direktor Uprave za inspeksijske poslove, generalni sekretar Saveza sindikata, generalni sekretar Unije slobodnih sindikata, predsjednica Unije

poslodavaca i potpredsjednik Privredne komore, zatim načelnica Direkcije za zaštitu na radu Ministarstva rada i socijalnog staranja, glavna inspektorica rada u Odsjeku za inspekciju rada i inspektor rada za oblast zaštite na radu. Odbor je 22. X 2018. održao i konsultativno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja povodom Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Na drugoj zajedničkoj sjednici Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, 21. XII 2018, održano je konsultativno saslušanje na temu „Primjena Ugovora o koncesiji zaključenog između Vlade Crne Gore i D.O.O „Vektre Jakić“. Sjednici su prisustvovali predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprave za šume, Poreske uprave, Državne revizorske institucije (DRI) i D.O.O. „Vektra Jakić“.

Radna tijela Skupštine, u okviru nadzornih aktivnosti, realizovala su u ovom periodu i više posjeta drugim institucijama i organizacijama.

Saglasno Zaključku sa konsultativnog saslušanja održanog 2. XI 2018, a u skladu sa odredbama Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, članovi Odbora za bezbjednost i odbranu boravili su 6. XI 2018. u posjeti Sektoru granične policije Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova. U okviru posjete članovi Odbora obišli su granične prelaze sa Bosnom i Hercegovinom (Ilino brdo) i Republikom Hrvatskom (Debeli brijeg). Posebna pažnja bila je posvećena mjerama i radnjama na sprovođenju nadzora nad državnom granicom, kao i pitanju reagovanja na eventualni priliv migranata i izbjeglica, te planirane aktivnosti Sektora granične policije s tim u vezi.

Predsjednik i članovi Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje posjetili su 20 XI 2018. Centar za djecu i mlade „Ljubović“ - Podgorica. U okviru posjete predstavnici Odbora održali su sastanak sa direktoricom Centra i specijalnim pedagogima Centra i obišli prostorije u kojima borave šticećenici kako bi se uvjerali o adekvatnim uslovima njihovog boravka.

Predsjednik i članovi Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport posjetili su 13. II 2019. Fondaciju za promovisanje nauke, u Podgorici i sastali se sa predsjednikom Fondacije i njegovim saradnicima.

Održano je i više tematskih sjednica odbora, uz učešće predstavnika nadležnih državnih institucija, nevladinog sektora i međunarodnih organizacija. Odbor za rodnu ravnopravnost obilježio je početak Nedjelje ponosa 12-18. XI 2018, održavanjem tematske sjednice na temu „Pravni okvir poštovanja prava LGBTIQ osoba“ (12. XI 2018). Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport održao je tematsku sjednicu „Zaštita djece na Internetu“, koja je organizovana u skladu sa Zaključkom sa 16. sjednice Odbora, posvećene temi: „Upotreba ICT u obrazovanju: dokle smo stigli i kuda idemo?“ (15. XI 2018). Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje održao je sjednicu povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv

HIV/AIDS-a (26. XI 2018), dok je Odbor za rodnu ravnopravnost obilježio 75 godina političke participacije žena u Crnoj Gori (6. XII 2018). Povodom obilježavanja 10. decembra - Međunarodnog dana ljudskih prava, Odbor za ljudska prava i slobode organizovao je konferenciju na temu „Zaštita podataka o ličnosti u Crnoj Gori - zakonodavstvo i praksa“ (5. XII 2018). Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport održana je povodom obilježavanja 27. januara - Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta (25. I 2019).

Deveto zasijedanje Ženskog parlamenta posvećeno realizaciji aktivnosti na polju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, a u toku trajanja globalne kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, održano je 26. XI 2018.

U cilju realizacije mjera predviđenih Planom aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore za period septembar 2016 – septembar 2018, Odbor za rodnu ravnopravnost, u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao je 8. i 9. XII 2018. dvodnevnu radionicu za poslanike/ce i zaposlene u Skupštini, na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“. Učesnicima/ama radionice prezentovane su osnove rodno odgovornog budžetiranja, analiza politika, analiza isplativosti i učinkovitosti sa posebnim akcentom na rod i međunarodne primjere u praksi rodno ogovornog budžetiranja.

U okviru nadzornih aktivnosti, radna tijela Skupštine, u ovom periodu, razmotrila su sljedeće izvještaje koje pojedini organi, saglasno zakonu, dostavljaju Skupštini: Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018. za period jul 2017 – jun 2018, Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2017, Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1. I - 31. VII 2018, Izvještaj o reviziji Predloga zakona o Završnom računu budžeta Crne Gore za 2017, Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije za period oktobar 2017 – oktobar 2018.

Pored navedenog, Odbor za evropske integracije, razmotrio je više izvještaja o procesu pristupanja EU: Sedamnaesti kvartalni izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period januar – mart 2018; Osamnaesti kvartalni izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period april – jun 2018; Deveti polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period januar – jun 2018.

Saglasno odredbama Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane Odbor za bezbjednost i odbranu usvojio je 20. XII 2018. Plan parlamentarnog nadzora za 2019.

Izorno zakonodavstvo

Odbor za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva obrazovan je Odlukom Skupštine Crne Gore koja je donijeta 30. X 2018, na Trećoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja. Skupština je na Trećoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja, 12. XI 2018, donijela Odluku o izboru predsjednika, zamjenika predsjednika i članova Odbora.

Odbor za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva održao je prvu sjednicu 13. XI 2018, s ciljem utvrđivanja metodologije i daljih aktivnosti Odbora, i s tim u vezi donio Zaključke sa 14 tačaka koje sadrže zadatke i obaveze koje treba realizovati u narednom periodu. Na drugoj sjednici, 27. XI 2018, Odbor je nastavio utvrđivanje metodologije i daljih aktivnosti. Obrazovana je komisija koja je razmotrila dostavljene prijave na javni poziv za izbor dva pridružena člana iz reda akademske zajednice i javni poziv za izbor tri pridružena člana iz reda nevladinog sektora (objavljeni 14. XI) i Odboru dostavila izvještaje. Odbor je 27. XI 2018. donio Odluku o izboru pridruženih članova Odbora. Utvrđena je organizaciona struktura Odbora, koja podrazumijeva formiranje sedam radnih grupa u skladu sa zadacima Odbora, a formiran je i Sekretarijat Odbora sa 14 članova.

Tokom decembra 2018. šest radnih grupa održalo je sastanke na kojima su poslanici i pridruženi članovi iz NVO sektora i akademske zajednice razmatrali metodologiju rada i aktivnosti kojima će se baviti radne grupe Odbora u narednom periodu, a sa ciljem pripreme zakonskih rješenja i njihovog upućivanja Odboru na razmatranje. Tokom januara 2019. održani su konsultativni sastanci radnih grupa, na kojima su detaljno analizirani pravni okviri, dostavljene preporuke i razmatrane mjere za dalje aktivnosti.

U ovom periodu ostvarena je komunikacija sa nadležnim državnim institucijama (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde, Ministarstvo kulture, Vrhovni sud-Sudski savjet, Državna izborna komisija, Državna revizorska institucija, Agencija za sprječavanje korupcije, Agencija za elektronske medije, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, opštinske izborne komisije), kao i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, koji su Odboru dostavili svoje prijedloge i sugestije.

Sekretarijat Odbora izradio je analizu pravnog okvira iz nadležnosti Odbora, analizu preporuka iz konačnih izvještaja OEBS/ODIHR-a za parlamentarne izbore 2016. i predsjedničke izbore 2018, kao i analizu preporuka koje su dostavili pridruženi članovi Odbora i nadležne državne institucije.

Ostvarena je komunikacija sa Ministarstvom kulture sa ciljem da se usklade aktivnosti na sprovođenju javne rasprave i organizacije okruglih stolova povodom izrade medijskih zakona, kao i komunikacija sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti i Univerzitetom Crne Gore, kako bi u narednom periodu omogućili organizaciju okruglih stolova. Formirana je baza istraživačkih radova iz oblasti izbornog zakonodavstva i nastavljena njihova dopuna i razrada. Izrađena je web platforma

(www.izbornoskupstina.me), koja je u fazi testiranja, a ima za cilj da omogući intenzivniju komunikaciju i online komentarisanje svih dostupnih dokumenata.

Ostvarena je, takođe, komunikacija sa relevantnim međunarodnim organizacijama (OEBS/ODIHR i Venecijanska komisija) i Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, koji su iskazali spremnost da pruže ekspertsku podršku i pomoć i prate rad Odbora.

Izrađen je Plan za angažovanje eksperata za podršku Odboru, koji je dostavljen predstavnicima međunarodnih organizacija uključenih u proces reformi. U komunikaciji sa Ambasadom Slovačke u Crnoj Gori, razmatrane su aktivnosti koje je moguće realizovati u periodu slovačkog predsjedavanja OEBS-u, uključujući organizovanje posjete slovačkog eksperta za oblast medija i društvenih mreža tokom marta 2019, kao i posjete parlamentu Slovačke u drugoj polovini 2019, pod pokroviteljstvom OEBS-a. Planirane su i posjete Estoniji i Hrvatskoj, u cilju razmjene iskustava i dobrih praksi u oblasti izbornog zakonodavstva. U komunikaciji sa predstavnicima Venecijanske komisije, najavljena je posjeta eksperata za kraj marta ili početak aprila 2019. Posjeta predstavnika ODIHR-a sa ciljem da se usaglase dalje aktivnosti u odnosu na potrebe Odbora realizovana je 20. II 2019.

Administrativni kapaciteti

Broj zaposlenih na dan 20. II 2019. je 198. Od tog broja 191 lice je zaposleno na radnim mjestima koja su sistematizovana Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine (ukupno je sistematizovano 166 radnih mjesta sa 255 izvršilaca), uključujući i tri službenika/ce za koje je utvrđeno mirovanje prava i obaveze iz rada i po osnovu rada. Takođe je zaposleno sedam savjetnika/ca predsjednika i potpredsjednika Skupštine.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, 12 službenika je zasnovalo radni odnos na neodređeno vrijeme, dok je za jednog savjetnika potpredsjednika Skupštine utvrđen prestanak mandata.

Transparentnost i otvorenost rada

Skupštini je u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. podnijeto deset zahtjeva za pristup informacijama. Na osam zahtjeva je odgovoreno, dok je priprema odgovora na preostala dva zahtjeva u toku. Posebna pažnja je i u ovom periodu posvećena informisanju javnosti o radu Skupštine, daljem unapređenju transparentnosti rada i jačanju veza sa građanima, zbog čega je Skupština prepoznata kao jedna od najtransparentnijih institucija u zemlji i šire. Skupština je u ovom periodu nastavila i sa praksom objavljivanja svih bitnih informacija o svom radu na internet stranicama.

1.1.3. Upravljanje

1.1.3.1. Vlada

Realizacija Programa rada Vlade

Vlada je u periodu od 20. X 2018 - 1. I 2019. od ukupno planiranih 100 obaveza, realizovala 62 obaveze, odnosno 62 %.

Do polovine I kvartala (u periodu od 1. I - 20. II 2019) održano je 5 sjednica Vlade, na kojima je razmatrano ukupno 11 obaveza iz Programa rada Vlade za 2019.

Sprovođenje analize procjene uticaja propisa (RIA) u postupku izrade propisa

U periodu od 20. X 2018 – 20. II 2019, Vlada je razmotrila i utvrdila 32 prijedloga zakona. Za 28 prijedloga zakona Vladi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za četiri prijedloga zakona predlagači su, saglasno članu 33 stav 2 Poslovnika Vlade Crne Gore dostavili obrazloženje da ne treba vršiti RIA-u. Naime, članom 33 stav 2 Poslovnika Vlade propisano je da ako predlagač ocijeni da u postupku pripreme zakona ili drugog propisa ne treba vršiti RIA, dužan je da to posebno obrazloži. Uvažavajući navedeno, uz obrazloženje predlagača, Ministarstvo finansija je bilo saglasno da u postupku usvajanja navedenih propisa nije potrebno vršiti RIA-u. Osim toga, za Predlog zakona o budžetu i Predlog zakona o završnom računu budžeta ne radi se RIA.

U istom periodu, Vlada je razmotrila i donijela 21 uredbu. Od toga, za 16 uredbi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za pet uredbi predlagači su ocijenili da nije potrebno vršiti RIA-u.

Transparentnost rada Vlade

Nastavljene su aktivnosti na daljoj afirmaciji transparentnosti rada Vlade i informisanja javnosti o politikama Vlade.

U periodu od 20. X 2018 – 20. II 2019. Generalnom sekretarijatu Vlade ukupno je podneseno 39 zahtjeva za pristup informacijama. Postupak odlučivanja o dva zahtjeva je u toku, dok su svi ostali zahtjevi riješeni na jedan od zakonom propisanih načina. Struktura podnosilaca zahtjeva je sljedeća: NVO 35 i fizička lica četiri zahtjeva.

1.1.3.2. Komisija za žalbe

Vlada je 25. X 2018. donijela rješenje o imenovanju Komisije za žalbe, čiji predsjednik i članovi shodno članu 141 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG", broj 2/18), svoju funkciju obavljaju profesionalno.

Komisija za žalbe je u periodu od 20. X - 31. XII 2018. održala osam sjednica i razmotrila ukupno 173 predmeta od čega su 164 žalbe na akte prvostepenih organa, sedam predmeta po presudama Upravnog suda, jedan zahtjev za naknadu troškova upravnog postupka i

jedan prijedlog za oglašavanje rješenja ništavim. Komisija je odlučila u 166 predmeta dok se za sedam predmeta čeka dopuna spisa od prvostepenog organa.

Od ukupnog broja riješenih predmeta, u 111 predmeta žalba je usvojena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje, u 41 predmetu žalba je odbijena, u šest predmeta postupak je obustavljen, u šest predmeta Komisija je usvojila žalbu i naložila prvostepenom organu da donese rješenje, u jednom predmetu Komisija je donijela dopunsko rješenje kojim je odbila zahtjev žalioaca u vezi troškova upravnog postupka i u jednom predmetu nije prihvatila prijedlog za oglašavanje rješenja ništavim.

Komisiji je u ovom periodu dostavljeno 17 tužbi, sa zahtjevom Upravnog suda da mu dostavi odgovor na tužbe i spise predmeta. Komisija je odgovorila na svih 17 tužbi.

Tako je u izvještajnom periodu, po izjavljenim tužbama, u radu kod Upravnog suda bilo ukupno 37 predmeta. Od toga sud je odlučio u 20 predmeta i to tako što je u 11 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu, a u devet predmeta usvojio tužbu i poništio rješenje Komisije za žalbe.

U navedenom periodu, Komisiji za žalbe dostavljeno je osam presuda Vrhovnog suda od kojih je u šest predmeta zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbijen, a u dva predmeta usvojen.

1.1.3.3. Lokalna samouprava

Usljed potrebe za stvaranjem zakonskog okvira koji bi obezbijedio uspješnije sprovođenje komunalnog reda koji je propisan zakonima i opštinskim odlukama, Vladi je u decembru 2018. dostavljen inovirani Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnoj policiji, na razmatranje i utvrđivanje. Prijedlog je dostavljen nakon sprovođenja svih proceduralnih aktivnosti, usaglašavanja sa zainteresovanim javnostima, jedinicama lokalne samouprave i nadležnim institucijama, te opštim principima Evropske Povelje o lokalnoj samoupravi, kao i sa rješenjima najbolje prakse kako u okruženju tako i u drugim evropskim zemljama. Prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnoj policiji dodatno se unapređuje pravni okvir za organizovanje i djelovanje komunalne policije, a u cilju prevazilaženja dosadašnjih teškoća u održavanju komunalnog reda i stvaranju uslova da se obezbijedenje komunalnog reda u praksi vrši na efikasniji način. Vlada je zauzela stav da je ovaj Zakon, osim navedenog takođe potrebno unaprijediti u dijelu koji se tiče jačanja ovlašćenja komunalnih policajaca u oblasti zaštite životne sredine, te da se ova aktivnost predvidi za završetak narednog kvartala 2019.

Takođe je u procesu praćenja primjene zakonskih rješenja, u saradnji sa UNDP Crna Gora u okviru projekta „EU podrške reformi javne uprave u Crnoj Gori”, a u cilju unapređenja funkcionisanja sistema lokalne samouprave, organizovane su tri radionice za predstavnike

svih lokalnih samouprava, tokom kojih su definisani odgovori na pitanja i nedoumice koje su lokalne samouprave imale u dosadašnjoj primjeni novog zakonodavnog okvira iz ugla Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Zakona o upravnom postupku, kao i tokom sprovođenja Plana optimizacije. Ovom prilikom u saradnji sa Upravom za kadrove, date su i smjernice za sprovođenje i implementaciju Centralne kadrovske evidencije na lokalnom nivou i izrade Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kao i razjašnjena primjena Uredbe o kriterijumima i bližem načinu sprovođenja provjere znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina za rad u lokalnoj upravi.

U cilju odnosno Podsticanja međuopštinske saradnje na osnovu analize međunarodne prakse, prikupljeni su odgovori na upitnike i informacije iz jedinica lokalnih samouprava koje su mapirane od strane konsultanata angažovanih na projektu Analize i podrške razvoju međuopštinske saradnje i pripremljene prve verzije ovog dokumenta.

1.1.4 Civilni sektor

U izvještajnom periodu, konstituisan je novi Savjet za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija, u čijem sastavu je šest predstavnika NVO sektora i šest predstavnika organa državne uprave na visokorukovodnom nivou. Savjetom predsjedava ministarka javne uprave. Osnovni zadatak Savjeta je da prati primjenu Strategije unaprjeđenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija 2018-2020, daje mišljenja o nacrtima propisa, odnosno strateškim i drugim dokumentima koji se odnose na rad i razvoj nevladinih organizacija u Crnoj Gori, u cilju unaprjeđenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija i daje mišljenja u vezi sa primjenom propisa, odnosno strateških i drugih dokumenata koji se odnose na rad i razvoj nevladinih organizacija u Crnoj Gori. Od konstituisanja, Savjet je održao četiri sjednice i to: 3. X 2018, 9. XI 2018. i 10. XII 2018, te četvrtu sjednicu, 6. i 15. II 2019.

U skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama, Vlada je 15. XI 2018. donijela Odluku o utvrđivanju prioritetnih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2019. („Sl. list CG“, broj 80/18) u 20 oblasti od javnog interesa, prema kojoj će ministarstva na osnovu javnih konkursa nevladinim organizacijama raspodijeliti sredstva u ukupnom iznosu od 0,4% tekućeg budžeta – 0,3% za oblasti od javnog interesa propisane Zakonom o NVO i drugim zakonima i posebnih 0,1% u oblasti zaštite lica sa invaliditetom. Primjena zakona o NVO u dijelu koji se odnosi na novi model finansiranja projekata i programa NVO iz državnog budžeta, razmatrana je i na III sjednici Savjeta. S tim u vezi, Savjet je usvojio Informaciju o finansiranju projekata i programa NVO u oblastima od javnog interesa, koju je pripremila Ministarstvo javne uprave i dao niz preporuka državnim organima u cilju što efikasnije implementacije Zakona.

Ministarstvo je, uz podršku projekta „Tehnička podrška razvoju institucionalnih mehanizama saradnje Vlade i NVO u Crnoj Gori“, izradilo online bazu www.finansiranjenvo.me u cilju objedinjavanja i objave podataka o finansiranim projektima i programima NVO iz javnih izvora od 2009.

Stupanjem na snagu Uredbe o kofinansiranju projekata i programa nevladinih organizacija podržanih iz fondova EU („Sl. list CG“, broj 64/18), stvorili su se uslovi za punu implementaciju odredbi Zakona o NVO. Obezbjedivanje sredstava za obavezno učešće u finansiranju projekata podržanih kroz programe podrške Evropske unije je do sada bio jedan od najvećih izazova za nevladine organizacije i na ovaj način će se u kontinuitetu osiguravati jačanje kapaciteta NVO za efikasno i održivo sprovođenje EU projekata. Za ove namjene opredijeljeno je 852.273,04 eura, odnosno zakonom propisanih 0,1% tekućeg budžeta za 2018, a sredstva za kofinansiranje obezbjeđuju se u iznosu od 100% ugovorom utvrđenog obaveznog doprinosa nevladinih organizacija.

U skladu sa Uredbom, Ministarstvo javne uprave je 8. XI 2018. objavilo Javni konkurs za raspodjelu sredstava za kofinansiranje projekata i programa nevladinih organizacija podržanih iz fondova Evropske unije. U okviru raspoloživih sredstava, na osnovu odluka od 10. i 18. XII 2018, podržano je 48 projekata na osnovu 50 potpunih i urednih zahtjeva za kofinansiranje. Sa nevladinim organizacijama kojima su opredijeljena sredstva, 21. XII 2018. su potpisani ugovori o kofinansiranju.

Ministarstvo javne uprave kontinuirano prati primjenu akata kojima se uređuje saradnja organa državne uprave s nevladinim organizacijama i sprovođenje javne rasprave u pripremi zakona, o čemu sačinjava izvještaj na godišnjem nivou. Izvještaj o primjeni Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona i drugim oblicima saradnje organa državne uprave sa nevladinim organizacijama u 2017. je razmatrao Savjet za reformu javne uprave na sjednici od 25. X 2018, a Vlada je isti usvojila 22. XI 2018. U cilju što boljeg izvještavanja od strane organa državne uprave, u okviru projekta Delegacije Evropske unije „Tehnička podrška razvoju institucionalnih mehanizama saradnje Vlade i NVO u Crnoj Gori“, izrađena je Metodologija izvještavanja o primjeni Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija od strane državnih organa, čijim su stupanjem na snagu u julu 2018. prestali da važe pomenuti podzakonski akti koji su uređivali ovu materiju. Metodologiju je na IV sjednici razmatrao i usvojio Savjet za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija. Ministarstvo javne uprave je u cilju unapređenja online prostora za konsultacije s javnošću tokom procesa izrade politika, na portalu e-uprave kreiralo platformu E-participacija, kao dodatni alat za primjenu i praćenje primjene pomenute Uredbe. Cilj ove aktivnosti je pojednostavljena i brža komunikacija javne uprave sa poslovnim udruženjima,

organizacijama civilnog društva, akademskom zajednicom i širom javnosti. E-participacija će omogućiti transparentniji i lakši proces uključivanja u otvorena javna savjetovanja u postupku donošenja akata javnih politika u skladu sa važećim propisom.

Dodatno, Ministarstvo je pokrenulo aktivnosti na izradi servisa E-peticija, onlajn alata za iniciranje i potpisivanje peticija, te njihovu isporuku donosiocima odluka, u cilju uvećanja mogućnosti građana da predlažu rješenja za funkcionisanje zajednice ili njenih posebnih dijelova. Očekuje se da će građani i institucije servise E-participacija i E-peticije, koristiti u većoj mjeri za razmjenu informacija, ideja i predloga u procesu kreiranja i izmjena javnih politika, kao i u podnošenju inicijativa na lokalnom i centralnom nivou.

Započet je i proces izrade novog E-Registra nevladinih organizacija i političkih partija. Što se tiče starog e-Registra on je instaliran na lokalnom računaru i nije dostupan online, a služi za ažuriranje podataka za period od 26. VI 2017. nadalje, u svrhu ažuriranja podataka za e-Registar u Ministarstvu unutrašnjih poslova sa čijeg će servera preuzeti podatke i postaviti ih u novi e-Registar.

1.2. Reforma javne uprave

Proces reforme javne uprave u izvještajnom periodu nastavio je da se sprovodi planiranim intenzitetom, uz angažovanje svih nadležnih institucija, kako u pogledu sprovođenja aktivnosti, tako i na polju monitoringa i koordinacije samog procesa.

U Ministarstvu javne uprave je u oktobru 2018. uspostavljen Direktorat za dobru javnu upravu i djelovanje NVO, u kojem su objedinjeni poslovi vezani sa reformu javne uprave i saradnju i djelovanje NVO, te je na ovaj način skoncentrisana i ojačana koordinaciona uloga Ministarstva u kreiranju, primjeni i praćenju javnih politika u ovim oblastima. Novi Direktorat čine Direkcija za saradnju sa NVO, Direkcija za upravljanje i praćenje procesa reforme javne uprave i Direkcija za registraciju NVO i političkih partija.

Međuresorski operativni tim za koordinaciju u implementaciji aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave 2018-2020, čiji je osnovni zadatak da u cilju kvalitetnog i kontinuiranog praćenja realizacije ciljeva iz Strategije koordinira aktivnosti institucija zaduženih za sprovođenje aktivnosti reforme je u izvještajnom periodu održao sjednicu 7. XI 2018, na kojoj su razmatrana pitanja vezana za implementaciju aktivnosti iz druge polovine 2018. i eventualna prethodna pitanja vezana sa implementaciju Akcionog plana 2018-2020. u narednoj godini. Sjednica je organizovana uz podršku i prisustvo eksperata SIGME.

U cilju preuzimanja koraka za punu implementaciju aktivnosti iz Strategije za reformu javne uprave, SIGMA je u saradnji sa Ministarstvom javne uprave 18. i 19. II 2019. organizovala dvodnevnu radionicu na temu izrade metodologije za evaluaciju reforme javne uprave i finalnih konsultacija u vezi sa godišnjim izvještajem za 2018. o napretku u

reformi, na kojoj su između ostalih učestvovali članovi Operativnog tima i relevantni službenici Ministarstva.

Drugi „follow up“ sastanak Posebne grupe održan je 12. II 2019, čime se nastavilo sa praksom ovog primjera političkog dijaloga između Vlade Crne Gore i Evropske komisije. Ocijenjeno je da se proces implementacije odvija planiranom dinamikom, te da se do sljedećeg sastanka Posebne grupe očekuje finalizacija operativnih zaključaka. Naročito su pohvaljeni rezultati u dijelu monitoringa i koordinacije procesa reforme javne uprave koji vrši Ministarstvo javne uprave, a koji može biti primjer drugim institucijama. Takođe, ukazano je na pozitivne primjeri realizacije projekata iz oblasti tehničke podrške u okviru sektorske budžetske podrške i projekata realizovanih u okviru IPA programa.

Na lokalnom nivou, usvojen je i Zakon o finansiranju lokalnih samouprava („Sl. list CG“, 3/19), koji sadrži značajno unaprijeđena rješenja koja će obezbijediti stabilnost sistema lokalnih javnih finansija. Radi potpunije implementacije ovog zakona, donijeti su Pravilnik o načinu raspodjele sredstava iz Egalizacionog fonda i načinu korišćenja neraspoređenih sredstava Fonda („Sl. list CG“, broj 6/19), Pravilnik o načinu povlačenja i povraćaja sredstava Fonda za podršku opštinama za predfinansiranje donatorskih projekata („Sl. list CG“, broj 10/19), Pravilnik o sadržaju izvještaja o ukupno ostvarenim primicima i izdacima i izdacima po potrošačkim jedinicama i izvještaja o neizmirenim obavezama i budžetskom zaduženju opština („Sl. list CG“, broj 10/19) i Uputstvo o sadržaju zahtjeva za dugoročno zaduživanje opština, privrednih društava, ustanova i drugih pravnih lica čiji je osnivač opština („Sl. list CG“, broj 11/19).

Dodatni podsticaj i podršku za jačanje intenziteta reforme je još ranije potpisani finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu za Crnu Goru za 2017, dio 2 – Sektorska budžetska podrška, na osnovu kojeg je u izvještajnom periodu isplaćena prva tranša u iznosu od 4 miliona eura.

Optimizacija javne uprave

U izvještajnom periodu, u cilju dobijanja preciznih podataka o kretanju broja zaposlenih u javnom sektoru u Crnoj Gori, prikupljeni su podaci po svim sektorima na centralnom i lokalnom nivou. Prikupljanje podataka o implementaciji mjera iz Plana za drugi izvještajni period započelo je 26. novembra 2018, kada su svim sekretarima resora dostavljeni upitnici na popunjavanje, sa rokom do 15. januara, za period 1. IX – 31. XII 2018. Isti upitnici proslijeđeni su lokalnim samoupravama i svim nezavisnim institucijama na centralnom nivou. U toku je priprema drugog kvartalnog izvještaja.

Savjet za reformu javne uprave

Savjet za reformu javne uprave je i u ovom periodu nastavio da daje doprinos procesu reforme javne uprave kroz praćenje reformskih aktivnosti iz Akcionog plana 2018-2020. za implementaciju Strategiju reforme javne uprave i razmatranje relevantnih dokumenata.

U izvještajnom periodu, održane su dvije sjednice i to 23. X 2018. i 30. XI 2018. Na tim sjednicama, Savjet je razmatrao Predlog uredbe o načinu i polaganju stručnog ispita za rad u državnim organima, Predlog uredbe o stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih službenika i namještenika, zatim Izvještaj o primjeni Uredbe o ostvarivanju saradnje organa državne uprave i NVO i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona i drugim oblicima saradnje organa državne uprave sa NVO u 2017, te dao pozitivno mišljenje na nacrt Zakona o finansiranju lokalne samouprave koji sadrži značajno unaprijeđena rješenja koja će obezbijediti stabilnost sistema lokalnih javnih finansija.

Upravljanje javnim finansijama

Skupština je 12. XI 2018. donijela Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG”, broj 75/18). Ovim zakonom je jasnije definisana odgovornost rukovodioca subjekta, rukovodioca organizacione jedinice i lica na koje su prenijeta ovlašćenja i odgovornosti, jer u skladu sa ovim zakonom za vršenje poslova iz svoje nadležnosti oni odgovaraju organu koji ga je postavio ili imenovao, odnosno licu koje im je prenijelo ovlašćenja i odgovornosti. Takođe, data je i mogućnost prenošenja pojedinih poslova i zadataka finansijskog upravljanja i unutrašnjih kontrola na rukovodioce organizacionih jedinica ili druge zaposlene u subjektu.

U periodu od 21. I - 1. II 2019. predstavnici MMF-a i eksterni eksperti boravili su u Crnoj Gori u cilju pružanja tehničke podrške Direkciji za upravljanje dugom u Ministarstvu finansija. Tehnička podrška se bazirala na unapređenju modela (MTDS tool) za upravljanje dugom u cilju određivanja indikatora i rizika duga, razradi potencijalnih strategija u cilju ostvarivanja održivosti duga, kao i ažuriranju postojeće strategije upravljanja dugom.

Državna služba i upravljanje ljudskim resursima

U cilju stvaranja uslova za potpunu implementaciju Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG”, broj 2/18), Vlada je u periodu od 20. X 2018. do 1. III 2019. donijela sljedeće podzakonske akte: Uredbu o kriterijumima i bližem načinu sprovođenja provjere znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina za rad u državnim organima („Sl. list CG”, broj 50/18), Uredbu o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene Kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade („Sl. list CG”, broj 50/18), Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja centralne kadrovske evidencije i evidencije internog tržišta rada („Sl. list CG”, broj 54/18), Etički kodeks državnih službenika i namještenika („Sl. list CG”,

broj 50/18), Pravilnik o načinu i postupku sačinjavanja liste lica za vođenje disciplinskog postupka za lakšu povredu službene dužnosti državnog službenika i namještenika („Sl. list CG”, broj 53/18), Pravilnik o sadržaju, povlačenju i ispravci oglasa za popunu radnog mjesta u državnom organu i načinu uvida u dokumentaciju oglasa („Sl. list CG”, broj 41/18) i Uredbu o bližim mjerilima, načinu i postupku ocjenjivanja rada državnog službenika i namještenika.

Centralna kadrovska evidencija CKE

Uprava za kadrove jednom mjesečno obavještava Upravnu inspekciju i Budžetsku inspekciju kao i državne organe o stanju ažurnosti Centralne kadrovske evidencije na osnovu uporednih podataka iz Ministarstva finansija i Centralne kadrovske evidencije. Preduzete su sve neophodne aktivnosti za nesmetano vođenje CKE za nove organe, a koje se odnose na organizovanje obuka za zaposlene koji unose podatke u CKE, kao i stvaranje tehničkih preduslova za vođenje iste.

Uprava za kadrove je u toku 2018. održala nekoliko prezentacija o sadržaju, ulozi, značaju i funkcionalnostima CKE. Najznačajnija prezentacija održana je u decembru 2018. na kojoj su bili pozvani svi predsjednici opština i zaposleni iz jedinica za ljudske resurse iz svake lokalne samouprave. Takođe, u februaru 2019. je održana konferencija pod nazivom „Informacioni sistem kao sredstvo za upravljanje ljudskim resursima” na kojoj su učestvovali zaposleni iz kategorije visoko rukovodnog kadra.

Važno je pomenuti da je 2018. započet Projekat „Podrška za nadogradnju i ažurnost CKE” koji je finansirala Evropska komisija, a koji ima za cilj da se obračun zarada vrši na osnovu podataka iz CKE i potpuno ažurnu CKE.

Takođe, Uprava za kadrove je u 2018. oformila radnu grupu sa zadatkom Izrade jedinstvenog informacionog sistema za upravljanje ljudskim resursima na lokalnom nivou i pripreme analize stanja i prikupljanje podataka koji će se koristiti u Kadrovskoj evidenciji. Nakon što je urađena „Analiza stanja i prikupljanje podataka za implementaciju Centralne kadrovske evidencije (CKE) unutar jedinica lokalne samouprave”, donijeta je odluka da se na osnovu analize pripremi projekat za izradu jedinstvenog informacionog sistema za upravljanje ljudskim resursima na lokalnom nivou.

U toku je izrada projekta za izradu informacionog sistema upravljanje ljudskim resursima na lokalnom nivou.

U toku je izrada modula za kadrovsko planiranje koje će biti dio CKE.

Elektronsko testiranje kandidata

U skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije reforme javne uprave, predviđena mjera koja se odnosi na uspostavljanje sistema elektronskog testiranja kandidata, koja se

finansira iz direktne budžetske podrške je realizovana na način što je urađen softver koji sadrži bazu pitanja za elektronsko testiranje i instaliran je na postojećoj opremi Uprave za kadrove. Oprema će biti zamjenjena nakon okončanja postupka za nabavku nove računarske opreme, koja se finansira iz sredstava direktne budžetske podrške. U međuvremenu, koristi se postojeća infrastruktura i sistem je funkcionalan. Takođe, pripremljen je Priručnik za izradu akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Organizacija državne uprave

Skupština je 22. XI 2018. donijela Zakon o državnoj upravi („Sl. list CG”, broj 78/18), čime su stvoreni uslovi za potpunu reorganizaciju državne uprave u kontekstu reforme javne uprave. Novim zakonskim rješenjima utvrđena je jasna tipologija organa državne uprave i jasne linije odgovornosti u sistemu državne uprave u kojem se po prvi put uvode državne agencije i fondovi, kao nosioci javnih ovlašćenja i propisuju se jedinstvena pravila za njihovo osnivanje i način rada, što treba da doprinese koherentnosti sistema, a što ujedno predstavlja jedan od strateških ciljeva reforme javne uprave utvrđen Strategijom reforme javne uprave do 2020. Shodno ovim rješenjima, Vlada je donijela Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG”, broj 87/18), kojom se reguliše drugačiji koncept organizacije državne uprave koju čine samo ministarstva i organe uprave, a sve u cilju stvaranja pretpostavki za racionalno uređenje (organizaciju) državne uprave. Shodno tome, u sistemu državne uprave nakon donošenja nove Uredbe imamo 17 ministarstava i 29 organa uprave tj. šest organa uprave manje u odnosu na organizaciju državne uprave do donošenja ove uredbe. Takođe, Vlada je 31. I 2019. donijela Uredbu o kriterijumima za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju poslova u organima državne uprave.

1.3. Vladavina prava (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava i 3.24 Pravda, sloboda i bezbjednost)

1.4. Ljudska prava i zaštita manjina (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava)

1.5. Regionalna saradnja i međunarodne obaveze

1.5.1 Multilateralna i regionalna saradnja

Crna Gora je tokom 2018. predsjedavala Američko-jadranskom poveljom (A5), prvi put u statusu članice NATO-a, odnosno po treći put od njenog osnivanja. U izvještajnom periodu je još jednom potvrđena dobra saradnja između država članica A5. Sastanak političkih direktora ministarstava odbrane A5, održan je 25. X 2018, u Podgorici, a predsjednik Vlade Duško Marković i ministar odbrane Predrag Bošković su 14. XI 2018. otvorili sastanak ministara odbrane država članica Američko – jadranske povelje. Sastanak političkih direktora ministarstava vanjskih poslova održan je 17. XII 2018. u Podgorici. Crnogorsko predsjedavanje Američko-jadranskom poveljom zaključeno je održavanjem sastanka ministara vanjskih poslova A5, 18. XII 2018. u Podgorici.

Potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem Milutin Simović učestvovao je na Samitu predsjednika vlada zemalja članica Centralno-evropske inicijative (CEI) u Zagrebu, 3-4. XII 2018.

Predstavnici Ministarstva vanjskih poslova su, u okviru redovnih aktivnosti koje proizilaze iz članstva u regionalnim organizacijama i inicijativama, učestvovali na sastancima političkih direktora i nacionalnih koordinatora CEI, JJI, WBF, MARRI i RACVIAC.

U okviru predsjedavanja Jadransko-jonskom inicijativom, u izvještajnom periodu održani su sljedeći sastanci: Okrugli sto na temu „Mali obalni tradicionalni ribolov – izazovi i mogućnosti za razvoj lokalne zajednice kroz vezu ribarstva i turizma“, u organizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (Budva, 13. XI 2018); Zajednički sastanak Trojke predsjedavanja i Sekretarijata JJI (Tivat, 7. II 2019); Radne konsultacije MVP sa predstavnicima Sekretarijata JJI (Tivat, 7. II 2019); Sastanak Trojke predsjedavanja JJI i Sekretarijata JJI sa predsjednikom Opštine Tivat prof. dr Sinišom Kusovcem (Tivat, 7. II 2019). Na nacionalnom nivou, održana su dva sastanka Radne grupe za predsjedavanje JJI, koju koordinira Ministarstvo vanjskih poslova (Podgorica, 6. XI 2018. i 16. I 2019).

U izvještajnom periodu, u okviru predsjedavanja Crne Gore Jadransko-jonskom strategijom 14. i 15. XI 2018. u Budvi, u saradnji Ministarstva održivog razvoja i turizma i Morskog dobra, održana je međunarodna Konferencija o integrisanom upravljanju obalskim područjima i prostornom planiranju, kao i sastanci Nadzornih tematkih grupa za plavi rast i za životnu sredinu.

U Briselu je 20-21. II 2019. održan i Deveti sastanak Upravnog odbora Jadransko-jonske strategije (EUSAIR) što je drugi sastanak UO EUISAR-a, koji je organizovan u okviru jednogodišnjeg crnogorskog predsjedavanja. Sastanku su prethodili OCED seminar na temu međusektorskog upravljanja u okviru EUSAIR-a i sastanak visokih zvaničnika za makreoregionalne strategije.

U okviru Berlinskog procesa/ZB6, Crna Gora je bila domaćin sastanka ministara vanjskih poslova Zapadnobalkanske šestorke, u Budvi 29-30. XI 2018, kao i Ministarskog sastanka o tranziciji čiste energije na Zapadnom Balkanu, 21. II 2019. Ujedno je učestvovala na sastancima u okviru poljskog predsjedavanja Berlinskim procesom – sastanak generalnih direktora za evropske poslove ZB6 (Varšava, 12. XI 2018), sastanak državnih sekretara Ministarstava vanjskih poslova ZB6 (Poznanj, 3-4. XII 2018), sastanak ministara evropskih integracija ZB6 (Varšava, 15. II 2019).

U sklopu obaveza sa Samita Berlinskog procesa u Londonu, Crna Gora je učestvovala na sastanku o bilateralnim pitanju u kontekstu Zajedničke deklaracije o regionalnoj saradnji i dobrosusjedskim odnosima (Beč, 16. XI 2018) i bila domaćin prve Upravljačke grupe za bezbjednost u okviru Berlinskog procesa (Podgorica, 21. XI 2018).

Regionalna projektna aktivnost

Info sesija o drugom pozivu za dostavljanje regionalnih projekata u okviru Fonda za Zapadni Balkan (WBF) održana je u Podgorici, 12. XI 2018. Prvi krug su prošla 22 projekta iz Crne Gore, od kojih će četiri biti izabrana za finansiranje u 2019.

Jedan projekat koji će biti finansiran iz Fonda za saradnju Centralno-evropske inicijative (CEI) (Podrška projektu digitalne ekonomske transformacije JIE, NVO „Amplitudo“) odabran je 4. XII 2018.

1.5.2. Bilateralna saradnja s državama u regionu

Kosovo*

Četvrte bilateralne političke konsultacije između ministarstava vanjskih poslova Crne Gore i Kosova, na nivou generalnih direktora, održane su 4. II 2019.

Republika Sjeverna Makedonija

Ugovor između Crne Gore i Republike Makedonije o međusobnom uređivanju imovinsko-pravnih odnosa potpisan je 21. XI 2018. Bilateralne političke konsultacije dva Ministarstva vanjskih poslova, na nivou državnih sekretara, održane su 15. II 2019. u Podgorici.

Republika Italija

Memorandum o razumijevanju o jačanju saradnje u oblastima upravljanja granicom i migracijama, borbi protiv nezakonitih migracija i krijumčarenja migranata, posebno na moru između Odsjeka za javnu bezbjednost Italije i Uprave policije Crne Gore potpisan je 30. X 2018. Bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova na nivou direktora Direktorata održane su 8. XI 2018. u Rimu, dok su bilateralne konsultacije na nivou političkih direktora održane 10. i 11. XI 2018. u Ministarstvu odbrane Italije. Plan bilateralne saradnje za 2019. potpisan 30. XI 2018.

Republika Turska

Revidirani Protokol I o koncesijama za poljoprivredu i novi Protokol III o trgovini uslugama u okviru Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Turske parafiran je 3. XII 2018. U toku je procedura otvaranja Generalnog konzulata Crne Gore u Istanbulu (turska strana je dala saglasnost za otvaranje konzulata 13. XII 2018).

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je s Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji nezavisnosti.

Makroekonomska stabilnost

Industrijska proizvodnja u 2018. je, u odnosu na prethodnu godinu, zabilježila rast od 22,4%, dominantno kao rezultat povećane proizvodnje električne energije (62,1%), čemu su pogodovali povoljni vremenski uslovi i novi kapaciteti u proizvodnji struje (vjetroelektrana Krnovo). Značajan rast bilježi i prerađivačka industrija (12,1%), usljed povećane proizvodnje prehrambenih poroizvoda (9,6%), hemikalija i hemijskih proizvoda (18,4%) i proizvoda od nemetalnih minerala (49,7%). Treći sektor „vađenje rude i kamena” u 2018. je ostvario pad proizvodnje od 21,3%, usljed niže proizvodnje rude metala od 35,9% (boksit).

U **turizmu** je Crnu Goru u 2018, u kolektivnom smještaju, posjetilo 1,1 milion turista i ostvareno 4,2 miliona noćenja, što je rast od 12,7% i 8,2% u odnosu na 2017. Shodno novoj metodologiji Monstata, podaci se odnose samo na kolektivni smještaj, dok se podaci o ukupnom prometu u turizmu objavljuju samo jednom godišnje, za prethodnu godinu. Prema preliminarnim podacima Centralne banke, prihodi od turizma (ino-turisti) u 2018. su iznosili 1 milijardu eura, što je 8,6% više nego u prethodnoj godini.

U **šumarstvu** je u 2018. proizvedeno ukupno 288.608 m³ šumskih sortimenata, što je za 15,6%¹ manje nego u prethodnoj godini.

Promet u maloprodaji bilježi stabilan rast u 2018. i iznosio je 4,6% u tekućim i 3,4% u stalnim cijenama, u odnosu na 2017.

Prema podacima za period januar-decembar 2018, zabilježen je rast prometa putnika na aerodromima za 12,3%, dok su prevoz robe željeznicom i pretovar u lukama zabilježili pad od 39,7 i 14,4%, respektivno.

Indikatori aktivnosti u sektoru **građevinarstva** ukazuju na značajan rast u 2018. Vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 24,9% u odnosu na 2017, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada povećana za 10,9%.

Godišnja stopa **inflacije**, mjerena potrošačkim cijenama u decembru 2018. iznosila je 1,6%. Godišnji rast cijena zabilježen je u kategoriji „alkoholna pića i duvan“ 6,4%, „hoteli i restorani“ 3,2%, „prevoz“ 2,3%, „stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva“ 2%, „ostala dobra i usluge“ i „hrana i bezalkoholna pića“ po 1,5%, „komunikacije“ i „namještaj, oprema za domaćinstvo i rutinsko održavanje stana“ po 0,9%. Godišnji pad cijena je zabilježen u kategorijama „odjeća i obuća“ (-1,4%), „rekreacija i kultura“ (-1,1%) i „zdravlje“ (-0,4%), dok su cijene u kategoriji „obrazovanje“ ostale nepromijenjene.

Broj zaposlenih u decembru 2018. je, prema evidenciji Monstata, iznosio 194.085 lica, što je za 0,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,3% više u odnosu na decembar

¹ Iskazano ponderisanim indeksom, a neponderisanim je proizvodnja manja za 14,3% za isti period.

2017. Rast broja zaposlenih u 2018. u odnosu na prethodnu godinu iznosi 4,3%. Rast je zabilježen u petnaest od ukupno devetnaest sektora, pri čemu je najveći rast zabilježen u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (13,5%) i građevinarstvu (12,5%), a najmanji u sektoru snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. (0,9%). Pad broja zaposlenih bilježe četiri sektora, pri čemu je najveći pad zabilježen u sektoru poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (-12,9%), a najmanji u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (-0,2%). Najveći broj lica u decembru 2018. zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovini na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (19,8%), državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (11,3%), usluge smještaja i ishrane (7,7%), obrazovanje (7,6%), građevinarstvo (6,9%), zdravstvena i socijalna zaštita i prerađivačka industrija (po 6,5%), saobraćaj i skladištenje (6,2%) i administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (6,0%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u decembru 2018. bilo je 41.378 registrovanih **nezaposlenih** lica što predstavlja pad od 3,5% u odnosu na prethodni mjesec i 19,3% u odnosu na decembar 2017. Administrativna stopa nezaposlenosti u decembru 2018. iznosila je 17,83% i manja je za 4,26% od stope iz decembra prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori je u 2018. iznosila 766 eura i bila je za 0,1% viša u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je iznosila 511 eura i u odnosu na 2017. bila je viša za 0,2%.

Najveće zarade bez poreza i doprinosa, u 2018, zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (994 eura), snabdijevanje električnom energijom (869 eura), informisanje i komunikacije (703 eura) i vađenje ruda i kamena (675 eura). Najnižu zaradu bez poreza i doprinosa bilježe zaposleni u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (341 eura) i sektoru trgovina na veliko i trgovina na malo (366 eura). Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je zabilježila realni pad od 2,3% u odnosu na 2017.

Eksterni sektor – U 2018. je usljed rasta domaće tražnje zabilježeno povećanje neravnoteže na tekućem računu. **Deficit tekućeg računa** iznosio je 793 miliona eura ili 14,7% više u poređenju sa 2017. Povećanje deficita tekućeg računa rezultat je povećanja deficita na **računu roba** i smanjenja suficita na računu primarnog dohotka. Finansiranje deficita se uglavnom obezbjeđuje iz stranih direktnih investicija i kroz priliv ostalih investicija.

I pored boljih izvoznih performansi u 2018, nastavljeno je produbljivanje neravnoteže u robnoj razmjeni sa inostranstvom usljed većeg uvoza roba. Prema preliminarnim

podacima, spoljnotrgovinski deficit iznosio je 2 milijarde eura² ili 10,2% više nego u 2017, usljed povećanja lične i investicione potrošnje koje su uticale na brži rast uvoza roba od izvoza. U posmatranom periodu ukupan izvoz roba iznosio je 435,9 miliona eura i veći je za 14%, što je uglavnom rezultat povećanja izvoza električne energije i medicinskih i farmaceutskih proizvoda. Uvoz roba povećan je za 10,8% i iznosio je 2,5 milijardi eura, što je u najvećoj mjeri posljedica većeg uvoza nafte i naftnih derivata, kao i pogonskih mašina i transportnih uređaja, usljed značajnih građevinskih aktivnosti u zemlji i izgradnje Autoputa.

U posmatranom periodu na **računu usluga** ostvaren je suficit od 936,1 miliona eura, što je za 9,9% više u odnosu na isti period prethodne godine. Povećanje suficita rezultat je povećanja prihoda od 13,1%, usljed značajnog rasta prihoda od putovanja-turizma i transporta. Ukupni prihodi od usluga su iznosili 1,6 milijardi eura, dok su rashodi iznosili 627 miliona eura. Najveći prihodi ostvareni su u oblasti putovanja-turizma 1 milijardu eura, transporta 317 miliona eura i ostalih poslovnih usluga 90,7 miliona eura. Povećanje rashoda za 18,2% u odnosu na prethodnu godinu posljedica je većeg odliva po osnovu transportnih, ostalih poslovnih i telekomunikacionih, računarskih i informatičkih usluga. U posmatranom periodu obim razmjene usluga bio je veći za 14,5% u odnosu na 2017. i iznosio je 2,2 milijarde eura.

Na računu **primarnih dohodaka** u 2018. ostvaren je suficit u iznosu od 56 miliona eura, što je za 36,6% manje u odnosu na prethodnu godinu. Na smanjenje suficita najveći uticaj imalo je povećanje rashoda po osnovu kompenzacija zaposlenima, isplaćenih dividendi i otplate kamata. Na računu **sekundarnih dohodaka** ostvaren je suficit u iznosu od 264,8 miliona eura, što je za 15,9% više nego u 2017. Povećanje suficita rezultat je većeg priliva po osnovu povlačenja sredstava iz IPA fondova i doznaka iz inostranstva. Ukupan priliv transfera u Crnu Goru veći je za 12,7% u poređenju sa prethodnom godinom i iznosio je 342,4 miliona eura.

Prema preliminarnim podacima, **neto priliv stranih direktnih investicija** u 2018. iznosio je 327,6 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 32,4% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Ovakvo kretanje rezultat je značajno većeg odliva po osnovu otplate interkompanijskog duga, kao i povlačenja vlasničkih ulaganja jedne velike kompanije u poređenju sa istim periodom 2017, dok je istovremeno ostvareno povećanje ukupnog priliva SDI (za 27,9%) što je značajno ublažilo smanjenje neto priliva SDI. Na računu **portfolio investicija** u 2018. ostvaren je neto priliv od 135 miliona eura. U posmatranom periodu na računu ostalih investicija ostvaren je neto priliv u iznosu od 451,8 miliona eura,

² Podaci Monstata sa prilagođavanjima koje CBCG vrši u skladu sa metodologijom MMF-a (Balance of Payments Manual, Sixth edition, IMF, 2009). Podaci o uvozu i izvozu roba prikazani su po fob-u.

kao rezultat značajnog povećanja obaveza po osnovu uzetih kredita, kao i povećanja depozita nerezidenata u domaćim bankama.

2.1.1. Ekonomska kretanja

2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Fiskalna politika u 2018. bila je usmjerena na primjenu mjera fiskalne konsolidacije, prethodno definisanih Planom sanacije budžetskog deficita i javnog duga za period 2017-2021. i Fiskalnom strategijom za period 2017-2020, kako bi se preduprijedili fiskalni rizici i preokrenuo trend javnih finansija. Dizajnirane mjere dale su pozitivne efekte i rezultirale povećanjem javnih prihoda, što je uz racionalizaciju javne potrošnje, omogućilo smanjenje deficita i zaustavilo trend rasta javnog duga, odnosno stvorilo uslove za njegovo postepeno opadanje u srednjem roku. Sprovođenje mjera usmjerenih na jačanje stabilnosti javnih finansija, pratile su i dinamične stope ekonomskog rasta, što je uz unapređenje kreditnog izgleda zemlje, za rezultat imalo jačanje ukupnog ekonomskog ambijenta.

Primici Državnog Budžeta³ u 2018. iznosili su 2.875,8 miliona eura ili 62,5% procijenjenog BDP-a za 2018. (4.604,5 miliona eura). Od ovog iznosa, preliminarni izvorni prihodi⁴ iznosili su 1.746,4 miliona eura, dok je 1.129,5 miliona eura prihodovano iz drugih izvora finansiranja, dominantno iz zaduživanja na inostranom tržištu.

U odnosu na prethodnu godinu ostvareni prihodi budžeta veći su za 180,1 miliona eura ili 11,5%. Značajno veće ostvarenje prihoda, u odnosu na 2017, nastalo je kao rezultat sprovedenih mjera fiskalne konsolidacije, kao i pozitivnih kretanja u makroekonomskom okruženju. Shodno navedenom, sve najznačajnije kategorije poreskih prihoda zabilježile su rast u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je: naplata poreza na dobit veća za 38,5%, poreza na promet nepokretnosti 20,4%, poreza na dodatu vrijednost 12,4%, poreza na dohodak 11,5% i doprinosa za 6,0% u odnosu na isti period prethodne godine. U isto vrijeme i neporeski prihodi bilježe rast, tako da su naplaćene takse veće za 23,0%, naknade za 39,3%, dok su ostali prihodi dvostruko više naplaćeni kao rezultat većeg ostvarenja prihoda od kapitala, usljed naplate dividende po osnovu vlasničkog udijela države u Elektroprivredi Crne Gore.

U odnosu na planirane, ostvareni prihodi budžeta manji su za 10,6 miliona eura ili 0,6%. Negativno odstupanje prihoda u odnosu na planirane, prije svega, je rezultat manjeg ostvarenja prihoda od akciza uzrokovanog nepovoljnim kretanjima na tržištu, a što je bio i razlog redefinisanja akcizne politike u julu 2018, shodno Izmjenama zakona o akcizama.

³ Primici Budžeta uključuju izvorne prihode (direktne i indirektne poreze i neporeske prihode), pozajmice, primitke od otplate kredita, donacije i prihode od prodaje imovine.

⁴ Podaci su preliminarni i biće konačni nakon usvajanja Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018.

Preliminarni izdaci budžeta u 2018. iznosili su 1.905,6 miliona eura ili 41,4% procijenjenog BDP-a, od čega je finansirana Tekuća budžetska potrošnja u iznosu od 1.640,9 miliona eura i Kapitalni budžet u iznosu od 264,7 miliona eura, koji je realizovan na veoma visokom nivou, od preko 90%.

Za izvođenje radova na prioritetnoj dionici Autoputa u toku 2018. utrošeno je 165,2 miliona eura. Preostali iznos sredstava odnosi se na realizaciju kapitalnih projekata iz oblasti putne infrastrukture odnosno na izgradnju, rekonstrukciju i održavanje lokalnih, regionalnih i magistralnih puteva. Takođe, značajna sredstva u 2018. utrošena su za nastavak radova značajnih infrastrukturnih projekata iz oblasti: obrazovanja, sporta, kulture, socijalnog staranja, zdravstva i drugo.

Ukupni izdaci budžeta ostvareni su na nivou planiranih, imajući u vidu da odstupanje u odnosu na plan iznosi svega 0,3%. U strukturi ukupne budžetske potrošnje, Tekuća potrošnja veća je u odnosu na planiranu za 30,1 miliona eura u najvećem dijelu kao rezultat otplate obaveza iz prethodnog perioda. Kapitalni budžet realizovan u manjem iznosu od planiranog za 24,4 miliona eura, dominantno usljed sporijeg povlačenja sredstava za izvođenje prioritetne dionice Autoputa, dok izvršenje Kapitalnog budžeta u 2018, isključujući izdatke koji se odnose na projekat Autoputa, iznosi 90,83 miliona eura odnosno 111% planiranih izdataka. Razlog ovakvog izvršenja kapitalnog budžeta prvenstveno je rezultat intenzivnijih aktivnosti na izvođenju radova na ostalim značajnim kapitalnim projektima. U isto vrijeme, Kapitalni budžet veći je za 12,8 miliona eura u odnosu na realizovani u 2017.

Imajući u vidu različit metodološki tretman kategorije Otplate obaveza iz prethodnog perioda prilikom planiranja i izvršenja budžeta, neophodno je na jedinstven način tretirati pomenutu kategoriju i u planu i u izvršenju izdataka budžeta. Naime, u situaciji kada se kategorija Otplate obaveza iz prethodnog perioda isključi iz izdataka budžeta, **preliminarni gotovinski deficit centralnog budžeta** u 2018. ostvaren je u iznosu od 136,3 miliona eura ili 3,0% BDP-a, što je ispod Zakonom planiranog deficita od 142,8 miliona eura ili 3,1% BDP-a.

Uključivanjem otplate obaveza iz prethodnog perioda u obuhvat izvršenja izdataka budžeta, ostvaren je **preliminarni gotovinski deficit centralnog budžeta** od 159,2 miliona eura ili 3,5% BDP-a. Uključivanjem pomenute kategorije u obuhvat izdataka prilikom planiranja, planirani deficit iznosio bi 173,1 miliona eura ili 3,8% BDP-a. Ovo ukazuje da je ostvareni deficit na nižem nivou od planiranog za 0,3 % BDP-a, odnosno 13,9 miliona eura ili 8,0%.

U odnosu na prethodnu godinu deficit budžeta manji je za 77,6 miliona eura ili 32,8%, što upućuje da su mjere fiskalne konsolidacije dale pozitivne rezultate.

U isto vrijeme ostvaren je **suficit Tekuće budžetske potrošnje** u iznosu od 105,5 miliona

eura ili 2,3% BDP-a, što ukazuje da je deficit budžeta nastao isključivo usljed realizacije kapitalnog budžeta.

Javni dug Crne Gore, na kraju 2017, iznosio je 2.758,83 miliona eura, odnosno 64,17% BDP-a⁵.

Prema preliminarnim podacima⁶, državni dug Crne Gore na dan 31. XII 2018. (bez depozita), iznosio je 3.152,98 miliona eura, ili 68,48% BDP-a⁷. Spoljni dug iznosio je 2.760,00 miliona eura, odnosno 59,95% BDP, dok je unutrašnji dug iznosio 392,98 miliona eura, odnosno 8,53% BDP. Prema preliminarnim podacima, depoziti na kraju četvrtog kvartala 2018. (uključujući 38,477 unci zlata) iznosili su 275,95 miliona eura ili 5,99 % BDP-a. Takođe, prema preliminarnim podacima dug lokalne samouprave za 2018. iznosi 115,75 miliona eura ili 2,51 % BDP-a.

Tokom prvog kvartala 2018. zaključen je finansijski aranžman sa Svjetskom bankom za potrebe finansiranja projekta „Reforma poreske administracije“ na iznos od 14 miliona eura. Takođe, zaključen je i finansijski aranžman za kupovinu helikoptera za potrebe Vojske Crne Gore, u iznosu od 26,55 miliona eura, kao i finansijski aranžman za potrebe „Drugog projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrednog sektora (MIDAS 2)“ u iznosu od 30 miliona eura.

Tokom drugog kvartala 2018. Crna Gora emitovala je euroobveznice u iznosu od 500 miliona eura, od kojih je 362,35 miliona eura iskorišćeno za refinansiranje obveznica koje dospijevaju u 2019, 2020. i 2021. Osim toga, u drugom kvartalu 2018. zaključen je i kreditni aranžman za finansiranje budžeta u iznosu od 250 miliona eura. Riječ je o komercijalnom aranžmanu koji je podržan garancijom Svjetske banke.

U trećem kvartalu 2018. zaključen je kreditni aranžman „Drugi projekat energetske efikasnosti MEEP2“ na iznos 6 miliona eura.

Krajem oktobra 2018. realizovan je kreditni aranžman između KfW banke i Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES), u iznosu od 20 miliona eura, a koji je zaključen za potrebe realizacije projekta „Crnogorsko primorje: Razvoj područja Luštice“. Za navedeni aranžman država Crna Gora izdala je garanciju na puni iznos zajma.

U novembru 2018. zaključen je kreditni aranžman između Crne Gore i Evropske investicione banke, za potrebe realizacije projekta Rekonstrukcija magistralnih puteva u vrijednosti od 40 miliona eura.

Kada je riječ o realizaciji infrastrukturnih projekata, za potrebe realizacije projekta za

⁵ BDP za 2017, prema zvaničnim podacima Monstata iznosi 4.299,0 miliona eura.

⁶ Izvještaj o državnom dugu za četvrti kvartal 2018. još uvijek nije objavljen, tako da su moguće manje korekcije vezano za navedene podatke o stanju državnog duga.

⁷ Prema procjenama Ministarstva finansija, BDP za 2018. iznosiće 4.604,5 miliona eura

autoput, od početka realizacije projekta do 31. XII 2018, povučen je ukupan iznos od 591,70 miliona dolara, odnosno 431,33 miliona eura (prema fiksnom kursu od eur/usd=1,3718) iz kredita zaključenog sa kineskom Exim bankom. Od navedenog iznosa, na 2018. odnosi se iznos od 186,47 miliona dolara, odnosno 135,93 miliona eura.

Za ostale infrastrukturne projekte za potrebe izgradnje puteva, socijalnog stanovanja, rekonstrukcije predškolskih ustanova, vodosnadbijevanja, energetske efikasnosti, razvoja poljoprivrede, u toku 2018. angažovano ukupno 76,72 miliona eura.

2.2. Razvoj finansijskog sektora

Bankarski sistem karakteriše stabilnost, adekvatna kapitalizovanost i zadovoljavajuća likvidnost.

Učešće nekvalitetnih kredita i potraživanja u ukupnim kreditima i potraživanjima bilježi smanjenje. Aktivne kamatne stope na tržištu se takođe smanjuju. Poslovanje banaka za period 31. XII 2017. - 31. XII 2018. karakteriše rast ključnih bilansnih pozicija: aktive, kredita i potraživanja od banaka i od klijenata, depozita i kapitala. Bankarski sistem posluje sa dobitkom.

Ukupna aktiva banaka na kraju decembra 2018. iznosi 4,4 milijarde eura, dok je na kraju prošle godine iznosila 4,2 milijarde eura. Za godinu dana ukupna aktiva banaka raste 5,39%. Najznačajniju stavku agregatnog bilansa banaka čine krediti i potraživanja od banaka i od klijenata u ukupnom iznosu od 2,9 milijarde eura ili 66,49%. U odnosu na kraj prošle godine ostvaruju rast 8,51%.

Ukupni depoziti (uključujući sredstva na *escrow* računima, bez kamata i vremenskih razgraničenja) na 31. XII 2018. iznose 3,5 milijarde eura, dok su na 31. XII 2017. iznosili 3,3 milijarde eura. Ukupni depoziti banaka za godinu dana bilježe rast od 192,1 miliona eura ili 5,88%. Na depozite stanovništva se odnosi 1,8 milijarda eura ili 53%, dok se na depozite pravnih lica odnosi 1,6 milijarda eura, odnosno 47%.

Koeficijent kredita i potraživanja u odnosu na depozite na 31. XII 2018. iznosi 84,71%. U bankarskom sistemu je za 532 miliona eura više depozitnog potencijala u odnosu na stanje kredita.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa, na nivou bankarskog sistema na kraju decembra 2018. iznosi 266,4 miliona eura, što predstavlja 5,78% ukupne aktive. Uprkos činjenici da bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) na nivou bankarskog sistema na kraju četvrtog kvartala 2018, u odnosu na kraj prethodne godine kada je iznosila 255,6 miliona eura, bilježi rast od 4,25% u istom periodu je zabilježen pad njenog učešća u ukupnoj aktivni imajući u vidu da je na kraju prethodne godine predstavljala 5,88% ukupne aktive.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom preko 30 dana na kraju decembra 2018. iznose 198 miliona eura i čine 6,76% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Njihovo učešće na kraju 2017. u ukupnim bruto kreditima i potraživanjima je iznosilo 6,98%, što predstavlja pad od 0,22 procentna poena. **Bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom preko 90 dana** na kraju decembra 2018. iznose 151,2 miliona eura i čine 5,16% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Njihovo učešće u ukupnim bruto kreditima i potraživanjima na kraju prethodne godine je bilo nešto povoljnije i iznosilo je 4,85%. **Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E)** koji obuhvataju kredite od banaka i klijenata, sredstva i depozite kod banaka, faktoring i forfeting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama na kraju decembra 2018. iznose 202,4 miliona eura i predstavljaju 6,91% ukupnih bruto kredita i potraživanja, dok su na kraju decembra 2017. predstavljali 7,29% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Koeficijent NPL bilježi konstantan pad tokom 2018.

Likvidna sredstva u decembru 2018. bilježe pad u odnosu na decembar 2017. za 88,7 miliona eura, ili za 8,51%. Sredstva u zemlji su povećana za 1,4 miliona eura, ili za 0,20%, a sredstva u inostranstvu su smanjena za 90,1 miliona eura, ili za 26,19%. Likvidna aktiva banaka na 31. XII 2018. iznosi 994,6 miliona eura. Učešće likvidne aktive u ukupnoj aktivnosti na nivou sistema je 22,57% i u odnosu na decembar 2017. ostvaruje pad od 2,75 procentnih poena.

Ukupan kapital banaka na kraju decembra 2018. iznosio je 516,8 miliona eura i posmatrano u odnosu na 31. XII 2017. ostvaruje rast od 0,55%. Na osnovu izvještaja dostavljenih od strane banaka, na kraju trećeg kvartala 2018. koeficijent solventnosti kod četrnaest banaka je iznad zakonom propisanog minimuma od 10%, dok jedna banka ne ispunjava dati uslov. Na agregatnom nivou koeficijent solventnosti je 16,47%.

Na kraju decembra 2018. bankarski sistem je ostvario dobitak u iznosu od 28 miliona eura, pri čemu su četiri od petnaest banaka u sistemu iskazale negativan finansijski rezultat. Dvije banke koje su na kraju 2018. bile pod privremenom upravom su ostvarile gubitak u iznosu od 23 miliona eura. Bez navedene dvije banke finansijski rezultat bi na nivou sistema bio 51 milion eura. Finansijski rezultat je bio pozitivan i na kraju 2017. kada je iznosio 34,8 miliona eura na nivou sistema. Na kraju trećeg kvartala 2018. agregatni prinos na aktivu (ROA) iznosi 0,94%, a prinos na kapital (ROE) 7,96%, dok su u istom periodu 2017 godine iznosili 1,03% i 8,05%, respektivno.

Aktivne kamatne stope i dalje bilježe smanjenje. Naime, na kraju decembra 2018. prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 6,36%, dok je na kraju 2017. iznosila 6,81%. U decembru 2018. pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 0,56% i niža je nego u decembru prošle godine kada je iznosila 0,69%.

U bankarskom sistemu Crne Gore na kraju decembra 2018. posluje sedam **mikrokreditnih finansijskih institucija**, čija ukupna bilansna suma iznosi 64,7 miliona eura. U odnosu na decembar 2017. njihova aktiva ostvaruje rast od 5,99%. Od ukupne bilansne sume, 73,33% se odnosi na aktivu jedne mikrokreditne finansijske institucije. Krediti i potraživanja na kraju 2018. iznosili su 61,5 miliona eura i bili su već za 8,19% u odnosu na kraj 2017.

Na 31. XII 2018. prosječna ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa na ukupne kredite o kojima su MFI izvijestile Regulatorni kreditni biro iznosile su 20,63% i 24,42% respektivno. Na kraju decembra 2017. ove stope iznosile su 20,42% i 24,24%. Ukupan kapital mikrokreditnih finansijskih institucija na kraju decembra 2018. iznosio je 27,8 miliona eura. U odnosu na decembar 2017. MFI ostvaruju rast kapitala od 13,83%. Pozajmljena sredstva od banaka i ostalih klijenata (bez obaveza i vremenskih razgraničenja) iznosila su 34,3 miliona eura i u odnosu na decembar 2017. ostvaruju rast od 0,28%. Na ino-pozajmice odnosi se 26,9 miliona eura, što je za 11,67% više nego u decembru 2017.

Na agregatnom nivou, mikrokreditne finansijske institucije su za dvanaest mjeseci poslovale pozitivno i ostvarile finansijski rezultat u iznosu od 4,6 miliona eura, što je za 25,7% više nego u decembru 2017.

3. SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA U EU

3.1. POGLAVLJE 1: SLOBODA KRETANJA ROBE

3.1.1. Horizontalne mjere

3.1.1.1. Standardizacija

Tokom izvještajnog perioda, Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) donio je ukupno 440 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (MEST), u potpunosti usaglašenih s evropskim i međunarodnim standardima. Uz to, objavljene su javne rasprave za novih 439 nacrti MEST.

U februaru 2019. je potpisan Sporazum o saradnji između Instituta za standardizaciju i Uprave za imovinu. Cilj saradnje je realizacija projekata čija je svrha dalje jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i planiranje i sprovođenje aktivnosti od obostranog interesa, a koje su značajne za crnogorsku privredu i društvo.

3.1.1.2. Akreditacija

U izvještajnom periodu, Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) je akreditovalo tri nova tijela za ocjenu usaglašenosti. U međuvremenu, ukinuta je akreditacija jednom tijelu za ocjenu usaglašenosti.

U nacionalnom sistemu akreditacije postoji ukupno 35 tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih 21 pripada grupi laboratorija za ispitivanje, dva pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, osam pripada grupi kontrolnih tijela, jedan grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i tri grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. Takođe, u postupku akreditacije se trenutno nalaze dva nova tijela za ocjenu usaglašenosti.

3.1.1.3. Metrologija

Na osnovu Zakona o metrologiji („Sl. list CG“, br. 78/09 i 40/11), u izvještajnom periodu donijet je Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila („Sl. list CG“, broj 79/18), kojim su u nacionalno zakonodavstvo prenijeti zahtjevi direktive koja se odnosi na zajedničke odredbe za mjerila i metode metrološke kontrole, odnosno Direktive 2009/34/EZ.

U izvještajnom periodu, Zavod za metrologiju je prošao redovnu nadzornu ocjenjivačku posjetu Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG) i Hrvatske akreditacijske agencije (HAA). Nadzor je obuhvatio rad akreditovanih laboratorija iz oblasti temperature, pritiska, mase i malih zapremina. U sklopu proširenja obima akreditacije iz oblasti jonizujućih zračenja, u Zavodu za metrologiju je sproveden postupak ocjenjivanja u Laboratoriji za jonizujuća zračenja.

U bazi podataka BIPM KCDB, za sada su objavljene 23 najbolje mjerne i kalibracione mogućnosti (CMC) Zavoda za metrologiju.

3.1.1.4. Tržišni nadzor

Koordinaciono tijelo za nadzor na tržištu

Koordinaciono tijelo za nadzor na tržištu je održalo dvije sjednice (jedna elektronska), na kojima su razmatrani prijedlozi sektorskih programa za nadzor proizvoda na tržištu za 2019, sektorski izvještaji o realizaciji Opšteg programa nadzora proizvoda na tržištu za 2018. i druga pitanja od značaja za tržišni nadzor. Ovo tijelo je usvojilo Opšti program nadzora proizvoda na tržištu za 2019, a isti je 19. XII 2018. objavljen na internet stranici Uprave za inspeksijske poslove.

Sprovođenje tržišnog nadzora

U izvještajnom periodu nadležne inspekcije su u skladu sa Opštim programom nadzora proizvoda na tržištu (proaktivni nadzor) kontrolisale: skejtbord, električne sijalice (energetska efikasnost i eko dizajn), keramičke pločice, električne aparate za kafu (Tržišna inspekcija); igračke, kozmetičke proizvode (Zdravstveno-sanitarna inspekcija); podzemne i nadzemne rezervoare za skladištenje TNG, plinske boce 10 kg (Termoenergetska

inspekcija); manometre za mjerenje pritiska u pneumaticima, vage, vodomjere (Metrološka inspekcija); mobilne telefone, igračke na daljinsko upravljanje, RED opremu (Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost); sredstva za zaštitu bilja, sredstva za ishranu bilja, materijale koji dolaze u kontakt sa hranom (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove); motorna vozila (Inspekcija za drumski saobraćaj); eksplozive za civilnu upotrebu, pirotehnička sredstva (Inspekcija za eksplozivne materije, zapaljive materije, tečnosti i gasove).

U reaktivnom nadzoru, Tržišna, Zdravstveno-sanitarna i Inspekcija za drumski saobraćaj pratile su opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a, po informacijama iz regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, po obavještenju inspektora iz nadzora, po prijavi organa/institucija, po prijavi potrošača i po obavještenju Uprave carina.

Izvršeno je ukupno 4.771 inspeksijskih pregleda, od čega 4.086 pregleda u proaktivnom nadzoru (po programu i produženi) i 685 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX obavještenjima 423 pregleda, po informacijama iz Regionalne mreže 137 pregleda, po obavještenju inspektora iz nadzora 119 pregleda, po prijavi organa institucija 1 pregled, po prijavi potrošača 4 pregleda, po obavještenju Uprave carina 1 pregled).

Na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, pronađeno je 235 vrsta opasnih proizvoda u ukupnoj količini od 44.696 komada. Od toga, 132 vrste u količini od 5.028 komada predstavlja opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, 64 vrste u ukupnoj količini od 9.544 komada su opasni proizvodi koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, dok 39 vrsta u ukupnoj količini od 30.124 komada predstavlja neusaglašene proizvode.

Inspektori su izrekli sljedeće mjere:

- Povlačenje sa tržišta i trajna zabrana prometa za opasne proizvode koji predstavljaju ozbiljan rizik i neusaglašene proizvode, ukupno 171 vrsta u količini od 35.152 komada, od čega 132 vrste u količini 5.028 komada opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom (dječja odjeća, skejtbord, ventilatori, produžni kablovi, svijetleći lanci, prenosne dječje svetiljke, električni rešo, punjači za mobilne telefone, laserski pokazivači, ugaona brusilica, igračke, keramičke pločice) i 39 vrsta u količini 30.124 komada neusaglašenih proizvoda (električne sijalice, laserski pokazivači, rezervoar za TNG);
- Mjera opoziva od krajnjih potrošača je izrečena za 30 vrsta opasnih proizvoda u količini od 8.340 komada (laserski pokazivač, vibraciona brusilica, igračke). Obavještenje o opozivu je objavljeno u dnevnim novinama i istaknuto je na vidnom mjestu u objektu;
- Za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom koji su povučeni sa tržišta i čiji je promet trajno zabranjen kao i za neusaglašene proizvode, sprovedena mjera uništenja

izrečena je za 19 vrsta u količini 1.570 komada (produžni kablovi, svijetleći lanci, punjači za mobilne telefone, prenosne dječje svjetiljke, igračke i električne sijalice);

- Proizvođaču/distributeru je vraćeno 66 vrsta opasnih proizvoda u količini 29.522 komada (dječja odjeća, skejtbord, ogradice za bebe, produžni kablovi, svijetleći lanci, prenosne dječje svjetiljke, električne sijalice);

- Privremena zabrana prometa do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti je izrečena za 64 vrste proizvoda u ukupnoj količini od 9.544 komada (hodalice za bebe, ogradice za bebe, skejtbord, punjači za mobilne telefone, kvarcne grijalice, svijetleći lanci, klima uređaji, električni rešo, električni aparati za kafu, fen za kosu, keramičke pločice).

- Podniet je jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka sudu za prekršaje.

U izvještajnom periodu izvršeno je uzorkovanje proizvoda za laboratorijsko ispitivanje (sedam vrsta keramičkih pločica za 21 svojstvo), a rezultati ispitivanja se očekuju u narednom periodu.

Saradnja Uprave carina i Uprave za inspekcijske poslove

U izvještajnom periodu, Tržišna inspekcija je u saradnji sa Upravom carina sprovedila pojačani nadzor određenih vrsta roba, i to: skejtbord, električne sijalice (sa aspekta energetske efikasnost i eko dizajna), keramičke pločice i električne aparate za kafu.

Uprava carina je u saradnji sa Tržišnom inspekcijom, u izvještajnom periodu, realizovala jednu zajedničku akciju o pojačanoj kontroli određenih vrsta roba, i to za keramičke pločice.

U toku je zajednička akcija o pojačanoj kontroli za električne aparate za kafu. Ova akcija je počela 5. II 2019, a završiće se 5. III 2019.

U izvještajnom periodu Uprava carina je nastavila da obavještava nadležne organizacione jedinice o proizvodima koji predstavljaju rizik, a po obavještenjima iz RAPEX sistema, kao i o obavještenjima dobijenim od Tržišne inspekcije u okviru Regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima.

3.1.2. Vertikalne mjere

3.1.2.1. Direktive novog pristup

Medicinska sredstva

Vlada je 20. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o medicinskim sredstvima, koji se nalazi u skupštinskoj proceduri.

3.1.2.2 Direktive sektorskog (starog) pristupa

Normativni okvir

Hemikalije

Na osnovu Zakona o hemikalijama („Sl. list CG", broj 51/17), u izvještajnom periodu su donijeti sljedeći propisi:

- Uredba o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG", broj 70/18), kojom su prenijete izmjene Priloga XVII REACH Regulative, Direktiva (EC) br. 2004/42 i Prilozi I i II Uredbe (EC) 850/2004;
- Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva i sertifikata dobre laboratorijske prakse („Sl. list CG", broj 78/18);
- Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse za ispitivanje hemikalija („Sl. list CG", broj 85/18), kojim je prenijeta Direktiva 2004/10 EC;
- Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG", broj 71/18), kojim je prenijet Prilog V Regulative (EU) br. 649/2012;
- Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sastavu detergenta („Sl. list CG", broj 71/18);
- Pravilnik o utvrđivanju liste površinski aktivnih supstanci koje se mogu upotrebljavati u detergentima („Sl. list CG", broj 71/18), kojim je prenijeta Regulativa (EZ) br. 648/2004) i
- Pravilnik o načinu prodaje hemikalije („Sl. list CG", broj 78/18).

Predlog zakona o potvrđivanju Minamatske konvencije o živi je trenutno u skupštinskoj proceduri i razmatraće se na prvoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja Skupštine 1. III 2019.

Detaljne informacije koje se odnose na oblast hemikalija su navedene u poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene.

Kozmetika

Vlada je 20. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o kozmetičkim proizvodima, koji se nalazi u skupštinskoj proceduri.

3.1.3. Proceduralne mjere

Oružje

U dijelu kontrole malokalibarskog i lakog oružja, Vlada je 20. XII 2018. donijela Strategiju za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine, malokalibarskim i lakim oružjem i municijom, od 2019. do 2025, s Akcionim planom za njeno sprovođenje. Strategija definiše ključne ciljeve i prioritete nacionalne politike u oblasti kontrole

malokalibarskog i lakog oružja i municije, dok su u Akcionom planu jasno definisane mjere za unapređenje postupanja i konkretne aktivnosti nadležnih organa.

Kulturna dobra

U oblasti zaštite kulturnih dobara, Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara koji je usaglašen sa Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu i Direktivom 2014/60 EU o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije države članice EU. Pored navedenog, Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju UNIDROIT Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima. Oba zakona se nalaze u skupštinskoj proceduri.

3.2. POGLAVLJE 2: SLOBODA KRETANJA RADNIKA

3.2.1. Pristup tržištu rada za građane EU

U cilju sprovođenja Zakona o strancima u izvještajnom periodu donijeto je 11 podzakonskih akata, dok je u toku izrada jednog podzakonskog akta. Donijeti su sljedeći podzakonski akti koji su dostavljeni Evropskoj komisiji na uvid:

1. Pravilnik o dobrovoljnom odlasku stranca („Sl. list CG”, broj 68/18);
2. Pravilnik o bližem načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca preko turističke organizacije, odnosno nadležnog organa lokalne uprave („Sl. list CG”, broj 70/18);
3. Pravilnik o sprovođenju postupka po zahtjevu za utvrđivanje da je podnosilac zahtjeva lice bez državljanstva („Sl. list CG”, broj 72/18);
4. Pravilnik o bližim uslovima i načinu izdavanja dozvole za privremeni boravak radi naučno-istraživačkog rada („Sl. list CG”, broj 73/18);
5. Pravilnik o bližem načinu i sprovođenju postupka posebne zaštite maloljetnih stranaca prilikom obezbjeđenja primjene mjera za povratak („Sl. list CG”, broj 73/18);
6. Pravilnik o bližim uslovima i načinu izdavanja dozvole za privremeni boravak radi učestvovanja u programima međunarodne razmjene učenika i studenata ili drugim programima mladih („Sl. list CG”, broj 77/18);
7. Pravilnik o obrascu dozvole za privremeni boravak i rad državljanina treće države sa kvalifikacijama visokog obrazovanja („Sl. list CG”, broj 83/18), koji stupa na snagu danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji;
8. Pravilnik o obrascima prijave i potvrde o prijavi boravka državljanina države članice Evropske unije („Sl. list CG”, broj 83/18), koji stupa na snagu danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji;

9. Pravilnik o sadržaju mašinski čitljivog zapisa dozvole za privremeni boravak, dozvole za privremeni boravak i rad i dozvole za stalni boravak („Sl. list CG“, broj 85/18);

10. Pravilnik o obrascima zahtjeva i dozvola za privremeni i stalni boravak državljana država članica Evropske unije i članova njihovih porodica („Sl. list CG“, broj 86/18), koji stupa na snagu danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji;

11. Pravilnik o obrascima putnog lista za stranca i posebne putne isprave za stranca („Sl. list CG“, broj 1/19).

Skupština je 28. XII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima („Sl. list CG“, broj 3/19), koji je stupio na snagu 23. I 2019. Osnovni razlog za donošenje ovog zakona sadržan je u potrebi pojednostavljivanja procedure za izdavanje dozvola za privremeni boravak i rad radi zapošljavanja i sezonskog zapošljavanja. Godišnja kvota će se ubuduće utvrđivati samo po djelatnostima, a ne i po zanimanja.

Takođe, strancima je omogućeno da zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak i rad radi sezonskog zapošljavanja mogu podnijeti preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Crne Gore u državi porijekla. Primjena ove norme je odložena do 1. I 2021. kako bi se u međuvremenu stvorili administrativno-tehnički uslovi u diplomatsko-konzularnim predstavništvima za njenu primjenu.

3.2.1.1. Rad stranaca u Crnoj Gori

Godišnja kvota se utvrđuje na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove rada, uz prethodno pribavljena mišljenja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, organa državne uprave nadležnih za pojedine djelatnosti za koje se utvrđuje godišnja kvota i Socijalnog savjeta.

Vlada je 27. XII 2018. donijela Odluku o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2019. („Sl. list CG“, broj 2/19). Ovom odlukom utvrđuje se godišnji broj dozvola za privremeni boravak i rad stranaca, godišnja kvota za 2019, kao i djelatnosti i zanimanja u kojima se stranci mogu zapošljavati. Godišnja kvota za 2019. utvrđuje se u ukupnom broju od 20.454 dozvola.

3.2.1.2. Stalni boravak stranca

Dozvola za stalni boravak može se izdati strancu koji je do dana podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole zakonito boravio u Crnoj Gori neprekidno pet godina na osnovu odobrenog privremenog boravka. Najznačajnije novine u novom Zakonu o strancima se odnose na ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad državljana država članica EU i članova njihovih porodica. Ove odredbe će se primjenjivati od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, a ključno je to što će ova lica biti izjednačena u pravima s državljanima Crne Gore.

3.2.3. Evropska kartica zdravstvenog osiguranja

U skladu s Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020, zaposlen je jedan samostalni savjetnik za međunarodno zdravstveno osiguranje u Fondu za zdravstveno osiguranje – Berane. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta predviđeno je popunjavanje deset radnih mjesta, tj. u svakoj Područnoj jedinici po jedan izvršilac. Do sada su popunjena tri radna mjesta.

3.3. POGLAVLJE 3: PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

3.3.1. Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga

Normativni okvir

U dijelu praćenja realizacije obaveza usklađivanja sektorskog zakonodavstva predviđenih Akcionim planom za transponovanje Direktive 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu, Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara. Vlada je 20. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o detektivskoj djelatnosti, koji je usklađen s Direktivom o uslugama, dok je 27. XII 2018. utvrđen Predlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Svi pomenuti predlozi zakona nalaze se u skupštinskoj proceduri.

U okviru pripremnih aktivnosti na uspostavljanju Jedinstvene kontakt tačke za usluge u Crnoj Gori, obrazovan je Radni tim za uspostavljanje Jedinstvene kontakt tačke za usluge (JKT) 31. X 2018. s obavezom implementacije IPA 2016 projekta koji se odnosi na uspostavljanje JKT.

Uspostavljena je mreža kontakt osoba na lokalnom nivou u cilju ostvarenja bliže saradnje sa lokalnom samoupravom po ovom pitanju i obezbjeđenja razmjene svih potrebnih informacija, pogotovo imajući u vidu da su aktivnosti u pogledu slobode pružanja usluga na unutrašnjem tržištu kontinuiranog karaktera.

3.3.2. Poštanske usluge

Normativni okvir

Vlada je 13. XII 2018. donijela Strategiju razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023 i Akcioni plan 2019-2020.

Shodno Akcionom planu Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je 29. I 2019. donijela Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu vođenja računovodstva i obračuna neto troška univerzalnog poštanskog operatora („Sl. list CG“, broj 8/19).

Administrativni kapaciteti

U Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, posebna organizaciona cjelina je Sektor za poštansku djelatnost u kojem su sistematizovana tri radna mjesta i to:

- pomoćnik izvršnog direktora,
- menadžer za univerzalne poštanske usluge i
- menadžer za komercijalne poštanske usluge.

3.3.3. Međusobno priznavanje stručnih kvalifikacija

Normativni okvir

Vlada je 22. XI 2018. donijela Odluku o utvrđivanju Liste regulisanih profesija („Sl. list CG“, broj 80/18), u skladu sa Zakonom o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija.

Lista Regulisanih profesija predstavlja spisak svih regulisanih profesija, nadležnih organa (nadležnih za oblast u kojoj je regulisana profesija) i propisa (zakon, odnosno podzakonski akt) u Crnoj Gori. Listu je sačinilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja, na predlog organa državne uprave u čijoj nadležnosti je regulisana profesija (u skladu sa posebnim zakonima).

Administrativni kapaciteti

Ministar rada i socijalnog staranja je, Rješenjem od 26. XII 2018, odredio Nacionalnog koordinatora, u skladu sa Zakonom o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija.

Statistički podaci

U svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori, u izvještajnom periodu, Ministarstvu prosvjete, odnosno ENIC centru, podnijeto je 994 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja, dok je za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti srednjeg i osnovnog obrazovanja podnijeto 574 zahtjeva, od čega 503 zahtjeva za srednje obrazovanje i 71 zahtjev za osnovno obrazovanje.

3.4. POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

3.4.1 Normativni okvir

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je 28. XII 2018. donijela Smjernice o izradi analize rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Vlada je usvojila Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, broj 87/18), kojom se nadležnosti i poslovi koje je vršila Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma prenose na Upravu policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Uredba je stupila na snagu 1. I 2019, te od tog datuma Uprava kao organ uprave više ne postoji. Istom Uredbom je definisan i prelazni period od tri mjeseca tokom kog Uprava nastavlja da funkcioniše sa istim odgovornostima i u istom kapacitetu kao i ranije, do donošenja novog akta o sistematizaciji radnih mjesta Uprave policije, kojim će biti precizno definisan status Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

3.4.2 Platni sistemi

Savjet Centralne banke je u novembru 2018. usvojio radne verzije: Nacrta zakona o uporedivosti naknada povezanih sa računom za plaćanje potrošača, prebacivanju računa za plaćanje potrošača i računom za plaćanje sa osnovnim uslugama, kojim će se u pravni sistem Crne Gore u potpunosti implementirati Direktiva 2014/92/EZ o uporedivosti naknada povezanih sa računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje sa osnovnim uslugama (Payment Accounts Directive - PAD); Nacrta zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja u vezi sa platnim karticama, kojim će se u pravni sistem Crne Gore u potpunosti implementirati Uredba (EU) 2015/751 o međubankarskim naknadama za platne transakcije po osnovu kartica.

Nacrti ovih zakona dostavljeni su Ministarstvu finansija, koje ih je stavilo na javnu raspravu od 10. XII 2018. do 20. I 2019. Rok za utvrđivanje ovih predloga zakona na Vladi prema Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2020 je IV kvartal 2019.

U ovom izvještajnom periodu Centralna banka je izdala jedno Rješenje o upisu u registar institucija za elektronski novac „MTEL” D.O.O. Podgorica i jedno Rješenje o brisanju agenta platne institucije „MONTENEGRO TRANSFERS” D.O.O. PODGORICA (izvršavanje novčanih doznaka putem sistema „Western Union“) iz Registara platnih institucija, tako da ova platna institucija ima ukupno 19 agenata umjesto ranijih 20.

3.4.3 Sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma

Centralna banka je u izvještajnom periodu izvršila tri kontrole banaka u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Centralna banka ima permanentnu saradnju sa Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, pri čemu treba istaći zajedničko učešće u izradi zakonskih i podzakonskih akata, kao i sprovođenje ciljnih on-site kontrola banaka na inicijativu Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Centralna banka redovno dostavlja obavještenja Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma o planiranoj redovnoj kontroli određene banke, kako bi Centralna banka dobila od ove Uprave inpute za dodatnu kontrolu određenog klijenta ili transakcije prilikom on-site kontrola banaka.

Zbog utvrđenih nepravilnosti u primjeni propisa iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma Centralna banka je u izvještajnom periodu izrekla mjere prema jednoj banci.

U cilju jačanja sistema sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma Centralna banka je u saradnji sa Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i drugim nadležnim institucijama, u oktobru 2018. započela aktivnosti na izradi inovirane Nacionalne procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

U cilju edukacije zaposlenih iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma izvršene su dvije obuke na kojima je učestvovalo četiri zaposlena koja su zadužena za kontrolu usklađenosti poslovanja sa propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

U okviru Twinning projekta „Podrška regulaciji finansijskih usluga“ (MN 14 IPA FI 02 17 R) za komponentu koja se odnosi na oblast sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, u februaru 2019. realizovana je jedna misija eksperata Banke Holandije. U toku ove misije održane su prezentacije i diskusije o napretku koji je učinjen u Crnoj Gori u dijelu primjene pristupa zasnovanog na riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

3.5. POGLAVLJE 5: JAVNE NABAVKE

3.5.1 Normativni okvir

Usaglašavanje Nacrta zakona o javnim nabavkama sa komentarima Evropske komisije je u toku i inovirani Nacrt ovog zakona biće poslat Evropskoj komisiji početkom marta 2019. Utvrđivanje Predloga zakona o javnim nabavkama je Programom rada Vlade predviđeno za I kvartal 2019.

Predlog zakona o javno-privatnom partnerstvu je pored sugestija Evropske komisije koje su inkorporirane u tekstu i sugestija sa javne raspave, obuhvatio i primjedbe Međunarodnog monetarnog fonda, Međunarodne finansijske institucije, kao i Evropskog ekspertskeg centra za javno-privatno partnerstvo. Utvrđivanje Predloga zakona o javno - privatnom partnerstvu je Programom rada Vlade predviđen za I kvartal 2019.

Utvrđivanje Predloga zakona o koncesijama je Programom rada Vlade predviđen za I kvartalu 2019.

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave koja je stupila na snagu 1. I 2019. poslovi iz oblasti javnih nabavki prešli su u nadležnost resornog Ministarstva finansija, dok je dosadašnja Uprava za javne nabavke prestala sa radom. Istovremeno, očekuje se donošenje novog akta kojim treba biti uspostavljena nova organizaciona jedinica Ministarstva finansija, kao i nova interna organizacija.

3.5.2 Ostvareni rezultati

Broj pokrenutih postupaka po vrsti predmeta javne nabavke: u robama 391, u uslugama 296 i u radovima 119, što znači da je pokrenuto ukupno 806 postupaka, u ukupnom iznosu od 182.425.201,31 eura. Ukupan broj ponuđača iznad EU praga je (roba 15, usluge 9, radovi 6) u ukupnom iznosu od 94.030.767,61 eura. Prosječan broj ponuđača u tenderskoj proceduri je oko 2,38 (po postupku).

Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki u izvještajnom periodu je ukupno primila 139 predmeta, od kojih: 129 žalbi, 4 zahtjeva za nastavak postupka i 6 presuda Upravnog suda Crne Gore kojima se poništavaju odluke Državne komisije. Državna komisija je u izvještajnom periodu održala 23 sjednice, na kojima je donijela ukupno 158 odluka, od čega 130 odluka po izjavljenim žalbama, a ostale odluke po zahtjevima za nastavak postupka i po presudama Upravnog suda.

U predmetima po žalbama, Državna komisija je u izvještajnom periodu riješila 144 žalbe i donijela 130 odluka. Razlog nepoklapanja broja riješenih žalbi i donijetih odluka je zbog toga što je jedan broj žalbi spojen radi vođenja jedinstvenog postupka, iz razloga ekonomičnosti i cjelishodnosti. Od navedene 144 žalbe, usvojene su 24 žalbe, odbijeno je 15 žalbi, odbačene su 2 žalbe, povučeno je 7 žalbi, dok je povodom žalbe u 96 slučajeva po službenoj dužnosti poništen postupak javne nabavke.

U izvještajnom periodu u otvorenom postupku javne nabavke izjavljeno je 137 žalbi, u postupku javne nabavke šopingom 3 žalbe, u postupku nabavke male vrijednosti 2 žalbe, a u postupku hitne nabavke 2 žalbe. U postupku za nabavku roba bilo je 57 žalbi, za nabavku radova 21 i u postupku javne nabavke u kojima su predmet nabavke bile usluge, bilo je 66 žalbi.

Analiza podataka Uprave za inspekcijske poslove pokazuje da je Inspekcija za javne nabavke u izvještajnom periodu izvršila 136 inspekcijska pregleda kod 135 subjekta nadzora (kod jednog subjekta nadzora inspektorski nadzor je izvršen 2 puta), a da je za uporedni period prošle godine ova inspekcija izvršila 81 inspekcijski pregled kod 77 subjekata nadzora (kod četiri subjekta inspekcijski nadzor je izvršen 2 puta), time je povećan broj inspekcijskih pregleda za 55 ili 167,90%.

3.5.3 Ostale aktivnosti

Vlada je 27. XII 2018. usvojila Godišnji izvještaj o realizaciji mjera Akcionog plana za sprovođenje strategije javnih nabavki, uključujući i Analizu finansijskog uticaja mjera iz AP Strategije koje će biti realizovane u naredne dvije godine i mjera koje se realizuju u kontinuitetu.

Ministarstvo finansija je 1. XII 2018. zaključilo ugovor o implementaciji elektronskog sistema javnih nabavki u Crnoj Gori sa prvorangiranim ponuđačem. U toku je početna faza projekta koja traje šest mjeseci.

3.5.4 Administrativni kapaciteti

Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki od ukupno predviđenih 25 radnih mjesta na dan 20. II 2019. ima ukupno 24 zaposlena i to predsjednika i 6 članova Državne komisije, kao i 17 zaposlenih u njenoj Stručnoj službi. U izvještajnom periodu neupražnjeno je samo jedno radno mjesto, samostalni savjetnik I.

Inspekcija za javne nabavke u Upravi za inspeksijske poslove je u 2018. povećala broj inspektora na osam, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

3.6. POGLAVLJE 6: PRIVREDNO PRAVO

3.6.1. Normativni okvir

Nakon internih procedura, kompletan materijal Predloga zakona o privrednim društvima je u drugoj polovini novembra upućen Evropskoj komisiji na mišljenje.

U odnosu na Zakon o tržištu kapitala („Sl. list CG“, broj 1/18), Komisija za tržište kapitala je u izvještajnom periodu donijela tri podzakonska akata koji su usklađeni s Direktivom o transparentosti i to: Pravila o bližem sadržaju i načinu finansijskog izvještavanja („Sl. list CG“, broj 83/18), Pravila o sadržaju i načinu sačinjavanja i dostavljanja izvještaja o koncesionim i drugim naknadama („Sl. list CG“, broj 6/19) i Pravila o obliku i načinu dostavljanja propisanih informacija u Centralni registar propisanih informacija („Sl. list CG“, broj 6/19).

3.7. POGLAVLJE 7: PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“ br. 87/18 i 2/19) koja je stupila na snagu 31. XII 2018. Zavod za intelektualnu svojinu je prestao da postoji kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije. Poslovi koje je Zavod obavljao prešli su u nadležnost Ministarstva ekonomije. U toku je izrada Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije kojim će se bliže utvrditi organizacione jedinice i sistematizovati radna mjesta za obavljanje navedenih poslova.

3.7.1. Ministarstvo ekonomije

Koordinacioni tim za sprovođenje prava intelektualne svojine usvojio je Statistički izvještaj o sprovođenju prava intelektualne svojine za period od 1.VII - 31. IX 2018. i prosljedio ga Evropskoj komisiji. U skladu sa Planom aktivnosti Radne grupe za sprovođenje zajedničkih akcija za 2018. realizovane su 23. XI. 2018. dvije aktivnosti u Podgorici i to: „Dani

zajedničke akcije“ i javna kampanja o suzbijanju krivotvorenja i piraterije u tržnom centru Mall of Montenegro.

3.7.2. Zavod za intelektualnu svojinu

Autorsko i srodna prava

Zavod za intelektualnu svojinu je donio Rješenje broj 01-298 od 11. XII 2018. kojim je usvojio zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava autora pisanih djela, koji je podnijela Organizacija za ostvarivanje reprografskih prava Crne Gore.

Međunarodna saradnja

Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu

Iz okvira saradnje sa WIPO-om, jedan predstavnik Zavoda učestvovao je na Internacionalnom Simpozijumu „Adaptacija strategija za autorsko pravo u 21. vijeku“, 7. XII 2018. u Budimpešti.

Nastavljena je saradnja i pružanje ekspertske podrške od strane WIPO u vezi implementacije Sistema za automatizaciju intelektualne svojine – IPAS. S tim u vezi, jedan WIPO ekspert je boravio u Podgorici od 3. do 7. XII 2018. i prenio iskustva zaposlenima u Zavodu.

Tokom posjete Crnoj Gori dva WIPO eksperta 28. i 29. XI 2018. održan je okrugli sto s predstavnicima civilnog sektora, kao i sastanak s predstavnicima državne uprave na kojima se razgovaralo o glavnim ciljevima Nacionalne strategije intelektualne svojine i konkretnim mjerama za njeno sprovođenje, utvrđivanju akcionog plana i očekivanim rezultatima, kao i o postupku izvještavanja i pokazateljima napretka i evaluacije.

Saradnja sa Evropskim patentnim zavodom

Saradnja sa EPO-om odvijala se na osnovu Plana bilateralne saradnje 2018–2019. između Zavoda i EPO-a. Po pet predstavnika Ministarstva ekonomije je učestvovalo na radionici Espacenet, 16. XI 2018. u Hagu, Holandija; na seminaru „Zelene tehnologije – Inoviranje i patentiranje“, 19 -23. XI 2018. u Oslu, Norveška. kao i na 158. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, 12. i 13. XII 2018. u Minhenu, Njemačka.

U novembru 2018. je nabavljena tehnička oprema koja omogućava ažurno i adekvatno obavljanja poslova.

Takođe, realizovan je i seminar na temu „Digitalna transformacija – primjena u oblasti poljoprivrede i turizma“, 4. XII 2018. u Podgorici, kojem je prisustvovalo oko 80 polaznika.

Saradnja sa Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije

U naznačenom periodu nastavljena je saradnja sa Zavodom za intelektualnu svojinu EU (EUIPO) u skladu sa Planom rada za 2018.

Integracija na USS - User Satisfaction Survey je okončana 5. XI 2018. Implementacijom na USS alat pružena je mogućnost da se kontinuirano prati kvalitet rada državnog organa koji postupa u predmetima zaštite prava intelektualne svojine na način što se kroz navedeni alat u svakom trenutku mogu postaviti pitanja o kvalitetu rada, a korisnici usluga mogu dati svoje mišljenje.

Dogovoren je preliminarni Plan saradnje za 2019.

Podizanje svijesti o značaju prava intelektualne svojine

Dva predstavnika Zavoda za intelektualnu svojinu su na poziv Instituta za preduzetništvo i ekonomski razvoj učestvovali u organizaciji tematskog okupljanja pod nazivom „Konkurentnost i zaštita intelektualne svojine“, u sklopu Programa mentorstva i edukacije za mlade preduzetnike – Biznis mladih. Oni su održali izlaganje na temu prava intelektualne svojine, tokom kojeg su prisutnima pružili osnovne informacije o načinu zaštite žiga, industrijskog dizajna i patenta na teritoriji Crne Gore, kako bi mladi preduzetnici stekli dodatna znanja i vještine iz ove oblasti, a koja su neophodna za dalji razvoj njihovih poslovnih ideja.

Uvođenje novih tehničkih rješenja i praćenje postojećih

Integracija alata **User Satisfaction Survey (USS)** okončana je 5. XI 2018.

U saradnji sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO) 1. I 2019. implementiran je Industrial Property Automation System (IPAS) za žig. Takođe, početak implementacije Industrial Property Automation System (IPAS) za industrijski dizajn očekuje se u drugoj polovini 2019. kao i Madrid Modula koji se odnosi na međunarodne žigove.

U cilju praćenja i unapređivanja postojećih tehničkih rješenja nastavljeno je sa migracijom podataka u softver za patente - Patent data management system.

Statistika u oblasti industrijske svojine za izvještajni period

U oblast **industrijske svojine** prijavljeno je:

- 189 nacionalnih žigova od kojih je 125 registrovano; kada su u pitanju međunarodni žigovi (WIPO portal), prijavljeno je 877, a registrovano 857;
- 1 nacionalni patent i priznato je 5 prava. Prijavljeno je 117 proširenih evropskih patenata i priznato je 39 prava.

- Prijavljen je 1 nacionalni dizajn, 21 međunarodni (WIPO portal), a 32 prava su priznata.

Statistika u oblasti autorskog i srodnih prava za izvještajni period

Ukupno je dobijeno 5 zahtjeva za deponovanje, a deponovano 7.

3.7.3. Privredni sud

U izvještajnom periodu, u Privrednom sudu Crne Gore je primljeno ukupno 72 predmeta iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine. Ovi predmeti se uglavnom odnose na zaštitu prava na žig (2) i zaštitu prava autora muzike, a određeni broj i na zaštitu autorskog i srodnih prava (ukupno 70). Prosječno trajanje postupka u ovim predmetima je oko 6 mjeseci.

Presudom se riješilo ukupno 9 slučajeva, 5 je riješeno na drugi način . Ukupno do sada imamo 14 riješenih slučajeva; preostaje još neriješenih 58 slučajeva.

Od 72 predmeta, 14 predmeta odnosno 19,4% je riješeno u trajanju od tri mjeseca, a 58 (80,5%) će biti riješeni u periodu od tri do šest mjeseci.

3.7.4. Uprava za inspekcijske poslove - Tržišna inspekcija

U izvještajnom periodu, u dijelu autorskih i srodnih prava, registrovane su nepravilnosti.

Autorsko i srodna prava

a) Optički diskovi – po službenoj dužnosti

U izvještajnom periodu broj kontrola u oblasti prometa optičkih diskova je 10; broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti: 1; broj utvrđenih nepravilnosti: 1; broj rješenja: 1; broj slučajeva oduzete robe:1 i broj komada oduzete robe /vrijednost u eurima: 21/21,00 – CD 21⁸

b) Softverska piraterija – po službenoj dužnosti

U izvještajnom periodu broj kontrola u oblasti softverske piraterije: 12; broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti: 6; broj utvrđenih nepravilnosti: 6; broj ukazivanja: 6; broj kontrolisanih računara: 27; broj računara kod kojih je utvrđeno nelegalno korišćenje softvera: 11. Ukupan broj softvera koji se nelegalno koriste je 15 (11 microsoft windows i, 4 microsoft office).

Prava industrijske svojine (patent, žig, dizajn, oznake geografskog porijekla, topografija integrisanih kola)

Ukupan broj kontrola u oblasti industrijske svojine je 304, a od toga po službenoj dužnosti 106 (kozmetički proizvodi, oprema za bebe, dušeci, jastuci, lutke, školske torbe, patike,

⁸ *CD (21 komad u vrijednosti od 21,00eura) su oduzeti od NN lica

dukserice); po opštem zahtjevu 189 (džemperi, muške i ženske jakne, prsluci, novčanici, trenerke, ženske čizme, ženske torbe, šorcevi, čarape, majice, ruksak); a po pojedinačnom zahtjevu 9 (reklamiranje znaka-žiga).

Ukupan broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti je 8 (4 po opštem zahtjevu i 4 po pojedinačnom zahtjevu). Takođe, ukupan broj utvrđenih nepravilnosti je 8 (4 po opštem zahtjevu i 4 po pojedinačnom zahtjevu). Dodatno, ukupan broj rješenja je 8 (4 po opštem zahtjevu i 4 po pojedinačnom zahtjevu). Ukupan broj slučajeva u kojima je oduzeta roba je 7 (4 po opštem zahtjevu i 3 po pojedinačnom zahtjevu). Ukupan broj komada oduzete robe (žig) je 29 u vrijednosti od 1.669,50 eura (po opštem zahtjevu 4 u iznosu od 97,00 eura ,a po pojedinačnom zahtjevu 25 u iznosu od 1.572,5eura). Ukupan broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka je 4 – po pojedinačnom zahtjevu.

U ovom periodu od strane nosioca prava intelektualne svojine podneseno je ukupno 6 zahtjeva (3 pojedinačna zahtjeva i 3 opšta).

3.7. 5. Uprava carina

U oblasti zaštite prava intelektualne svojine u izvještajnom periodu u oblasti zaštite prava intelektualne svojine Uprava carina je prekinula 24 carinska postupka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 1.809 komada robe (auto djelovi, odjeća, obuća, torbe, djelovi za mobilne telefone i dr.).

U izvještajnom periodu Uprava carina je usvojila 46 zahtjeva za preduzimanje carinskih mjera za zaštitu prava intelektualne svojine, 2 zahtjeva su odbijena zbog formalnih nedostataka i donijeto 1 rješenje o obustavljanju postupka zbog odustanka stranke.

Pod carinskim nadzorom je, u izvještajnom periodu, uništena krivotvorena roba u ukupnoj količini od 135.989 komada. Uništenja su sprovedena u Nikšiću i Podgorici u prisustvu Komisije za uništenje Uprave carina i zastupnika nosilaca prava. Radi se o robi koja je zadržana prethodnih godina (2010, 2017. i 2018.) i za koju je utvrđeno da povrjeđuje prava intelektualne svojine.

Shodno Planu aktivnosti Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprečavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine za 2018, dana 23. XI 2018. u Podgorici je održana četvrta po redu zajednička akcija u okviru kampanje pod nazivom „Dani zajedničke akcije“. Carinski službenici Uprave carina- PJ Carinarnice Podgorica (CI Terminal, Aerodrom i Pošta) su sprovedeli pojačane mjere carinskog nadzora i kontrolisali robu namijenjenu uvozu i drugim carinskim postupcima u cilju otkrivanja i zadržavanja robe po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine. Tom prilikom prekinuta su tri carinska postupka po ovom osnovu i zadržana roba obilježena znacima „NIKE“, „CHANEL“, „GUCCI“, „UGG“ i „MONCLER“.

U cilju podizanja svijesti o značaju zaštite i posljedicama korišćenja krivotvorenih proizvoda istog dana službenici Uprave carina i Zavoda za intelektualnu svojinu su na promotivnom štandu u tržnom centru „Mall of Montenegro“ u Podgorici distribuirali informativni materijal iz oblasti intelektualne svojine i zainteresovanim građanima ukazali šta su to prava intelektualne svojine i kako se štite, a na istom su bili izloženi i primjerci krivotvorene robe koju je Uprava carina zadržala prethodnih godina.

3.7.6. Uprava policije

Statistički podaci za izvještajni period:

U dijelu autorskih prava, prema članu 234 Krivičnog zakonika Crne Gore, ukupan broj podnijetih krivičnih prijava je 4 od čega su počinioci 3 fizička lica i jedno pravno lice.

U navedenom vremenskom periodu, pored učešća u radu radne grupe i koordinacionom timu, službenici Uprave policije su učestvovali u sprovođenju konkretnih aktivnosti – zajedničkih akcija sa drugim institucijama zaduženih za zaštitu prava intelektualne svojine.

Realizovane obuke

Predstavnik Uprave policije prisustvovao je radionici o borbi protiv krađa intelektualne svojine putem povećane bezbjednosti kontejnera koja je održana u periodu 27 – 28. XI 2018. u Bukureštu (Rumunija).

3.7.7. Vrhovno državno tužilaštvo

U izvještajnom periodu je formiran samo jedan krivični predmet za krivična djela protiv intelektualne svojine, po krivičnoj prijavi podnijetoj Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici, 5. XI 2018. od strane oštećenog pravnog lica i 28. I 2019, od strane policije, protiv pravnog lica i tri fizička lica, kao odgovornih lica u prijavljenom pravnom licu, za krivično djelo neovlašćeno iskorišćavanje autorskog djela ili predmeta srodnog prava iz čl. 234 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore i u vezi čl. 5 Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela, u kojem je rad u toku.

3.8. POGLAVLJE 8: KONKURENCIJA

3.8.1. Antimonopolska politika i koncentracije

Administrativni kapaciteti

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije je usvojen na sjednici Savjeta od 11. XII 2018. U međuvremenu su, 18. I 2019, donijete izmjene i dopune Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije, kojima je planirano ukupno 45 radnih mjesta na poslovima zaštite konkurencije i državne pomoći.

Agencija za zaštitu konkurencije trenutno broji 26 zaposlenih, uključujući predsjednika i dva člana Savjeta Agencije, direktora Agencije i 22 službenika. U Sektoru za utvrđivanje zabranjenih sporazuma, zloupotreba dominantnog položaja, procjenu koncentracije, pojedinačnih izuzeća i sektorskih analiza trenutno je zaposleno 11 službenika, u Sektoru za kontrolu državne pomoći šest službenika, Međunarodnoj saradnji jedan, Savjetu Agencije jedan samostalni savjetnik za poslove rada u Savjetu, a u Službi za opšte poslove i finansije tri službenika.

U skladu sa obavezom iz Zakona, Agencija za zaštitu konkurencije je od 31. XII 2018. preuzela šest službenika iz Ministarstva finansija, koji rade na poslovima državne pomoći.

Koncentracije

U izvještajnom periodu, Agenciji je podnijeto 26 zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije. Izdata su 23 rješenja o odobrenju koncentracija, dok je jedan postupak obustavljen zbog odustajanja od zahtjeva. U proceduri je 17 zahtjeva koji će biti riješeni u zakonom predviđenom roku.

Zabranjeni sporazumi i zloupotrebe

U izvještajnom periodu Agencija je donijela jednu odluku, koja se odnosi na kartelne sporazume.

- **Kartelni sporazum**

Na osnovu rješenja kojim je utvrđena povreda iz člana 8 stav 1 tačka 1 Zakona o zaštiti konkurencije auto škola na definisanom relevantnom geografskom tržištu teritorije Opštine Nikšić, dogovaranjem, zaključenjem i izvršenjem sporazuma kojima se sprječava, ograničava i narušava konkurencija, pokrenuto je sedam pojedinačnih prekršajnih postupaka protiv učesnika zabranjenog sporazuma od čega su okončana dva postupka i kažnjena dva pravna lica kaznom od po 1.000 eura, kao i odgovorna lica kaznom od po 500 eura. Ostali postupci su u toku.

- **Zloupotreba dominantnog položaja**

Viši sud za prekršaje je donio rješenje, kojim je odbio žalbu Agencije i potvrdio Rješenje Suda za prekršaje Budva, kojim je oglasio krivim i kaznio „Vodovod i kanalizaciju“ doo, kao pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu, te je utvrdio novčanu kaznu u minimalnom iznosu shodno Zakonu o prekršajima.

Okončani postupci

- **Jedna zloupotreba dominantnog položaja na tržištu lučkih usluga akvatorijum Luke Kotor**

„Luka Kotor“ AD je Upravnom sudu podnijela tužbu protiv Rješenja Agencije za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja. Upravni sud je djelimično poništio rješenje Agencije, te predmet vratio na ponovni postupak i odlučivanje. Donijeto je Obavještenje o utvrđenim činjenicama, okolnostima i zaključcima u postupku. Postupak je u toku.

- **Jedan zabranjeni sporazum na relevantnom tržištu javnih nabavki – RTG filmova i potrošnog materijala**

Postupak po tužbi na Rješenje Agencije, kojim je utvrđeno postojanje zabranjenog sporazuma protiv „Urion-Montemedicom“ doo na tržištu javnih nabavki, pred Upravnim sudom je u toku.

Postupak pred Sudom za prekršaje u postupku „Montemedicom“ doo je u toku.

Inicijative

Agencija je u izvještajnom periodu riješila dvije inicijative iz prethodnog perioda, dok je postupak po jednoj inicijativi iz prethodnog perioda u toku. U izvještajnom periodu, Agenciji je podnijeto pet novih inicijativa za koje je postupak u toku.

Pored navedenog, Agencija po službenoj dužnosti analizira uslove konkurencije na tržištu pojedinih privrednih grana, pa je tako započeto prikupljanje podataka i informacija u cilju izrade analize na bankarskom tržištu i tržištu osiguranja u dijelu pružanja usluga kredita za penzionere sa obaveznim osiguranjem na relevantnom geografskom tržištu Crne Gore, a u postupku je i analiza uslova konkurencije na tržištu prodaje elektronskih uređaja na teritoriji Crne Gore.

Agencija će preduzeti dalje aktivnosti u odnosu na nove podnijete inicijative za pokretanje postupaka prema učesnicima, u smislu ispitivanja istih. U tom smislu, biće preduzete aktivnosti na ispitivanju zakonske osnovanosti postupanja učesnika sa ovih tržišta, te preduzimanja daljih mjera u slučaju eventualnog postojanja povrede Zakona o zaštiti konkurencije.

Zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane (privredna društva „Sava osiguranje“ AD, „Uniqa osiguranje“ i „Swiss“), iz prethodnog perioda je riješen. Jedan Zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane („Sava osiguranje“ AD i „Generali osiguranje“), podnijet u izvještajnom periodu, je obustavljen zbog odustanka od zahtjeva.

Agencija je, u skladu sa svojim nadležnostima iz člana 19 stav 2 tačka 5 Zakona, na zahtjev stranaka izdala četiri mišljenja o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije.

3.8.2. Državna pomoć

3.8.2.1 Usklađivanje zakonodavstva i institucionalna postavka

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije je formiran Sektor za kontrolu državne pomoći sa dva odsjeka: Odsjekom za utvrđivanje usklađenosti državne pomoći i Odsjekom za neposrednu kontrolu državne pomoći.

U Sektoru za kontrolu državne pomoći je sistematizovano 11 radnih mjesta, sa mjestom pomoćnika direktora, dok su službenici ranijeg Odjeljenja za kontrolu državne pomoći Ministarstva finansija preuzeti i raspoređeni u Sektoru.

3.8.2.2. Kapaciteti za sprovođenje i primjenu

Odjeljenje za državnu pomoć u Ministarstvu finansija je radilo na pripremi dokumentacije, odnosno stručne osnove za odlučivanje u prelaznom periodu do 1. I 2019, imajući u vidu da je formiran Savjet Agencije koji je preuzeo nadležnosti ocjene mjera državne pomoći. U pomenutom periodu je donijeto 10 rješenja i pet mišljenja, koja se odnose na državnu pomoć, i to kako slijedi:

- pet rješenja o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim šemama državne pomoći;
- pet rješenja o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenoj individualnoj pomoći;
- pet mišljenja o usklađenosti pravnih akata (zakonskih i podzakonskih) s pravilima državne pomoći.

U januaru mjesecu Agencija je donijela jedno rješenje o usklađenosti individualne državne pomoći sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

U izvještajnom periodu Vlada je 12. XII 2018. usvojila i Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2017.

3.9. POGLAVLJE 9: FINANSIJSKE USLUGE

3.9.1. Normativni okvir

Centralna banka je u periodu oktobar - decembar 2018. preduzela finalne aktivnosti za pripremu radnih verzija nacрта Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o sanaciji kreditnih institucija, koji su predstavljeni i usvojeni na sjednici Savjeta Centralne banke održanoj 27. XII 2018. Ovim zakonodavnim paketom izvršiće se usaglašavanje sa uredbom 575/2013 (tzv. CRR) i direktivama 2013/36 EZ (tzv. CRD) i 2014/ 59 EZ (tzv. BRRD) i unaprijediti postojeći okvir za nadzor nad poslovanjem kreditnih institucija i za pravovremenu intervenciju u kreditnoj instituciji koja je u problemima.

U okviru istog paketa pripremljena je, i na pomenutoj sjednici Savjeta usvojena, radna verzija Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju i likvidaciji banaka, kojom se vrši

usklađivanje važećeg Zakona o stečaju i likvidaciji banaka sa pojedinim rješenjima iz nacrtu zakona o kreditnim institucijama i zakona o sanaciji kreditnih institucija, ali i određena usklađivanja sa izmjenama u drugim zakonima nacionalne regulative.

Zakoni se trenutno nalaze u fazi javne rasprave čije je trajanje predviđeno od 25. I 2019. do 4. III 2019. a njihovo usvajanje je Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2019-2020. predviđeno za IV kvartal 2019.

Savjet Centralne banke je usvojio i Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, kojom se, u skladu sa relevantnim smjernicama Evropskog bankarskog regulatora, unapređuju važeća rješenja u dijelu koji se odnosi na vrednovanje kolaterala u postupku klasifikacije aktive i izdvajanja rezervacija za potencijalne kreditne gubitke u bankama. Konkretno izmjene se tiču ukidanja tretmana adekvatnog kolaterala pri klasifikaciji aktive, kao i usklađivanja rokova nakon čijeg isteka se restrukturirani krediti mogu klasifikovati u povoljniju klasifikacionu grupu.

Centralna banka je u decembru 2018. donijela rješenja o izdavanju odobrenja za rad za lizing društva S leasing doo i Porsche leasing doo, oba iz Podgorice. Takođe, u toku je postupak za izdavanje odobrenja za rad jednog faktoring društva.

U skladu sa Zakonom o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore i obavezama koje su utvrdjene tim zakonom, Centralna banka je 27. XI 2018. usvojila Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore („Sl. list CG“, br. 79/18), kao i Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore („Sl. list CG“, br. 79/18), a primjenjivaće se od 1. IV 2019.. Primjena ovih odluka počće 1. IV 2019, čime su ispunjeni svi zakonski uslovi da Centralna banka Crne Gore uspostavi kontrolu poslovanja Investiciono-razvojnog fonda u punom kapacitetu.

Agencija za nadzor osiguranja je u posmatranom periodu nastavila sa intenzivnim aktivnostima na izradi nacrtu novog Zakona o osiguranju, čije je usvajanje Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2019-2020. predviđeno za IV kvartal 2020. Takođe, Agencija je primila i pripremila odgovore na dva seta komentara od strane Evropske komisije, u vezi sa nacrtom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, čije je usvajanje Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2019-2020. predviđeno za IV kvartal 2019.

Crnogorsko tržište osiguranja ostvaruje pozitivne trendove u kontinuitetu, pa je, prema preliminarnim podacima, u 2018. bruto fakturisana premija iznosila 86,8 miliona eura, što predstavlja rast od 6,2% u odnosu na prethodnu godinu.

U skladu sa Zakonom o tržištu kapitala, Komisija za tržište kapitala je usvojila set podzakonskih akata.

3.9.2. Administrativni kapaciteti

Predstavnici Komisije za tržište kapitala su učestvovali na trećem sastanku Radne grupe za finansijska tržišta ZB6, u organizaciji Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) održanom u Podgorici 11. XII 2018.

3.10. POGLAVLJE 10: INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

3.10.1. Mreže i usluge elektronskih komunikacija

3.10.1.1. Normativni okvir

Ministarstvo ekonomije donijelo je Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o metodologiji i načinu obračuna visine godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija („Sl. list CG”, broj 81/18), u cilju usaglašavanja s Planom namjene radio-frekvencijskog spektra („Sl. list CG”, broj 32/17) i novim planovima raspodjele (za opsege 694-790 MHz, 1427-1518 MHz, 2300-2400 MHz i 24,25-27,5 GHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme).

Skupština je 28. XII 2018. donijela Odluku o usvajanju Plana rada i Finansijskog plana Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP) za 2019. („Sl. list CG”, broj 1/19). Shodno Finansijskom planu za 2019, EKIP je donijela Odluku o utvrđivanju novčane vrijednosti boda na osnovu koje se obračunava visina godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija za 2019, u iznosu od 2,30 eura, kao i Odluku o utvrđivanju novčane vrijednosti boda na osnovu koje se obračunava visina godišnje naknade za korišćenje brojeva i/ili adresa za 2019, u iznosu od 0,62 eura.

U oblasti upravljanja radio-frekvencijskim spektrom EKIP je:

- 22. XI 2018. donijela Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 3800-4200 MHz za fiksne veze („Sl. list CG”, broj 77/18);
- 22. XI 2018. donijela Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 27,500-29,500 GHz za fiksne veze („Sl. list CG”, broj 77/18);
- 22. XI 2018. donijela Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 55,780-57,000 GHz za fiksne veze („Sl. list CG”, broj 77/18);
- 25. XII 2018. donijela Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 48,500-50,200/50,900-52,600 GHz za fiksne veze („Sl. list CG”, broj 2/19).

Navedenim planovima utvrđuju se raspodjele opsega za fiksnu službu, podjela opsega na radio-frekvencijske kanale, bliži uslovi, način korišćenja, kao i način dodjele radio-

frekvencija za fiksne veze tipa „tačka-tačka“, saglasno Planu namjene radio-frekvencijskog spektra.

3.10.1.2. Ostvareni rezultati

3.10.1.2. 1. Troškovno računovodstvo i mjere Agencije ka operatorima

EKIP je nastavila praćenje implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnovice i dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC) kao računovodstvene metodologije za fiksnu i mobilnu mrežu kod sva tri operatora. Revizija računovodstvenih revidiranih iskaza i modela je u završnoj fazi za prethodnu godinu.

EKIP je 10. XII 2018. započela izradu Studije opravdanosti izrade troškovnih modela Agencije po Bottom Up LRIC metodologiji. Nacrt Studije će biti završen do 28. II 2019, nakon čega će biti pokrenut postupak javnih konsultacija.

3.10.1.2.2. Kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra i mjerenje parametara kvaliteta servisa javnih mobilnih elektronskih komunikacionih mreža

U periodu 3. XI - 21. XII 2018, EKIP je izvršila mjerenja parametara pokrivanja i kvaliteta servisa mobilnih mreža u Crnoj Gori i to u svim opštinama i najznačajnijim putnim pravcima. Izvještaji o izmjenjenim vrijednostima parametara pokrivanja i kvaliteta servisa mobilnih mreža u Crnoj Gori će biti završeni i publikovani u martu 2019. na internetskoj stranici Agencije na adresi: <http://www.ekip.me/eng/urights/quality.php>.

3.10.1.2.3. Georeferencirana baza podataka i web portal za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture

Georeferencirana baza podataka i web portal za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture su u funkciji i trenutno ih koristi 13 operatora. Operatori u kontinuitetu dostavljaju podatke o svojim antenskim stubovima, zgradama i ostalim objektima, kao i o elektronskoj komunikacionoj opremi, koja je u njima smještena. Zaključno s 15. II 2019. podatke o telekomunikacionoj kablovskoj kanalizaciji su dostavila tri operatora i to: Crnogorski Telekom, SiOL i Telenor.

3.10.1.2.4. Plan migracije na protokol IPv6 u Crnoj Gori

Saglasno Strategiji razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020, odnosno Akcionom planu za sprovođenje Strategije za 2018, izrađen je Plan migracije na protokol IPv6. Plan je pripremljen u skladu sa standardima, odlukama i preporukama nadležnih evropskih i međunarodnih tijela i u njemu su date aktivnosti koje je potrebno sprovesti radi realizacije migracije na protokol IPv6 u Crnoj Gori.

3.10.1.2.5. Sistem za mjerenje kvaliteta internet pristupa i mapiranje brzine pristupa internetu baziran na open-source platformi

EKIP je početkom februara 2019. počela s instalacijom sistema za mjerenje i analizu kvaliteta javne elektronske komunikacione usluge internet pristupa, koji je baziran na open-source platformi, koja mjeri kvalitet i pouzdanost internet konekcije. Sistem je u potpunosti u skladu s BEREC izvještajem koji preporučuje parametre kvaliteta za kvalitet internet konekcije.

3.10.1.3. Statistički podaci

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije 31. XII 2018. iznosio je 172.880. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 149.492 aktivna priključka (86,47%), a na pravna lica 23.388 aktivnih priključaka (13,53%). Za period od početka 2018. do 31. XII 2018. zabilježeno je povećanje broja korisnika od 13,62%.

Na dan 31. XII 2018. broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.134.412 što odgovara penetraciji od 182,96%. Za period od početka 2018. do 31. XII 2018. porast broja korisnika je iznosio 8,59%.

Ukupan broj priključaka fiksnog širokopojasnog pristupa internetu na dan 31. XII 2018. iznosio je 157.776. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 145.125 aktivnih priključaka (91,98%), a na pravna lica 12.651 aktivni priključak (8,02%). Po tehnologijama: xDSL=35,08%, KDS-HFC=29,54%, FTTx=30,13%, WiFi=3,78%, WiMAX=1,46% i satelitski=0,01%. Za period od početka 2018. do 31. XII 2018. zabilježen je porast broja korisnika od 12,75%.

Od početka pružanja usluge prenosivosti brojeva do 31. XII 2018. prenijeto je ukupno 45.507 brojeva, od toga 11.637 u fiksnoj, a 33.870 brojeva u mobilnoj telefoniji. Za period od početka 2018. do 31. XII 2018. prenijeto je ukupno 11.643 broja, od toga 3.868 u fiksnoj, a 7.775 brojeva u mobilnoj telefoniji. U 2018. je prenijeto 34,94% više brojeva nego u 2017.

3.10.1.4. Žalbe, tužbe (korisnika)

U periodu 20. X 2018 - 1. II 2019. u oblasti zaštite korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga primljeno je ukupno 147 žalbi korisnika, od kojih je 29 žalbi usvojeno u cjelosti, a 37 žalbi odbijeno, tri žalbe su procesuirane drugom nadležnom organu, a u 58 slučajeva je donijeto rješenje o obustavljanju postupaka zbog odustanka od žalbe ili zbog postignutog poravnjanja korisnika i operatora. Na 18 žalbi je korisnicima dostavljen pisani odgovor. Upravnom sudu Crne Gore podnijeto je devet tužbi na odluke EKIP-a.

3.10.1.5. Obavljene kontrole kod operatora

Odsjek za nadzor EKIP-a je u periodu 20. X 2018 – 1. II 2019. izvršio ukupno 55 stručna nadzora.

3.10.2. Usluge informatičkog društva

3.10.2.1. Normativni okvir

Vlada je 15. XI 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje inicijative „Partnerstvo za otvorenu upravu u Crnoj Gori 2018-2020“. Vlada je 27. XII 2018. usvojila Informaciju o implementaciji jedinstvenog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave.

3.10.2.2. Statistički podaci

Na Portalu e-uprave, od 20. X 2018. kreirana je 81 nova usluga. Na Portalu e-uprave ima ukupno 567 usluga iz nadležnosti 50 institucija.

Na portalu www.data.gov.me postavljeno je 43 dataseta otvorenih podataka iz nadležnosti 12 institucija.

3.10.2.3. Međunarodna saradnja

Vlada je 17. I 2019. usvojila Jedinstvenu listu prioriternih infrastrukturnih projekata iz oblasti digitalne infrastrukture, koju je Nacionalna investiciona komisija usvojila 26. XII 2018. U okviru ove sektorske radne grupe, kandidovana su dva projekta Ministarstva javne uprave, i to: Data centar organa državne uprave (Državni data centar) i Širokopojasna mreža organa državne uprave (Državna širokopojasna mreža). Vlada je 21. I 2019. usvojila Informaciju o zaključivanju Memoranduma o razumijevanju između NATO-a i Crne Gore s Predlogom memoranduma u oblasti sajber odbrane.

3.10.3. Audiovizuelna politika

3.10.3.1. Normativni okvir

Savjet Agencije za elektronske medije (AEM) donio je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima („Sl. list CG“, broj 8/19) i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev („Sl. list CG“, broj 8/19) čija će primjena početi 17. III 2019.

Izmjene navedenih pravilnika motivisana je potrebom unapređenja zaštite maloljetnika, mladih od 18 godina, od sadržaja u TV programima koji mogu štetiti njihovom fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju, bez obzira na platformu putem koje se pristupa sadržajima. Pružaoci AVM usluge na zahtjev (kablovski/IPTV/DTH/DBV-T2 operatori) dužni su da za programske sadržaje koji mogu štetiti fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika, u periodu od 6 do 23 sata, aktiviraju mjere roditeljske kontrole takvih

sadržaja (pinovanje, odnosno omogućavanje pristupa sadržaju samo uz korišćenje PIN koda). Ove mjere se odnose na programske sadržaje koji se distribuiraju u okviru osnovnog paketa programa.

Ukoliko ova mjera ne obezbjeđuje efikasnu zaštitu maloljetnika od štetnih sadržaja, a program emituje ove sadržaje u kontinuitetu i svakodnevno, operatori su dužni da, u periodu od 6 do 23 sata, aktiviraju mjere roditeljske kontrole cijelog TV programa (pinovanje).

Izmjene i dopune Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev sadrže i mjere za unapređenje pristupačnosti sadržaja posvećenih događajima iz Crne Gore odnosno boljoj informisanosti građana kroz obezbjeđivanje ravnopravnog tretmana i lakše dostupnosti programa registrovanih u Crnoj Gori u ponudi operatora.

3.10.3.2. Ostvareni rezultati

Agencija je, u periodu novembar 2018 – februar 2019, objavila sljedeće izvještaje o implementaciji programskih standarda (dostupno na sajtu Agencije www.aemcg.org):

- Analiza programske strukture lokalnih javnih TV emitera - novembar 2018;
- Analiza programske strukture nacionalnog emitera RTCG - novembar 2018;
- Informacija o pristupačnosti programa osobama sa invaliditetom - novembar 2018;
- Analiza televizijskog izvještavanja tokom Nedelje ponosa - novembar 2018;
- Informacija o poštovanju uslova iz odobrenja kod neprofitnih emitera - decembar 2018;
- Analiza programske strukture lokalnih javnih radio emitera - decembar 2018;
- Analiza programske strukture komercijalnih radio emitera - decembar 2018;
- Analiza programske strukture TV emitera sa nacionalnim pokrivanjem - decembar 2018;
- Analiza programske strukture TV emitera sa regionalnim pokrivanjem - decembar 2018.

3.10.3.3. Statistički podaci

Tokom 2018, Agencija je izrekla 88 upozorenja, od čega 73 po službenoj dužnosti i 15 po osnovu prigovora. Na prvostepena rješenja o izricanju tih upozorenja ili druga akta kojima su utvrđena prava i obaveze pružalaca AVM usluga podneseno je sedam žalbi. Po osnovu dvije osnovane žalbe, prvostepeni organ je izmijenio provobitno donesene akte o utvrđivanju visine godišnje naknade. Savjet Agencije je, kao neosnovane, odbio pet žalbi.

Savjet Agencije odbio i dvije žalbe na prvostepena rješenja o izricanju upozorenja i jednu žalbu po osnovu rješenja o prestanku važenja odobrenja iz 2017.

U periodu januar – decembar 2018, AEM-u je dostavljeno 34 prigovora na rad emitera. U prvostepenom postupku, odbijeno je 18 prigovora, prihvaćeno je 15 prigovora i izrečeno isto toliko upozorenja. U toku je jedan postupak po prigovoru.

3.11. POGLAVLJE 11: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

3.11.1. Normativni okvir

U izvještajnom periodu donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o izgledu i dimenzijama znaka oznake porijekla, geografske oznake i oznake garantovano tradicionalnog specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda zemljišta („Sl. list CG“, broj 47/18);
- Pravilnik o načinu označavanja, prodajne oznake i uslovima za stavljanje na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda („Sl. list CG“, broj 68/18). U ovaj Pravilnik prenijete su odredbe Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta br. 1308/2013. Pravilnikom su preuzete odredbe iz člana 78 i Prilog VII, Dio III i Dio IV, navedene Regulative.
- Pravilnik o bližim pravilima organizovanja i poslovanja organizacija proizvođača poljoprivrednih proizvoda („Sl. list CG“, broj 81/18). U ovaj pravilnik prenijete su odredbe Regulative (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. XII 2013.. Takođe, prenijet je i dio odredaba Implementacione Regulative Komisije (EU) br. 543/2011, kao i Implementacionih regulativa Komisije (EU) 2017/891 i 2017/892 o utvrđivanju pravila za primjenu Regulative (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta.
- Pravilnik o postupku i uslovima za raspodjelu preferencijalnih carinskih kvota za uvoz poljoprivrednih proizvoda („Sl. list CG“, broj 2/19). Ovim pravilnikom detaljnije su razrađene odredbe Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta br. 1308/2013 u dijelu koji se odnosi na način administriranja i raspodjelu kvota, kao i određene odredbe iz Uredbe (EU) br. 1301/2006. Tokom 2019. biće održana i TAIEX ekspertska misija čiji je cilj potpuno usklađivanje sa EU regulativama, u dijelu gdje je to moguće i primjenjivo za Crnu Goru u ovom trenutku.
- Pravilnik o sadržini i vođenju agrarnog marketinškog informacionog sistema („Sl. list CG“, broj 2/19). Ovim pravilnikom detaljnije su razrađene odredbe Regulative (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta vezane za obavezu izvještavanja o cijenama i prenešen dio odredaba iz Implementacione Regulative Komisije (EU) br. 2017/1185 Delegirane Regulative Komisije (EU) 2017/1183.

- Program za dodjelu podrške operativnim programima organizacija proizvođača u sektoru voća i povrća počev od 1. I 2022. kojim se utvrđuju korisnici podrške, poljoprivredni proizvodi na koje se podrška odnosi, period na koji se podrška realizuje, iznos finansijskih sredstava za finansiranje programa, način vršenja kontrole utroška finansijskih sredstava i sprovođenja programa. U ovaj program prenijete su odredbe Uredbe (EU) br. 1308/2013, Delegirane uredbe Komisije (EU) 2017/891, Uredbe Komisije (EU) 2017/892, Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2018/1145 i Uredbe Komisije (EU) 2018/1146. Program je objavljen na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja 28. XII 2018. (www.minpolj.gov.me/ministarstvo).

3.11.2. Ostvareni rezultati

U januaru 2019. je u Sistemu za identifikaciju zemljišnih parcela dodat i inicijalni sloj gdje je digitalizovano poljoprivredno zemljište iste vrste upotrebe. U toku je izrada potrebnih mehanizama za puno funkcionisanje LPIS sistema koji će biti kompletan nakon uspostavljanja regionalnih kancelarija buduće Agencije za plaćanja, čija je uspostava u toku.

Budžetom za 2019. Direktor za plaćanja dobio je saglasnost od strane Ministarstva finansija za zapošljavanje dodatnih 10 službenika, a sve u cilju uspješnije implementacije IPARD II programa.

Tokom februara 2019. potpisani su prvi ugovori o dodjeli sredstava bespovratne podrške u okviru Mjere 1 IPARD II programa.

Direktor za plaćanja je do 20. II 2019. potpisao ugovore o dodjeli sredstava bespovratne podrške sa 20 korisnika kroz Mjeru 3 IPARD II programa, čije ukupne vrijednosti investicija iznose 9,8 miliona eura bez PDV-a (11,86 miliona eura sa PDV-om), a potencijalna podrška je 4,9 miliona eura bez PDV-a. Potpisivanje ugovora za uspješno ocijenjene projekte u okviru prvoga Javnog poziva za Mjeru tri nastaviće se do kraja februara mjeseca 2019.

U skladu sa Sektorskim sporazumom održan je četvrti sastanak IPARD II Odbora za nadgledanje. Sastanak je održan 6. II 2019. Na sastanku su usvojene izmjene IPARD II programa, koje su zatim i zvanično proslijeđene Evropskoj komisiji. Na sastanku je takođe usvojena Godišnja lista aktivnosti za 2019. za sprovođenje Plana vidljivosti i komunikacionih aktivnosti IPARD II 2014-2020, kao i Izvještaj o sprovođenju Godišnje liste aktivnosti za 2018.

Kada je u pitanju realizacija ugovorenih investicija u okviru IPARD like 2 projekta, realizacija investicija kroz IPARD like 2.1 je i dalje u toku i do februara 2019. realizovana su

četiri projekta ukupnog iznosa investicija 780.495,91 eura (sa PDV-om), 655.878,92 eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 327.939,46 eura.

U okviru IPARD like 2.2 javnog poziva u toku je realizacija ugovorenih investicija i do februara 2019. isplaćeno je pet projekata ukupnog iznosa investicija 583.686,67 eura (sa PDV-om), 482.769,92 eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 241.384,96 eura. U prvom kvartalu 2019. očekuje se realizacija još tri projekta ukupnog iznosa investicija 571.273,47 eura (sa PDV-om), 480.061,74 eura (bez PDV-a), dok potencijalni iznos podrške iznosi 240.030,88 eura.

U okviru IPARD like 2.3 javnog poziva u toku je realizacija ugovorenih investicija i do februara 2019. isplaćena su dva zahtjeva ukupnog iznosa investicija 156.757,32 eura (sa PDV-om), 129.551,50 eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 64.775,75 eura. U prvom kvartalu 2019. očekuje se realizacija još dva projekta ukupnog iznosa investicija 167.389,84 eura (sa PDV-om), 138.338,68 eura (bez PDV-a), dok potencijalni iznos podrške iznosi 69.169,34 eura.

U okviru IPARD like 2.4 javnog poziva potpisano je 15 ugovora ukupne vrijednosti investicija 87.467,58 eura (sa PDV-om), 72.287,26 eura (bez PDV-a), od čega je podrška Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u ukupnom iznosu od 42.619,55 eura. Do februara 2019. isplaćena su 3 projekta. Ukupna vrijednost investicija iznosi 4.064,83 eura (sa PDV-om), 3.359,36 eura (bez PDV-a), dok je isplaćen iznos bespovratne podrške 1.879,11 eura. U prvom kvartalu 2019. očekuje se realizacija još jednog projekta ukupne vrijednosti investicije 1.536,80 eura (sa PDV-om), 1.270,08 eura (bez PDV-a), dok potencijalni iznos podrške iznosi 635,04 eura.

U skladu sa Zakonom o šemama kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Sl. list CG“, broj 22/17) pokrenuta je procedura registracije geografske oznake „Crnogorski pršut“, na zahtjev NVO „Udruženje crnogorski pršut“ sa Cetinja. Nakon razmatranja, a na prijedlog stručne komisije Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je registrovalo geografsku oznaku „Crnogorski pršut“ 28. XII 2018.

U cilju daljeg usaglašavanja sa pravnom tekovinom Evropske unije u dijelu koji se tiče CMO politike, Agrobudžetom za 2019. predviđena su posebna sredstva za finansiranje programa, kao što su podrška osnivanju organizacija proizvođača u skladu sa novim pravilnikom usklađivanim sa EU propisima i sprovođenje školskih programa za koji je ove godine planirano uvođenje u nekoliko škola. Takođe, kroz mjere tržišno-cjenovne politike od ove godine će se finansirati i konverzija vinograda i promotivne aktivnosti u sektoru vina. Konverzija vinograda je do sada bila sastavni dio mjera ruralnog razvoja, dok odvojenog finansiranja promotivnih aktivnosti za sektor vina nije bilo.

3.12. POGLAVLJE 12: BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO I FITOSANITARNA

3.12.1. Bezbjednost hrane i hrane za životinje

3.12.1.1. Normativni okir

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Uredba o tretiranju hrane jonizujućim zračenjem („Sl. list CG“, broj 73/18);
- Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla („Sl. list CG“, broj 75/18);
- Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje („Sl. list CG“, broj 9/19).

3.12.1.2. Ostvareni rezultati

Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2019. („Sl. list CG“, broj 8/19) koji sadrži 14 potprograma monitoringa i za čije su sprovođenje obezbijedena sredstva Budžetom Crne Gore za 2019. u iznosu od 349 hiljada eura.

Hrana za životinje

U Crnoj Gori trenutno postoje dva objekta za proizvodnju hrane za životinje (koncentrovanih krmnih smješa za goveda, svinje, koke nosilje i tovne piliće). Hrana za životinje se uvozi u najvećoj mjeri iz zemalja okruženja i zemalja Evropske unije. U nacionalno zakonodavstvo je skoro u potpunosti transponovana EU legislativa. Intenzivno se radi na implementaciji iste. TAIEX mapom su planirane aktivnosti na izradi godišnjih planova službene kontrole hrane za životinje, kontrolnih lista, uputstva i instrukcija kojima će se unaprijediti stepen primjene novousvojenih EU pravila u ovoj oblasti.

U 2019. se sprovodi monitoring nepoželjnih supstanci u hrani za životinje i monitoring GMO hrane za životinje.

Praćenje procesa unaprjeđenja neusaglašenih objekata za hranu

Nakon što je u 2017. donijet Nacionalni program za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla, izdata su privremena odobrenja do krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti utvrđenog u odobrenom Planu unaprjeđenja za svaki objekat pojedinačno. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je zadužena da polugodišnje izvještava Vladu i Evropsku komisiju o realizaciji ovog programa.

Na kraju 2018. u Crnoj Gori je 64 objekata za proizvodnju hrane životinjskog porijekla, koji su potpuno usaglašeni sa zahtjevima EU, što ukazuje na evidentan proces unaprjeđenja,

uzimajući u obzir da su na kraju 2014. kada je Evropskoj komisiji dostavljen presjek stanja, u Crnoj Gori bila samo tri objekta.

Na kraju 2018. u Crnoj Gori je 47 objekata za hranu neživotinjskog porijekla, koji su potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima, dok ih je na kraju 2017. bilo 36.

Od ukupno 59 neusaglašenih objekata za hranu neživotinjskog porijekla koji pripadaju kategoriji III, zahtjev za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti je podnijelo devet objekata. Od preostalog broja objekata u kategoriji III, ukupno 30 nije dostavilo plan unapređenja ili je isti vraćen na doradu, ali nije ponovo dostavljen. Preostali broj objekata još uvijek ima važeće privremeno rješenje za obavljanje djelatnosti i paralelno otklanjanje neusaglašenosti definisane planom unapređenja koji je dostavljen.

Kvalitet sirovog mlijeka

Nakon usvajanja Nacionalnog programa za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom koji pruža jasne okvire, smjernice za aktivnosti, aktivnosti, nosioce aktivnosti i rokove za sprovođenje istih, određene aktivnosti se već sprovode kroz agrarnu politiku Crne Gore pod sredstvom definisane mjere direktne podrške za kvalitet sirovog mlijeka, mjere podrške ruralnog razvoja (investiranje u opremu za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka). Sredstva za sprovođenje opredijeljena su Agrobudžetom za 2019. kroz premije za otkupljeno mlijeko, uz povećane premije za EU kvalitet mlijeka, podršku mljekarima za otkup, bespovratnu podršku za nabavku opreme za mljekarstvo, bespovratnu podršku za nabavku stočnog fonda i bespovratnu podršku za nabavku mehanizacije.

Intenzivirana je i sprovodi se u kontinuitetu edukacija proizvođača sirovog mlijeka kroz projekat tehničke pomoći IPA 2014, čija je realizacija počela 9. VI 2018.

Laboratorija za mljekarstvo (Biotehnički fakultet u Podgorici), opremljena je najsavremenijom opremom i važan je segment unapređenja kvaliteta sirovog mlijeka u Crnoj Gori. Nabavljena je oprema, vrijedna 400 hiljada eura kroz IPA 2014 - Projekat „Podrška veterinarskom sektoru”. Savremena oprema će ojačati tehničke kapacitete laboratorije, analize uzoraka biće preciznije i pouzdanije i za farmere i za mljekare, a potrošačima će se osigurati još bezbjedniji i kvalitetniji mliječni proizvodi.

Takođe, Taix mapom za 2019. planirana je ekspertska pomoć za realizaciju aktivnosti definisanih Programom, posebno u dijelu obuke i unapređenja službene kontrole sirovog mlijeka.

Sakupljanje i tretman leševa životinja i nus proizvoda životinjskog porijekla

Potrebna je izgradnja objekta za preradu nusproizvoda kapaciteta 10.000 tona godišnje, odnosno 30t/dan. Uzimajući u obzir da se radi o velikoj investiciji, Crna Gora će za potrebe

sprovedenja ovog Plana iskoristiti dostupna finansijska sredstva međunarodnih institucija i IPA. Za obuke nadležnih inspektora, subjekata u poslovanju hranom i administracije biće iskorišćena dostupna sredstva i podrška – IPA, TAIEX, BTSF i dr.

3.12.2. Veterina

3.12.2.1. Normativni okvir

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka („Sl. list CG“, broj 60/18);
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o identifikaciji i načinu vođenja registara gazdinstava ovaca i koza i elektronske baze podataka („Sl. list CG“, broj 61/18);
- Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz reproduktivnog materijala embriona goveda („Sl. list CG“, broj 68/18);
- Naredbu o zabrani uvoza i tranzita pošiljki živih domaćih i divljih svinja, mesa i proizvoda od svinja radi sprečavanja unošenja opasne zarazne bolesti afričke kuge svinja („Sl. list CG“, broj 70/18);
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet („Sl. list CG“, broj 71/18);
- Naredbu o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima („Sl. list CG“, broj 76/18);
- Uredbu o izmjeni Uredbe o higijeni hrane („Sl. list CG“, broj 80/18);
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit papkara („Sl. list CG“, broj 83/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i neegzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet („Sl. list CG“, broj 85/18);
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz ptica („Sl. list CG“, broj 1/19);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija („Sl. list CG“, broj 2/19);
- Pravilnik o načinu držanja životinja koje se koriste u eksperimentima („Sl. list CG“, broj 6/19).

Ostvareni rezultati

Usvojen je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2019. Sredstva za sprovođenje mjera obavezne zdravstvene zaštite životinja u iznosu od 1.614.000 eura obezbjeđena su iz budžeta Crne Gore.

Dio Programa obaveznih mjera čini Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2019. i za koji su obezbjeđena dodatna novčana sredstva iz budžeta Crne Gore i donacija Evropske unije u vakcinama protiv bolesti kvrgave kože goveda (80.000 doza). Iz sredstava budžeta obezbjeđeno je 726.788,45 eura.

Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2018. realizovan je u cjelosti, a izvještaj o relizaciji programa za 2018. pripremljen i biće dostavljen Evropskoj komisiji do 31. III 2019. Takođe je donijet i Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2019.

Identifikacija i registracija životinja

Uspostavljeni sistem za identifikaciju i registraciju životinja je premješten sa stare opreme za analizu baze podataka, kao i softver za potrebe Integrisanog administrativnog kontrolnog sistema (IAKS). Sprovedene aktivnosti obezbjediće stabilan, funkcionalan i siguran sistem za identifikaciju i registraciju životinja.

U toku je razvijanje sistema za identifikaciju i registraciju pasa i registraciju vlasnika (elektronska baza podataka). Prilikom identifikacije pasa (mikročip), vršiće se i vakcinacija pasa protiv bjesnila i unos podataka u registar kućnih ljubimaca koji vodi Uprava. Naknadu za izvršenu vakcinaciju (nabavka vakcine i sprovođenje vakcinacije) i identifikaciju pasa dijelom snosi vlasnik životinje, a dijelom će se finansirati iz budžeta Crne Gore.

Ažuriranje informacija o kontroli bolesti kvrgave kože

U Crnoj Gori je trenutna epizootiološka situacija stabilna.

Vlada je 14. II 2019. usvojila Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2019.

Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2019. („Sl. list CG“, broj 10/19) i posebnim programom vakcinacije propisana su i detaljna pravila za sprovođenje plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika u 2019.

Planirana i odobrena sredstva za sprovođenje Plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože u 2019. iznose 121.463,05 eura, sa PDV-om. Vakcine su obezbijedene od strane EK, dok su sredstva za sprovođenje vakcinacije, kao i za pasivni monitoring ove bolesti obezbjeđena iz budžetske rezerve.

Vakcinacija goveda protiv ove bolesti sprovedena i u 2018. i potpuno je besplatna za držaoce goveda.

Važno je istaći da je ostavljena određena količina vakcina za novorođene životinje i za životinje iz uvoza koje su namjenjene uzgoju, a koje potiču iz zemalja gdje se ne primjenjuje vakcinacija protiv ove bolesti.

Bolest Plavog jezika

U 2019, u skladu sa Planom preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2019. koji je usvojila Vlada Crne Gore, obezbijedila su sredstva za kontrolu bolesti plavog jezika (576.585,20 eura, sa PDV-om). Sredstva će se koristiti za nabavku vakcine za goveda i ovce, naknadu ambulancama za izvršenu vakcinaciju i za laboratorijska ispitivanja (pasivni monitoring).

Vakcinacije goveda i ovaca protiv bolesti plavog jezika je sprovedena u periodu april/jul 2018.

3.12.3. Fitosanitarna politika

3.12.3.1. Normativni okvir

- Program fitosanitarnih mjera za 2019. („Sl. list CG“, broj 8/19). usvojen je 6. II 2019.

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

Zdravlje bilja

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. („Sl. list CG“, broj 68/18);
- Pravilnik o uslovima i načinu obavljanja smanjenog obima provjera identiteta i zdravstvenog stanja pošiljke bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“, broj 75/18);
- Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja bakterije *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa, Serizawa, Ichikawa, Tsuyumu & Goto („Sl. list CG“, broj 75/18).

Sjeme i sadni materijal

- Pravilnik o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala uljarica i predivog bilja („Sl. list CG“, broj 75/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o proizvodnji i stavljanju u promet vegetativnih dijelova za umnožavanje povrća i rasada povrća („Sl. list CG“, broj 76/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o uslovima za proizvodnju i promet sadnog materijala ukrasnog bilja („Sl. list CG“, broj 80/18).

Sredstva za zaštitu bilja i rezidue

- Program monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2019. („Sl. list CG“, broj 8/19).

3.12.3.2. Ostvareni rezultati

Realizovan je Program fitosanitarnih mjera za 2018. i usvojen Program fitosanitarnih mjera za 2019. Sredstva za sprovođenje programa fitosanitarnih mjera obezbjeđena su iz budžeta Crne Gore u iznosu od 221.000 eura. Dodatno za sprovođenje Posebnog akcionog plana za subijanje crvenog surlaša palmi, obezbjeđeno je 66.000 eura.

Implementacija sistema biljnih pasoša koja je započela 2015. u sklopu IPA 12 Projekta: Razvoj službi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i implementirana je na sjemenskom krompiru u 2016, a za sadni materijal vinove loze u 2017. Za proizvodnu sezonu 2018/2019 u toku je uvođenje sistema biljnih pasoša za sadni materijal voća.

Crna Gora je u 2018. realizovala sve planirane aktivnosti u skladu sa Nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period od 2016. do 2021.

Nastavljeno je sa obukom korisnika sredstava za zaštitu bilja za profesionalnu upotrebu koja se odvija u kontinuitetu kao jedna od predviđenih aktivnosti po Nacionalnom planu za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja. U izvještajnom periodu održane su četiri obuke i dodjeljeno 264 sertifikata o završenoj obuci i izdato 264 legitimacije za profesionalnog korisnika.

3.12.4. Administrativni kapaciteti

Od 1. I 2019. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove nije više u sastavu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, već je samostalni organ uprave.

U izvještajnom periodu nije bilo novih zapošljavanja.

3.13. POGLAVLJE 13: RIBARSTVO

3.13.1. Normativni okvir

Izmijenjena je Naredba o zabrani lova i stavljanja u promet riblje mlađi, nedoraslih riba i drugih morskih organizama („Sl. list CG“, broj 80/18), kojom je izvršeno usklađivanje sa preporukom Generalne komisije za ribarstvo Mediterana br. GFCM/42/2018/8, na način što je zabrana lova na incuna produžena za 15 dana i traje od 1. IV do 30. IV i uvedena je zabrana na lov srdele na period od mjesec dana i traje od 15. I do 15. II.

Radi sprovođenja Zakona o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi („Sl. list CG“, broj 17/18) donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o obrascu dozvole i sadržini registra dozvola za akvakulturu („Sl. list CG”, broj 61/18);
- Pravilnik o listi stranih i lokalno neprisutnih vrsta riba i drugih vodenih organizama u akvakulturi („Sl. list CG”, broj 61/18);
- Pravilnik o Cjenovniku za naknadu štete pričinjene nad ribama i drugim vodenim organizmima („Sl. list CG”, broj 76/18);
- Pravilnik o određivanju ribolovnih revira („Sl. list CG”, broj 78/18);
- Pravilnik o sadržini zapisnika o izvršenoj kontroli, izgledu uniforme, obrascu, sadržini i načinu izdavanja službene legitimacije ribočuvara i načinu vođenja evidencije o izdatim službenim legitimacijama ribočuvara („Sl. list CG”, broj 85/18);
- Pravilnik o sadržini ribolovne osnove („Sl. list CG”, broj 1/19);
- Pravilnik o vrsti, tehničkim karakteristikama i količini ribolovnih alata i opreme koja se smije upotrebljavati u sportsko-rekreativnom ribolovu („Sl. list CG”, broj 1/19);
- Pravilnik o vrsti alata i opreme, tehničkim karakteristikama, načinu obilježavanja i količini ribolovnih alata i opreme koja se upotrebljava u privrednom ribolovu i broju dozvola koje se mogu izdati za određeno ribolovno područje („Sl. list CG”, broj 1/19);
- Pravilnik o sadržini godišnjeg plana zaštite, očuvanja i unapređenja riba i drugih vodenih organizama („Sl. list CG”, broj 8/19);
- Pravilnik o obrascu, sadržini i načinu izdavanja dozvole za privredni ribolov („Sl. list CG”, broj 8/19).

3.13.2. Ostvareni rezultati

U skladu sa potpisanim Memorandum o razumijevanju sa Generalnom komisijom za ribarstvo Mediterana o tehničkoj podršci razvoja sektora ribarstva sa osnovnim ciljem unapređivanja kapaciteta za borbu protiv nelegalnog i neregulisanog ribolova, u januaru 2019. je izvršena instalacija testnih uređaja za identifikaciju i praćenje plovila u malom obalnom ribolovu na dva ribolovna plovna objekta. Navedena aktivnost predstavlja značajan napredak u dijelu sakupljanja podataka iz malog privrednog ribolova i usklađena je sa jednim od ciljeva ranije potpisane Deklaracije o implementaciji Regionalnog akcionog plana za mali obalni ribolov i Ministarske deklaracije MedFish4ever iz Malte.

Završena je adaptacija i opremanje 66m² kancelarijskog prostora u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, kojim su stvoreni uslovi za uspostavljanje Ribarskog monitoring centra Crne Gore, a čime će se značajno unaprijediti monitoring, nadzor i kontrola ribolovnih aktivnosti na moru. Adaptacija prostora je urađena uz finansijsku

podršku projekta „Održivi razvoj morskog i obalnog ekosistema kroz zaštitu i gajenje morske faune” broj MNE-14/0020, koji je finansirala Ambasada Kraljevine Norveške.

Crna Gora i Evropska komisija su 23. XII 2018. potpisale Ugovor o podršci br. CCI 2017CE160AT160 (Grant Agreement Support), kojim se obezbjeđuje podrška koordinatore stuba 1 – Plavi rast u aktivnostima vezanim za sprovođenje strategije za Jadransko-jonski region (EUSAIR). Podrška podrazumijeva angažovanje eksperta za period od pet godina, koji će biti zadužen za unapređenje organizacionih, administrativnih i operativnih aktivnosti u okviru stuba 1 EUSAIR-a.

3.13.3. Administrativni kapaciteti

Izmjenom Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja od 29. XI 2018. u okviru Direktorata za ribarstvo formirana je Direkcija za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć, čime je ispoštovana obaveza predviđena Strategijom ribarstva Crne Gore 2015-2020. Direkcija će obavljati poslove upravljačkog tijela - programiranje i implementaciju strukturnih mjera, uslove za stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, način organizovanja proizvođača, kao i način dodjele državne pomoći u ribarstvu i akvakulturi. Kadrovsko popunjavanje koje je predviđeno u periodu od 2018. do 2019. započelo je imenovanjem načelnika Direkcije za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć 15. XII 2018.

Održane su dvije TAIEX ekspertske misije:

1) **U periodu od 10. do 12. XII 2018.** je održana ekspertska misija o zajedničkoj organizaciji tržišta u ribarstvu, kojoj je prisustvovalo 14 učesnika: predstavnici Direktorata za ribarstvo, inspektori za morsko ribarstvo i predstavnici udruženja privrednih ribara i uzgajivača.

2) **U periodu od 18. do 21. XII 2018.** je održana radionica „Komparativna analiza Ribarskog informacionog sistema Crne Gore sa sistemima jedne ili više zemalja članica EU”, koju je pohađalo ukupno 11 učesnika. Radionica je bila organizovana za predstavnike Direktorata za ribarstvo, inspektore za morsko ribarstvo i Instituta za biologiju mora. Najveći naglasak tokom radionice je stavljen na prenošenje praktičnih iskustava u terenskom radu.

3.14. POGLAVLJE 14: SAOBRAĆAJNA POLITIKA

3.14.1. Željeznički saobraćaj

3.14.1.1. Normativni okvir

Na osnovu Zakona o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza („Sl. list CG“, broj 1/14), a u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, donesena su sljedeća dokumenta:

- 1) Pravilnik o tehničkoj specifikaciji interoperabilnosti podistema kontrole upravljanja i signalizacije („Sl. list CG“, broj 73/18),
- 2) Pravilnik o načinu vođenja evidencija željezničkih prevoznika i upravljača željezničke infrastrukture („Sl. list CG“, broj 78/18),
- 3) Pravilnik o načinu prikupljanja podataka i sačinjavanju izvještaja o vanrednim događajima („Sl. list CG“, broj 83/18).

3.14.1.2. Ostvareni rezultati

Do sada su objavljena dva TSI (infrastruktura i CCS), a u pripremi su još dva za ovu godinu (tuneli i energija).

Po novom Zakonu o državnoj upravi („Sl. list CG“, broj 78/18) Direkcija za željeznice je promijenila službeni naziv u „Uprava za željeznice“ i sada je samostalni organ državne uprave (nije u sastavu Ministarstva saobraćaj i pomorstva). Ovo je prvi korak ka ispunjenju mjerila u oblasti regulatornih poslova na željeznici za ovo pregovaračko poglavlje.

3.14.2. Pomorski saobraćaj

3.14.2.1. Normativni okvir

Vlada je utvrdila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lukama 13. XII 2018. Glavne promjene koje izmjene i dopune ovog Zakona uvode su: uvođenje novog termina - gradska luka, jasna prava i obaveze upravljača u lukama od nacionalnog i lokalnog značaja, obaveza koncesionara ili privrednog društva da organu uprave odnosno pravnom licu dostavi na odobravanje i javno objavi visinu naknada za lučke usluge u trgovačkim lukama i za komunalne vezove, te da dostavlja podatke o plovnom objektu u luci, podatke o datumu i vremenu dolaska i odlaska plovnog objekta, pravnom statusu u luci, broju putnika i količini i vrsti pretovarenog terete ukoliko je ukrcavan ili iskrcavan u luci, kao i da organ uprave priprema plan prostorne organizacije luke koji donosi Vlada i u kome se za svaku luku jasno određuje dio koji je namijenjen za komercijalni i dio koji je namijenjen za komunalnu upotrebu vezova, kao i dio namijenjen za operativnu obalu.

Na osnovu člana 22 i 23 Zakona o bezbjednosnoj zaštiti brodova i luka („Sl. list CG“, broj 53/16) donijet je Pravilnik o bližem sadržaju procijene i plana bezbjednosne zaštite luke („Sl. list CG“, broj 86/18).

3.14.3. Vazdušni saobraćaj

3.14.3.1. Normativni okvir

Na osnovu Zakonu o vazdušnom saobraćaja („Sl. list CG“, br. 30/12 i 30/17), a u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, donesena su sljedeća dokumenta:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim zahtjevima i procedurama za obavljanje vazdušnih operacija („Sl. list CG“, broj 67/18);
- Pravilnik o uslovima za uspostavljanje i korišćenje sistema upravljanja sigurnošću na aerodromu („Sl. list CG“, broj 70/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o standardima i kriterijumima za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu („Sl. list CG“, broj 71/18);
- Pravilnik o sprovođenju istraživanja nesreća i ozbiljnih nezgoda u civilnom vazduhoplovstvu („Sl. list CG“, broj 81/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o posadi vazduhoplova („Sl. list CG“, broj 81/18);
- Pravilnik o uslovima za upotrebu paraglajdera, dozvolama i organizacijama za osposobljavanje pilota paraglajdera („Sl. list CG“, broj 83/18).

3.15. POGLAVLJE 15: ENERGETIKA

3.15.1. Sigurnost snabdijevanja

3.15.1.1. Normativni okvir

Vlada je 6. XII 2018. donijela Odluku o Energetskom bilansu Crne Gore za 2019 („Sl. list CG“, broj 85/18).

3.15.1.2. Ostvareni rezultati

Crna Gora je učestvovala u procesu predlaganja i odobravanja projekata od interesa za Energetsku zajednicu (PECI), kao i procesu predlaganja projekata od zajedničkog interesa (PMI) između ugovornih strana Energetske zajednice i država članica Evropske unije. Na sastanku Savjeta ministara Energetske zajednice održanom 29. XI 2018. usvojena je lista PECI na kojoj se nalazi Projekat izgradnje elektroprenosne mreže kao dijela Transbalkanskog elektroenergetskog koridora, kao i preporuka o listi projekata od zajedničkog interesa (PMI), na kojoj se nalazi Projekat izgradnje gasne interkonekcije između Albanije, Crne Gore i Hrvatske (Jonsko-jadranski gasovod). (*Pogledati više u okviru poglavlja 21 – Trans-evropske mreže*).

3.15.2. Unutrašnje energetske tržište

3.15.2.1. Normativni okvir

Vlada je 22. XI 2018. donijela Uredbu o snabdijevanju ranjivih kupaca električne energije i Uredbu o postupku javnog nadmetanja za izbor snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca za snabdijevanje električnom energijom (obije objavljene u „Sl. list CG”, broj 81/18).

3.15.2.2. Ostvareni rezultati

Regulatornoj agenciji za energetiku je u periodu 20. X 2018. – 20. II 2019. podnijeto jedanaest žalbi, od čega su četiri riješene, a po sedam žalbi postupak je u toku. Zbog obustave isporuke električne energije podnijeto je sedam žalbi, jedna žalba na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje, jedna žalba na odbijanje zaključenja ugovora o priključenju, jedna žalba na uslove iz rješenja o izdavanju saglasnosti za priključenje i jedna žalba na akt operatora distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje na mrežu.

3.15.3. Ugljovodonici

3.15.3.1. Ostvareni rezultati

Koncesionari Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV su u periodu od 19. XI - 18. XII 2018. vršili 3D geofizička istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, u skladu sa zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika.

Koncesionar Energean je 6. II 2019. započeo 3D geofizička istraživanja na blokovima 4219-26 i 4218-30, koja bi trebalo da traju 20 dana.

Uprava za ugljovodonike je u novembru 2018. izvršila obračun naknade za površinu za 2019, i to:

- za koncesionare Eni i Novatek iznos od po 190.874,18 eura;
- za koncesionara Energean iznos od 105.074,06 eura.

3.15.4. Obnovljivi izvori energije

3.15.4.1. Normativni okvir

Vlada je 20. XII 2018. donijela Uredbu o načinu ostvarivanja i visini podsticajnih cijena za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije i Uredbu o izmjenama Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije (obije objavljene u „Sl. listu CG”, broj 3/19).

Ministarstvo ekonomije je 25. I 2019. objavilo Rješenje o jediničnoj naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije u 2019. (objavljeno na internet stranicama <http://www.mek.gov.me/ministarstvo> i <http://www.oie-res.me>).

3.15.4.2. Ostvareni rezultati

Projekat izgradnje HE Komarnica

Vlada je 27. XII 2018. donijela Odluku o izradi Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici. Planirano je da tokom 2019. bude završena izrada i revizija Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu HE Komarnica.

Male hidroelektrane (mHE)

Za izgradnju dvije mHE na vodotoku Bukovica (Opština Šavnik) izdate su građevinske dozvole 26. X 2018. Za izgradnju mHE „Paljevinska“ na dijelu vodotoka Paljevinska (Opština Kolašin) podnijeta je prijava o gradnji 24. XII 2018.

Vlada je 25. X 2018. prihvatila Ugovor o prenosu udjela u koncesionom preduzeću „Kronor“ doo, Podgorica i pristupanje Ugovoru o koncesiji za vodotok Babinopoljska (Opština Plav). Pomenuti ugovor je potpisan 21. XI 2018, a istim je omogućen prenos 10% udjela u koncesionom preduzeću „Kronor“ doo, Podgorica sa kompanije „Normal Company“ doo, Podgorica na kompaniju „Gama Montenegro“ doo, Podgorica. Takođe, Vlada je 29. XI 2018. prihvatila Aneks br. 4 Ugovora o koncesiji za vodotok Bistrica (Opština Berane), kojim je omogućeno produženje roka za izgradnju malih hidroelektrana i isti je potpisan 12. XII 2018.

Dana 21. XII 2018. zaključen je Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Merića vrelo, u cilju izgradnje male hidroelektrane „Miolje polje“ na dijelu vodovoda „Berane“ (Opština Berane).

Ministarstvo ekonomije je izdalo dvije energetske dozvole za rekonstrukciju mHE snage do 10 MW i jednu energetska dozvolu za izgradnju male hidroelektrane snage do 1 MW i to:

- 27. XI 2018. za rekonstrukciju mHE „Glava Zete“ na vodotoku donji tok rijeke Zete, u KO Vrela (Opština Danilograd);
- 27. XI 2018. za rekonstrukciju mHE „Slap Zete“ na vodotoku Zeta, u KO Slap (Opština Danilograd);
- 28. XII 2018. za izgradnju mHE „Ržansko vrelo“ na dionici postojećeg kaludarsko-ržaničkog vodovoda, KO Donja Ržanica (Opština Berane).

Zbog isteka perioda važenja, prestala je da važi energetska dozvola za izgradnju mHE „Dapsićka rijeka“ na vodotoku Dapsićka rijeka (21. X 2019.).

Solarne elektrane

Projekat izgradnje solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj

Ministarstvo ekonomije je 19. V 2018. objavilo Javni poziv za davanje u zakup zemljišta u svojini države na lokalitetu Briska Gora - Opština Ulcinj, radi izgradnje solarne elektrane instalisane snage veće od 200 MW. Do utvrđenog roka za podnošenje ponuda, tri ponuđača su dostavila svoje ponude. Nakon otvaranja ponuda 3. IX 2018, Tenderska komisija je izvršila vrednovanje ponuda na osnovu utvrđenih kriterijuma i sačinila rang listu ponuđača, na kojoj je prvorangirani ponuđač Konzorcijum Fortum i EPCG. Ponudom prvorangiranog ponuđača predviđena je izgradnja solarne elektrane instalisane snage 250 MW. Ugovor o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane na lokalitetu Briska Gora sa prvorangiranim ponuđačem – Konzorcijumom Fortum i EPCG je zaključen 28. XII 2018.

Solarne elektrane snage do 1 MW

U izvještajnom periodu istekao je period važenja četiri energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana do 1 MW i to 19. XII 2018. za energetske dozvole za izgradnju solarne elektrane „Titex 1” na katastarskoj parceli 3574/1, KO Podgorica III, „Titex 2” na katastarskoj parceli 3574/1, KO Podgorica III, „Titex 3” na katastarskoj parceli 3574/1, KO Podgorica III i „Titex 4” na katastarskoj parceli 3574/5, KO Podgorica III.

Vjetroelektrane

VE „Krnovo”

Vlada je 29. XI 2018. dala saglasnost na promjenu vlasničkog udjela u Projektnoj kompaniji, na način što je 49% vlasničkog udjela u Projektnoj kompaniji „Krnovo Green Energy” doo, Podgorica privredno društvo „Krnovo HoldCo” doo, Podgorica prenijelo na kompaniju „Masdar Energy” B.V. iz Holandije i prihvatila Aneks broj VII Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo. Pored navedenog, Aneksom broj VII Ugovora o zakupu predviđen je izlazak „Ivicom Holding“ GmbH iz predmetnog Ugovora. S tim u vezi, ukazala se potreba i za izmjenom Direktnog ugovora u dijelu da se odnosi na ustupanje obaveze sa kompanije „Ivicom Holding“ GmbH na kompaniju „Masdar Energy” B.V. iz Holandije. Nakon usaglašavanja Predloga aneksa 1 Direktnog ugovora, Vlada je isti razmotrila i prihvatila na sjednici od 13. XII 2018. Aneks broj VII Ugovora i Aneks I Direktnog ugovora su potpisani 17. XII 2018.

VE „Možura”

Glavni radovi na izgradnji VE Možura su završeni i u toku je funkcionalno ispitivanje vjetrogeneratora na predmetnom lokalitetu.

3.15.5. Energetska efikasnost

3.15.5.1. Ostvareni rezultati

Vlada je 20. XII 2018. utvrdila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije, kojim se vrši dodatno transponovanje zahtjeva relevantnih EU direktiva i unaprijeđenje pravnog osnova za primjenu zakonskih odredbi.

U julu 2018. potpisan je ugovor o zajmu sa IBRD-om za implementaciju druge faze projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori” (MEEP 2). Vrijednost projekta je 6 miliona eura. Predmet projekta je primjena mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja omogućiće da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje su ostvaruju u adaptiranim objektima. Projekat će trajati do 31. XII 2023.

U okviru MEEP II, u izvještajnom periodu su sprovedene sledeće aktivnosti:

- potpisan je ugovor za izvođenje radova na unapređenju energetske karakteristika u domovima zdravlja Berane, Plav i Rožaje;
- raspisan je poziv za dostavljanje ponuda za izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u objektima Opšta bolnica Bar i Dom zdravlja Ulcinj. Rok za dostavljanje ponuda je 14. III 2019;
- u toku je evaluacija ponuda za odabir konsultanata za:
- obavljanje poslova izrade detaljnih energetske pregleda, projektne dokumentacije, izvođenje tehničkog monitoringa i evaluacije i vršenje usluge nadzora nad izvođenjem radova i
- sprovođenje socijalnog monitoringa i evaluacije.

Potpisivanje ugovora sa konsultantima očekuje se tokom februara 2019.

Na projektu „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama”- faza II (EEPPB II) u izvještajnom periodu sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Završeno je izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u pet obrazovnih ustanova i to: Gimnaziji „Slobodan Škerović”, Resursnom centru „1. jun” i Resursnom centru za djecu i mlade „Podgorica” u Podgorici, zatim OŠ „Aleksa Đilas Bećo” i SŠ „Vuksan Đukić” u Mojkovcu. Izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u Zavodu „Komanski most” je u toku. Vrijednost ugovorenih radova na navedenim objektima iznosi 5,6 miliona eura;
- U toku je tenderski postupak za odabir izvođača radova na rekonstrukciji JPU „Naša radost” u Herceg Novom;
- U toku je postupak za nabavku softvera za proračun energetske karakteristika zgrada (sertifikovanje). Takođe, u toku je prikupljanje podataka za izradu nacionalnog

inventara zgrada uz određivanje referentnih zgrada, utvrđivanje nacionalnog potencijala za uštedu energije u sektoru zgrada, kao i izračunavanje troškovno-optimalnih nivoa.

Nastavljena je realizacija projekata podrške građanima za primjenu mjera energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije. Ministarstvo ekonomije je 12. X 2018. počelo realizaciju programa „Energetski efikasan dom”, u cilju obezbjeđivanja beskamatnih kredita (do 8.000 eura, sa periodom otplate do šest godina). Program podrazumijeva atraktivan i održivi finansijski mehanizam u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima: kupovina i ugradnja sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket); ugradnja termoizolacije na fasadi stambenog objekta i ugradnja energetski efikasne fasadne stolarije. Sredstva za realizaciju projekta, u iznosu od 120.000 eura, obezbijedena su iz budžeta Crne Gore.

3.15.6. Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od jonizujućeg zračenja

3.15.6.1. Normativni okvir

Skupština je 18. XII 2018. donijela Zakon o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije („Sl. list CG - Međunarodni ugovori”, broj 12/18). Ministarstvo održivog razvoja i turizma je za ovaj protokol imenovalo kontakt tačku.

Vlada je 20. XII 2018. usvojila Program zaštite od radona s Akcionim planom za sprovođenje Programa za period 2019-2023. s Izvještajem o sprovedenoj javnoj raspravi.

Treći izvještaj ekspertskeg tima o realizaciji nacionalnog projekta MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona” i Prvi i Drugi izvještaj ekspertskeg tima o realizaciji nacionalnog projekta MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima” Vlada je usvojila 20. XII 2018. zajedno s Predlogom ugovora o realizaciji projekta MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima”, koji je potpisan 25. XII 2018.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, izrađeni su i dostavljeni Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju dva kvartalna nacionalna izvještaja i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori (XXVI i XXVII).

Vlada je 27. XII 2018. usvojila Informaciju o aktivnostima koje je potrebno preduzeti radi stupanja na snagu Međunarodne konvencije o sprečavanju akata nuklearnog terorizma i usaglašenosti nacionalnih propisa i Zaključkom zadužila Ministarstvo vanjskih poslova da dostavi instrument potvrđivanja Međunarodne konvencije o sprečavanju akata nuklearnog terorizma generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

3.16. POGLAVLJE 16: POREZI

3.16.1. Normativni okvir

Crna Gora je u saradnji sa ekspertima MMF (Višekorisnička IPA – finansirana iz sredstava Evropske komisije), u decembru 2018. izradila Poslovnu strategiju Poreske uprave 2019-2022. u skladu sa *EU Fiscal BluePrintom*. U cilju praćenja realizacije Poslovne strategije na godišnjem nivou, u decembru 2018. izrađen je Reformski plan za 2019. Takođe je formiran Reformski odbor za praćenje realizacije Poslovne strategije i aktivnosti iz Reformskog plana. Formiran je i Odbor za upravljanje rizicima. U organizacionoj strukturi Poreske uprave predviđeno je da se dodaju i tri odjeljenja (Odjeljenje za internu reviziju, Odjeljenje za međunarodnu saradnju i Odjeljenje za poresku policiju, koje će se baviti otkrivanjem poreskih prevara i utaja)

Nastavljena je tehnička pomoć kroz Višekorisničku IPA–u koju pružaju eksperti MMF-a , na osnovu TADAT procjene odrađene na kraju 2015. U toku su dogovori o oblastima tehničke pomoći koje su najpotrebnije da se realizuju u narednom periodu, u sklopu realizacije Faze II .

U izvještajnom periodu realizovane su aktivnosti u oblastima upravljanja rizicima, velikih poreskih obveznika, ljudskih resursa i postavljanja ključnih indikatora za mjerenje uspješnosti u poslovanju Poreske uprave. Sačinjen je akcioni plan na osnovu kojeg se kvartalno prate realizacije preporuka eksperata MMF-a na osnovu TADAT izvještaja.

Nastavljene su aktivnosti na uspostavljanju Centralne kancelarije za vezu (CLO),kroz projekat IPA 2014-III komponenta projekta, a predviđeno je da kancelarija bude u potpunosti operativna do dana pristupanja EU. Planom realizacije projekta IPA2014 predviđena je izrada Pravilnika i priručnika o funkcionisanju Kancelarije za vezu, kako sa stanovišta opisa poslovnih procesa, tako i sa stanovišta IT podrške). Aktivnosti na realizaciji sve četiri komponente Projekta IPA2014 se odvijaju po planu. Do sada su održana četiri sastanka Upravnog odbora i usvojeni izvještaji o napretku.

U januaru 2019. izrađena je IT Strategija Poreske uprave Crne Gore 2019-2023. Pripremljen je Nacrt strategije za interoperabilnost i interkonektivnost koja je u fazi usvajanja.

Finalizovana je prva faza na uspostavljanju novog data centra Poreske uprave. Urađen je glavni projekat adaptacije, na kojem je urađena revizija ovlašćenog revidenta i izrađena tenderska dokumentacija za adaptaciju. Izvršeni su analiza i inventar aktivnosti u okviru faze I u skladu sa raspoloživim budžetom, prijedlog ugovora za koji je potpisana odluka o izboru, izbor nadzornog organa, izvođenje radova.

Unaprijeđen je segment razmjene podataka sa drugim institucijama i završeni sporazumi za Notarsku komoru, Privrednu komoru, Zajednicu Opština i Komunalnu policiju Opštine Nikšić, dok je Komercijalnoj, NLB, Hipotekarnoj, Invest i Atlas bankama i

Europakmontenegru omogućen pristup produkcijom WS CRPS. Sudskom savjetu, MUP-u, Komunalnoj policiji Nikšić i Ministarstvu pravde omogućen je pristup produkcijom WS EKFL. Upravi za inspeksijske poslove omogućen je pristup testnom EKFL (aktivna osiguranja). Omogućen je pristup internoj aplikaciji delegiranim korisnicima Uprave za inspeksijske poslove (posebna rola sa definisanim pravima, izvršeno povezivanje LAN mrežnog segmenta UIP na Web Server UCG aplikacije, kroz mrežu državnih organa – Ministarstvo javne uprave).

Crna Gora kontinuirano radi na unapređenju IT sistema. U toku je realizacija projekta „Reforma poreske administracije“, koji je finasiran kreditom Svjetske banke, a koji podrazumijeva uvođenje Integrisanog informacionog sistema (IRMS), kao i modernizaciju poslovnih procesa u skladu sa važećim trendovima digitalizacije usluga poreskim obveznicima. Usvojen je Početni izvještaj i slijedi nastavak realizacije I faze projekta, tačnije pisanja funkcionalnih zahtjeva. Takođe je u toku realizacija Projekta IPA 2014 (projekat počeo sa realizacijom u martu 2018.) u kojem je jedna od komponenti interoperabilnost i interkonektivnost domaćeg IT sistema sa sistemima EU, koji obuhvata nadogradnju poslovne i IT strategije, u cilju stvaranja uslova za interoperabilnost i međusobnu povezanost IT sistema, kojom bi se omogućila razmjena podataka s državama članicama Evropske unije.

3.17. POGLAVLJE 17: EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

3.17.1. Ekonomska politika

Vlada je 24. I 2019. usvojila Program ekonomskih reformi (PER) za Crnu Goru za period 2019-2021, koji predstavlja najvažniji dokument u ekonomskom dijalogu sa Evropskom unijom.

Ministarstvo finansija, Centralna banka i Uprava za statistiku su nadležne institucije za proizvodnju statističkih varijabli koje se koriste kao input za izradu MIP indikatora. U okviru aktuelnog IPA 2015 višekorisničkog projekta, Uprava za statistiku kao koordinator statističkog sistema Crne Gore radi na prikupljanju raspoloživih varijabli za izradu ključnih i pomoćnih MIP indikatora i koordinira aktivnošću na pripremi i ažuriranju metapodataka za raspoložive varijable u saradnji sa nadležnim institucijama.

3.17.2. Monetarna politika

U cilju ispunjenja principa funkcionalne nezavisnosti Centralne banke, inicirane su aktivnosti na izmjeni člana Ustava koji se odnosi na Centralnu banku. U tom kontekstu, 2. XI 2018. je održan sastanak s predstavnikom Skupštine.

Crna Gora je 15. XI 2018. dostavila Evropskoj komisiji revidirani Akcioni plan za usklađivanje s pravnom tekovinom u oblasti monetarne i ekonomske politike.

Videokonferencija sa Evropskom komisijom na temu završnih mjerila u pregovaračkom poglavlju 17 – Ekonomska i monetarna unija održana je 19. XI 2018.

3.18. POGLAVLJE 18: STATISTIKA

3.18.1. Statistička infrastruktura

Pitanje poslovnog prostora, kao jedan od izazova daljeg procesa pregovora u ovoj oblasti, biće riješeno u narednom periodu, imajući u vidu da je Vlada budžetom za ovu godinu, predvidjela finansijska sredstva neophodna za rješavanje neadekvatnog poslovnog prostora, čime će Uprava za statistiku dobiti novu zgradu i time dugoročno riješiti problem poslovnog prostora.

Budžetom su takođe obezbijedena i sredstva za zaposlenje devet novih službenika, što je značajno povećanje koje će uticati pozitivno na dalji tok integracija, a pozitivan trend zapošljavanja će biti neophodan i u narednim godinama.

U izvještajnom periodu usvojena su strateška dokumenta Uprave za statistiku i to:

- Program zvanične statistike 2019 – 2023. („Sl. list CG“, broj 7/19);
- Godišnji plan zvanične statistike za 2019. („Sl. list CG“, broj 9/19).

U periodu od 29. X do 2. XI 2018. organizovana je Peer Review misija EUROSTAT-a, koja je imala za cilj da utvrdi nivo usklađenosti Statističkog sistema Crne Gore sa Kodeksom prakse evropske statistike. Ovoj misiji prisustvovalo je oko 80 predstavnika Uprave za statistiku, drugih zvaničnih proizvođača statistike, administrativnih izvora podataka, korisnika podataka, međunarodnih organizacija i medija sa kojima su experti angažovani ovim povodom održali sastanke. Osnovni zaključci ove misije pokazali su da Uprava za statistiku i statistički sistem Crne Gore ima u potpunosti usklađen zakonski okvir, obezbjeđuje profesionalnu nezavisnost uz visok nivo kvaliteta, povjerljivosti podataka i nepristrasnost u radu.

U cilju unapređenja tehničke podrške za nove metode prikupljanja podataka, tačnije CAPI metod u izvještajnom periodu povećan je kapacitet iznajmljene linije sa 4Mbps na 10Mbps.

3.18.2. Makroekonomska statistika

U skladu s definisanom dinamikom, u izvještajnom periodu objavljeni su rezultati obračuna kvartalnog BDP-a za treći kvartal 2018. po potrošnoj metodi u skladu sa ESA 2010

metodologijom i podaci su dostavljeni Eurostat-u putem Edamis programa za transmisiju podataka u SDMX format.

U cilju proširenja vremenske serije eksperimentalnih podataka o broju zaposlenih i naknada zarada zaposlenih prema ESA 2010 metodologiji, u posmatranom periodu nastavljen je rad na proizvodnji istih, a u cilju obezbjeđivanja inputa za nastavak rada na uvođenju obračuna BDP-a prema dohodovnoj metodi.

Uz podršku IPA 2015 višekorisničkog projekta Uprava za statistiku nastavila je rad na daljoj harmonizaciji sa ESA 2010 metodologijom i proizvodnjom inputa za popunjavanje varijabli u okviru tabela definisanih mjerilima za zatvaranje, a kroz projektne zadatke: unapređenje obračuna godišnjih i kvartalnih nacionalnih računa, rad na uvođenju i razvoju sektorskih nefinansijskih računa, razvoj tabela ponude i upotrebe, kao i dalje unapređenje obračuna neobuhvaćene ekonomije.

Takođe, kao koordinator statističkog sistema Uprava za statistiku je u okviru IPA projekta nastavila rad na koordinaciji, proizvodnji i prikupljanju raspoloživih varijabli koje su neophodne za izradu indikatora za proceduru makroekonomske neravnoteže.

U okviru fiskalne notifikacije, Ministarstvo finansija redovno priprema i izvještava Eurostat kroz EDP tabele. U izvještajnom periodu, u okviru oktobarskog izvještavanja, EDP tabele su dostavljene Eurostatu sredinom novembra 2018. Ministarstvo finansija i dalje preuzima neophodne korake i radi na implementaciji ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija.

Vezano za statistiku spoljnotrgovinske robne razmjene nastavljena je redovna proizvodnja i transmisija podataka uvoza i izvoza roba u skladu sa Kalendarom publikovanja statističkih podataka.

U oblasti statistike cijena, u pogledu harmonizovanog indekasa potrošačkih cijena (HICP) koji je velikoj mjeri usklađen sa standardima EU, izrađeni su godišnji ponderi za 2019, ažurirana je lista administrativnih cijena i zahtijevani podaci su u vidu redovne transmisije dostavljeni Eurostat-u.

Takođe, u okviru pariteta kupovne moći (PPP), visoko usklađenog istraživanja sa standardima Evropske unije, u posmatranom periodu je sprovedeno istraživanje „Odjeća, obuća i sredstva za ličnu higijenu” i u toku je rad na validaciji podataka.

3.18.3. Poslovna statistika

Strukturna biznis statistika (SBS) se sprovodi u skladu sa Regulativom (EZ) br. 295/2008. Uprava za statistiku prikuplja varijable definisane Aneksima: I, II, III, IV i IX. Takođe, Uprava za statistiku redovno proizvodi podatke o statistici domaćih i stranih filijala - FATS, prema klasifikaciji djelatnosti NACE Rev2. Zbog povjerljivosti podataka objavljuju se na

agregiranom nivou prema sledećim grupama: industrija, građevinarstvo, trgovina i usluge. Podaci SBS i FATS statistike su dostavljeni Eurostat-u putem eDamis programa za transmisiju podataka.

U oblasti kratkoročnih poslovnih statistika (industrija, građevinarstvo, trgovinu na malo i usluge) tokom izvještajnog perioda došlo je do značajnog unaprijeđena usklađenosti. Statistike građevinarstva i trgovine na malo su u potpunosti usklađene sa Regulativama (EZ) br. 1165/98 i 1158/2005. U oblasti usluga, Eurostatu su po prvi put dostavljeni podaci o prometu usluga od 2010. godine. Uspješno je primijenjena nova referentna godina za indekse, 2015=100. Metapodaci se redovno ažuriraju za sve kratkoročne poslovne statistike putem Metadata Handler-a, u skladu sa zahtjevima Eurostat-a.

PRODCOM statistika je usklađena u odnosu na osnovnu Regulativu (EZ) br. 3924/91. Kao konsekvencija primjene nove klasifikacije CPA revision 2.1 implementirana je PRODCOM lista 2017. Podaci za 2017. su proslijeđeni Eurostatu u predviđenom roku.

Statistika turizma je visoko usklađena s EU Regulativom 692/2011. Značajan iskorak napravljen je u statistici nacionalnog turizma. Treću godinu za redom sprovedeno je pilot istraživanje o turističkoj aktivnosti stanovništva Crne Gore koje predstavlja važnu osnovu za obračun satelitskih računa u turizmu (TSA). Eurostat-u su poslani na validaciju svi setovi podataka nacionalnog turizma za 2017. godinu.

Statistika saobraćaja je visoko usklađena sa eu regulativama u svim oblastima, svi podaci su dostavljeni EUROSTATu u propisanim rokovima.

3.18.4. Socijalna statistika

U okviru IPA 2015 projekta predviđeno je sprovođenje pilot tradicionalnog popisa za april 2019. U izvještajnom periodu sprovedene su pripreme za isti. Prema projektu, predlog upitnika je dostavljen krajem januara 2019, a metodologija krajem februara tekuće godine.

U okviru Uprave za statistiku formiran je i Biro za popis- tijelo koje će se baviti upravljanjem priprema za Popis 2021.

Istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća, Uprava za statistiku po prvi put je realizovala u 2018, kao pilot istraživanje. Kroz IPA 2017 nacionalni projekat, Uprava za statistiku je početkom 2019. imala pomoć eksperta EU za oblast statistike inovacija. U održanoj misiji akcenat je stavljen na novi Priručnik (OSLO Manual), metodologiju i upitnik.

Podaci statistike rođenih, umrlih i međunarodnih migracija (imigranti, emigranti) Eurostat- u su poslani za 2017. (UNIDEMO). Za oblast obrazovanja podaci za 2017. (o završenoj školi/stečenim diplomama po ISCED nivoima) dostavljeni su Eurostatu u januaru 2019.

U oblasti statistike azila, Eurostat-u su dostavljene mjesečne tabele za septembar, oktobar, novembar i decembar 2018; kvartalne tabele za jul – septembar 2018. i oktobar – decembar 2018. i godišnje tabele za 2018.

Uprava za statistiku redovno na godišnjem nivou dostavlja podatke Eurostatu iz oblasti statistike kriminaliteta. Podaci se prikupljaju na bazi administrativnih izvora. Podaci za 2017. dostavljeni su Eurostatu preko Edamisa, 18. XII 2018.

U izvještajnom periodu objavljeni su podaci ankete o radnoj snazi za treći kvartal 2018. i mikro podaci kao i kvartalni izvještaj o kvalitetu su poslani Eurostat-u u skladu s predviđenim rokom.

Mjesečni rezultati Istraživanja o zaradama i zaposlenima iz administrativnih izvora su objavljeni prema Kalendaru objavljivanja statističkih podataka.

U novembru 2018. poslani su podaci Ankete o dohotku i uslovima života Eurostat-u za 2017. u zahtijevanom formatu (reconciled files), koji podrazumijeva kompilaciju podataka za period 2014-2017. U decembru su objavljeni podaci iz ovog istraživanja za period od pet godina (2013-2017), u vidu publikacije Statistika dohotka i uslova života. Eurostatu je putem eDAMIS-a, u decembru 2018. poslat je i Izvještaj o kvalitetu za Anketu o dohotku i uslovima života za 2017. Takođe, u skladu s regulativom, u ovom periodu se radilo na izmjeni upitnika, odnosno primjeni AD HOC modula za 2019 - Intergenerational transmission of disadvantages, household composition and evolution of income.

U izvještajnom periodu nastavljeno je sa redovnom periodikom prikupljanja podataka za Statistiku socijalne zaštite - ESSPROS. Prikupljeni su podaci za 2017. i dostavljen je izvještaj o kvalitetu za 2016. EUROSTAT-u

Uprava za statistiku sprovodi istraživanja o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija u preduzećima, domaćinstvima i od strane pojedinaca od 2011. u skladu sa EU regulativama. U novembru 2018. EUROSTAT-u su dostavljeni izvještaji o kvalitetu putem web aplikacije Metadata Handler. Saopštenja za upotrebu IKT u domaćinstvima i preduzećima su objavljena krajem novembra 2018. U izvještajnom periodu radilo se na pripremi i usklađivanju upitnika i metodologija za domaćinstva i preduzeća, u skladu sa novom implementacionom regulativom broj 2018/1798, kao i na pripremi ostalih instrumenata neophodnih za realizaciju istraživanja u 2019.

3.18.5. Poljoprivredna statistika

U oblasti strukturalne statistike započet je proces pripreme, organizovanja i sprovođenja Pilot popisa poljoprivrede čija realizacija je planirana kroz IPA 2017 u 2019. u skladu sa novom Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta 2018/1091 koja zamjenjuje Regulative (EC) 1166/2008 i (EU) 1337/2011

U oblasti statistike biljne proizvodnje krajem oktobra 2018. realizovano je Pilot istraživanje o proizvodnji povrća. Metod prikupljanja podataka je CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing). Urađena je analiza rezultata i od strane eksperta kroz IPA projekat 2015. dati su zaključci i preporuke kroz Izvještaj.

U okviru statistike stočarstva za Godišnji izvještaj o stočarstvu poljoprivrednih gazdinstava (Anketa o broju stoke) primijenjeno je prikupljanja podataka CAPI metodom, za tri opštine (Podgorica, Danilovgrad I Ulcinj).

U cilju unapređenja statistike mlijeka i mliječnih proizvoda i ispitivanja mogućnosti novih načina prikupljanja podataka za mjesečna istraživanja, sredinom 2018. urađena je web aplikacija za elektronsko prikupljanje podataka za mjesečni Izvještaj o ulazu sirovog (kravlje) mlijeka i dobijenim mliječnim proizvodima u mljekarama, pa se uporedo sa redovnim istraživanjem prikupljanje podataka o mlijeku vršilo i putem web aplikacije.

U oblasti Agroekološke statistike na osnovu potpisanog Memoranduma o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja započet je proces prikupljanja podataka od 2014. iz administrativnog izvora (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove) za Istraživanje o prometu pesticida. Podaci za 2017. prvi put su dostavljeni EUROSTAT-u u decembru 2018. u skladu sa Regulativom (EZ) br. 1185/2009.

U oblasti statistike ribarstva po prvi put dostavljeni su Eurostatu podaci o akvakulturi i marikulturi u decembru 2018. u skladu sa Priručnikom statistike akvakulture (2018).

3.18.6. Statistika životne sredine i energetike

Strukturalna statistika energetike, kao i statistika cijena energenata su u potpunosti usklađene sa evropskim zakonodavstvom. U energetsom bilansu su obuhvaćeni svi relevantni energenti koji se proizvode i troše u Crnoj Gori. Kratkoročna statistika energetike je potpuno usklađena, osim kratkoročne statistike naftnih derivata koja je na srednjem nivou usklađenosti u odnosu na evropsko zakonodavstvo. Uz podršku IPA 2015 nacionalnog projekta, tokom 2018. unaprijeđena je metodologija za istraživanje o nabavci, prodaji i zalihama naftnih proizvoda. Pored ove prioritetne aktivnosti završeni su izvještaj o kvalitetu za cijene električne energije, kao i izvještaj o kvalitetu za bilanse električne energije, ugalja, naftnih proizvoda i drvnih goriva. U okviru navedenog projekta pripremljen je plan aktivnosti u oblasti energetske statistike za period od 2019. do 2021.

3.18.7. Dodatno povezivanje

U periodu od 20. X 2018. do 6. II 2019. Uprava za statistiku je poslala EUROSTAT-u putem Edamis web portala i Edamis web aplikacije podatke iz 38 domena. U pomenutom periodu poslato je 136 različitih datasetova

3.19. POGLAVLJE 19: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

3.19.1. Radno pravo

Zakon o radu je u završnog fazi usaglašavanja. Tokom decembra 2018. održan je sastanak s predstavnicima Evropske komisije tokom kojeg je diskutovano o direktivama koje je potrebno dodatno razmotriti odnosno usaglasiti. Naredni sastanak sa Evropskom komisijom biće održan početkom marta 2019, s ciljem dodatnog usaglašavanja direktiva. Utvrđivanje zakona je planirano za II kvartal 2019.

Zakon o fondu rada je dobio pozitivno mišljenje Evropske komisije i trenutno se završavaju sve neophodne nacionalne procedure. Ovaj propis će biti donijet nakon usvajanja Zakona o radu, tako da je utvrđivanje planirano za III kvartal 2019.

Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova je poslat Evropskoj komisiji i Međunarodnoj organizaciji rada na mišljenje 27. XII 2018. Utvrđivanje ovog zakona je planirano za III kvartal 2019.

3.19.1.1. Inspekcija rada

U dijelu administrativnih kapaciteta Uprave za inspekcijske poslove sistematizovano je 49 radnih mjesta za inspektore (glavni inspektor rada - 1, grupa poslova za oblast radnih odnosa i zapošljavanja - 32, grupa poslova za oblast zaštite i zdravlja na radu - 16), a popunjeno je 38 (glavni inspektor rada - 1, grupa poslova za oblast radnih odnosa i zapošljavanja - 27 i grupa poslova za oblast zaštite i zdravlja na radu - 10).

3.19.2. Socijalni dijalog

U decembru 2018. održana je sjednica Socijalnog savjeta Crne Gore u novom sazivu. Time je Socijalni savjet izvršio usklađivanje načina rada i funkcionisanja s novim Zakonom o Socijalnom savjetu („Sl.list CG“, broj 44/18).

Mandat članova Savjeta je četiri godine, a mandat predsjednika, odnosno potpredsjednika Savjeta je godinu dana. Prvu godinu mandata, funkciju predsjednika vrši ministar rada i socijalnog staranja, drugu godinu mandata predstavnik reprezentativnih organizacija sindikata, a treću godinu predstavnik reprezentativnog udruženja poslodavaca. Takođe je izvršeno usklađivanje podzakonskih akata kojima se bliže reguliše način rada Savjeta s novim Zakonom o Socijalnom savjetu. Održane su dvije sjednice Predsjedništva Savjeta. U izvještajnom periodu (oktobar 2018 – februar 2019.) Savjet je dao tri mišljenja i donio jedan zaključak. Druga redovna sjednica Socijalnog savjeta Crne Gore je održana 27. II 2019.

3.19.3. Socijalna inkluzija i zaštita

Vlada je 27. XII 2018. donijela akcioni planove za 2019. za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite 2018-2022. i za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne zaštite za starije 2018- 2022.

Kroz projekat „Nastavak reforme sistema socijalne zaštite“ koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP, u izvještajnom periodu su podržane sljedeće usluge:

- Usluga „Pomoć u kući za stare“ podržana je u 15 opština Crne Gore (sjeverni i centralni region) kroz angažman 120 geronto domaćica za oko 1.200 korisnika. Takođe, razvijen je informacioni sistem koji se sastoji iz web i android aplikacija i doprinosi poboljšanju kvaliteta pružanja usluge, boljem monitoringu rada geronto domaćica i njihovom efikasnijem pružanju usluge pomoći u kući;
- Usluga „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“, koju sprovodi NVO „SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja“ Nikšić. Takođe, ova usluga je dostupna i na albanskom jeziku;
- Projekat „Porodični saradnik“, sprovodi se u 6 opština u Crnoj Gori u saradnji s NVO „Porodični centar“ Kotor. Usluga se sprovodi u sljedećim opštinama: Podgorica, Bijelo Polje, Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi;
- Uspostavljeno je 10 Dnevni boravaka za stare i to: 2 u Danilovgradu, 3 u Nikšiću, jedan u Mojkovcu, jedan u Plavu, jedan u Prijestonici Cetinje, jedan u Bijelom Polju i jedan u Rožajama;
- Podržano je funkcionisanje Prihvatišta za odrasle i stare u okviru JU Dom starih „Grabovac“ Risan;
- Podržano je uspostavljanje i funkcionisanje prihvatne stanice za žrtve nasilja u porodici u opštinama Herceg Novi i Kotor na način što je adaptiran i opremljen stan, u cilju zbrinjavanja žrtava porodičnog nasilja, žena i djeca, kojima je neophodno neodložno izmještanje iz porodice i obezbjeđivanje urgentnog smještaja na sigurnom i bezbjednom mjestu. Pružalac usluge su Centar za socijalni rad Herceg Novi i Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva;
- Pri JU Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj uspostavljene su sljedeće usluge: nacionalna SOS dječija linija, prihvatilište za djecu žrtve nasilja u porodici i dnevni boravak;
- Podržano je osnivanje prihvatne stanice koja je namijenjena korisnicima kojima je neophodno neodložno izmještanje iz porodice i obezbjeđivanje urgentnog smještaja na sigurnom i bezbjednom mjestu. Pružalac usluge je Centar za socijalni rad Podgorica.

Kroz projekat „Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori“ koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP-a, izgrađen je

višenamjenski objekat u opštini Petnjica i izvršena je rekonstrukcija i opremanje objekta za potrebe prihvatilišta za djecu žrtve nasilja pri JU Dječjem domu „Mladost“ u Bijeloj. Kompletно su renovirani i opremljeni stanovi za potrebe prihvatilišta za žrtve nasilja u Podgorici i opštini Kotor. Takođe, kroz navedeni projekat izvršena je adaptacija, opremanje i puštanje u rad dnevnih boravaka za stare u opštinama Bijelo Polje, Rožaje i Cetinje.

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkim i/ili prisilnim brakovima među romskom i egipćanskom populacijom. Ovim edukacijama je tokom 2018. obuhvaćeno preko 350 osoba (200 žena), kampanjama su obuhvaćena sva romska naselja u opštinama gdje gravitira romska populacija u Crnoj Gori i podjeljeno na stotine flajera i informativnih brošura.

U cilju promovisanja značaja zdravstvene zaštite, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji s Ministarstvom zdravlja, odnosno Domovima zdravlja u Podgorici 9. i 10. X 2018. u Podgorici i u Nikšiću 12. X 2018. organizovalo tri akcije preventivnog pregleda za romsku i egipćansku populaciju. Ovim akcijama izvršena je provjera nivoa šećera u krvi, mjerenje krvnog pritiska, izvršen pregled od strane ljekara opšte prakse i urađeno snimanje pluća i ginekološki pregled. Ovom preventivnim pregledima je tokom 2018. obuhvaćeno preko 150 osoba (100 žena).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, kontinuirano radi edukacije državnih službenika, predstavnika nacionalnih savjeta manjinskih naroda, te NVO organizacija na temu: „Osnaživanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom“. Ovim edukacijama je obuhvaćeno preko 60 učesnika/ca (40 žena).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je organizovalo edukaciju o zabrani diskriminacije, s naročitim osvrtom na diskriminaciju prema romskoj i egipćanskoj populaciji u Podgorici 25. X 2018, u Beranama 14. XI 2018, i Tivtu 16. XI 2018.. Na edukacijama su učestvovali predstavnici Komisije za praćenje i realizovanje aktivnosti Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, lokalne samouprave, predstavnici tužilaštva i sudstva, predstavnici osnovnih škola, direktori, pomoćnici, pedagozi, nastavnici, predstavnici policije, predstavnici medija, predstavnici nevladinih organizacija i saradnici u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva i obrazovanja. Ovim edukacijama je obuhvaćeno preko 90 učesnika (56 žena).

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u cilju motivisanja romskih i egipćanskih učenika za redovnim pohađanjem nastave i nastavkom školovanja, organizovalo je u periodu 15-22. I 2019. boravak u dječijem odmaralištu JU „Lovćen-Bečići“ na Ivanovim koritima, za dvadeset četiri učenika/ca VII, VIII i IX razreda romske i egipćanske populacije iz nekoliko osnovnih škola iz Podgorice, Nikšića, Herceg Novog i Tivta. Djeca su imala

prilikom da pohađaju časove romskog jezika da nauče nešto više o historiji i kulturi Roma. Takođe, za učenike su organizovane i radionice o borbi protiv dječijih ugovorenih brakova i nasilja u porodici. Sa djecom su na zimovanju kao vaspitači i predavači boravili i predstavnici Romskog savjeta u Crnoj Gori, NVO Centar za romske inicijative i NVO „Phiren Amenca - Koračajte sa nama”.

3.19.4. Politika zapošljavanja

Vlada je krajem decembra 2018. donijela Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2019. kojim su definisane aktivnosti koje će se realizovati kako bi se ostvarili ciljevi u okviru postavljenih prioriteta definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020.

Vlada je krajem decembra 2018. utvrdila Predlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.

Tržište rada, prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za treći kvartal 2018, bilježi pozitivne pomake, kod indikatora stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti.

Stopa aktivnosti (stanovništvo starosne grupe 15+) iznosila je 57,6% i bilježi rast od 4 procentna poena u odnosu na prvi kvartal 2018. kada je iznosila 53,6%, kao i rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine (56,4%).

Stopa zaposlenosti (15+) iznosila je 49,5% što je 4,5 p.p. više u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 45%. Nadalje, stopa zaposlenosti je zabilježila rast i u odnosu na isti kvartal prethodne godine, sa 48% na 49,5%.

Stopa nezaposlenosti (15+) iznosila je 14,1% i niža je za 2 p.p. u odnosu na prvi kvartal 2018. (16,1%). Takođe, trend smanjenja je vidljiv i u poređenju sa trećim kvartalom prethodne godine, kada je stopa nezaposlenosti iznosila 14,8%.

Indikatori za mlade (stanovništvo starosne grupe 15-24) ukazuju na veoma pozitivne ishode na tržištu rada u referentnom periodu. Stopa aktivnosti u trećem kvartalu 2018. iznosila je 35,5%, što je 7,3 p.p. više u odnosu na prvi kvartal tekuće godine (28,2%), dok je stopa zaposlenosti bila 26% ili 6,9 p.p. više u odnosu na prvi kvartal (19,1%). Paralelno, došlo je do smanjenja stope nezaposlenosti sa 32,2% u prvom kvartalu na 26,8% u trećem kvartalu 2018. U odnosu na treći kvartal prethodne godine, stope aktivnosti i zaposlenosti su niže za 1,8 p.p. i 1 p.p., dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 27,5% na 26,8%. Razlog za izrazito pozitivna kretanja je veliki broj politika usmjerenih ka zapošljavanju i zapošljivosti mladih, uključujući povećanje broja programa i mjera koje sprovode različite institucije uz podršku nacionalnog budžeta ili sredstava Evropske unije.

Nadalje, pozitivna dešavanja na tržištu rada primjetna su i kroz ishode u pogledu stanovništva starosne grupe 50-65. Stopa aktivnosti u trećem kvartalu 2018. bila je 59,1%

(57,4% u trećem kvartalu 2017), stopa zaposlenosti 55% (53,1%) i stopa nezaposlenosti 6,8% (7,5%).

Sredinom februara 2019. (14. II 2019.), na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nalazilo se 38.596 lica što je 19,3% manje u odnosu na isti period prethodne godine (47.823). Stopa registrovane nezaposlenosti iznosila je 16,6%, što je 4 procentna poena niže u odnosu na isti period 2017. (20,6%).

Učešće žena u registrovanoj nezaposlenosti smanjeno je sa 58,5% u februaru 2018. na 57,7% u februaru 2019. Nezaposleni mladi (do 25 godina) činili su 9,2% ukupno registrovanih nezaposlenih, što je smanjenje u odnosu na isti period 2018. kada je udio mladih bio 11,2%.

Saglasno programsko – planskom okviru za 2019. planirana je realizacija mjera aktivne politike zapošljavanja za 2.230 nezaposlenih lica iz evidencije Zavoda, prioritetno iz kategorije teže zapošljivih lica, s posebnim akcentom na lica ženskog pola.

3.19.4.1. Evidencija nezaposlenih Roma i Egipćana

Na evidenciji Zavoda se na dan 14. II 2019. nalazilo 801 lice koje pripada populaciji Roma i Egipćana (50,81% učešće žena – 407 žena). Njihovo učešće u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti, iznosi 2,07%.

Obrazovna struktura:

- I i II nivo obrazovanja – 780 lica (400 žena ili 51,28%);
- III i IV nivo obrazovanja - 20 lica (šest žena ili 30%);
- VII nivo obrazovanja - jedno lice ženskog pola.

U evidenciju Zavoda za zapošljavanje, u periodu od 1. X 2018. do 12. II 2019. prijavila su se 34 lica koja su se deklarirala kao pripadnici romske i egipćanske populacije, od kojih 13 žena. Sva lica su bez zanimanja i stručne spreme i, u skladu s tehnologijom rada, obuhvaćena su mjerom aktivne politike zapošljavanja „informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja”, koja je realizovana kroz informativne razgovore, intervjue, dok su informativno-motivacioni seminari (radionice) održavani po potrebi za sve Rome i Egipćane koji su u evidenciji nezaposlenih i koji aktivno traže zaposlenje. Nakon obavljenih intervjua, lica su svrstana u određenu kategoriju zapošljivosti i sa njima su urađeni individualni planovi zapošljavanja, kojim su opredijeljeni dalji tretmani i uključivanje u odgovarajuće programe aktivne politike zapošljavanja.

Finansijskim okvirom za realizaciju Programa rada Zavoda za 2018, Zavod je imao na raspolaganju sredstva za realizaciju programa namijenjenih populaciji Roma i Egipćana u iznosu od 50.000,00 eura, koja su utrošena na uključivanje Roma i Egipćana u programe obrazovanja i osposobljavanja, javne radove i druge mjere aktivne politike zapošljavanja.

Kada je u pitanju 2019, za finansiranje programa za ovu populaciju opredijeljena su sredstva u istom iznosu kao i za 2018.

Imajući u vidu da više od 95% Roma i Egipćana, prijavljenih na evidenciju Zavoda, čine lica bez zanimanja i stručne spreme, i u 2019. imaće prioritet prilikom uključivanja u programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih.

U periodu od 1. I 2018. do 14. II 2019, u mjere aktivne politike zapošljavanja su uključena 72 pripadnika populacije Roma i Egipćana (25 žena ili 34,72%):

- U javni rad "Neka bude čisto", uključeno je 15 lica iz Bara, Podgorice, Herceg Novog i Tivta.
- U sedam lokalnih javnih radova uključeno je 18 lica (sedam žena) u Bijelom Polju, Herceg Novom, Podgorici, Nikšiću, Mojkovcu i Rožajama.

U programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih uključeno je 26 lica (devet žena) i to:

- U program obrazovanja i osposobljavanja za sticanje stručne kvalifikacije za zanimanje „frizer“ uključeno je 21 lice (sedam žena) u Podgorici;
- U program obrazovanja i osposobljavanja za sticanje stručne kvalifikacije za zanimanje „kozmetičar za njegu lica i tijela“ u Podgorici uključena je jedna žena;
- U program obrazovanja i osposobljavanja za sticanje ključnih vještina – učenje engleskog jezika (srednji inivo), uključena je jedna žena iz Nikšića;
- U program obrazovanja i osposobljavanja za sticanje ključnih vještina – obuka za vozače C kategorije, uključena su tri lica iz Podgorice.
- U pilot program podrške teže zapošljivim licima u pripremi i aktiviranju na tržištu rada „Osnaži me i uspješću“ uključeno je 13 lica (devet žena) iz Nikšića, Podgorice, Herceg Novog i Tivta.

Na sezonskim poslovima u izvještajnom periodu, zaposlena su 82 lica (48 žena ili 58,53%).

3.19.4.2. Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja

Jedna od mjera za ostvarivanje cilja koji se odnosi na povećanje učešća Roma i Egipćana u programima aktivne politike zapošljavanja, u skladu sa odredbama Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, je uvođenje zanimanja saradnik za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja (medijator u oblasti zapošljavanja) u sistem. Angažovanje medijatora u oblasti zapošljavanja na terenu, u samoj zajednici, treba da omogući bolju informisanost RE populacije o pravu na rad, o ulozi Zavoda, značaju i načinu prijavljivanja u evidenciju nezaposlenih lica. Zadaci romskog medijatora se, u skladu s usvojenim standardom zanimanja za navedenu stručnu kvalifikaciju, odnose i na pružanje neposredne pomoći korisnicima prilikom prijavljivanja u evidenciju Zavoda, prilikom uključivanja u

programe aktivne politike zapošljavanja i druge programe, podsticanje na ažurnost i redovnost prijavljivanja u evidenciju, pružanje neposredne pomoći u procesu traženja slobodnog radnog mjesta, zatim tokom pripreme dokumentacije za prijavljivanje na oglašeno slobodno radno mjesto, itd.

Saradnici u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja koji su zaposleni kroz realizaciju projekta koji sprovodi NVO „Help” do kraja 2019, ostvarili su saradnju s lokalnim biroima rada u Podgorici i Nikšiću. Saradnici će u narednom periodu, dva puta nedjeljno u Podgorici, odnosno, jednom nedjeljno u Nikšiću, boraviti u biroima rada i uz podršku i pomoć mentora iz institucija postepeno se upoznavati s tehnologijom rada s nezaposlenim licima.

3.19.5. Evropski socijalni fond

Kada je riječ o IPA I perspektivi (2007-2014), u skladu sa Smjernicama za zatvaranje operativnih programa iz IPA III i IPA IV komponente, 31. XII 2017. je bio krajnji rok za prihvatljivost troškova u okviru Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa“ 2012-2013 (IPA IV komponenta). Od ukupno 44 projekta ugovorena u okviru ovog Programa, njih 42 su uspješno realizovana. Do 31. XII 2018. izvršena su sva plaćanja u okviru Programa i u skladu s rokom dostavljena Završna izjava o troškovima Evropskoj komisiji. Od ukupnog iznosa Programa ugovoreno je 98,43% sredstava, a od ukupnog ugovorenog iznosa priznato je i isplaćeno 86,53% sredstava, dok preostalih 13,47% predstavljaju uštede, odnosno sredstva koja nijesu utrošena.

Kada je riječ o IPA II perspektivi (2014-2020), Finansijski sporazum za Višegodišnji akcioni dokument za Crnu Goru za zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike (2015-2017) ukupne vrijednosti 18 miliona eura usvojen je i potpisan od strane Evropske komisije 20. VI 2018, a od strane Nacionalnog koordinaora za Ipu u Crnoj Gori 12. VII 2018. Tokom 2018, odobreno je svih devet Operativnih identifikacionih obrazaca (OIS) kojim su definisane aktivnosti i ugovori koji će se sprovoditi do 2022. u okviru pomenutog Višegodišnjeg akcionog dokumenta. Po odobrenju OIS-eva, tijela Operativne strukture u linijskim ministarstvima, u saradnji sa implementacionim agencijama i Delegacijom EU u Crnoj Gori, su intenzivno radila na pripremi dokumentacije za pokretanje postupka javnih nadmetanja za više od 20 predviđenih tendera. Do 20. II 2019. pokrenuto je ukupno osam tenderskih procedura, od čega su dvije privedene kraju, odnosno jedan ugovor je potpisan, a jedan je pred potpisivanjem.

U drugoj polovini 2018. započelo se s izradom Akcionog dokumenta za sektor zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike, koji će se finansirati iz budžeta Ipe za 2020. okvirne vrijednosti 10,6 miliona eura. Tokom decembra 2018. i januara 2019. prvi nacrt Akcionog dokumenta je unaprijeđen u skladu s komentarima Delegacije EU i Evropske komisije. Unapređena verzija dokumenta upućena je 22. I 2019. Evropskoj komisiji.

3.19.5. Antidiskriminacija i jednake mogućnosti

Antidiskriminacija

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava već osam godina zaredom realizuje ciklus edukacija o antidiskriminacionom zakonodavstvu i praksi. Edukacija se realizuje kroz šest seminara i šest interaktivnih radionica. U okviru VIII ciklusa edukacija do sada su realizovana četiri seminara i četiri interaktivne radionice. U martu 2019. biće realizovane preostale dvije radionice.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano prati implementaciju mjera Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017–2021, preko Komisije za praćenje implementacije Strategije.

U pripremi je izrada Prvog dvogodišnjeg izvještaja o implementaciji ove Strategije, odnosno, mjera iz Akcionog Plana za period 2017-2018, čije je usvajanje planirano za I kvartal 2019. Takođe, u I kvartalu 2019. Vlada treba da usvoji i naredni dvogodišnji Akcioni plan za 2019-2020.

U cilju postizanja veće uključenosti u javni, društveni i kulturni život osoba sa invaliditetom, Ministarstva za ljudska i manjinska prava je (uz podršku Crnogorskog narodnog pozorišta i saradnju organizacija lica sa invaliditetom) i ove godine organizovalo praćenje pozorišne predstave iz redovnog repertoara CNP-a, na inkluzivan način, tako što je predstava bila dostupna osobama sa raznim oblicima invaliditeta (oštećenje vida, sluha, govora, kretanja).

Predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava posjetili su NVO „Zračak Nade“ iz Pljevalja, Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju „Pljevlja“ i Savez udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ u čijem sastavu je 20 lokalnih organizacija i uručile edukativni materijal, čiji je cilj promocija i edukacija prava djece sa invaliditetom, s fokusom na pravo na jednakost, na obrazovanje, poštovanje doma i porodice, pravo na uključenost u društvenu zajednicu i druga prava, a sve kroz prezentaciju i distribuciju slagalica. Posjeta je realizovana u okviru kampanje „Svi zajedno za jednakost“ kojom su promovisane vrijednosti sadržane u međunarodnim dokumentima koje je Crna Gora potpisala i ratifikovala.

U skladu sa obavezom iz Zakona o nevladinim organizacijama i Odlukom o utvrđivanju prioritarnih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija uz prethodno obavljenje konsultacije sa nevladinim organizacijama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je za finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom, u 2018. finansiralo 23 projekta organizacija lica sa invaliditetom, u ukupnom iznosu od 440.101,38 eura.

Kada su u pitanju projekti nevladinih organizacija u oblasti zaštite prava i poboljšanje kvaliteta života LGBTI osoba, finansirano je devet projekata NVO u oblasti poboljšanja kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori, u ukupnom iznosu od 120.000,00 eura.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava potpisalo je Memorandume o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBTI osobama sa 20 opština (od ukupno 23), od čega su u periodu od 20. X 2018–20. II 2019. potpisana četiri memoranduma i to sa sledećim opštinama: Rožaje, Gusinje, Andrijevića i Pljevlja. U toku je priprema izvještaja o implementaciji memoranduma.

Jednake mogućnosti

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je novembra 2018, u saradnji sa Zavodom za školstvo, organizovalo jednodnevni seminar na temu: Rodna ravnopravnost u obrazovanju sa posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje. Ciljna grupa bili su nastavnici različitih struka osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori, posebno nastavnici građanskog vaspitanja/obrazovanja.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Glavni grad Podgorica organizovali su 5. XI 2018. jednodnevnu obuku za novinare „Novinarsko pero o rodnoj ravnopravnosti“. Obuka je, osim interaktivnog predavanja koje je obuhvatilo teme iz oblasti rodne ravnopravnosti, podrazumijevala i mini radionicu na temu „Izmjerimo rodnu osjetljivost medija“ i konkurs za predstavnike medija, čiji je pobjednik nagrađen novčanom nagradom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u okviru projekta: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou“, koji sprovodi sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovalo:

- program obuke za trenere za rodnu ravnopravnost – tri modula (sedam dana ukupno), sa ciljem obezbjeđivanja potrebnih vještina, kako bi vodili treninge i uticali na podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti (24-26. X (Modul 1); 1-2. XI (Modul 2); 13-14. XI (Završne prezentacije)). Program obuke je organizovan u Podgorici za 16 kontakt osoba za rodnu ravnopravnost iz opština.
- dvodnevnu radionicu na temu: „Rodna ravnopravnost u medijima“, 22-23. XI u Podgorici.
- dvije dvodnevne radionice na temu: Rodno osjetljivo budžetiranje za predstavnike/ce lokalnih samouprava, u Kolašinu 29-30. XI i Tivtu 3-4. XII.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa Zavodom za statistiku Crne Gore – MONSTAT prikupilo i objavilo istraživanje i statistički prikupljene podatke o zastupljenosti muškaraca i žena na svim nivoima. Navedena publikacija je objavljena na

sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava i može se preuzeti sa linka: www.mmp.gov.me/rubrike/Publikacije/Publikacije/195675/zene-i-muskarci-u-Crnoj-Gori-2018.html.

Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost održao je sjednicu 13. XI 2018. u Podgorici, na kojoj se diskutovalo o realizovanim aktivnostima i izazovima u cilju ispunjavanja CEDAW preporuka, kao i o Prvom izvještaju GREVIO Komiteta o sprovođenju Istanbulske konvencije u Crnoj Gori.

U 2018. je rodna ravnopravnost Odlukom Vlade o utvrđivanju prioritenih oblasti od javnog interesa za finansiranje projekata i programa NVO prepoznata kao posebna oblast. S tim u vezi, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je na osnovu konkursa: Za rodni balans, donijelo Odluku o finansiranju 11 projekata NVO u ukupnom iznosu od 171.000,00 eura.

I za 2019. je prepoznata oblast rodne ravnopravnosti kao prioritena oblast, te će za istu biti raspisan konkurs u I kvartalu.

3.20. POGLAVLJE 20: PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

3.20.1. Normativni okvir

U izvještajnom periodu, stupio je na snagu Zakon o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate („Sl. list CG“, broj 75/18). U cilju usaglašavanja crnogorskog zakonodavstva s Direktivom o borbi protiv zakašnjelih isplata u komercijalnim transakcijama (Direktiva 2011/7/EU) izvršena je izmjena koja se odnosi na visinu stope zatezne kamate (osnovna stopa zatezne kamate uvećana za osam procentnih poena).

Kada je u pitanju turizam, Vlada je 27. XII 2018. utvrdila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, a 13. XII 2018. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama. Oba predloga zakona nalaze se u skupštinskoj proceduri i očekuje se njihovo usvajanje u narednom periodu.

3.20.2. Ostvareni rezultati

U oblasti principa preduzetničke i industrijske politike, Vlada je 27. XII 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022, za 2019. Vlada je na istoj sjednici donijela i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za preduzetničko učenje za 2019. i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za razvoj ženskog preduzetništva za 2019.

Vlada je 20. XII 2018. usvojila Smjernice Strategije pametne specijalizacije 2018-2024, dok se usvajanje Strategije očekuje u prvoj polovini 2019. Prva međunarodna radionica na Zapadnom Balkanu posvećena procesu pametne specijalizacije (S3), u organizaciji

Ministarstva nauke i Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (JRC), održana je 5. II 2019. u Podgorici.

3.20.3. Unapređenje poslovnog ambijenta

U dijelu unapređenja politika za kreiranje konkurentnijeg poslovnog ambijenta, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj formiran je stručni Sekretarijat Savjeta, a agenda buduće saradnje prezentovana je na sjednici Savjeta za konkurentnost, koja je održana 19. XII 2018.

Jedan od alata, koji se svakodnevno primjenjuje u cilju otklanjanja barijera za obavljanje aktivnosti građana (pribavljanje saglasnosti, plaćanje administrativnih taksi, pribavljanje dozvola), kao i sprječavanja kreiranja barijera za privredne subjekte, a koji se nameću prijedlozima novih zakonskih i podzakonskih rješenja jeste Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA). Uvažavajući značaj izrade kvalitetne RIA-e, Ministarstvo finansija u saradnji s Upravom za kadrove nastavilo je s realizacijom obuka (16. X 2018. održana je obuka u Bijelom Polju, dok je 6. XII 2018. obuka održana i u Danilovgradu).

Vlada je 17. I 2019. utvrdila Predlog Zakona o administrativnim taksama i Predlog Zakona o lokalnim komunalnim taksama, što predstavlja prvi korak u smanjenju fiskaliteta na državnom i lokalnom nivou.

3.20.4. Instrumenti preduzetničke i industrijske politike

U dijelu Programa podsticanja razvoja klastera za period 2017 – 2020, za 2018, u izvještajnom periodu je od ukupnog broja ugovorenih subvencija devet klastera realizovalo aktivnosti u skladu s Ugovorom, gdje je isplaćen ukupan iznos subvencija od 101,375,50 eura.

Kada je u pitanju Program za unapređenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća 2018-2020, za 2018, u izvještajnom periodu je 9 preduzeća realizovalo aktivnosti, u skladu s Ugovorom o subvenciji, i isplaćena je podrška u ukupnom iznosu od 30.725,00 eura.

U okviru Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti 2017-2020, za 2018, u izvještajnom periodu su ugovorene aktivnosti, u skladu s Ugovorom o subvenciji, ispunila 34 preduzeća, kojima je isplaćen ukupni iznos od 99.297,32 eura.

Programom podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018-2020, za 2018, u izvještajnom periodu je odobreno 7 zahtjeva preduzeća u iznosu od 126.498 eura bespovratnih sredstava, a IRFCG je odobrio 837.800 eura kreditnih sredstava.

U cilju stimulisanja kreativnosti, afirmacije preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta, Ministarstvo ekonomije je u novembru 2018. na osnovu potpisanog Sporazuma o saradnji s Investiciono – razvojnim fondom sprovelo aktivnosti u okviru Programa podrške razvoju preduzetništva, radi pružanja nefinansijske podrške zainteresovanim licima koja planiraju

da otpočinu sopstveni biznis. Ukupno 18 kandidata je pohađalo preduzetničke cikluse edukacije organizovane od strane Ministarstva ekonomije, koje je pružilo i savjetodavnu podršku za izradu 13 biznis planova koji su dostavljeni Investiciono – razvojnom fondu na konačno odlučivanje. Ukupan iznos zahtijevanih kreditnih sredstava za 13 kandidata iznosio je 321.500 eura, kojima je planirano otvaranje 30 novih radnih mjesta.

Na osnovu iskustva u realizaciji različitih programa podrške privredi tokom 2018, Ministarstvo ekonomije je sve programe namijenjene razvoju preduzetništva i biznis sektora objedinilo i pripremilo jedinstven program – Program za unapređenje konkurentnosti privrede. Programom su, kroz 10 programskih linija, definisane aktivnosti i mjere za realizaciju: finansijske i nefinansijske podrške potencijalnim i postojećim preduzetnicima, mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima, kao i klasterima u cilju povećanja konkurentnosti na nacionalnom i međunarodnom tržištu; unapređenja razvojnih i biznis performansi; modernizacije industrije; razvoja inovativnih potencijala; afirmacije preduzetništva i zanatstva; kao i mjere za implementaciju međunarodnih standarda u oblasti unapređenja proizvoda, poslovnih procesa, metoda, tehnika, strategija upravljanja i marketinga. Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju ovog Programa je 1.633 miliona eura, dok su pojedinačni iznosi, kao i način i dinamika dodjele podrške, definisani pojedinačnim programskim linijama. Donošenje Programa za unapređenje konkurentnosti privrede je prema Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2020. planirano za I kvartal 2019.

Investiciono-razvojni fond je u periodu 1. I 2018 - 31. XII 2018. odobrio 412 plasmana u vrijednosti od 209,4 miliona eura. Od navedenog iznosa odobreno je 374 dugoročnih kredita u vrijednosti od 146,3 miliona eura i 38 aranžmana otkupa potraživanja (faktoring) u vrijednosti od 63,1 miliona eura. Ovim sredstvima se pruža podrška u otvaranju/očuvanju 7.295 radnih mjesta. Takođe, aplikacija Investiciono – razvojnog fonda za učešće u COSME programu u dijelu kreditnih garancija (*Loan Guarantee Facility*) je pozitivno ocijenjena od strane Evropskog investicionog fonda, u novembru 2018. Finalizacija administrativne procedure i potpisivanje ugovora planirano je za I kvartal 2019.

U periodu od 1. I - 31. XII 2018. od strane Zavoda za zapošljavanje odobreno je 80 kredita, ukupne vrijednosti 499.200 eura, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 100 novih radnih mjesta.

Vlada je 27. XII 2018. donijela Program podsticanja inovativnih startupova u Crnoj Gori i Akcioni plan, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnih uslova za crnogorski inovativni ekosistem, s fokusom na inovativne startupove. Program sadrži mjere za uklanjanje zakonskih barijera, razvoj naprednih finansijskih šema, podsticanje i privlačenje talenata u

cilju intenziviranja kreiranja znanja i novih vrijednosti, preduzetničke kulture i pristupa tržištima za inovativne i preduzetničke projekte.

Program za dodjelu grantova za inovativne projekte (2018-2020), koji je Vlada donijela u julu 2018, realizovan je putem Konkursa za dodjelu grantova za inovativne projekte objavljenog 17. VII 2018, u ukupnom iznosu od 1 milion eura. Nakon uspješno realizovanog procesa dvostepene evaluacije, Ministarstvo nauke je u decembru 2018. odobrilo 9 grantova za inovativne projekte u iznosu od oko 700.000 eura, koji će biti implementirani u periodu 2019-2020.

Vlada je 17. I 2019. usvojila Ugovor o osnivanju Naučno-tehnološkog parka Crne Gore (osnivači Vlada i Univerzitet Crne Gore, u odnosu 57:43%), sa sjedištem u Podgorici.

3.20.5. Industrijska politika

U oblasti industrijske politike, Ministarstvo ekonomije je u saradnji s Koordinacionim tijelom za implementaciju Industrijske politike finalizovalo Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2018. Realizacija Akcionog plana za implementaciju industrijske politike Crne Gore za 2018. iznosi 272,1 miliona eura, ili 98,45% u odnosu na planiranih 276,3 miliona eura. Prema strukturi realizacije 4 ključna strateška cilja politike, najviše sredstava je uloženo u realizaciju aktivnosti drugog strateškog cilja – Investicije i finansije za modernizaciju industrije (62,8%, u iznosu od 170,7 miliona eura). Za realizaciju prvog strateškog cilja – Konkurentnost industrije utrošeno je 87,5 miliona eura (32,2%), dok je za implementaciju trećeg cilja Inovacije i preduzetništvo i četvrtog cilja Pristup tržištu potrošeno sredstava u iznosu od 13,1 miliona eura (4,8%), odnosno 0,6 miliona eura (0,2%).

U oktobru 2018. je pokrenut regionalni projekat „Održivi razvoj i zapošljavanje u jugoistočnoj Evropi – Industrijska politika u skladu sa Poglavljem 20“, čiji je cilj unapređenje institucionalnih kapaciteta za kreiranje i sprovođenje industrijske politike u saradnji s Njemačkim društvom za međunarodnu saradnju – GIZ. U okviru nacionalne komponente GIZ projekta, u decembru 2018. je pokrenut projekat Srednjoročne revizije industrijske politike – MTR, kojim se u sklopu eksternog i participativnog procesa evaluacije analizirao značaj i cjelokupni učinak implementacije Industrijske politike do 2020. Ekspertski tim koji je angažovan od strane GIZ-a uključuje višeg međunarodnog i višeg nacionalnog eksperta sa odgovarajućim znanjima i vještinama za sprovođenje procesa, a sama evaluacija industrijske politike je sprovedena uz konsultacije i saradnju sa Ministarstvom ekonomije. Evaluacijom je obuhvaćen period od 2016. do kraja 2018, a korišćeni su sljedeći izvori informacija: pregled dokumenata sa fokusom na relevantne strateške dokumente zemlje, statistički podaci i analiza akcionih planova i godišnjih izvještaja o implementaciji Industrijske politike za 2016, 2017. i 2018, on-line anketa (evaluacioni upitnik) za korisnike, institucije i poslovne asocijacije, kao i informacije

dobijene s konsultativnih sastanaka s predstavnicima Ministarstva ekonomije i drugim zainteresovanim stranama.

Srednjoročni pregled Industrijske politike daje prikaz analize relevantnosti i ukupne uspješnosti dosadašnje trogodišnje implementacije Industrijske politike, a u tom procesu su sprovedene aktivnosti koje obuhvataju:

- Analizu doprinosa mjera Industrijske politike do 2020. na povećanje produktivnosti i veću dodatu vrijednost nefinansijskog sektora u BDP-u i njegovoj stopi rasta (odnosno kako izabrane mjere doprinose efikasnosti ekonomskih aktivnosti);
- Procjenu uspostavljenog sistema monitoringa i evaluacije (M&E) sprovedenih mjera za procjenu trendova konkurentnosti industrije, kao i pitanje problema dostupnosti podataka i odgovarajućih M&E indikatora;
- Analizu efektivnosti okvira rezultata, posebno indikatora, referentnih polaznih vrijednosti i ciljnih vrijednosti i procjenu koliko su realni/relevantni i mjerljivi i daju preporuke za unapređenje.

Evaluacija je uključila i aktere koji učestvuju u procesu kreiranja i implementacije Industrijske politike Crne Gore, s posebnim fokusom na doprinos privatnog sektora, a rezultati procesa srednjoročne evaluacije su od naročitog značaja za izradu revidiranog dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019 – 2023.

3.21. POGLAVLJE 21: TRANS-EVROPSKE MREŽE

3.21.1. Saobraćajne mreže

3.21.1.1. Normativni okvir

Nacrt strategije razvoja saobraćaja 2019-2035, koji između ostalog, u skladu s Agendom povezivanja i Berlinskim procesom ima za cilj da transponuje postignuti sporazum u zakonodavni okvir Crne Gore, tri puta je do sada dostavljen na komentare i mišljenje Evropskoj komisiji i to u januaru, aprilu i novembru 2018. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva trenutno radi na izmjenama i dopunama teksta Nacrta strategije u skladu sa posljednjim komentarima Evropske komisije. Takođe, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva pripremila je Nacrt akcionog plana 2019-2020. za sprovođenje Strategije.

3.21.1.2. Ostvareni rezultati

U 2018. u projekte na željezničkoj infrastrukturi uloženo je 13,3 miliona eura i to je povećanje za 30% u odnosu na prethodnu godinu. U pripremi je potpisivanje drugog aranžmana iz WBIF fonda, ukupne vrijednosti 30 miliona eura (nosilac aktivnosti je KFW banka). Iz ovog aranžmana finansiraće se sanacija 4 mosta, generalni remont 20km pruge i modernizacija radionica i depoa za opravke vozova, lokomotiva i vagona.

Autoput Bar - Boljare

Dionica Smokovac-Mateševo autoputa Bar-Boljare

U toku 2018. nastavljeni su radovi na izgradnji prioritetne dionice Smokovac-Uvač-Mateševo autoputa Bar-Boljare. Radovi su se različitim intenzitetom odvijali duž čitave trase - na 16 tunela, 20 mostova i na otvorenoj trasi. Do sada je izdato:

- osamnaest građevinskih dozvola za izvođenje glavnih građevinskih radova,
- deset građevinskih dozvola za izvođenje radova na odlagalištima viška materijala iz iskopa,
- jedna građevinska dozvola za izvođenje elektro-mašinskih instalacija,
- jedna građevinska dozvola za izgradnju prve faze snabdijevanja vodom autoputa,
- jedna građevinska dozvola za izgradnju naplatnih rampi (Veruša, Mateševo, Pelev Brijeg), baze za održavanje (Pelev Brijeg), vatrogasne stanice (Pelev Brijeg) i odmorišta (Pelev Brijeg).

Izvođač radova je do sada izveo radove na terenu u vrijednost od 473.471.800,25 eura.

Ostale dionice autoputa Bar-Boljare

Tokom 2017. Upravni odbor Investicionog okvira za Zapadni Balkan odobrio je bespovratna sredstva u iznosu od 3.100.000 eura za izradu Idejnog projekta sa pripadajućim Elaboratom procjene uticaja na životnu sredinu i društvo za dionicu Mateševo-Andrijevića, 2.390.000 eura za izradu Idejnog projekta sa pripadajućim Elaboratom procjene uticaja na životnu sredinu i društvo za dionicu Smokovac-Tološi-Farmacija (obilaznica oko Podgorice). Prvi sastanak u vezi sa početkom izrade dokumentacije za dionicu Mateševo-Andrijevića je održan 22. XI 2018, a predviđeno vrijeme izrade ove dokumentacije je 12 mjeseci. Prvi sastanak u vezi sa početkom izrade dokumentacije za dionicu Smokovac-Tološi-Farmacija je održan dana 29. I 2019, a predviđeno vrijeme izrade dokumentacije je 19 mjeseci.

3.21.1.3. Administrativni kapaciteti

U Direktoratu za međunarodnu saradnju i EU fondove zaposlena su dva službenika zadužena za CEF i TEN-T na određeni vremenski period. Predviđeno je da se zapošljavanje službenika na neodređeni vremenski period sprovede u 2019. Službenici su prisustvovali TAIEX ekspertskoj misiji na temu Instrumenta za povezivanje Evrope u sektoru saobraćaja i trans-evropskih transportnih mreža i obuci koju je održao ekspert Ministarstva infrastrukture Republike Slovenije u okviru bilateralne tehničke podrške u procesu zatvaranja 21. pregovaračkog poglavlja.

3.21.2. Energetske mreže

3.21.2.1. Ostvareni rezultati

Crna Gora je učestvovala u procesu predlaganja i odobravanja projekata od interesa za Energetsku zajednicu (PECI), kao i procesu predlaganja projekata od zajedničkog interesa (PMI) između ugovornih strana Energetske zajednice i država članica Evropske unije. Na sastanku Savjeta ministara Energetske zajednice održanom 29. XI 2018. usvojena je lista PECI na kojoj se nalazi Projekat izgradnje elektroprenosne mreže kao dijela Transbalkanskog elektroenergetskog koridora, kao i preporuka o listi projekata od zajedničkog interesa (PMI), na kojoj se nalazi Projekat izgradnje gasne interkonekcije između Albanije, Crne Gore i Hrvatske (Jonsko-jadranski gasovod).

Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora)

U toku 2018. realizovane su značajne aktivnosti na svim segmentima projekta izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora):

- Izgradnja trafostanice 400/110/35 kV Lastva i proširenje postojeće trafostanice 400/220/110 kV Pljevlja 2 su završeni. Izvođaču Siemens AG Austrija je izdat sertifikat o preuzimanju radova (TOC). TS Lastva je početkom novembra 2018. puštena u privremeni pogon preko 110 kV vodova. Nakon funkcionalnih ispitivanja biće nastavljena procedura tehničkog pregleda, nakon čega se očekuje dobijanje upotrebne dozvole u prvoj polovini 2019. U toku su pripreme za tehnički pregled u TS Pljevlja 2.
- Izgradnja 2x400 kV dalekovoda Lastva – Trebinje i Lastva – Podgorica (sekcija Lastva – Čevo) i 400 kV dalekovoda Lastva – Podgorica (sekcija Lastva – Čevo) je u završnoj fazi. Izvođač Iberdrola Španija je finalizovao projektnu dokumentaciju i isporučio svu opremu. Glavni radovi na 2x400 kV (dvosistemskom) dalekovodu su završeni i u toku je otklanjanje nedostataka i tehnički pregled. Početak probnog rada očekuje se u prvom kvartalu 2019. Dalekovod 1x400 kV (jednosistemski) je u manjem zaostatku za prethodnim, zbog preostalog neriješenog imovinsko - pravnog pitanja. Puštanje u pogon ovog dalekovoda se očekuje u drugom kvartalu 2019.
- Izgradnja 400 kV dalekovoda Lastva – Pljevlja (sekcija Čevo – Pljevlja) i priključenje na 110 kV mrežu. Izvođač Konzorcijum Energoinvest & Energomontaža izvodi intenzivne radove, a stepen završenosti je manji nego kod prethodnih segmenata. Završena je izrada projektne dokumentacije. Isporučeno je 100% opreme i realizovano 62% radova na terenu

(građevinski i elektromontažni radovi). Ukupna realizacija projekta je na 82%. Kao i kod segmenta DV Lastva-Čevo, intenzivne aktivnosti su sprovedene na rješavanju imovinskih odnosa, kako bi se obezbijedilo nesmetano izvođenje radova. Radovi su u toku i završetak se očekuje do kraja 2021.

– Izgradnja 2x400 kV dalekovoda Pljevlja – Bajina Bašta – Višegrad (do Državne granice sa Srbijom) za koju je obezbijeden grant EU. U toku su aktivnosti na izradi prostorno – planskog dokumenta i u toku je javna rasprava na Nacrt detaljnog prostornog plana, koji je usvojen od strane Vlade. Za aktiviranje Ugovora o pružanju konsultantskih usluga, potpisanog 2017, neophodna je saglasnost KfW-a, tj. obavezujući sporazum sa Elektromrežom Srbije o izgradnji dalekovoda na teritoriji Srbije. Na zahtjev Elektromreže Srbije otpočelo se sa ažuriranjem Studije izvodljivosti za ovaj projekat i priprema projektnog zadatka je u završnoj fazi.

Projekat izgradnje gasne interkonekcije između Albanije, Crne Gore i Hrvatske (Jonsko-jadranski gasovod - IAP)

U septembru 2018. otpočelo se sa izradom Idejnog projekta gasovoda kroz Crnu Goru i Albaniju, koji se realizuje kroz IPF6 tehničku podršku WBIF-a, sa rokom za završetak od 24 mjeseca. Izradu Idejnog projekta pratiće i izrada Procjene uticaja na životnu sredinu, procjene investicionih troškova i plana implementacije projekta.

Konsultanti će kroz periodične izvještaje dostavljati informacije o napretku na sprovođenju aktivnosti. Prvi izvještaj za period 4. IX–4. XII 2018. prikazao je sprovedene aktivnosti na pribavljanju potrebnih podataka.

U decembru 2018. konsultant je dostavio nacrt trase gasovoda kroz Crnu Goru i Albaniju, te preliminarne tehničke podatke sa hidrauličkim proračunom, dimenzijama cjevovoda i protocima. Radionica na kojoj se diskutovalo o predloženom rješenju održana je 27. II u Podgorici.

U cilju praćenja aktivnosti na izradi Idejnog projekta, formirana je Radna grupa, koju čine predstavnici crnogorskih institucija, EBRD-a i Delegacije EU u Crnoj Gori.

3.22. POGLAVLJE 22: REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENTATA

3.22.1. Normativni okvir

Pored aktivnosti u vezi sa sprovođenjem Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva kohezivne politike EU, tokom izvještajnog perioda u dijelu zakonodavnog okvira nastavljen je rad na pripremi Nacrta zakona o Evropskim strukturnim i investicionim fondovima

3.22.2. Administrativni kapaciteti

Tokom izvještajnog perioda nastavljena je obuka kadrova u strukturi Ipe. U dijelu koji se odnosi na politiku zadržavanja kadrova, Vlada je krajem 2018. donijela Odluku o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na radnim mjestima za decentralizovano/centralizovano, indirektno/direktno i podijeljeno upravljanje sredstvima u okviru instrumenta pretprijetne podrške (IPA), čime je kompletiran pravni osnov za uvećanje zarada zaposlenima koji su angažovani na ovim specifičnim poslovima na neodređeno vrijeme do 30%.

3.22.3. Programiranje

Tokom izvještajnog perioda, pored nastavka pripreme novih programa Ipe, Vlada je u januaru 2019. usvojila dopunjenu Jedinственu listu prioritетnih infrastrukturnih projekata, koja sadrži i tri nova projekta iz oblasti digitalne infrastrukture.

3.22.4. Nadgledanje

Kada je u pitanju nadgledanje i ocjenjivanje, u izvještajnom je periodu nastavljeno s redovnim aktivnostima. Redovni godišnji Izvještaj o sprovođenju programa Ipe II dostavljen je Evropskoj komisiji 15. II 2019.

3.23. POGLAVLJE 23: PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

3.23.1. Pravosuđe

3.23.1.1. Normativni okvir

Skupština je 18. XII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima („Sl. list CG”, broj 84/18). Ovim zakonom izvršeno je usaglašavanje Zakona o notarima sa zakonom kojim se uređuje ovjera potpisa, rukopisa i prepisa, koji na cjelovit način uređuje ovjeru i koji je obavezujući za sve pravne subjekte koji je vrše. Pored toga, propisana je obaveza notara da Agenciji za sprječavanje korupcije podnose izvještaje o prihodima i imovini u skladu sa zakonom kojim se uređuje sprječavanje korupcije, dok je sastavljanje notarskog akta suprotno odredbama posebnog zakona kojim se uređuju pitanja, pravila i odnosi koji su predmet notarskog akta, odnosno pravnog posla zaključenog pred notarom kvalifikovano kao teža povreda notarske dužnosti.

Vlada je 1. XI 2018. utvrdila Prijedlog zakona o dopunama Zakona o javnim izvršiteljima. Ovim zakonom uvedena je obaveza javnim izvršiteljima da, kao i drugi nosioci javnih ovlašćenja, podnose Agenciji za sprječavanje korupcije izvještaj o imovini i prihodima, što je naročito važno s obzirom na ovlašćenja koji su im povjerena, a koja je prije toga imao sud, kao i radi dopune odredbi o disciplinskoj odgovornosti javnih izvršitelja, na koju potrebu je ukazala dosadašnja praksa u radu javnih izvršitelja, koji u pojedinim slučajevima postupaju suprotno zakonu, a takvo postupanje ne može se podvesti pod nestručno i

nesavjesno vršenje izvršiteljske djelatnosti, odnosno pod druge propisane disciplinske povrede. Zakon je u skupštinskoj proceduri, a njegovo donošenje se očekuje u martu 2019.

Vlada je 22. XI 2018. utvrdila Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o posredovanju. Ovim zakonom uređen je status zaposlenih u Centru za posredovanje, na način da se propisuje shodna primjena Zakona o državnim službenicima i namještenicima kada je u pitanju postupak zasnivanja radnog odnosa, prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Centru. U cilju usaglašavanja sa Direktivom o uslugama na unutrašnjem tržištu, zakonom su izmijenjeni uslovi pod kojima neko lice može biti posrednik, na način što je državljanima država članica Evropske unije omogućeno da budu posrednici u Crnoj Gori u skladu sa ovim zakonom od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Zakon je u skupštinskoj proceduri, a njegovo donošenje se očekuje u martu 2019.

3.23.1.2. Strategijski okvir

U toku je izrada Trećeg polugodišnjeg izvještaja o realizaciji mjera iz Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2017-2018, za period 1. VII - 31. XII 2018, čije se usvajanje očekuje u martu 2019.

3.23.1.3. Organi upravljanja

Budžet Sudskog savjeta za 2019. iznosi 1.367.441,97 eura, što je za 16.096,54 eura više u odnosu na budžet za 2018. Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Sekretarijata Sudskog savjeta od ukupno 54 sistematizovana radna mjesta popunjena su 42 radna mjesta. U izvještajnom periodu nije bilo novih zapošljavanja.

Budžet Tužilačkog savjeta za 2019. iznosi 560.659,95 eura, što je za 19.545,57 eura više u odnosu na budžet Tužilačkog savjeta za 2018. U Sekretarijatu Tužilačkog savjeta je zaposleno ukupno 20 službenika, a aktom o sistematizaciji predviđeno je 26 službeničkih i namješteničkih mjesta sa 28 izvršilaca.

3.23.1.4. Nezavisnost i nepristrasnost

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. nije bilo završenih postupaka izbora sudija. Postupci za izbor predsjednika Apelacionog suda i predsjednika Višeg suda u Bijelom Polju raspisani 15. X 2018. su još u toku.

Sljedeći javni oglasi raspisani su 24. XII 2018: za izbor predsjednika Privrednog suda, Višeg suda u Podgorici, osnovnih sudova Bar, Rožaje, Podgorica, Plav, Kotor i Herceg Novi; za izbor jednog sudije Vrhovnog suda i jednog sudije Višeg suda za prekršaje; za izbor dvoje sudija Upravnog suda; za izbor pet sudija za prekršaje.

Na sjednici održanoj 15. i 18. II 2019, Sudski savjet je donio odluku o poništenju javnog oglasa za izbor dvoje sudija Upravnog suda i javnog oglasa za izbor pet sudija za prekršaje. 19. II 2019. raspisani su interni oglasi za dobrovoljno trajno premještanje dvoje sudija u

Upravni sud i jednog sudije u Osnovni sud Nikšić i ponovljen javni oglas za izbor pet sudija za prekršaje.

U izvještajnom periodu, ukupno u radu bilo je 650 zahtjeva za izuzeće sudija, od čega je riješeno 616. U 444 predmeta donijeto je rješenje kojim je zahtjev za izuzeće usvojen. Sudije su podnijele 457 zahtjeva za izuzeće, dok su stranke podnijele ukupno 159 zahtjeva.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, primljeno je 35 molbi za pomilovanje, dok je 46 molbi prenijeto iz prethodnog perioda. Predsjednik Crne Gore donio je 41 odluku od kojih su sve bile negativne, dok su dvije molbe odbačene. Trenutno je u radu 38 predmeta.

Kada je u pitanju izbor državnih tužilaca, u toku je postupak izbora jednog državnog tužioca u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici po sistemu napredovanja, dva specijalna tužioca u Specijalnom državnom tužilaštvu, rukovodioca Osnovnog državnog tužilaštva u Bijelom Polju. U decembru 2018. jedan državni tužilac je trajno dobrovoljno raspoređen iz Osnovnog državnog tužilaštva u Baru u Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici.

U decembru 2018. je raspisan interni oglas za trajno dobrovoljno raspoređivanje dva državna tužioca u Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici, po jednog državnog tužioca u Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru, Osnovno državno tužilaštvo u Baru i Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću, kao i javni oglas za izbor jednog državnog tužioca u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju po sistemu napredovanja.

3.23.1.5. Odgovornost

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, pokrenuto je deset postupaka po inicijativama za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa od strane sudija. U jednom postupku je utvrđena povreda, u šest postupaka povreda nije bilo, tri postupka su u toku. Nije bilo disciplinskih postupaka protiv sudija.

Komisija za Etički kodeks državnih tužilaca je 25. X 2018. u jednom predmetu utvrdila da nije učinjena povreda Etičkog kodeksa državnih tužilaca, dok je u jednom predmetu postupak u toku. Nije bilo disciplinskih postupaka protiv državnih tužilaca.

U decembru 2018, na radnom sastanku predsjednika i članova Komisije za Etički kodeks državnih tužilaca i Komisije za Etički kodeks sudija, usvojene su zajedničke smjernice za primjenu Etičkog kodeksa državnih tužilaca i Etičkog kodeksa sudija. Smjernice se odnose na pitanje dozvoljenih granica korišćenja naloga na društvenim mrežama, dozvoljne profesionalne aktivnosti kojima se sudije i državni tužioci mogu baviti pored sudijske i tužilačke funkcije, kao i na pitanje učešća sudija i državnih tužilaca u političkim aktivnostima sa aspekta principa nezavisnosti i nepristrasnosti. Smjernice su dostavljene svim državnim tužilaštvima na upoznavanje i nalaze se na internet stranici Komisije.

U skladu s godišnjim planom nadzora za 2018. i 2019, pravosudni inspektori Ministarstva pravde su u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. izvršili inspekcijski nadzor u dva suda za prekršaje sa tri odjeljenja, jednom osnovnom sudu, Apelacionom sudu, Vrhovnom sudu i jednom Osnovnom državnim tužilaštvu. U vršenju nadzora navedenih sudova i tužilaštva nijesu utvrđene nepravilnosti u radu.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. Ministarstvo pravde je po službenoj dužnosti izvršilo 12 redovnih nadzora nad zakonitošću rada 12 javnih izvršitelja. Redovnim nadzorom nad zakonitošću rada javnih izvršitelja, u izvještajnom periodu je utvrđeno pet nepravilnosti kod tri javna izvršitelja koje se odnose na: unos podataka u Upisnik u skladu sa Pravilnikom o radu javnih izvršitelja; neodlučivanje u predmetima u zakonskom roku; nepostupanje u predmetu. Na utvrđene nepravilnosti Ministarstvo pravde je ukazalo javnim izvršiteljima i naložilo otklanjanje istih tako da su utvrđene nepravilnosti otklonjene o čemu su javni izvršitelji obavijestili Ministarstvo pravde. Ministarstvo pravde je u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. podnijelo dva predloga za pokretanje disciplinskih postupaka protiv dva javna izvršitelja. U jednom predmetu je izrečena novčana kazna, dok je u drugom predmetu završena rasprava i očekuje se donošenje odluke.

3.23.1.6. Profesionalnost i stručnost

U periodu 20. X 2018. do 20. II 2019. nije vršeno ocjenjivanje sudija.

U periodu 20. X 2018. do 20. II 2019. sproveden je postupak ocjenjivanja 15 rukovodilaca državnih tužilaštava.

3.23.1.7. Kvalitet pravosuđa

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Centra za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu od ukupno 20 sistematizovanih radnih mjesta popunjeno je 14 radnih mjesta. U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. nije bilo popune slobodnih radnih mjesta.

Opredijeljeni budžet za rad Centra za 2019. iznosi ukupno 619.414,12 eura. Pored opredijeljenih budžetskih sredstava, Centar u sprovođenju aktivnosti obuka koristi i podršku međunarodnih organizacija, sa kojima ima dugogodišnju saradnju.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, Centar je sproveo 40 aktivnosti kontinuiranih obuka za sudije i državne tužioce. U periodu od 20. II do 1. III 2019, Centar je organizovao još pet aktivnosti kontinuirane obuke.

Kada je u pitanju inicijalna obuka za kandidate za državne tužioce i za kandidate za sudije, od 20. X 2018. do 20. II 2019, Centar je u okviru teorijskog dijela Programa realizovao ukupno 67 dana obuke, a iste je pohađalo 17 polaznika i to: sedam kandidata za državne

tužioce i deset kandidata za sudije. U periodu od 20. II do 1. III 2019, Centar je za iste polaznike organizovao pet dana teorijske obuke.

Pored pomenutog od 20. X 2018. do 20. II 2019. spovedeno je i šest dvodnevni i dvije trodnevne obuke za pripravnike u sudovima i državnim tužilaštvima (četiri grupe - ukupno 98 polaznika). U periodu od 20. II do 1. III 2019, Centar je organizovao dvije dvodnevne obuke za dvije grupe pripravnika.

Budžet za sudstvo za 2019. iznosi 29.982.031,69 eura, što je za 1.204.595,64 eura više u odnosu na budžet za 2018. (28.777.436,05 eura).

Budžet za Državno tužilaštvo za 2019. iznosi 9.165.607,89 eura, što je za 215.723,21 eura više u odnosu na budžet za 2018. (8.949.884,68 eura).

3.23.1.8. Efikasnost

Sudovi su u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. imali u radu ukupno 1089 izvršnih predmeta, od čega je riješeno 667 predmeta, a 442 se nalazi u radu. Kada je riječ o Iv predmetima (izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave), tokom izvještajnog perioda, sudovi su imali u radu ukupno 6008 predmeta, od čega je 653 riješeno, a 5355 predmet se nalazi u radu.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, ukupno je primljeno 349 predmeta za delegaciju predmeta iz Osnovnog suda u Podgorici - Osnovnom sudu u Nikšiću. Od tog broja, do sada je delegirano 254 predmeta Osnovnom sudu u Nikšiću.

U periodu od 20. X. 2018. do 20. II. 2019, Ustavni sud primio je 732 predmeta, od čega ustavnih žalbi 703. U istom periodu riješeno je 570 predmeta, od čega 537 ustavnih žalbi.

3.23.1.9. Bavljenje ratnim zločinima na nivou države

Pred Specijalizovanim odjeljenjem za suđenje za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina i Višem sudu u Podgorici u toku je krivični postupak protiv jednog lica zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st. 1 KZ SRJ. Od 20. X. 2018. do 20. II. 2019. održana su ročišta 27. XI 2018. i 25. XII 2018, dok je ročište zakazano za 19. II 2019. odloženo za 8. III 2019, kada je planirano sprovođenje dokaza u postupku. Suđenje u ovom krivičnom predmetu je u završnoj fazi.

Svi predmeti naknade štete žrtvama ratnih zločina pred crnogorskim sudovima su pravosnažno riješeni. U izvještajnom periodu nije bilo pokrenutih postupaka za naknadu štete žrtvama ratnih zločina.

3.23.2. Borba protiv korupcije

3.23.2.1. Institucionalni okvir

Agencija za sprječavanje korupcije

Agencija za sprječavanje korupcije je u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17) donijela Plan javnih nabavki 24. I 2019, a po dobijanju saglasnosti Ministarstva finansija na taj akt, isti je objavljen na sajtu Uprave za javne nabavke i Agencije za sprječavanje korupcije. Ukupna procijenjena vrijednost Plana javnih nabavki Agencije za 2019. je 339.100 eura, od kojih se na nabavku roba odnosi 48.100 eura, a na nabavku usluga 291.000 eura. U Planu javnih nabavki ukupne procijenjene vrijednosti od 339.000 eura, predviđena je 41 nabavka, od čega devet nabavki za robu, a 32 nabavke za usluge.

Iz budžeta Agencije za sprječavanje korupcije za 2018, koji je iznosio 1.792.804 eura, utrošeno je 1.467.399,67 eura (procenat izvršenja je 81,85%). Budžet Agencije za 2019. iznosi 1.631.280 eura.

Od 20. X 2018. do 20. II 2018. prioritet u radu na informacionom sistemu odnosio se na uspostavljanje specijalizovanog softverskog Modula za kontrolu finansiranja političkih partija i praćenje izborne kampanje. U okviru navedenog Modula realizovani su: moduli koji se odnose na organe, moduli koji se odnose na političke subjekte, zajednički moduli za političke subjekte i organe i drugi moduli. U okviru modula koji se odnose na organe razvijene su sljedeće funkcionalnosti: sedmodnevni izvještaji organa - analitičke kartice i putni nalozi; petnaestodnevni izvještaj organa - analitičke kartice za socijalna davanja, izvod iz trezora i budžetska rezerva; izvod iz trezora i budžetska rezerva; mjesečna potrošnja organa; izvještaji o zapošljavanju; distribucija propagandnog materijala, plaćeno reklamiranje i otpis dugova; registar organa; dosije organa. U okviru modula koji se odnose na političke subjekte razvijene su sljedeće funkcionalnosti: kontrola prikupljenih i utrošenih sredstava tokom izborne kampanje; raspodjela budžetskih sredstava; kontrola prikupljenih i utrošenih sredstava za redovan rad političkih subjekata; kontrola političkih subjekata na terenu; registar političkih subjekata; dosije političkog subjekta. Zajednički moduli za političke subjekte i organe posjeduju funkcionalnosti za: korišćenje prostorija; modul za skupštine koji se odnosi na - finansiranje redovnog rada, isplatu naknade odbornicima, zakup poslovnih prostorija. Kada su u pitanju drugi moduli, realizovane su sljedeće funkcionalnosti: obrasci koje politički subjekti podnose u kampanji; izvještaj o troškovima kampanje, prigovori u kampanji.

Modul je funkcionalan i u upotrebi je u Odsjeku za kontrolu finansiranja političkih subjekata i praćenje izborne kampanje i omogućiće efikasnu kontrolu finansiranja politički partija, kao i kontrolu i nadzor u izbornoj kampanji. U toku je rad na razvoju dodatnih funkcionalnosti. U dijelu kontrole imovine, omogućena je funkcionalnost – automatskog generisanja Službene zabilješke nakon završetka kontrole prihoda i imovine ponaosob za svakog funkcionera, što je predstavljalo jednu od preporuka iz Operativnog dokumenta za praćenje preporuka iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori.

Takođe, kroz niz zajedničkih sastanaka, analizirana je mogućnost razmjene podataka i usaglašeni su parametri za elektronske servise sa kreditnim registrom Centralne banke i u toku je rad na izradi servisa koji će omogućiti pristup podacima u kreditnom registru Centralne banke u realnom vremenu za potrebe kontrole imovine javnih funkcionera.

Kada je riječ o podizanju svijesti u odnosu na pojedine nadležnosti ASK, Agencija je nastavila da sprovodi kampanje putem distribucije flajera, copyright postera, bilborda, spotova, brošura, seminara, a u kontinuitetu se ažuriraju stranice ASK na društvenim mrežama Facebook, Twitter i Youtube. Kontinuirano se razvija internet stranica Agencije sa ciljem da svi podaci koji su u posjedu Agencije budu dostupni na efikasan način putem pretrage.

Na planu jačanja kapaciteta zaposlenih, u odnosu na zaposlene u Agenciji, održane su obuke i radionice u okviru IPA 2014 Twinning ugovora „Podrška implementaciji mjera integriteta“ i Projekta borbe protiv ekonomskog kriminala u okviru Horizontalnog programa EU i Savjeta Evrope za Zapadni Balkan i Tursku. Osim obuka i radionica, u okviru pomenutog IPA projekta, službenici ASK su sa ekspertima finalizovali analizu potreba za usavršavanjem zaposlenih ASK sa preporukama; izradili novu informativnu brošuru o nadležnostima ASK za obveznike sprovođenja zakona; finalizovali analizu primjene Zakona o lobiranju, te na osnovu nje sačinili listu predloga izmjena i dopuna Zakona o lobiranju. U cilju jačanja postojeće i uspostavljanja nove saradnje između ASK i relevantnih državnih organa i institucija, održan je niz sastanaka sa predstavnicima odabranih organa i utvrđene su preporuke za dalje djelovanje u tom smjeru. Takođe, u okviru Projekta borbe protiv ekonomskog kriminala za zaposlene u Agenciji realizovane su obuke i radionice u različitim oblastima rada ASK.

3.23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Preventivne mjere

U odnosu na obavezu usvajanja planova integriteta, od 20. X 2018. do 20. II 2019. plan integriteta je usvojio jedan organ vlasti. Obavezu usvajanja plana integriteta je ispunilo ukupno 696 organa vlasti (od oko 710). Usvojeno je 688 planova integriteta, kojima je obuhvaćeno 696 organa, jer je osam organa obuhvaćeno planovima integriteta drugih organa vlasti. U dvije institucije su imenovani menadžeri integriteta. Agenciji su 2018. dostavljena ukupno 674 izvještaja o sprovođenju plana integriteta u prethodnoj godini.

ASK je u navedenom periodu pripremala Izvještaj o donošenju i sprovođenju planova integriteta za 2018, koji će obuhvatiti sve planove integriteta dostavljenih ASK tokom 2016. i 2017, kao i analizu informacija iz svih 674 izvještaja o sprovođenju plana integriteta koji su dostavljeni tokom 2018. Izvještaj će, kao i prethodni godišnji izvještaji o planovima integriteta, sadržati preporuke za unapređenje planova, date na nivou sistema i podsistema u koje su svrstani organi vlasti. Agencija je 2018. izradila Upitnik za procjenu efikasnosti i

efektivnosti plana integriteta i dostavila ga svim organima vlasti koji su plan integriteta usvojili 2016. Agenciji su do 20. II 2019. dostavljena 575 popunjena upitnika. Na osnovu upitnika, odnosno procjene efikasnosti i efektivnosti plana integriteta, ukupno 594 organa je ažuriralo plan integriteta do 20. II 2019, odnosno donijelo novi plan integriteta za naredni dvogodišnji period. Agencija je izradila aplikaciju za planove integriteta i obavijestila sve organe da je elektronsku verziju planova integriteta i izvještaja o njihovom sprovođenju ubuduće potrebno podnositi isključivo putem aplikacije, čije je korišćenje omogućeno u avgustu 2018.

Kada je u pitanju Zakon o lobiranju, četrnaest osoba je položilo ispit za obavljanje poslova lobiranja i dobilo sertifikat o položenom ispitu, odnosno ukupno sedam osoba od 1. I 2018. Šest fizičkih lica i jedno pravno lice upisano je u registar lobista. Agencija je od početka rada objavila 21 poziv za polaganje ispita za obavljanje djelatnosti lobiranja, od čega šest u 2018.

Kroz IPA Projekat „Podrška implementaciji mjera integriteta“ čiji je Agencija korisnik, analiziran je normativni okvir za oblast lobiranja u Crnoj Gori. Očekuje se dostavljanje ekspertskeg izvještaja.

Kroz nadležnost analize propisa na rizike korupcije, Agencija je donijela Mišljenje na Predlog zakona o akademskom integritetu, kao važnog instrumenta za jačanje odgovornosti i etike u sistemu viskog obrazovanja i samim tim otklanjanja eventualnih rizika od korupcije i drugih neregularnosti. Agencija je analizirala odredbe Zakona u dijelu koji se odnosi na: uslove pri izboru člana Etičkog komiteta, kao i način njihovog odlučivanja, formiranje i uslove za izbor etičkog odbora, način podnošenje prijave, postupanje po prijavi ako se utvrdi postojanje krivičnog djela i potpisivanje izjave o sukobu interesa članova odbora, kao i regulisanje kriterijuma i načina utvrđivanja kršenja akademskog integriteta. Agencija je od početka rada Odsjeka za praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije do sada donijela 15 mišljenja o rizicima od korupcije u zakonskim tekstovima.

U odnosu na nadležnost zaštite i prijave zviždača, Agenciji je podnijeto 30 prijava o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na postojanje korupcije, i to 21 do kraja 2018. i devet u 2019. Nadležnim tužilaštvima u izvještajnom periodu ustupljena je jedna prijava, dok je drugim nadležnim organima ustupljeno 15 prijava, i to deset do kraja 2018. i pet u 2019.

Agencija je u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. okončala 26 postupaka i to: 20 postupka po prijavama zviždača, jedan postupak po zahtjevu za zaštitu zviždača iz 2017, i pet postupaka po službenoj dužnosti. U izvještajnom periodu, u dva postupka po prijavi zviždača je utvrđeno ugrožavanje javnog interesa.

U izvještajnom periodu, Agencija je pokrenula četiri postupka po službenoj dužnosti, i to tri do kraja 2018. i jedan u 2019. U ovom periodu okončano je još pet postupaka po službenoj

dužnosti od kojih je u četiri postupka utvrđeno postojanje ugrožavanja javnog interesa, dok u jednom to nije utvrđeno. U tom smislu, Agencija je dala preko 24 preporuke za otklanjanje korupcijskih rizika.

U izvještajnom periodu, podnijeta su dva zahtjeva za zaštitu zviždača, i to jedan iz 2018. i jedan iz 2019. Postupci za oba su u toku.

Službenici Odsjeka za sprječavanje sukoba interesa su, u cilju preventivnog djelovanja i smanjenja situacija potencijalnog sukoba interesa, u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. postupali po zahtjevima javnih funkcionera i organa vlasti, i to 40 iz 2018. i 22 iz 2019. ASK je dala ukupno 65 mišljenja o postojanju sukoba interesa - 40 iz 2018. i 25 iz 2019, koja su obavezujuća za javne funkcionere. Mišljenja Agencije su se odnosila na sukob interesa i izuzeće u raspravi i odlučivanju, ograničenja u vršenju funkcija: nespojivost funkcija, članstvo u organima upravljanja, članstvo u radnim tijelima, primanje naknada, kao i na ograničenja po prestanku funkcije, zaključenju ugovora, primanje donacija, status javnih funkcionera. Nakon datih mišljenja Agencije, kao i donijetih odluka podnijeto je 16 ostavki javnih funkcionera sa javne funkcije, i to 14 iz 2018. i dvije iz 2019.

U dijelu vođenja upravnih postupaka u vezi sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, Agencija je primila 16 prijava uključujući i anonimne zahtjeve i postupala po službenoj dužnosti u 16 predmeta, to 19 iz 2018. i 13 iz 2019. Upućeno je 29 zahtjeva za pokretanje upravnih postupaka pred Agencijom zbog: sukoba interesa, ostvarivanja prihoda suprotno zakonu, obavljanja nespojivih funkcija, neprenošenja upravljačkih prava. Na osnovu sprovedenih postupaka Agencija je donijela šest odluka o sukobu interesa i 16 odluka zbog obavljanja nespojivih funkcija, zbog članstva u privrednim društvima, radnim tijelima. Utvrđeno je kršenje za 20 javnih funkcionera (četiri za sukob interesa i 16 za ograničenja).

U periodu od 21. X 2018. – 20. II 2019, službenici Odsjeka za sprječavanje sukoba interesa su sprovedli sedam postupaka u vezi sa sukobom interesa (pet iz 2018. i jedan iz 2019; jedan u završnoj fazi obrade) i donijeli šest odluka, od kojih je u četiri predmeta utvrđeno da su javni funkcioneri bili u sukobu interesa.

Na osnovu sprovedenih postupaka u izvještajnom periodu u vezi s ograničenjem u vršenju javnih funkcija, Agencija je donijela 16 odluka, i to 14 iz 2018. i dvije iz 2019. kojim je utvrđeno kršenje za 16 javnih funkcionera. Takođe, Agencija je okončala četiri predmeta po prijavi NN i drugih fizičkih lica, jer nije bilo elemenata za vođenje daljeg postupka pred Agencijom.

Kad je u pitanju izricanje disciplinskih mjera, u dijelu sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju funkcija, nakon donošenja odluka Agencije, šest javnih funkcionera su podnijela ostavku sa javne funkcije, nakon čega su razriješeni sa javne funkcije, organi vlasti u izvještajnom periodu su izrekli disciplinske mjere - zaključak o opomeni sa mjerom

upozorenja u četiri predmeta i tri javna funkcionera su razriješena sa javne funkcije, nakon donošenja odluke, jednom javnom funkcioneru je na osnovu sudske presude oduzeta imovinska korist u iznosu od 10.815,15 eura. Nakon pokretanja upravnog postupka pred Agencijom, pet javnih funkcionera je podnijelo ostavke na dužnosti u privrednim društvima, dok su u tri predmeta javni funkcioneri izvršili povraćaj novčanih sredstava (u iznosu od 4.605,97 eura) za koje je u toku postupka utvrđeno da su isti primljeni suprotno odredbama zakona.

Sve odluke, kojima je utvrđeno da javni funkcioneri krše zakon javno su objavljene na sajtu Agencije. Podaci iz Izvještaja o prihodima i imovini i izjave o saglasnosti za pristup bankovnim računima, podaci o primljenim poklonima i drugi relevantni podaci iz djelokruga rada Agencije su takođe dostupni na sajtu Agencije.

Izvodi o primljenim poklonima, kao i pisani izvještaji sa bar - kodom o primljenim sponzorstvima i donacijama dostavljaju se na adresu Agencije sa kopijom dokumentacije, tj. ugovora, sporazuma i izvoda za svako sponzorstvo, odnosno donaciju pojedinačno, do kraja marta tekuće za prethodnu godinu. Zakonski rok je u toku i do sada su organi vlasti dostavili Izvode da su javni funkcioneri primili ukupno 31 poklon: jedan prigodni i 30 protokolarnih (nije bilo poklona koji se ne mogu odbiti), dok je 14 organa vlasti dostavilo Izvještaj da nijesu primili poklone. Ukupno deset organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim donacijama, da su primili ukupno 91 donaciju, dok je 14 organa vlasti dostavilo izvještaj da nijesu primali donacije i sponzorstva.

Takođe, dva organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim sponzorstvima, u kojima se navodi da su primili ukupno šest sponzorstava. Izvršena je kontrola tačnosti i potpunosti primljenih Izvještaja/Izvoda i prateće dokumentacije.

Kada je u pitanju dostavljanje i kontrola Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera, Agenciji je dostavljeno ukupno 1106 Izvještaja o prihodima i imovini po različitim osnovima podnošenja u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2018. i to: za redovni godišnji izvještaj - 354; 30 dana od dana stupanja na funkciju - 327; 30 dana od dana prestanka funkcije - 149; na zahtjev Agencije - 13; godišnji i dvogodišnji prestanak javne funkcije - 129; izvještaj o promjeni preko 5000 - 128; izvještaji predsjedničkih kandidata - šest. Svi dostavljeni izvještaji su administrativno provjereni, a koja provjera se vrši u kontinuitetu, nakon čega su svi izvještaji objavljeni na zvaničnoj internet stranici Agencije za sprječavanje korupcije.

U 2018. provjera Izvještaja o prihodima i imovini je vršena shodno donijetom Revidiranom godišnjem planu provjere javnih funkcionera i državnih službenika, sa unaprijeđenom metodologijom postupaka provjere, u skladu sa preporukama eksperta Savjeta Evrope, a vršena je do kraja 2018. U okviru administrativne provjere, tokom 2018. obrađeni su svi pristigli Izvještaji, konkretno njih 8004, nakon čega su isti objavljeni na internet stranici

Agencije shodno članu 24 Zakona o sprječavanju korupcije. Broj pristiglih i administrativno obrađenih Izvještaja o prihodima i imovini u periodu od 1. I - 27. II 2019. je 1099. Provjera tačnosti i potpunosti podataka iz pristiglih izvještaja, vršena upoređivanjem sa bazama podatka Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave za nekretnine i Poreske uprave u realnom vremenu, kao i kroz pristup podacima Komisije za hartije od vrijednosti. Izvršena je provjera 854 Izvještaja tokom 2018. Kad je u pitanju 2019, provjera tačnosti i potpunosti kao druga faza provjere započinje u II kvartalu i traje tokom III I IV kvartala. U ovom periodu je fokus na administrativnoj obradi svih izvještaja. Potpuna provjera, kao treća vrsta provjere, u skladu sa Revidiranim godišnjim planom obuhvatila je 20 funkcionera među kojima su oni sa najvišim nivoom vulnerabilnosti oblasti/subjekata na korupciju i vulnerabilnosti funkcije/položaja na korupciju koju javnu funkcioner vrši, a koja je u potpunosti okončana u IV kvartalu.

U periodu od 20. X. 2018. do 20. II. 2019, Odsjek za pokretanje prekršajnih postupaka i izdavanje prekršajnih naloga pokrenuo je 94 prekršajna postupka od čega: 93 postupka zbog kršenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije i jedan postupak zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Zbog nepredavanja izvještaja o prihodima i imovini po različitim zakonskim osnovima, pokrenuta su 52 prekršajna postupaka i to: 20 postupaka zbog nedostavljanja izvještaja u roku od 30 dana od dana prestanka javne funkcije; 32 postupaka zbog nedostavljanja izvještaja u roku od 30 dana po stupanju na javnu funkciju. Zbog netačnih i nepotpunih podataka pokrenut je 21 prekršajni postupak.

U oblasti prijave imovine izrečeno je 65 sankcija - 33 novčane kazne i 32 opomene, u ukupnom iznosu od 7.470 eura. U oblasti sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija pokrenuto je devet prekršajnih postupaka. Ukupno su izrečene tri novčane kazne u iznosu od 840 eura. Na osnovu prijave o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na postojanje korupcije izrečene su dvije sankcije (jedna novčana kazna i jedna opomena) u ukupnom novčanom iznosu od 1.590 eura. U oblasti finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja izrečeno je sedam sankcija (šest novčanih kazni i jedna opomena) u ukupnom iznosu od 3.260 eura. Podnijeto je sedam žalbi na rješenja prvostepenih sudova za prekršaje.

U dijelu kontrole finansiranja političkih subjekata i izborne kampanje, Agenciji su od 20. X 2018. do 20. II 2019. dostavljena 44 izvještaja političkih subjekata o redovnom radu od čega 43 Odluke o visini članarine. Za izbore koji su raspisani 29. XI 2018. (izbor odbornika u SO Tuzi) Agenciji je dostavljeno deset izvještaja političkih subjekata (petnaestodnevni izvještaji o priložima pravnih i fizičkih lica u toku kampanje), kao i šest Obavještenja o otvaranju žiro računa i Odluka o određivanju odgovornih lica za namjensko trošenje sredstava.

Na osnovu medijskih napisa, Agencija je pokrenula po službenoj dužnosti postupak utvrđivanja činjenica i okolnosti koje se odnose na navode o finansiranju izborne kampanje političkog subjekta Demokratska partija socijalista za period izborne kampanje za izbor poslanika u Skupštini Crne Gore koji su održani 16. X 2016. suprotno Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. U postupku je utvrdila kršenje zakona i u vezi sa tim izdala dva prekršajna naloga za politički subjekt za kršenje čl. 6 st. 12 i čl.18 st.3 Zakona u ukupnom iznosu od 20.000 eura, kao i donijela Rješenje kojim se nalaže da ova sredstva u iznosu od 47.500 eura uplati na račun budžeta Crne Gore.

U izvještajnom periodu, dostavljeno je ukupno 134 izvještaja organa vlasti, odnosno 49 putnih naloga, 18 analitičkih kartica, 39 odluka o zapošljavanju kao i 28 petnaestodnevni izvještaja na osnovu člana 29 i 30 Zakona, koja se odnose na socijalna davanja, jednokratne pomoći i budžetsku potrošnju. Redovno se objavljuje presjek stanja koji sadrži informacije u vezi s izbornom kampanjom.

Izvršeno je osam kontrola od čega četiri kontrole na terenu i četiri provjere mjesečne potrošnje kod budžetskih potrošačkih jedinica. Urađena je kontrola redovnog rada političkih subjekata, kad su u pitanju mjesečna izdavanja za redovan rad, plaćanje zaposlenih u poslaničkim klubovima, plaćanje zakupa i sl. za 2018. Takođe, izrađen je i usvojen Plan kontrole i nadzora za izbornu kampanju za izbor odbornika u Skupštini Opštine Tuzi. Izrađen je i usvojen Revidirani Model upravljanja rizicima u toku izborne kampanje.

Urađena je i objavljena Analiza finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja u periodu 2016 – 2018, koja je prezentovana u Pragu na seminaru IFES-a „Angažovanje zainteresovanih strana u političkom finansiranju“, gdje je održana obuka za zaposlene ASK i prezentirani rezultati rada u ovom dijelu.

3.23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Represivne mjere

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo istrage zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije u okviru kriminalnih organizacija u četiri predmeta, protiv ukupno 44 fizička i sedam pravnih lica.

U periodu od 20. X 2018. do 20 II 2019, Specijalno državno tužilaštvo je podiglo optužnice iz oblasti visoke korupcije u dva predmeta protiv ukupno 11 lica, a zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije u okviru kriminalne organizacije podiglo je jednu optužnicu protiv 22 fizička i jednog pravnog lica.

U periodu od 20. X 2018. do 20 II 2019. u Višem sudu u Podgorici okončano je sedam predmeta protiv 17 lica iz oblasti visoke korupcije. Od navedenih sedam predmeta, u dva predmeta donijete su presude, a u pet predmeta donijeta su rješenja. Pomenute dvije

presude nijesu pravosnažne i u toku su žalbeni postupci. Jedna presuda je donijeta u krivičnom postupku protiv jednog lica zbog krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju i njome se optuženi oslobađa krivice, dok se druga presuda odnosi na predmet protiv tri lica zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja kojim je jedno lice oglašeno krivim, a dva lica oslobođena od optužbe. Kada je riječ o donijetim rješenjima, u četiri predmeta sud je donio pravosnažno rješenje kojim je krivični postupak obustavljen, a jednim rješenjem, koje nije pravosnažno, odbačena je optužba protiv tri lica, zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja.

Kod Višeg suda u Podgorici, od 20. X 2018. do 20. II 2019. u radu je sedam predmeta iz oblasti visoke korupcije protiv 16 fizičkih lica. Osim navedenog, sedam predmeta je u fazi kontrole i potvrđivanja optužnica protiv 28 fizičkih lica i jednog pravnog lica.

Kada je u pitanju trajno oduzimanje imovine, pred Višim sudom u Podgorici, završen je postupak za trajno oduzimanje imovine koji je vođen protiv osuđenog S.M. i lica na koje je prenijeta imovina R. K, po zahtjevu za trajno oduzimanje imovine Vrhovnog državnog tužilaštva - Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala korupcije, terorizma i ratnih zločina. Nakon održanog ročišta, Viši sud u Podgorici je 9. XI 2018. donio rješenje kojim je kao neosnovan odbijen zahtjev tužilaštva za trajno oduzimanje imovine od osuđenog S.M, i to pravo svojine na nepokretnostima - stanu površine 90 m². Od lica na koje je prenijeta imovina R.K, sud je trajno oduzeo imovinu - pravo svojine na nepokretnosti - stambenoj zgradi, površine 259 m², voćnjaku 2. klase, površine 41 m² i dvorištu, površine 500 m². Rješenje Višeg suda u Podgorici nije pravosnažno, odnosno, postupak po žalbi je u toku pred drugostepenim sudom.

Takođe, pred Višim sudom u Podgorici, u toku je jedan postupak za trajno oduzimanje imovine protiv osuđenog M.M, koji se vodi po zahtjevu za trajno oduzimanje imovine Vrhovnog državnog tužilaštva - Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala korupcije, terorizma i ratnih zločina. U trenutku izvještavanja, u postupku se sprovode odgovarajuća vještačenja.

U izvještajnom periodu nije bilo postupaka za određivanje privremenih mjera obezbjeđenja i privremeno oduzimanje imovine.

3.23.3 Temeljna prava

3.23.3.1 Usklađivanje s pravnom tekovinom EU i međunarodnim standardima

Saradnja s Evropskim sudom za ljudska prava

U periodu od 20. X 2018. godine do 20. II 2019, Evropski sud za ljudska prava donio je jednu presudu u odnosu na Crnu Goru i to Milićević protiv Crne Gore. Pred Komitetom ministara Savjeta Evrope – odjeljenjem za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, trenutno se nalaze pod nadzorom četiri predmeta i to: Siništaj i dr. protiv Crne Gore,

Kips DOO i Drekalović protiv Crne Gore, Lekić protiv Crne Gore i Milićević protiv Crne Gore. U odnosu na navedene predmete, Komitetu ministara su upućeni na razmatranje Akcioni planovi, odnosno Akcioni izvještaji. Od 20. X 2018. do 20. II 2019, pred Komitetom ministara Savjeta Evrope zatvorena su tri predmeta i to: Brajović i drugi protiv Crne Gore, Vujović i Lipa DOO protiv Crne Gore i Jasavić protiv Crne Gore.

Vrhovni sud Crne Gore u saradnji sa Kancelarijom zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, i uz podršku AIRE Centra iz Londona je izradio Analizu presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru, koja je predstavljena u novembru 2018. Analiza ima za cilj da procijeni kako su presude Evropskog suda za ljudska prava, u kojima je utvrđena povreda Evropske konvencije, uticale na nacionalnu sudsku praksu i zakonodavni okvir.

3.23.3.2 Djelotvorna primjena ljudskih prava

U 2018. u instituciji Zaštinika ljudskih prava i sloboda popunjena su četiri radna mjesta sa VSS - VIII nivo obrazovanja: savjetnica Zaštinika - u oblasti zaštite prava djeteta, savjetnica Zaštinika - u oblasti NPM-a, samostalna savjetnica - u oblasti zaštite od diskriminacije, samostalni savjetnik II - u oblasti opšte nadležnosti.

U 2018. Zaštitnik je imao u radu 916 predmeta formiranih po pritužbama i sopstvenoj inicijativi. Završeno je 884 predmeta. U januaru 2019. je formirano 29 predmeta. U 2018. prema preliminarno obrađenim statističkim podacima, Zaštitnik je evidentirao 149 predmeta u oblasti zaštite od diskriminacije. Od tog broja, završeno je 140 predmeta, a ostali su u radu.

Sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja

U 2018. ukupno je izvršeno 27 obilazaka organa i ustanova u kojima se nalaze lica lišena slobode i/ili lica kojima je ograničeno kretanje, razgovarano sa 230 lica, a obavljeno je 27 sastanaka sa upravama i rukovodstvom organa i ustanova. Evidentirano je preko 65 dana terenskog rada.

U decembru 2018. održana je Konferencija mreže Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) za Jugoistočnu Evropu kojom je predsjedavao NPM Crne Gore, o kojima su izdate dvije publikacije. Održavaju se sastanci sa predstavnicima granične policije, u vezi s obavezom praćenja svakog prinudnog udaljenja i preduzimanje mjera za zaštitu ljudskih prava i sloboda stranca koji se prinudno udaljava. Tim NPM-a je do sada učestvovao u tri operacije readmisije (u martu, avgustu i novembru 2018).

U 2018. Zaštitnik je imao u radu 14 predmeta koji se odnose na torturu. Od tog broja Zaštitnik je po sopstvenoj inicijativi pokrenuo četiri slučaja. Predmeti se odnose: pet - na Zavod za izvršenje krivičnih sankcija - ZIKS, sedam - na Upravu policije i dva - na Specijalnu bolnicu za psihijatriju Kotor. U dva predmeta je utvrđena povreda prava i data su mišljenja

sa preporukama. U jednom od navedenih slučajeva utvrđena je tortura, a u drugom ponižavajuće postupanje.

Kroz projekat Savjeta Evrope „Unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori”, sprovedena je kaskadna obuka službenika Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na temu međunarodnih standarda u vezi sa sprečavanjem zlostavljanja, kojoj obuci je prisustvovalo 20 službenika. U okviru istog projekta organizovana su i tri kruga obuka na temu međunarodnih smjernica za djelotvornu istragu i dokumentovanje torture i drugog svirepog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Istanbulski protokol (prisustvovalo je oko 60 službenika Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija). U saradnji ZIKS-a sa Policijskom akademijom sporevene su obuke na temu: „Praktična primjena sredstava prinude”, koju je pohađalo 86 službenika obezbjeđenja, kao i jednodnevna obuka na temu iz oblasti krivičnog djela zlostavljanja i mučenja, kojoj su prisustvovala 34 službenika Zavoda.

Donijet je Etički kodeks državnih službenika i namještenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, koji je u primjeni od 1. I 2019, te obrazovan Etički odbor sa zadatkom praćenja poštovanja odredaba Etičkog kodeksa. Sprovedena je obuka službenika ZIKS-a iz oblasti primjene istog, a prisustvovalo joj je 105 službenika Zavoda.

U cilju povećanja broja zaposlenih, 28. XII 2018. raspisan je javni oglas za potrebe Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija za sedam izvršilaca i to četiri izvršioca u Odsjeku obezbjeđenja i tri izvršioca-medicinska tehničara. Postupak po ovom javnom oglasu je u završnoj fazi i očekuje se prijem u radni odnos.

U sklopu Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku nastavljena je realizacija projekta „Unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori“, u organizaciji Evropske komisije i Kancelarije Savjeta Evrope u Crnoj Gori. Takođe, u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, održane su četiri kaskadne obuke koju su sprovodili policijski treneri iz Uprave policije. Obuke je prošlo 80 policijskih službenika iz svih centara i odjeljenja bezbjednosti.

Komitet Savjeta Evrope za sprječavanje mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) je 7. II 2019. na sajtu Savjeta Evrope objavio Izveštaj Komiteta Savjeta Evrope za sprječavanje mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) nakon treće periodične posjete Crnoj Gori, 9-16. X 2017. (<https://rm.coe.int/1680925987>).

Reforma zatvorskog sistema

Projektni tim Ministarstva pravde podnio je projektnu prijavu „Priprema Idejnog i Glavnog projekta za Zatvor u sjevernoj regiji Crne Gore – Opština Mojkovac“, a povodom XX poziva za podršku pripremi projekata (WBIF TA 20), a koja prijava je 6. XI 2018. i usvojena tako da

je Ministarstvo pravde dobilo TA grant, bespovratna sredstava u iznosu od 1.200.000 eura.

Završena su idejna rješenja za gradnju Specijalne zdravstvene ustanove u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Multifunkcionalnog objekta, Prijavnice i Otvorenog zatvora koji su u skladu sa standardima bezbjednosti čija izgradnja je kandidovana iz IPA 2018.

U cilju poboljšanja uslova boravka lica lišenih slobode, u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. izvršena je sanacija prostorija za smještaj pritvorenih lica i dijela sistema za grijanje u Istražnom zatvoru Podgorica. Izvršena je nabavka nove medicinske opreme u vrijednosti od 10.000 eura. U Zatvoru Bijelo Polje u poluotvorenom i zatvorenom odjeljenju opremljene su mini kuhinje za potrebe spremanja hrane zatvorenika smještenim u ovim djelovima zatvora, dok je glavna zatvorska kuhinja u Zatvoru Bijelo Polje izmještena iz postojeće prostorije u novu u cjelosti renoviranu prostoriju prilagođenu za te namjene. U Zatvoru Bijelo Polje u cjelosti je opremljena i stavljena u funkciju teretana u poluotvorenom odjeljenju.

Shodno sporazumu o saradnji ZIKS-a sa Njemačkom NVO "HELP" koji je potpisan 26. X 2018. u okviru projekta "Podrška socio-ekonomskoj stabilnosti u regionu Zapadnog balkana", rekonstruisan je objekat za uzgoj pilića površine 400 m² i useljeno jato od 1.500 koka nosilja u drugoj polovini decembra 2018, a što je nova prilika za radni angažman zatvorenika.

Memorandum o saradnji između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i Centra za obrazovanje i trening "ZOPT" potpisan je 23. XI 2018, u okviru kojeg su tri službenika Sektora za rad prošli obuku i dobili sertifikat za izvođenje programa praktične obuke zatvorenika. Sprovedena je obuka zatvorenika za zanimanja stolar i bravar, a obuku je uspješno završilo devet zatvorenika kojima su 12. XII 2018. uručeni sertifikati.

Uz podršku NVO „Juventas“ i „4life“, shodno ranije zaključenom sporazumu o saradnji, a u okviru projekta Savjeta Evrope, u Zavodu se nedjeljno održavaju dodatne psihoterapijske grupe i grupe psihosocijalne podrške, koje uključuju rad psihoterapeuta i namjenjene su svim zatvorenicima, kojima je sud izrekao mjeru bezbjednosti obaveznog liječenja narkomana, kao i onima kojima ova mjera nije izrečena, a primjećeno je da imaju problema sa bolestima zavisnosti.

Nastavljene su radionice opismenjavanja četiri maloljetna lica od kojih su svi bili pripadnici romske i egipćanske populacije, a trenutno se samo jedan nalazi u Zavodu. Od sedam punoljetnih zatvorenika koji su učestvovali u radionicama opismenjavanja pet su bili pripadnici Roma i Egipćana. Takođe, u okviru projekta Savjeta Evrope u izvještajnom periodu sprovedena je šestodnevna obuka na temu: Sprovođenje programa tretmana i tretman dugih zatvorskih kazni i rad sa počiniocima seksualnih delikata, koju su pohađali službenici Odsjeka za tretman iz svih zatvora (19 službenika).

U okviru Komisije za raspodjelu finansijskih sredstava NVO-ma potpisano je osam ugovora sa osam nevladinih organizacija i dodijeljeno 113.362,13 eura za projekte čiji je cilj unapređenje uslova za rehabilitaciju i reintegraciju lica lišenih slobode, unapređenje sistema zdravstvene zaštite pritvorenih i zatvorenih lica, kao i dalji razvoj sistema alternativnih sankcija.

Od 20. X 2018. do 20. II 2019, Ministarstvu pravde je dostavljeno od strane sudova ukupno 69 predmeta kazne rada u javnom interesu radi izvršenja, uspješno je u ovom periodu izvršeno 67 kazni, u toku je izvršenje 64 kazne rada u javnom interesu, dok je u jednom predmetu kazna rada u javnom interesu zamijenjena kaznom zatvora od strane nadležnog suda. Što se tiče kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje (kućni zatvor sa elektronskim monitoringom) ukupno je u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. dostavljeno 56 predmeta od strane sudova radi izvršenja. Uspješno je izvršeno 55 kazni zatvora u prostorijama u kojim osuđeni stanuje, u toku je izvršenje u 39 predmeta, u deset predmeta kazna je zamijenjena kaznom zatvora, dva predmeta su poslata sudu i čeka se odluka, dok je u jednom predmetu postupak izvršenja kazne obustavljen. U izvještajnom periodu od strane sudova su dostavljena 82 rješenja kojim je osuđenim licima odobren uslovni otpust sa izdržavanja kazne zatvora, kao i 545 sudskih odluka o izrečenoj uslovnoj osudi, ali u svim tim predmetima osuđenim licima od strane nadležnih sudova nije bila izrečena nijedna posebna obaveza.

Sloboda izražavanja

U periodu od 20. X 2018. do 28. II 2019. nije bilo registrovanih krivičnih djela u kojima su oštećeni novinari, niti je bilo napada na njihovu imovinu, a koji bi za uzrok imali njihov profesionalni rad. Registrovana su dva verbalna napada na dva novinara koji su procesuirani i protiv dva izvršioca podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka zbog izvršenja prekršaja iz člana 7 i 8 Zakona o javnom redu i miru.

Kada su u pitanju prijave ovih slučajeva nadležnim organima te preduzete radnje od strane Uprave policije, 15. XI 2018. Š. R., nezavisni novinar, podnio je u službenim prostorijama CB Podgorica prijavu protiv M. P, zbog upućenih prijetnji i uvreda koje mu je M. P. navodno izrekao. Nakon preduzetih mjera i radnji od strane policijskih službenika, uz konsultacije sa nadležnim državnim tužiocem, uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, M.P. je priveden sudu za prekršaje u Podgorici, zbog drskog ponašanja i prijetnji, čime je počinio prekršaj iz Zakona o javnom redu i miru na štetu lica Š.R.

D.P, direktor Radio Tivat, prijavio je 15. II 2019. da je istoga dana dok se vraćao iz kapete Tivat sreo sa R.A. koji mu je prigovorio o informisanju Radio Tivta koji je vodila njegova porodica, kojom prilikom se prema njemu drsko i prijeteći ponašao hvatajući ga za ruku. Nakon prikupljenih obavještenja, kao i konsultacija sa Osnovnim državnim tužiocem u

Kotoru, u redovnom postupku podnesena je prekršajna prijava zbog počinjenog prekršaja iz člana 7 i 8 Zakona o javnom redu i miru.

Takođe, službenici Uprave policije, CB Bar su tokom oktobra 2018. rasvijetlili krivično djelo počinjeno 2015. i podnijeli poseban izvještaj ODT u Baru protiv maloljetnog lica S.B, za krivično djelo teška krađa, kada je predmet napada bilo vozilo vlasništvo novinarkе Dnevniх novina A. Lj.

Na lični lični zahtjev, a nakon izvršenih bezbjednosnih provjera, novinarki ND „Vijesti“ J. J. od 30. XII 2018. pruža se zaštita po mjestu stanovanja i rada od strane službenika Sektora za obezbjeđenje ličnosti i objekata Uprave policije. Službenici Uprave policije su 19. II 2019. podnijeli izvještaj kao dopunu krivične prijave protiv devet lica zbog postojanja osnova sumnje da su izvršili više krivičnih djela: Kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika, krivično djelo Teško ubistvo iz člana 144 stav 1 tačka 1 Krivičnog zakonika na štetu K.M. iz Podgorice, kao i krivično djelo Teška tjelesna povreda iz čl.151 KZCG na štetu O.L. iz Podgorice.

Osnovni sud u Podgorici je 31. I 2019. javno objavio presudu kojom se okrivljeni G. Z. oglašen krivim zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti koje je učinjeno na štetu J. J., novinarkе „Vijesti“. Okrivljeni je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca, u koju kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno na zadržavanju. Presuda nije pravosnažna.

Vlada je 17. I 2019. usvojila Informaciju o Planu implementacija preporuka iz Analize medijskog sektora u Crnoj Gori za usklađivanje sa standardima Savjeta Evrope i Evropske unije. Shodno JUFREX analizi medijskog sektora u Crnoj Gori, širok spektar institucija – nadležna ministarstva, nacionalni javni servis, regulatori, sudovi, tužilaštva, Uprava policije – na koje se odnose preporuke iz Plana implementacije, sprovede konkretne programske aktivnosti sa jasno definisanim mjerama, dinamikom i indikatorima realizacije. Najveći dio mjera, konkretno 53%, je implementirano kroz aktuelna zakonska i institucionalna rješenja i tekstove Nacrta zakona o medijima i Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio Televizije Crne Gore. Mjere koje se odnose na Zakon o elektronskim medijima biće implementirane kroz izmjene i dopune Zakona o elektronskim medijima tokom njegovog usklađivanja sa Direktivom o izmjeni Direktive o audio-vizuelnim medijskim uslugama iz oktobra 2018.

Nakon izrade Nacrta zakona o medijima i Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, isti su dostavljeni na ekspertska mišljenja Savjetu Evrope i OEBS, koji su nakon usaglašavanja sa ekspertskim komentarima objavljeni na javnim raspravama koje su raspisane 3. I 2019, a zaključno sa 12. II 2019, odnosno 22. II i 8. III 2019. kada su planirani okrugli stolovi. Nakon sumiranja sugestija pristiglih na javnim raspravama, zakoni će se usaglašavati sa domaćim zakonodavstvom, te nakon toga biti upućeni na ekspertsko čitanje EK, SE i OEBS-u.

U periodu od 20. X 2018 do 20. II 2019, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u okviru JUFREX projekta organizovao je dvije obuke, čije teme su bile: „Medijsko izvještavanje o sudskim postupcima” i „Član 10 Evropske Konvencije o ljudskim pravima - Sloboda izražavanja“. Obuke je ukupno prošlo 33 učesnika iz sudstva i tužilaštva. U okviru istog projekta, u Zagrebu je organizovana regionalna konferencija na temu: „Uloga regulatornih tijela i pravosuđa u rješavanju govora mržnje u medijima” u kojoj su učestvovali po jedan predstavnik sudstva i tužilaštva, a u Beogradu, regionalna konferencija na temu „Samoregulatorna tijela i pravosuđe“, u kojoj su učestvovali dvoje sudija iz Crne Gore. Takođe, na temu „Zločin iz mržnje-obuka za predstavnike pravosuđa” Centar je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao obuku s posebnim osvrtom na govor mržnje. Obuci je prisustvovao ukupno 21 učesnik iz sudstva i tužilaštva.

Prava žena i rodna ravnopravnost

U periodu od 20. X 2018 do 20. II 2019. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa Centrom za ženska prava, organizovao je obuku na temu „Konvencija UN o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i njena praktična primjena“, kojoj je prisustvovalo 32 učesnika iz sudstva i tužilaštva.

GREVIO Komitet objavio je 15. X 2018. Izvještaj o implementaciji Istanbulske konvencije sa preporukama. Ovaj izvještaj daje procjenu sprovedenih mjera koje su preduzele nacionalne vlasti u Crnoj Gori s obzirom na to da sve aspekte Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Izvještaj sadrži 44 preporuke za brojne institucije na nacionalnom nivou.

U sklopu programa „Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti“, koje sprovodi UNDP u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, a finansira Evropska unija, izrađen je novi Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Rad na izradi Protokola počeo je u II kvartalu 2018, angažovanjem međunarodne ekspertkinje od strane UNDP koja je izradila nacrt Protokola uz pomoć Ministarstva rada i socijalnog staranja. Finalna verzija protkola je potpisana 28. IX 2018. U sklopu Protokola biće formirana jedinstvena baza podataka koja će prvo uvezati Upravu policije i Centre za socijalni rad čime bi se ispunila i obaveza iz Akcionog plana za Poglavlje 23. U toku je priprema sistema Ministarstva unutrašnjih poslova, kako bi mogao da se uveže sa informacionim sistemom Ministarstva rada i socijalnog staranja.

U sklopu projekta E-socijalni karton – Informacioni sistem za socijalno staranje (ISSS), u decembru 2018. napravljena je jedinstvena elektronska baza za nasilje u porodici koja uvezuje Ministarstvo rada i socijalnog staranja, centre za socijalni rad i Ministarstvo unutrašnjih poslova. U toku je testiranje automatizovane razmjene podataka (interoperabilnost), kao i dorada i na strani modula Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva rada i socijalnog staranja za poslovnu analitiku (eng. Business Intelligence (BI)

module). Međutim, prije puštanja baze u operativni rad planiran za kraj marta 2019, u oba resora potrebno je uraditi dodatna testiranja, uputstva i obuku zaposlenih za primjenu ovog softverskog rješenja. Ukupno izdvojena sredstva (MUP i MRSS) iznose oko 34.000 eura.

Analiza prioriternih usluga podrške za žrtve nasilja nad ženama i nasilja u porodici, u skladu sa Istanbulskom konvencijom, završena je u februaru 2019. Na osnovu ove analize počće izrada nacionalnog plana unapređenja servisa opšte podrške, kao i nacionalnog plana unapređenja specijalizovanih usluga podrške u skladu sa Istanbulskom konvencijom.

U izvještajnom periodu su određene „osobe od povjerenja“ u svim organizacionim jedinicama Uprave policije u cilju kvalitetnije primjene Rezolucije SB UN 1325 Žene, mir, bezjednost. U Budvi, na inicijativu Udruženja policijskih službenica Crne Gore, a u saradnji sa Sindikatom Uprave policije i IPA-om, organizovana je Svjetska konferencija u sektoru bezbjednosti sa predstavnicima 18 zemalja.

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. održane su tri sjednice Operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici. Na osnovu analize i utvrđenih prioriteta, Operativni tim je razmatrao preporuke GREVIO komiteta na izvještaj za Crnu Goru.

Definisani su ključni rezultati Tima za period od formiranja do dana izvještavanja, na osnovu kojih je izrađen izvještaj o radu.

U izvještajnom periodu, izvršeno je 82 krivičnih djela iz člana 220 KZ CG (Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici), sedam krivičnih djela iz člana 221 KZ CG (Nedavanje izdržavanja), po dva krivična djela iz člana 217 KZ CG (Oduzimanje maloljetnog lica), člana 168 KZ CG (Ugrožavanje sigurnosti), kao i po jedno krivično djelo iz člana 173 KZ CG (Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje), člana 216 KZ CG (Vanbračna zajednica sa maloljetnikom), člana 143, člana 143/20 (Ubistvo), člana 144/20 i člana 144 KZ CG (Teško ubistvo). Krivična djela su izvršena od strane 97 izvršilaca (86 muškog i 11 ženskog pola), nad 112 žrtava (36 muškog i 76 ženskog pola). Takođe je izvršeno 582 prekršaja od strane 595 izvršilaca (477 muškog i 118 ženskog pola), nad 640 žrtava (217 muškog i 423 ženskog pola).

Prema preliminarno statistički obrađenim podacima za 2018, zbog diskriminacije po osnovu pola Zaštitnik je u radu imao ukupno 27 predmeta. U 13 predmeta kvalifikacija djela odgovara rodno zasnovanom nasilju, osam predmeta su po osnovu materinstva, četiri predmeta po osnovu pola, a dva po osnovu trudnoće. Završeni su svi predmeti.

Prava djeteta

Vlada je 31. I 2019. usvojila Izvještaj za 2018. o sprovođenju Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom 2017-2021.

U 2018. Zaštitnik je posebnu pažnju posvetio stepenu zaštite mentalnog zdravlja djece, te je u četvrtom kvartalu sprovedena posjeta domovima zdravlja, centrima za djecu sa posebnim potrebama i centrima za mentalno zdravlje u primarnoj dječijoj zaštiti u Herceg Novom, Baru, Nikšiću, Pljevljima, Podgorici, Beranama i Bijelom Polju, kao i dnevni centri za djecu sa smetnjama u razvoju. Takođe, Zaštitnik je tokom 2018. sproveo anketu među djecom, na temu dječjeg mentalnog zdravlja, a održane su dvije tribine o važnosti nenasilne komunikacije, kao i edukativne radionice u 14 osnovnih škola i četiri srednje škole u Podgorici, Baru, Nikšiću, Mojkovcu, Bijelom Polju. Na konferenciji upriličenoj povodom Svjetskog dana djeteta, predstavljen je poseban izvještaj o mentalnom zdravlju djece. To je ujedno bila i tradicionalna završna Konferencija Mreže zlatnih savjetnika Ombudsmana. Tokom 2018. su izrađene tri publikacije koje su distribuirane djeci i profesionalcima širom Crne Gore prilikom posjeta, obilazaka i aktivnosti neposredno sa djecom kao i uz pomoć Zlatnih savjetnika.

Zaštitnik je u decembru 2018. inicirao potpisivanje posebnog Protokola o postupanju sa djecom uključenom u život/ili rad na ulici na području Crne Gore u cilju unapređenja zaštite garantovanih prava djece koja borave na ulici i u krajnje rizičnim uslovima provode svoje djetinjstvo. Na izradi ovog Protokola i sprovođenju svih pratećih aktivnosti i procedura koje bi trebale rezultirati njegovim usvajanjem, od strane nadležnih organa i ustanova, su angažovani predstavnici institucije Zaštitnika. U sklopu ovog procesa održani su sastanci sa predstavnicima Vlade i sprovedeno je predstavljanje nacрта Protokola profesionalcima iz različitih sektora.

Godišnji Izvještaj o radu Mreže Zlatnih savjetnika Zaštitnika sačinjen je u decembru 2018. U 2018. prema preliminarnim statističkim podacima Zaštitnik je imao u radu 203 predmeta u ovoj oblasti. Završen je 201 predmet.

Socijalno ugroženi i lica sa invaliditetom

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. održane su dvije sjednice Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom. Na osnovu Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020, kao i na osnovu Akcionog plana 2018/2019 formirana je međuresorna radna grupa sa zadatkom da izradi, isprati i usvoji izradu Jedinstvenih kriterijuma za utvrđivanje invaliditeta za sve resore, da propiše uslove za uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja i isprati uspostavljenje novog sistema do njegovog operativnog rada.

Za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, utrošeno je 2.994.967,91 eura.

Na planu realizacije Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, od ukupno 13 objekata za koje je planirano prilagođavanje, do sada je prilagođeno 12. Objekat koji još uvijek nije realizovan je objekat Ministarstva finansija. Ukupna vrijednost do sada izvedenih radova iznosi

2.026.379,32 eura. Vlada je 27. XII 2018. donijela novi Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti.

Homoseksualci, biseksualci, transrodne osobe i interseksualci (LGBTI)

Vlada je u decembru 2018. utvrdila Prijedlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola i uputila ga Skupštini na dalje postupanje.

Prema preliminarno obrađenim statističkim podacima, u 2018. Zaštitnik je evidentirao jedan predmet po osnovu seksualne orijentacije i on je okončan.

Nakon obnavljanja rješenja za formiranje Tima povjerenja LGBTI zajednice i Uprave policije, određeni su članovi Tima ispred Uprave policije, a u toku je postupak raspisivanja javnog poziva od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom i promocijom LGBTI prava za članstvo u pomenutom Timu povjerenja.

Radnička i sindikalna prava

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. registrovalo 12 sindikalnih organizacija i jedan reprezentativni sindikat.

Zaštita manjina

Skupština je 12. XI 2018. donijela Odluku o izboru sedam članova Komisije za vrednovanje projekata dostavljenih na javni konkurs za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata za podršku aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta („Sl. list CG”, br. 73/18 i 82/18).

Romi i Egipćani

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava nastavljeno je sa edukacijama namijenjenih Romskoj i Egipćanskoj populaciji, u sklopu koje je u Nikšiću održana edukacija na temu: „Osnaživanje pripadnika/ca nacionalnih manjina prvenstveno Roma i Romkinja za bavljenje politikom”.

Takođe, realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, kao i NVO aktiviste/kinje, službenike/službenice državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom i to u sledećim gradovima: Ulcinj, Bar, Berane, Bijelo Polje, Pljevlja, Podgorica, Herceg Novi. Kontinuirano se organizuju ljetnji i zimski boravak u dječjim odmaralištima najboljih učenika osnovnih škola, zatim, obilježava se Svjetski dan Roma, a sprovode se i preventivni pregledi u cilju unapređenja zdravlja pripadnika/pripadnica romske i egipćanske populacije.

Interno raseljena lica (IRL)

Od stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima 7. XI 2009, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.193 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 14.950 zahtjeva, dok je po 243 zahtjeva postupak u toku.

Od 14.950 riješenih predmeta, za 12.306 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak ili privremeni boravak do tri godine, 280 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.364 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Registaracija raseljenih lica - Interno raseljena lica su u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. podnijela ukupno 8.561 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8.471 zahtjeva, dok je po 90 zahtjeva postupak u toku. Od 8.471 riješenih predmeta, za 7.318 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 240 zahtjeva je odbijeno, dok je 913 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Od 20. X 2018. do 20. II 2019, raseljena lica su podnijela ukupno 4.736 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.727 zahtjeva, dok je po devet zahtjeva postupak u toku. Od 4.727 riješenih predmeta, za 4.347 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 21 zahtjeva je odbijeno, dok je 359 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Od 20. X 2018. do 20. II 2019, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.541 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.410 zahtjeva, dok je po 131 zahtjeva postupak u toku. Od 1.410 riješenih predmeta, za 444 lica zahtjev je usvojen i odobren im je privremeni boravak, 17 zahtjeva su odbijena, dok je 949 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Od 20. X 2018. do 20. II 2019, raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 314 zahtjeva, dok je po šest zahtjeva postupak u toku. Od 314 riješenih predmeta, za 171 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, dva zahtjeva je odbijeno, dok je 141 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Shodno članu 220 novog Zakona o strancima, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 35 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 28 dok je po sedam zahtjeva postupak u toku. Od 28 riješenih predmeta, za 26 lica zahtjev

je usvojen i odobren im je stalni boravak, dok je dva predmeta odbačeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Stambeni program

Status odobrenih pod-projekata

Drugi-pod projekat MNE 2 - Izgradnja 171 stambene jedinica za stanovnike Kampa Konik u Podgorici. Radovi na MNE 2 - drugoj fazi su zvanično počeli 18. V 2017, a završeni su u avgustu 2018, nakon čega se ušlo u proceduru tehničkog prijema i dobijanja upotrebne dozvole. Svi korisnici su se uselili u novoizgrađene stanove u decembru 2018. Završetkom ovog pod-projekta u potpunosti je zatvoren kolektivni centar Kamp Konik.

Treći pod-projekat MNE 3 - Izgradnja Doma za stara lica u Pljevljima, čija vrijednost iznosi 2.812.816 eura od kojih su sredstva granta 1.918.000 eura. Objekat je završen i useljen u aprilu 2018. Do sada je useljeno ukupno 40 korisnika, a planirano je da kompletan kapacitet doma bude popunjen do proljeća 2019.

Četvrti pod-projekat MNE 4 - Izgradnja 94 stambene jedinice u opštini Berane, čija ukupna vrijednost iznosi 3.990.647,48 eura od čega su donatorska sredstva 3.575.779 eura. U februaru 2019. je planirano useljenje zgrada i svečano uručenje ključeva za 94 porodice iz naselja Rudeš I i Rudeš II. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je, u saradnji sa partnerima, izvršilo selekciju korisnika. Izgradnjom 94 stambene jedinice u Beranama u potpunosti će se zatvoriti dva kolektivna centara - Rudeš I i Rudeš II.

MNE 6 Rekonstrukcija postojećih vojnih objekata – vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić, čija ukupna vrijednost iznosi 5.178.743,7 eura, od čega su donatorska sredstva 2.317.274,7 eura. Građevinska dozvola je izdata u januaru 2019.

MNE 7 Kupovina stanova u Herceg Novom za 36 socijalno ugroženih porodica, čija vrijednost iznosi 953.470,41 eura, od čega sredstva granta 918.007,46 eura, a kontribucija države 147.297,56 eura. Potpisan je Implementacioni sporazum sa Opštinom Herceg Novi, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Direkcijom javnih radova. Konačna lista korisnika je objavljena 26. III 2018.

MNE 8 Izgradnja 50 kuća širom Crne Gore za lica koja posjeduju zemljište i dozvole za gradnju, vrijednost donatorskih sredstava iznosi 1.254.000 eura, a kontribucija države 120.000 eura. Izrada tehničke dokumentacije je u završnoj fazi.

MNE 9 Izgradnja 96 stanova na Vrelima ribničkim - ukupna vrijednost projekta iznosi 4.002.061 eura, od čega su donatorska sredstva u iznosu od 3.229.964 eura. Potpisan je

Ugovor o Grantu sa CEB-om nakon čega se pristupilo pripremi izrade tenderske dokumentacije.

Zaštita ličnih podataka

Redovni i vanredni nadzor – Izvještajni period: 20. X 2018. do 20. II 2019.

	REDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI-KONTROLNI NADZOR
	4	4	Po godišnjem planu	0
UKUPNO	4	4		0

	VANREDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI-KONTROLNI NADZOR
	12	12	Po zahtjevima za zaštitu prava	0
	23	23	Na osnovu inicijativa	6
UKUPNO	35	35		6

3.24. POGLAVLJE 24: PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST

3.24.1. MIGRACIJE

3.24.1.1. Zakonodavni okvir

Na osnovu Zakona o strancima („Sl. list CG“, br. 12/18 i 3/19), donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o dobrovoljnom odlasku stranca („Sl. list CG“, broj 68/18); Pravilnik o bližem načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca preko turističke organizacije, odnosno nadležnog organa lokalne uprave („Sl. list CG“, broj 70/18); Pravilnik o sprovođenju postupka po zahtjevu za utvrđivanje da je podnosilac zahtjeva lice bez državljanstva („Sl. list CG“, broj 72/18); Pravilnik o bližim uslovima i načinu izdavanja dozvole za privremeni boravak radi naučno-istraživačkog rada („Sl. list CG“, broj 73/18); Pravilnik o bližem načinu i sprovođenju postupka posebne zaštite maloljetnih stranaca

prilikom obezbjeđenja primjene mjera za povratak („Sl. list CG“, broj 73/18); Pravilnik o bližim uslovima i načinu izdavanja dozvole za privremeni boravak radi učestvovanja u programima međunarodne razmjene učenika i studenata ili drugim programima mladih („Sl. list CG“, broj 77/18); Pravilnik o obrascu dozvole za privremeni boravak i rad državljanina treće države sa kvalifikacijama visokog obrazovanja („Sl. list CG“, broj 83/18); Pravilnik o obrascima prijave i potvrde o prijavi boravka državljanina države članice Evropske unije („Sl. list CG“, broj 83/18); Pravilnik o sadržaju mašinski čitljivog zapisa dozvole za privremeni boravak, dozvole za privremeni boravak i rad i dozvole za stalni boravak („Sl. list CG“, broj 85/18); Pravilnik o obrascima zahtjeva i dozvola za privremeni i stalni boravak državljanina država članica Evropske unije i članova njihovih porodica („Sl. list CG“, broj 86/18); Pravilnik o obrascima putnog lista za stranca i posebne putne isprave za stranca („Sl. list CG“, broj 1/19).

Skupština je 28. XII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima („Sl. list CG“, broj 3/19), a isti je stupio na snagu 23. I 2019. Osnovni razlog za donošenje ovog zakona sadržan je u potrebi pojednostavljivanja procedure za izdavanje dozvola za privremeni boravak i rad radi zapošljavanja i sezonskog zapošljavanja. S obzirom da je Crna Gora 2018. ostvarila zavidnu turističku sezonu nameće se potreba izmjene Zakona o strancima u cilju budućeg obezbjeđenja neophodnih kadrova - stranih radnika, prije svega, u oblastima građevinarstva, turizma i ugostiteljstva. Ključna novina u ovom zakonu, a tiče se rada stranaca, je ta što će se godišnja kvota ubuduće utvrđivati samo po djelatnostima, a ne i po zanimanjima u kojima se stranci mogu zapošljavati.

Readmisija

Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Kraljevine Španije o implementaciji Sporazuma između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka potpisan je 17. XII 2018.

3.24.1.2. Statistika – readmisija

CG - EU

U periodu od 20. X 2018–15. II 2019. od strane država članica EU primljeno je ukupno 60 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvata ukupno 136 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 39 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 91 lica. Negativno je riješen 21 zahtjev, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 45 lica.

CG – SUSJEDNE DRŽAVE – REDOVAN POSTUPAK READMISIJE

U redovnom postupku, u periodu od 20. X 2018. do 15. II 2019. od strane država sa kojima se Crna Gora graniči primljena su ukupno četiri zahtjeva za prihvatanje ukupno pet lica. Na

sve zahtjeve je pozitivno odgovoreno. Zahtjevi su bili iz BiH. U redovnom postupku, u istom periodu u države sa kojima se Crna Gora graniči vraćeno je ukupno devet lica.

CG – SUSJEDNE DRŽAVE – SKRAĆENI POSTUPAK READMISIJE

U periodu od 1. X 2018–31. I 2019. u skraćenom postupku, od strane država sa kojima se Crna Gora graniči prihvaćeno je ukupno 238 lica. U periodu od 1. X 2018-31. I 2019. u skraćenom postupku u države sa kojima se Crna Gora graniči vraćeno je ukupno 21 lice.

3.24.1.3. Statistika - raseljena i interno raseljena lica (RL/IRL)

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 1. II 2019, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.193 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 14.950 zahtjeva, dok je po 243 zahtjeva postupak u toku. Od 14.950 riješenih predmeta, za 12.306 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak ili privremeni boravak do tri godine, 280 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.364 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

Interno raseljena lica

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.561 zahtjev za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8.471 zahtjev, dok je po 90 zahtjeva postupak u toku. Od 8.471 riješenih predmeta, za 7.318 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 240 zahtjeva je odbijeno, dok je 913 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Raseljena lica

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, raseljena lica su podnijela ukupno 4.736 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.727 zahtjeva, dok je po devet zahtjeva postupak u toku. Od 4.727 riješenih predmeta, za 4.347 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 21 zahtjev je odbijen, dok je 359 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.541 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je

1.410 zahtjeva, dok je po 131 zahtjevu postupak u toku. Od 1.410 riješenih predmeta, za 444 lice zahtjev je usvojen i odobren im je privremeni boravak, 17 zahtjeva je odbijeno, dok je 949 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 314 zahtjeva, dok je po šest zahtjeva postupak u toku. Od 314 riješenih predmeta, za 171 lice zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, dva zahtjeva su odbijena, dok je 141 predmet odbačen/obustavljen (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Član 220 novog Zakona o strancima

Shodno članu 220 novog Zakona o strancima raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 35 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 28 dok je po sedam zahtjeva postupak u toku. Od 28 riješenih predmeta, za 26 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, dok su dva predmeta odbačena (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

3.24.1.4. Statistički podaci

Nezakonit prelazak državne granice

U periodu od 1. X 2018-31. I 2019, spriječeno je 180 lica u nezakonitom prelasku državne granice, od čega 55 na graničnim prelazima, a 125 van graničnih prelaza.

Prihvatište za strance

U periodu od 1. X 2018-31. I 2019, u Prihvatište za strance smješteno je ukupno 533 lica, dok je izvršena repatrijacija 39 lica.

3.24.2. AZIL

3.24.2.1. Zakonodavni okvir

Skupština je 26. XII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca („Sl. list CG“, broj 3/19). Razlog za donošenje ovog zakona je, prevashodno, stvaranje pretpostavki za punu integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom u crnogorsko društvo. Poslovi smještaja i pomoći u integraciji u crnogorsko društvo lica sa odobrenom međunarodnom zaštitom prešli su u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova iz prethodne nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, čime su se stvorili formalni uslovi za objedinjavanje nadležnosti za sva lica iz sistema međunarodne zaštite.

3.24.2.2. Statistički podaci

Direkcija za azil

U periodu od 20. X 2018. do 14. II 2019, podnijeto je 512 zahtjeva za međunarodnu zaštitu. U ovom periodu donijeta su dva rješenja o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, odobrene su dvije supsidijarne zaštite, za 376 lica postupak je obustavljen, dok su 132 zahtjeva u postupku odlučivanja. U odnosu na zahtjeve podnijete u periodu od 20. X 2018. do 15. II 2019. podnijete su tri tužbe Upravnom sudu Crne Gore protiv odluka Ministarstva unutrašnjih poslova – Direkcije za azil.

Direkcija za prihvata i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu (Centar za prihvata)

U periodu od 20. X 2018. do 14. II 2019. u Direkciju za prihvata i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu (Centru za prihvata) bilo je smješteno ukupno 1268 lica, od čega: 1.167 punoljetnih muškaraca (412 muškaraca u Centru u Spužu i 755 muškaraca u alternativnom smještaju na Koniku), maloljetnih muškaraca sa pratnjom 34, maloljetnih muškaraca bez pratnje dva, punoljetnih žena sa pratnjom 32, punoljetnih žena bez pratnje 13 i maloljetnih žena sa pratnjom 20.

3.24.3. VIZNA POLITIKA

3.24.3.1. Prikaz statističkih podataka

Crna Gora je nastavila da sprovodi mjere koje se preporučuju u izvještajima EK o monitoringu nakon liberalizacije viza. U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. nije izdata nijedna viza na graničnim prelazima Crne Gore.

Vizni informacioni sistem (VIS)

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, Vizni informacioni sistem (VIS) je instaliran u sljedećim diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore: u Bernu (17. X 2018) i Berlinu (21. X 2018). Razvijena je funkcionalnost da Agencija za nacionalnu bezbjednost, iz domena svoje nadležnosti, shodno Zakonu o strancima, prosljeđuje saglasnosti za izdavanje viza, čime su se stekli svi uslovi da se zahtjevi za vize obrađuju preko sistema zaštićene sigurne razmjene podataka.

3.24.4. VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

3.24.4.1. Strategijski okvir

Akcioni plan za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom za 2019, s Izvještajem o implementaciji Akcionog plana za 2018. je donijet 21. II 2019. Akcioni plan urađen je na osnovu Strategije, ostvarenog napretka u realizaciji Okvirnog akcionog plana za sprovođenje Strategije IUG za period 2014–2018, preporuka iz ekspertskih misija za Vanjske granice i Šengen, sa fokusom na nerealizovane mjere u ovom periodu.

Uspješno je implementiran Zajednički plan mjera za prevenciju i represiju korupcije na granici, potpisan u februaru 2018. od strane direktora Uprave policije, Uprave carina,

Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Uprave za inspekcijske poslove. Ukupno su realizovane 22 mjere iz Zajedničkog plana (95,7%), a jedna mjera nije realizovana (4,3%).

3.24.4.2. Prikaz statističkih podataka

U periodu od 1. X 2018–31. I 2019, realizovano je ukupno 310 zajedničkih patrola, od čega: sa BiH - 113, R. Srbijom - 71, R. Kosovom - 30 i R. Albanijom - 96. Broj realizovanih zajedničkih patrola u skladu sa Protokolom o privremenom režimu sa R. Hrvatskom je četiri.

Akcent u radu na nadzoru državne granice posebno se stavlja na područje koje gravitira prema R. Albaniji s obzirom da je u proteklih nekoliko mjeseci porastao broj migratornih kretanja iz pravca Grčke, preko R. Albanije i Crne Gore prema R. Hrvatskoj, BiH i R. Srbiji.

Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama, zarušavanje alternativnih puteva

Bosna i Hercegovina

Sastanak Zajedničkog radnog tijela je održan 25. X 2018. na temu: Priprema zajedničkog projekta za obilježavanje Ugovorom utvrđene državne granice između Crne Gore i BiH. Na ovom sastanku, stručne grupe dviju država izvršile su analizu dostavljene dokumentacije i izradile izvještaj o pravcu protezanja granične linije između dvije države, u cilju pripreme projekta.

Republika Albanija

Zajednička crnogorsko-albanska komisija započela je 24. I 2019. proces obnavljanja graničnih oznaka na državnoj granici između Crne Gore i R. Albanije, na Skadarskom jezeru, na osnovu koordinata usaglašanih svih pozicija 21 granične tačke. Do sada je izvršeno obnavljanje graničnih tačaka broj 13 i 21 postavljanjem novih svjetlosno-signalnih plovnih graničnih oznaka (bova).

Republika Srbija

Nakon potpisivanja sporazuma o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju između Crne Gore i Republike Srbije, Crna Gora je sprovela unutrašnje pravne procedure potrebne za stupanje na snagu svih sporazuma i protokola („Sl. list CG - Međunarodni ugovori“, broj 10/18).

Zajednička saradnja sa susjednim državama

Unaprijeđeno je funkcionisanje Zajedničkog centra za policijsku saradnju u Trebinju, a u skladu sa potpisanim Sporazumom. Tokom prošle godine ukupno je realizovano 255

razmjena informacija, dok je preko centra u Plavu postupano po 83 zahtjeva za razmjenu informacija.

Saradnja sa FRONTEX-om

Ministar unutrašnjih poslova Crne Gore Mevludin Nuhodžić i evropski komesar za unutrašnja pitanja i migracije Dimitris Avramopoulos parafirali su 5. II 2019. u Briselu Sporazum između Crne Gore i Evropske unije o aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu (Frontex).

3.24.5. PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA

Skupština je 18. XII 2018. donijela Zakon o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima sa državama članicama EU („Sl. list CG“, broj 85/18).

3.24.5.1. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu 20. X 2018–20. II 2019, u građanskoj materiji zabilježeno je 349 predmeta međunarodne pravne pomoći (196 ulaznih i 153 izlazna), a u krivičnoj materiji 415 predmeta (178 ulaznih i 237 izlaznih).

3.24.5.2. Prikaz sprovedenih obuka

U izvještajnom periodu, u Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sprovedene su sljedeće obuke: seminar „Međunarodni aspekti zaštite porodičnih pitanja“ (20. i 21. XI 2018. u Podgorici), u saradnji sa projektom EUroL II, Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u građanskim stvarima. Seminaru je prisustvovalo 15 predstavnika pravosuđa (11 sudija i četiri sudijska savjetnika); seminar „Uticaj presuda međunarodnih sudova na nacionalno pravosuđe/organi Evropske unije uključeni u međunarodnu pravosudnu saradnju“ (31. I i 1. II 2019. u Podgorici), u saradnji sa projektom EUroL II, Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim i građanskim stvarima. Seminaru je prisustvovalo 42 predstavnika pravosuđa (21 sudija, 15 državnih tužilaca, pet sudijskih savjetnika i jedan savjetnik u tužilaštvu).

3.24.5.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Ministarstvo pravde, u saradnji sa projektima „IPA/2017 Borba protiv teškog kriminala na Zapadnom Balkanu“ i „EUroL II“, organizovalo je „Regionalni forum o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima – instrumenti, standardi i praksa“, 6. i 7. XII 2018. u Herceg Novom. Predstavnik Državnog tužilaštva učestvovao je na plenarnom sastanku Evropske pravosudne mreže u krivičnim stvarima, održanom 22. i 23. XI 2018. u Beču, dok je predstavnik Ministarstva pravde učestvovao na redovnom sastanku tog tijela koji je održan 20. II 2019. u Hagu. Predstavnici Vrhovnog suda učestvovali su na plenarnom sastanku

Evropske pravosudne mreže u građanskim i privrednim stvarima koji je održan 13. i 14. XII 2018. u Beču, kao i na redovnom sastanku tog tijela održanom 31. I i 1. II 2019. u Briselu.

3.24.6. POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

3.24.6.1. Međunarodna saradnja

Posredstvom Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju, u IV kvartalu 2018, na međunarodnom nivou sprovedeno je šest policijskih akcija, održano je 12 sastanaka, a ukupan broj razmjenjenih komunikacija bio je 27.362.

CILJANE POTRAGE

Crnogorska policija intenzivno saraduje sa inostranim partnerima u cilju lociranja i lišenja slobode lica koja su predmet ciljanih potraga. Sa tim u vezi, razmijenjen je veliki broj operativnih podataka dobijenih kako od službenika u sjedištu, tako i od službenika iz centara i odjeljenja bezbjednosti širom Crne Gore, organizovani su operativni sastanci sa partnerima u inostranstvu, održavana je stalna veza sa inostranim policijskim službama u cilju pravovremene razmjene informacija do kojih smo dolazili i rezultata njihovih provjera koje su rađene u inostranstvu po našim informacijama. U pitanju je bilo plansko djelovanje naše policije i policijskih službi u inostranstvu, od momenta raspisivanja međunarodnih potjernica, preko njihovog lociranja do momenta lišenja slobode.

U okviru ciljanog traganja za najtraženijim bjeguncima ključni faktor je članstvo jedinice za ciljane potrage Uprave policije Crne Gore u evropsku mrežu jedinica za ciljane potrage – ENFAST. Zahvaljujući ovom partnerstvu i stalnim kontaktima i neposrednoj saradnji koje naša jedinica i inostrane jedinice za ciljane potrage svakodnevno međusobno ostvaruju, naši najtraženiji bjegunci se istovremeno smatraju i najtraženijim bjeguncima na nivou zemalja članica ENFAST mreže.

U sklopu intenzivne međunarodne policijske saradnje i koordinirane aktivnosti sa policijom Češke Republike 12. XII 2018, a na osnovu sprovedenih aktivnosti ciljanog traganja, u Češkoj je lišeno slobode lice S. K. po međunarodnoj Interpol-ovoj potjernici, koju je raspisao NCB Interpol Podgorica. Naime, S. K. se potraživao radi vođenja krivičnog postupka zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz člana 144 u vezi člana 20 KZ CG i krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije iz člana 410a KZ CG i krivičnog djela zelenaštvo iz člana 252 KZ CG. Intenzivnim operativnim radom službenika Uprave policije te intenzivnom međunarodnom policijskom saradnjom i razmjenom podataka sa inostranim partnerskim službama, došlo se do saznanja o državama u kojima boravi i skriva se traženo lice, te lažnim identitetima koje koristi, te su na osnovu tih podataka u dužem vremenskom periodu preduzimate sveobuhvatne i kontinuirane konspirativne operativne aktivnosti traganja na međunarodnom nivou za S. K. U traganju za ovim licem ostvarivana je svakodnevna i kontinuirana policijska saradnja sa više evropskih država,

među kojima je svakodnevna saradnja ostvarena sa policijama Češke, Njemačke, Austrije, Francuske, Hrvatske, Slovenije, Švajcarske, Portugala, Španije i Kosova, koje su rezultirale utvrđivanjem njegove tačne lokacije u Pragu u Češkoj a sve u cilju lišenja slobode, gdje je i uhapšen od strane specijalne jedinice policije Češke.

U okviru ciljane potrage kodnog naziva „Otmica“, postupajući po zahtjevu Jedinice za ciljane potrage Srbije – za licem R. R. za kojim je raspisana međunarodna potjernica IP Beograda raspisane na osnovu naredbe Osnovnog suda u Nišu radi izdržavanja kazne zatvora u trajanju od pet godina i osam mjeseci, izrečene presudom Apelacionog suda u Nišu, zbog krivičnog djela otmica iz čl.134 st.2 KZ R. Srbije. U saradnji sa VDT i službenicima CB Budva, OB Tivat i OB Plav, isti je dana 4. XII 2018. lociran i lišen slobode u Plavu, nakog čega mu je od strane sudije za istragu Višeg suda u BP određen pritvor. Lice se nalazi u ekstradicionom pritvoru.

U okviru ciljane potrage za traženim licem D.D, državljanin Ruske Federacije, za kojim je raspisana međunarodna potjernica NCB Interpol-a Moskva radi obezbeđenja imenovanog u krivičnom postupku koji se protiv njega vodi pred nadležnim sudom u Moskvi, zbog krivičnog djela prevara većeg obima, isti je u zajedničkim aktivnostima sa službenicima CB H. Novi lociran i lišen slobode u martu 2018, a izručen Rusiji u oktobru 2018.

INICIJATIVE - PROJEKTI - AKCIJE

INTERPOL

U periodu od 20. X 2018. do 6. II 2019, Uprava policije je posredstvom međunarodne policijske saradnje razmijenila 22.397 informacija sa Interpol-om. Navedena komunikacija sa Interpol-om odvijala se kako preko I24/7 Interpol-ovog komunikacionog kanala iz Crne Gore, tako i preko kancelarije crnogorskog oficira za vezu u sjedištu Generalnog Sekretarijata Interpol-a u Lionu.

U gore navedenom periodu nastavljena saradnja u sledećim aktivnostima-oblastima: INFRA RED – ciljane potrage i razmjena informacija za lica koja se potražuju po Interpol-ovim potjernicama; OPSON VII (zajednička operaciju Interpol-a i Europol-a protiv falsifikovanih prehrambenih proizvoda i/ili i pića koji ne ispunjavaju minimalne kvalitativne uslove); ISON – Interpol-ova specijalizovana operativna mreža za borbu protiv krijumčarenja migranata (ISON); FTF Nexus - projekat Interpola u vezi stranih terorističkih boraca. NCB Interpol Podgorica daje značajan doprinos u razmjeni informacija kroz ovaj projekat, kako kroz ažuriranje liste stranih terorističkih boraca, tako i u razmjeni konkretnih operativnih inofrmacija i vršenju konkretnih provjera po zahtjevima ostalih država članica Interpola; VENNLING – projekat Interpola posvećen vršenju provjera i razmjeni informacija svih država članica Interpola sa Generalnim Sekretarijatom Interpola, u cilju identifikovanja aktivnih terorističkih grupa i pružanja analitičke podrške Interpola u cilju poboljšanja kapaciteta država članica u borbi protiv prijetnji od terorizma –

kontinuirana aktivnost. U Interpolovoj iARMS aplikaciji od strane NCB Interpol-a Podgorica kontinuirano se vrši unos oružja koje se potražuje na nacionalnom nivou, a u cilju njegovog pronalaženja i sprječavanja krijumčarenja ili korištenja radi izvršenja krivičnih djela u inostranstvu. Crna Gora je u periodu 1. X 2018-1. II 2019. nastavila aktivno da koristi Interpol-ov FIND sistem (automatske provjere Interpol-ovih baza podataka za lica, dokumenata i vozila) i u istom periodu je izvršila: ukupno 3.170.443 provjera u Interpolovoj bazi traženih lica, na osnovu čega je lišeno slobode 14 lica; ukupno 3.441.811 provjera dokumenata u Interpol-ovoj bazi krađenih i izgubljenih dokumenata, pri čemu je utvrđeno 47 poklapanja, tj. pronađeno putnih isprava koje su se potraživale u Interpol-ovoj bazi podataka; ukupno 972.827 provjera vozila u Interpol-ovoj bazi krađenih vozila, na osnovu kojih je pronađeno i oduzeto ukupno 16 vozila koja su se potraživala; ukupno je izvršen unos 2.677 nevažećih crnogorskih putnih isprava u Interpol-ovu bazu otuđenih i izgubljenih putnih isprava, u cilju sprječavanja njihove zloupotrebe i eventualnog neovlaštenog korištenja širom svijeta.

Na osnovu navedene statistike, Crna Gora je i dalje na prvom mjestu u svijetu po broju provjera lica, vozila i dokumenata u odnosu na broj svojih stanovnika i među prvih deset država po broju provjerenih vozila u Interpol-ovoj bazi podataka.

EUROPOL

U periodu od 20. X 2018. do 6. II 2019, Uprava policije je posredstvom međunarodne policijske saradnje razmijenila 1.458 informacija sa Europol-om. Crna Gora je prva u statusu partnera trećih država (države sa kojima Europol ima potpisan Sporazum o operativnoj saradnji) integrisala Europol-ov sigurni komunikacioni link (Siena) radi efikasne, pravovremene i nesmetane razmjene informacija sa partnerskim službama posredstvom Europol-a, kao i radi dostavljanja ključnih informacija Europol-u u cilju izrade analitičkih i operativnih izvještaja. Unaprjeđenje ovog modela, u skladu sa naprednim verzijama koje je ponudio Europol, realizuje se kroz Grant Norveške Vlade, čime će Crna Gora opet biti prva država – operativni partner Europol-a koja će integrisati tzv. UMF standard komunikacije koji je Europol nedavno razvio, putem kojeg će biti moguće automatsko insertovanje ključnih podataka u baze podataka Europol-a i krim-obavještajne baze Uprave policije.

Crnogorska policija aktivno učestvuje u svim operativnim aktivnostima i projektima Europol-a: Empakt projekat Vatreno oružje – politički ciklus EU 2018–2021 –učestvovanje u pripremnim sastancima i godišnjim policijskim operacijama na polju borbe protiv nelegalne trgovine vatrenim oružjem „Dani zajedničke akcije na Zapadnom Balkanu“; Empakt projekat Nezakonite migracije - sastanak prioritnog područja borbe protiv pomaganja nezakonitih migracija. Zemlje učesnice su države EU i treće zemlje kao operativni partneri Europol-a (Crna Gora, BiH, Srbija, Makedonija); LIFE LINE – projekat

Europolu posvećen analizama finansijskih podataka zasnovanih na transakcijama izvršenim preko Western Uniona, a u cilju pružanja podrške i pomoći državama u praćenju kretanja, adresa boravka, kao i kontakata koje lica sa dostavljenih spiskova stranih terorističkih boraca (FTF) ostvaruju ne samo u regionu Zapadnog Balkana, već i šire u Evropi; BALKAN KARTEL - u okviru kojeg se u kontinuitetu razmjenjuju informacije o pripadnicima organizovanih kriminalnih grupa sa teritorije Balkana i na osnovu kojih je do sada širom Evrope i svijeta sprovedeno niz konkretnih uspješnih policijskih operacija, sa posebnom pažnjom na vođe OKG (tzv. HVT – High Value target). Kroz Balkan Kartel trenutno se realizuje jedna operativna aktivnost u saradnji sa Europol-om i državama EU. Uprava policije CG posredstvom biroa Europol-a, preko međunarodne policijske saradnje, kroz dostavljanje konkretnih informacija aktivno participira u pet Analitičkih projekata Europolu: COLA – krijumčarenje droge – kokaina; SMOKE – nelegalna proizvodnja i trgovina duvanskim proizvodima; SUSTRANS – analize podataka o sumnjivima finansijskim transakcijama, gdje postoji sumnja na pranje novca; TRAVELLERS – podaci o licima koja putuju u zone konflikta ili ratom zahvaćena područja, a u cilju sprovođenja terorističkih aktivnosti i CANNABIS – podaci o licima vezanim za krijumčarenje marihuane.

SELEC

U periodu od 20. X 2018. do 6. II 2019, Uprava policije je posredstvom međunarodne policijske saradnje razmijenila 46 informacija sa SELEC-om. Navedena komunikacija sa SELEC-om odvijala se preko SELEC-ovog komunikacionog kanala iz Crne Gore sa sjedištem SELEC-a, oficirima za vezu u SELEC-u i nacionalnim fokalnim tačkama za SELEC. U okviru saradnje sa SELEC-om, crnogorska policija aktivno učestvuje u dva operativna projekta i dala je podršku trećem kandidovanom projektu SELEC-a: SIRAS (jačanje kapaciteta za borbu protiv trgovine vatrenim oružjem); FAIT (jačanje kapaciteta za borbu protiv krijumčarenja akciznih roba) i ECOFIT (opcije za jačanje istražnih alata u oblasti krijumčarenja oružja).

3.24.6.2. Kadrovski kapaciteti policije i tužilaštva u borbi protiv kriminala

U Specijalnom državnom tužilaštvu trenutno je uz glavnog specijalnog tužioca zaposleno još deset specijalnih tužilaca i dva tužioca privremeno upućena na rad u Specijalnom državnom tužilaštvu, kao i 35 državnih službenika i namještenika. U toku je izbor dva specijalna tužioca. U Specijalnom policijskom odjeljenju zaposleno je 20 službenika i 12 službenika koji su upućeni na rad u Specijalno policijsko odjeljenje.

3.24.6.3. Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019, donijete su naredbe o sprovođenju istrage u šest predmeta, protiv 18 lica za krivična djela organizovanog kriminala, od kojih u jednom predmetu protiv osam lica za krivično djelo

stvaranje kriminalne organizacije i terorizam. Podignute su optužnice u četiri predmeta, protiv 24 lica. Za krivično djelo pranje novca i stvaranje kriminalne organizacije donijeta je jedna naredba o sprovođenju istrage protiv 78 fizičkih lica i 95 pravnih lica, u kom predmetu su blokirana sredstva u iznosu od 62.761.813 eura i jedna naredba o proširenju istrage za krivično djelo pranje novca i stvaranje kriminalne organizacije u odnosu na dva fizička lica. Podignuta je optužnica protiv jednog lica zbog krivičnog djela pranje novca. Pokrenuta je jedna finansijska istraga protiv jednog fizičkog i jednog pravnog lica. Prema obavještenjima Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma formirano je 17 predmeta, od kojih je jedan predmet ustupljen, a 16 predmeta se nalazi u fazi izviđaja. U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, kod Višeg suda u Podgorici su riješena tri predmeta, u kojima je donijeto 16 presuda na osnovu sporazuma o priznanju krivice zbog krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala.

ODUZIMANJE IMOVINE

Trajno oduzimanje imovine

U Višem sudu u Podgorici vođen je jedan postupak po zahtjevu VDT-a od 23. III 2018, protiv K.D, koji je pravosnažnom presudom od 22. IX 2017. oglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i deset mjeseci, zbog krivičnog djela iz čl. 300 st. 4 u vezi st. 1 u vezi čl. 49 KZ. Rješenjem od 26. I 2019. od okrivljenog K.D. trajno je oduzeta imovina i to stambeni prostor površine 64m². U toku je žalbeni postupak, a žalba je izjavljena 19. II 2019.

Privremene mjere obezbjeđenja i privremeno oduzimanje imovine

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, u jednom predmetu protiv više okrivljenih fizičkih i pravnih lica, zbog krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401a st. 1 u vezi st. 6 KZ CG i krivičnog djela utaja poreza i doprinosa iz čl. 264 st. 4 u vezi st. 1 KZ CG, Viši sud u Podgorici je 17. XII 2018. donio rješenje kojim je određena privremena mjera obezbjeđenja – zabrana raspolaganja nepokretnosti uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti na ukupno 43 nepokretnosti. Istim rješenjem, privremeno je oduzeta pokretna imovina (zapljena) – 35 putničkih motornih vozila.

3.24.6.4. Zaštita svjedoka

U periodu od 20. X 2018 – 26. II 2019, Jedinica za zaštitu svjedoka je sprovodila mjere zaštite svjedoka prema deset lica – prema dva lica iz Crne Gore iz predmeta koji je u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva i prema osam lica iz R. Hrvatske iz predmeta ratnih zločina u sudskim postupcima obeštećenja.

3.24.6.5. Dešavanja u oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja

Vlada je 20. XII 2018. usvojila Strategiju za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine, malokalibarskim i lakim oružjem i municijom, za period 2019–2025.

3.24.6.6. Prevencija i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

U periodu od 20. X 2018–20. II 2019, službenici Ministarstva unutrašnjih poslova su podnijeli tri krivične prijave protiv šest lica zbog počinjenih krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Takođe, u navedenom periodu građani su prijavili preko 25 prevara počinjenih uz pomoć informacionih tehnologija. Direktna šteta po crnogorske građane u periodu od 20. X 2018–20. II 2019. je preko 80.000 eura, a preventivnim i represivnim djelovanjem svih institucija sistema spriječeno je nastajanje preko 200.000 eura štete po crnogorske građane. Ovi podaci su prijavljeni Ministarstvu unutrašnjih poslova, a stvarna šteta po crnogorske građane je mnogo veća.

3.24.6.7. Prevencija i kapaciteti u oblasti pranja novca

Zakonodavni okvir

Nakon donošenja i stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG“, broj 44/18), donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma i Pravilnik o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija („Sl. list CG“, broj 65/18). Na osnovu navedenih akata, Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je 28. XII 2018. izradila Smjernice o izradi analize rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Vlada je 6. XII 2018. usvojila Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave kojom se nadležnosti i poslovi koje je vršila Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma prenose na upravu policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova. Uredba je stupila na snagu 1. I 2019, te od tog datuma Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma kao organ uprave više ne postoji. Istom Uredbom je definisan i prelazni period od tri mjeseca tokom kojeg Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma nastavlja da funkcioniše sa istim odgovornostima i u istom kapacitetu kao i ranije, do donošenja novog Akta o sistematizaciji radnih mjesta Uprave policije, kojim će biti precizno definisan status Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Bilans ostvarenih rezultata

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je u periodu od 20. X 2018–20. II 2019. privremeno blokirala (na 72 sata) jedanaest transakcija u ukupnom iznosu od 2.222.717,00 eura i 647.140,00 USD. U periodu 4 - 7. XII 2018, održano je 57. Plenarno

zasijedanje Komiteta Savjeta Evrope – MONEYVAL na kojem je zaključeno da se Crna Gora izuzima iz koraka 2 MONEYVAL procedure za unapređenje usklađenosti (Step 2, Compliance Enhancing Procedures) i da je sada u proceduri redovnog izvještavanja. Tom prilikom su pozitivno ocijenjeni napori Crne Gore u odnosu na unapređenje usklađenosti sa relevantnim međunarodnim standardima u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma i preporučeno je da se nastavi sa aktivnostima u cilju otklanjanja preostalih nedostataka u crnogorskom sistemu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma koji su utvrđeni u Izvještaju nakon IV kruga evaluacije MONEYVAL-a.

Pregled statističkih podataka

U periodu od 20. X 2018–20. II 2019, u Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je otvoreno 96 predmeta. Tokom navedenog perioda, Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je od zakonskih obveznika i nadležnih državnih organa primila ukupno 72 izvještaja o sumnjivim transakcijama (60 od banaka, dva od Uprave carina, šest od Montenegro Transfers agenta Western Union-a za Crnu Goru, dva od Pošte Crne Gore, jedan od Uprave za inspeksijske poslove, jedan od obveznika – lizing kompanije), dok su analičari Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma iz redovnih izvještaja izdvojili tri sumnjive transakcije. Pored toga, nadležnim državnim organima proslijeđene su 32 informacije i obavještenja o sumnjivim transakcijama (tužilaštvu 20, Upravi policije deset, ANB-u jedno, Poreskoj upravi jedno). Kod obveznika nad kojima po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma vrši direktan nadzor, izvršene su ukupno 32 kontrole. Tokom perioda od 20. X 2018-20. II 2019, u odnosu na dva zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka izrečene su kazne u iznosu od 7.400 eura. Pored toga, inspektori USPNFT su izdali osam prekršajnih naloga u iznosu od 14.000 eura, a naplaćeno je pet prekršajnih naloga u iznosu od 5.000,09 eura. Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je u periodu od 20. X 2018–20. II 2019. prosljedila 57 zahtjeva stranim finansijsko-obavještajnim službama, a od stranih finansijsko-obavještajnih službi primljeno je 19 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka.

Međunarodna i regionalna saradnja

Predstavnici Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma su učestvovali u radu međunarodnih tijela: 10. sastanku predstavnika država članica Savjeta Evrope koje su potpisnice Konvencije o pranju, traženju, zaplijeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i finansiranju terorizma (Conference of the parties - Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (CETS no°198)), 30–31. X 2018, Strazbur, Francuska; 29. plenarnom zasijedanju EAG (Evro-azijske grupe za borbu protiv pranja novca i finansiranja

terorizma), 12–16. XI 2018, Minsk, Bjelorusija; 57. plenarnom zasjedanju Komiteta Savjeta Evrope MONEYVAL, 4–7. XII 2018, Strazbur, Francuska.

3.24.6.8. Prevencija i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Strategijski okvir

Vlada je 28. II 2019. donijela Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019–2024. i prateći Akcioni plan za 2019. Nova Strategija težište stavlja na četiri ključne strateške oblasti: 1. Prevencija trgovine ljudima; 2. Zaštita žrtava trgovine ljudima; 3. Odgovor krivičnog pravosuđa/krivično gonjenje; 4. Partnerstvo, koordinacija i međunarodna saradnja. Opšti cilj Strategije je da se unaprijedi efikasnost i funkcionalnost sistema prevencije, identifikacije, zaštite, pomoći i praćenja žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na djecu, kao i efikasnost istraga, krivičnog gonjenja i adekvatnog kažnjavanja učinilaca ovog krivičnog djela, u skladu sa nacionalnim krivičnim zakonodavstvom i prihvaćenim međunarodnim standardima.

Na instucionalnom planu u cilju efikasnije borbe protiv trgovine ljudima, prvenstveno bolje i kvalitetnije identifikacije žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima, kao i samog krivičnog gonjenja počinitelaca, vrhovni državni tužilac i direktor Uprave policije 6. XII 2018. donijeli su Odluku o formiranju Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, kojeg čine najviši predstavnici Višeg državnog tužilaštva iz Podgorice i Bijelog Polja (rukovodioci), predstavnici Uprave policije (rukovodilac i službenik Odsjeka za suzbijanje trgovine ljudima, krijumčarenja i ilegalnih migracija), nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i drugi predstavnici MUP-a, kao i jedan predstavnik Ministarstva pravde. Ključni zadaci tima su: efikasnije procesuiranje slučajeva trgovine ljudima; koordinacija aktivnosti i usklađivanje rada sa ostalim učesnicima na suzbijanju trgovine ljudima; identifikacija žrtava trgovine ljudima u lancu trgovine ljudima i drugim krivičnim djelima koja se vrše od strane kriminalnih grupa; prikupljanje saznanja o finansijskim sredstvima stečenim trgovinom ljudima i drugim krivičnim djelima radi sprovođenja finansijskih istraga; ostvarivanje međunarodne saradnje putem neposrednog kontakta sa policijskim službama, posebno u zemljama u regionu, kao i sa drugim međunarodnim organizacijama, inicijativama i učešću u zajedničkim istražnim timovima.

Takođe, u okviru državnog tužilaštva izdato je uputstvo državnim tužiocima u osnovnim državnim tužilaštvima da u predmetima u kojima postoje indicije da bi se u konkretnom slučaju moglo raditi o trgovini ljudima postupaju hitno, bez odlaganja, da ih pažljivo

razmotre i iste dostave na ocjenu višim državnim tužilaštvima ili Specijalnom državnim tužilaštvu.

Pregled sprovedenih obuka

U skladu s prioritetima definisanim strateškim dokumentima u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, u okviru već ustanovljenih programa edukacija, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji sa Upravom za kadrove realizovala sljedeće programe edukacija: „Uloga i mogućnosti djelovanja Ministarstva vanjskih poslova i diplomatsko konzularnih predstavništava u borbi protiv trgovine ljudima“, 26. XII 2018, za 13 službenika Ministarstva vanjskih poslova i predstavnika DKP; „Jačanje nivoa svijesti o trgovini ljudima na lokalnom nivou“, tri obuke (u Bijelom Polju 27. XI, Tivtu 11. XII i Podgorici 25. XII 2018) za ukupno 50 predstavnika lokalnih parlamenata. Centar za obuku u sudstvu i državnim tužilaštvu u saradnji i uz podršku Ambasade SAD u Podgorici, organizovao je 19. i 20. XI 2018. u Budvi Konferenciju na temu borbe protiv trgovine ljudima. Cilj Konferencije je bio da međunarodni stručnjaci podijele svoje znanje i iskustvo sa crnogorskim kolegama kada je u pitanju borba protiv trgovine ljudima. Konferencija je okupila sudije, tužioce i predstavnike agencija za sprovođenje zakona. Skupu je prisustvovao 21 učesnik, od čega je deset učesnika bilo iz crnogorskih sudova (osam sudija i dva sudijska savjetnika), deset državnih tužilaca, šest predstavnika MUP-Uprave policije.

Na Policijskoj akademiji 19-20. XII 2018. održana je obuka na temu „Trgovina ljudima“ u organizaciji Policijske akademije, kojoj je prisustvovalo 15 službenika Uprave policije.

U cilju postizanja vidljivijih rezultata u dijelu identifikacije žrtava trgovine ljudima i efikasnog krivičnog gonjenja počilaca ovog krivičnog djela, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je uz podršku Misije OEBS-a realizovala četiri dvodnevne obuke na temu „Jačanje kapaciteta predstavnika istražnih i pravosudnih organa u istraživanju i procesuiranju slučajeva trgovine ljudima“. Obuke su održane u Beranama (23-24. X 2018), Bijelom Polju (25-26. X 2018), Budvi (30-31. X 2018) i Podgorici (1-2. XI 2018). Iste je pohađalo 15 predstavnika Uprave policije, sedam predstavnika tužilaštva i 16 predstavnika sudstva.

Prikaz statističkih podataka

U dijelu zaštite žrtava iz budžetskih sredstava Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima nastavljeno je obezbjeđivanje nesmetanog funkcionisanja Skloništa za žrtve trgovine ljudima, u kojem su boravile dvije štíćenice (u 2018. ukupno je boravilo pet štíćenica): 1) maloljetna M.S., potencijalna žrtve trgovine ljudima oblika prisilnog prosjačenja, boravila u skloništu 17. X–11. XII 2018. Štíćenici je tokom boravka u Skloništu izrađen individualni plan rada od strane nadležnog Centra za socijalni rad i u saradnji sa osobljem Skloništa. Usljed ukazane potrebe obezbijeđeno je liječenje zbog narušenog zdravstvenog stanja; svakodnevno su realizovane radno-okupacione i edukativno-

informativne radionice sa dežurnim aktivistkinjama o problemu porodičnog nasilja, značaju obrazovanja, prevencije rane udaje i ugovorenog braka. Štićenica je uključena u sistem obrazovanja i obezbjeđen joj je nastavak istog. Uspostavljena je saradnja sa Centrom za socijalni rad i uspostavljen kontakt sa porodicom. Dodijeljena je jednokratna novčana pomoć. Po napuštanju Skloništa nastavljeno sa aktivnostima na njenoj reintegraciji, uz pojačan nadzor porodice od strane Centra za socijalni rad; 2) u periodu 20–27. XII 2018. u Skloništu je boravila maloljetna Đ.K. državljanka Srbije, za koju je postojala sumnja da je žrtva ranog dječjeg braka. Štićenici postavljen staralac za poseban slučaj, obezbijedena dostupnost zdravstvenim ustanovama i uspostavljena saradnja sa zemljom porijekla u cilju organizovanja povratka. U skloništu realizovane edukativno-informativne radionice sa dežurnim aktivistkinjama o problemu porodičnog nasilja, značaju obrazovanja, prevencije rane udaje i ugovorenog braka i radno okupaciona terapija. Štićenica je vraćena u zemlju porijekla.

Uprava policije

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019. od strane Uprave policije sprovedene su aktivnosti u odnosu na četiri predmeta iz oblasti trgovine ljudima. Od navedenih predmeta u odnosu na dva predmeta su podnijete krivične prijave od strane službenika Uprave policije, zbog postojanja osnovane sumnje u izvršenje KD trgovina ljudima iz čl. 444 KZ-a i to: 1) protiv jednog lica zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršio KD iz čl. 444 Trgovina ljudima na štetu svoje četvoro maloljetne djece. U ovom predmetu identifikovane su četiri žrtve trgovine ljudima; 2) protiv dva lica zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili KD iz čl. 444 Trgovina ljudima na štetu šest državljana Irana. U ovom predmetu identifikovano je šest žrtava trgovine ljudima, a kasnijom odlukom Višeg državnog tužilaštva u Podgorici predmet je prekvalifikovan u KD Nedoizvoljen prelazak državne granice i krijumčarenje ljudi iz čl. 405 KZ-a.

Tužilaštvo

Više državno tužilaštvo u Podgorici podiglo optužnicu protiv jednog lica zbog krivičnog djela trgovina ljudima iz čl. 444 st. 6 u vezi st. 3 u vezi st. 1 KZ CG izvršenog na štetu četiri maloljetna lica koja je potvrđena rješenjem Višeg suda u Podgorici.

U ovom tužilaštvu formirana su još dva predmeta povodom trgovine ljudima od kojih se jedan nalazi u fazi izviđaja radi utvrđivanja postojanja bitnih činjenica od značaja za ocjenu da li se u konkretnom slučaju radi o krivičnom djelu trgovina ljudima, dok je drugi predmet nakon ocjene predmetnih spisa dostavljen Osnovnom državnom tužilaštvu zbog krivičnog djela krijumčarenje.

Sudstvo

Pred Višim sudom u Podgorici vodi se jedan krivični postupak za krivično djelo trgovina ljudima iz člana 444 krivičnog zakonika, a pokrenut je u julu 2017. Postupak se vodi protiv dva lica i oba lica se nalaze u pritvoru. Optužnicom Kt br. 32/17 od 6. VII 2017. stavljeno je na teret KD izvršenje krivičnog djela – trgovina ljudima iz čl. 444 st. 3 u vezi st. 2 i st. 1 KZ, dva krivična djela – silovanje iz čl. 204 st. 4 u vezi st. 1 KZ i jedno krivično djelo silovanje u pokušaju iz čl. 204 st. 4 u vezi st. 1 u vezi čl. 20 KZ, dok je R.M. stavljeno na teret izvršenje krivičnog djela – trgovina ljudima iz čl. 444 st. 3 u vezi st. 2 i st. 1 KZ, dva krivična djela – silovanje iz čl. 204 st. 4 u vezi st. 1 KZ i jedno u vezi sa čl. 25 i krivično djelo silovanje u pokušaju pomaganjem iz čl. 204 st. 4 u vezi st. 1 u vezi čl. 20 i čl. 25 KZ. U dosadašnjem toku postupka sud je održao ukupno 18 glavnih pretresa na kojima je sproveo sve dokaze predložene optužnicom, u sklopu kojih su i IT vještačenja, i naredio nova IT vještačenja, a zamolbenim putem od kompanije Fejsbuk zatražio dodatne podatke, čiji odgovor se čeka. Svi dokazi su izvedeni osim saslušanja maloljetnih lica, o čijem neposrednom saslušanju će se odlučiti naknadno. Posljednji pretres je održan 28. II 2019, a sljedeći je zakazan za 22. i 28. III 2019.

3.24.7. BORBA PROTIV TERORIZMA

3.24.7.1. Strategijski okvir

U cilju intenziviranja praćenja implementacije Akcionog plana, Biro za operativnu koordinaciju je formirao tijelo – Nacionalni međuresorski operativni tim za implementaciju Akcionog plana za sprovođenje CVE Strategije, koji je, tokom izvještajnog perioda, pripremio Izveštaj o realizaciji važećeg Akcionog plana i prelazni akcioni plan za 2019. za nastavak realizacije aktivnosti iz Strategije suzbijanja nasilnog ekstremizma 2016-2018. Ovi dokumenti su usvojeni na sjednici Vlade od 31. I 2019.

3.24.7.2. Prikaz statističkih podataka

Za rekonstrukciju i izgradnju objekata u Vojnom skladištu „Brezovik“ u Nikšiću, urađen je Glavni projekat vrijednosti 2.500.000 eura. U skladu sa Glavnim projektom do sada su u građevinskom smislu rekonstruisani objekti: M-7, M-8, M-9, M-10, M-11, M-12, M-13, S-2 i S-3, čija investiciona vrijednost je iznosila 777.000 eura. Rekonstrukcijom ovih magacina stvoreni su savremeni uslovi za bezbjedno uskladištenje municije i minskih eksplozivnih sredstava. Za završetak radova po urađenom Glavnom projektu potrebno je još oko 1.723.000 eura, a radovi će biti realizovani u narednom periodu, u skladu sa dinamikom priliva novčanih sredstava od strane donatora (OSCE i UNDP u Crnoj Gori).

U Vojnom skladištu „Židovići“ u Pljevljima postoje dva objekta za skladištenje municije, KN-5 i KN-6. Oba magacina su rekonstruisana i stvoreni su uslovi za bezbjedno uskladištenje municije.

Kad je u pitanju Policijsko skladište „Rogami“, u saradnji sa UNDP misijom u Crnoj Gori, raspisan je tender za izvođača radova na skladištu, odabran izvođač i nadzorni organ i otpočelo se sa radovima koji se odnose na poboljšanje mjera fizičke i tehničke zaštite (izgradnja unutrašnje ograde, video nadzora i osvjetljenja). Procijenjena vrijednost radova je oko 300.000 eura, a obezbijeđena su preko UNDP-SEESAC-a.

Akcije organizovane povodom Međunarodnog dana uništavanja oružja realizovalo je Ministarstvo unutrašnjih poslova, uz podršku Evropske unije i Centra za kontrolu lakog i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (UNDP/SEESAC). Događaje je podržala i Misija Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Crnoj Gori (OEBS), kao i nevladina organizacija Centar za demokratsku tranziciju (CDT). Dosad je uništeno 5.769 komada vatrenog oružja i 675 komada djelova oružja. Radi se o oružju koje je oduzeto u pravosnažno okončanim krivičnim, prekršajnim i upravnim postupcima, kao i naoružanju koje je vraćeno ili nađeno.

Kada je u pitanju količina dobrovoljnog vraćenog vatrenog oružja u ilegalnom posjedu građana iz projekta „Poštuj život vrati oružje“, od trenutka stupanja na snagu novog Zakona o oružju 19. III 2015, građani su dobrovoljno vratili 1.700 komada vatrenog oružja, 232 minsko-eksplozivnih sredstava, 900 komada djelova oružja i 27.200 komada metaka različitog kalibra. Policijska organizacija je 2018. od građana privremeno oduzela 556 komada vatrenog oružja, od čega je u ilegalnom posjedu bilo 316 komada.

3.24.8.SARADNJA U OBLASTI DROGA

3.24.8.1. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu 1. X 2018-15. II 2019, službenici Odsjeka za borbu protiv droge podnijeli su 56 krivičnih prijava, protiv 71 lica, zbog počinjenog 65 krivičnog djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga. Podnijeto je 354 prekršajnih prijava protiv 354 lica, zbog počinjenog prekršaja iz člana 52 stav 1 tačka 5 u vezi člana 45 stav 1 Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga. Broj zaplijena droga od 1. X 2018. do 15. II 2019. je 384. U periodu 1. X 2018-15. II 2019, na teritoriji Crne Gore je ukupno pronađeno i oduzeto 500 kg 816,7 gr opojnih droga i to: marihuana (511 kg 928,5 gr), heroin (17 kg 511 gr), kokain (500,9 gr), hašiš (8000 gr), ekstazi (1375,8 gr), ekstazi tablete (3936 komada), amfetamin (1,1 gr), tablete razne (7900 komad), ostalo (2142 gr). U periodu 1. X 2018-15. II 2019, službenici Odsjeka su sprovodili devet dugoročnih istraga uz primjenu mjera tajnog nadzora. Realizovana su dva predmeta, od kojih jedan od međunarodnog značaja.

U decembru 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge su realizovali višemjesečnu akciju naziva „ŠETAČ II“ u odnosu na više lica koja su se bavila uličnom prodajom opojnih droga na području Crne Gore i krijumčarenjem prema zemljama regiona. Tokom trajanja predmeta, u više navrata ukupno je 32 kg i 583 gr opojne droge marihuana, a podnesene su

četiri krivične prijave u odnosu na osam lica (tri krivične prijave u odnosu na pet lica u prethodnom periodu).

U januaru 2019. službenici Odsjeka realizovali su policijsku akciju kodnog naziva „CHAT“, koja je bila usmjerena na suzbijanje krijumčarenja opojne droge marihuana iz Albanije i Kosova u Crnu Goru, a zatim prema R. Srbiji i zemljama Zapadne Evrope. Tokom višemjesečne akcije obuhvaćeno je osam lica i podnijete su četiri krivične prijave zbog počinjenog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 KZ. U predmetu je ukupno zaplijenjeno 240 kg opojne droge marihuane.

3.24.9. CARINSKA SARADNJA

3.24.9.1. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, Uprava carina nastavila je da intenzivno razvija Sistem upravljanja rizikom, carinske istrage, naknadnu kontrolu i mobilne timove za suzbijanje krijumčarenja. Realizovane su dvije ekspertske TAIEX misije, koje su se odnosile na unapređenje kriterijuma selektivnosti i profila rizika i izrade Uputstava o radu odsjeka za naknadnu kontrolu i Uputstva za analizu rizika u skladu sa EU standardima. Izrađeno je Uputstvo za naknadnu kontrolu sa detaljnim smjernicama za izvođenje prethodnih i naknadnih kontrola kao i Uputstvo za izradu godišnjeg plana naknadnih kontrola od strane Odsjeka za naknadnu kontrolu. Izrađeno je Uputstvo o organizaciji i obavezujućim procedurama za upravljanje rizikom u carinskim postupcima. Navedeno Uputstvo izrađeno je uz tehničku pomoć TAIEX-a i obezbijediće da se sve operacije i procedure u sistemu upravljanja rizikom u carinskim postupcima primjenjuju jedinstveno i identično u svim organizacionim jedinicama Uprave carina.

Nastavljene su intenzivne aktivnosti u okviru CEFTA Radne grupe za upravljanje rizikom, u cilju kreiranja zajedničkih profila rizika zemalja članica, u skladu sa implementacijom Dodatnog Protokola V. Započeta je implementacija unaprijeđenih funkcionalnosti u okviru SEED Sistema: povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometa 1. I 2019. Nove funkcije značajno će doprinijeti efikasnosti i ubrzanju carinskih kontrola na granici.

Unaprijeđen je izvještajni sistem za potrebe analize rizika i naknadnih kontrola. Uz podršku Svjetske banke - IFC, u toku je projekat za izradu sveobuhvatnih izvještaja iz Carinskog informacionog Sistema koji će služiti za nadzor nad funkcionisanjem i sprovođenjem carinskih kontrola i njihovih rezultata. U kontinuitetu se ažuriraju profili rizika, sa posebnim fokusom na rizike u oblasti akcize. S obzirom da modul za analizu rizika predstavlja jedan od najvažnijih segmenata projekta NCTS Uprava carina će kroz ovaj projekat izraditi potpuno novi sistem za upravljanje rizikom, u skladu sa najvišim standardima, koji će se koristiti kako za tranzit tako i za sve druge carinske postupke.

Takođe, nastavljene su aktivnosti na realizaciji tenderskih postupaka za nabavku radova za rekonstrukciju prostora namijenjenog za rad Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu, kao i nabavka usluge za modernizaciju tehničke opremljenosti Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu – Izrada aplikacije za efikasno sprovođenje carinskog nadzora i upravljanje rizikom.

3.24.9.2. Međunarodna saradnja i saradnja sa tužilaštvom

Uprava carina intenzivno saraduje i razmjenjuje informacije sa partnerskim službama, kao i sa međunarodnim organizacijama i institucijama (OLAF, INTERPOL, HMRC, SELEC, itd). U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, ostvarena je izvanredna saradnja sa OLAF-om, sa kojim su razmijenjene 74 informacije, preko AFIS sistema kojem Uprava carina ima pristup do nivoa zemlje kandidata. Odgovoreno je na 26 zahtjeva partnerskih službi i drugih međunarodnih organizacija a takođe dobijena četiri odgovora na naše upite. Razmijenjeno je deset obavještajnih informacija i unijeto 19 informacija u međunarodne baze podataka.

U skladu sa ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, Uprava carina u kontinuitetu ostvaruje intenzivnu saradnju sa Državnim tužilaštvom na svim nivoima. U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, službenici Uprave carina podnijeli su državnom tužiocu dvije krivične prijave o postojanju osnovane sumnje da je učinjeno krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti i razmijenjeno je pet informacija. Razmijenjeno je 20 informacija sa Upravom policije, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i Poreskom upravom. Službenici Odsjeka za carinske istrage su u postupcima izviđaja, preduzimali radnje po nalogima i uputstvima specijalnih, viših i osnovnih državnih tužilaštava.

U saradnji sa Specijalnim policijskim odjeljenjem za suzbijanje organizovanog kriminala, a po nalogu SDT, vršen je pojačani nadzor nad cigaretama u Luci Bar, što je rezultiralo podizanjem optužnice od strane nadležnog tužilaštva.

U periodu 22. X-31. X 2018, Uprava carina učestvovala je u međunarodnoj operaciji „PANDORA III“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima.

U periodu 19. XI 2018–30. XI 2018, Uprava carina učestvovala je u međunarodnoj operaciji „ECLIPSE III“ u organizaciji SELEC-a, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine cigaretama i ostalih duvanskih proizvoda, kao i opreme koja se može koristiti u procesu proizvodnje istih.

3.24.9.3. Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola

U periodu od 20. X 2018-20. II 2019, službenici Uprave carina izvršili su 19.008 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 667 inspekcijskih kontrola. Utvrđena je 122 nepravilnost. Izdato je 95 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 47.250,00 eura.

Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 115.831,39 eura. Ostvareni su značajni rezultati u borbi protiv krijumčarenja narkotika. U pet slučajeva, službenici Uprave carina oduzeli su 88,10 kg skanka i 17 kg heroína. Carinski službenici spriječili su krijumčarenje i oduzeli 274 komada lovačke municije.

Uprava carina je realizovala 216 zajedničkih kontrola sa drugim državnim organima (Uprava policije, Poreska uprava, Tržišna inspekcija, Komunalna policija) čiji je fokus bio suzbijanje nelegalnog prometa akciznih proizvoda. Ostvareni su značajni rezultati, koji se ogledaju u zapljeni krijumčarene robe kao i u sankcionisanju prekršilaca. Odsjek za naknadnu kontrolu realizovao je sedam kontrola privrednih subjekata, kao i dvije pretkontrole po osnovu zahtjeva za pojednostavljene procedure. U kontinuitetu se sprovode kontrole firmi kojima je odobren pojednostavljeni postupak.

Uprava carina je, po osnovu sumnje da se radi o robi koja povređuje prava intelektualne svojine prekinula 24 carinska postupka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 1.809 komada robe. U periodu od 20. X 2018–20. II 2019, pod carinskim nadzorom uništena je krivotvorena roba koja je zadržana u prethodnim godinama u ukupnoj količini od 135.989 komada.

U istom periodu, oduzeto je 476.780 komada cigareta u vrijednosti 51.862,90 eura. Takođe, oduzeto je 127,50 kg rezanog duvana u vrijednosti 7.650 eura; 158 l alkohola u vrijednosti 1.339 eura.

Samostalno kao i u zajedničkim aktivnostima sa drugim državnim organima podneseno je deset krivičnih prijava nadležnom tužiocu, od čega osam krivičnih prijava za akciznu robu.

Pojačane su mjere nadzora i kontrole u Slobodnoj zoni Luke Bar uključujući i donošenje Instrukcije sa detaljnim uputstvom o postupanju carinskog organa prilikom prijema tankera sa naftnim derivatima. U periodu od 1. X 2018–1. II 2019. u CI Slobodna Zona Bar bilo je 5.993 kontejnera u dolasku i 5.302 kontejnera u odlasku. Izvršeno je 634 fizičkih kontrola, 650 dokumentarnih kontrola i 138 skeniranja pošiljki. Za otkrivene neregularnosti izdato je devet prekršajnih naloga. Na osnovu analize rizika koju sprovodi Zajednički kontrolni tim (CCP), izvršeno je 22 skeniranja i osam fizičkih kontrola.

3.25. POGLAVLJE 25: NAUKA I ISTRAŽIVANJE

3.25.1. Novi strateški okvir

Vlada je usvojila Smjernice Strategije pametne specijalizacije S3 (2018-2024) 20. XII 2018, dok se usvajanje Strategije S3 očekuje u prvoj polovini 2019.

Prva međunarodna radionica na Zapadnom Balkanu posvećena procesu pametne specijalizacije (S3), u organizaciji Ministarstva nauke i Udruženog istraživačkog centra

Evropske komisije (JRC), održana je 5. II 2019. u Podgorici. Na radionici su učestvovali eminentni stručnjaci iz 13 država Zapadnog Balkana i Evrope i od velikog je značaja za Crnu Goru u završnoj fazi izrade S3, radi razmjene znanja i iskustva sa predstavnicima Evropske komisije i drugim eminentnim stručnjacima.

3.25.1.1. Povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije i programi finansiranja

Povećanje državnih ulaganja u nauku i istraživanje, odnosno povećanje budžeta Ministarstva nauke, za 2018. za 60% u odnosu na 2017. omogućilo je realizaciju novih instrumenata finansiranja na osnovu:

- Javni poziv za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori u 2018/2019. godini, putem kojeg je dodijeljeno 19 stipendija u iznosu od 750.000 eura;
- Konkursa za dodjelu grantova za inovativne projekte, putem kojeg je odobreno 9 grantova u iznosu od 700.000 eura;
- Konkursa za centre izvrsnosti – otvoren do marta 2019. (ukupan iznos 1 mil. eura), i
- Konkursa za dodjelu grantova za naučnoistraživačke projekte (ukupan iznos 1 mil. eura), na koji je do isteka roka za prijavljivanje pristiglo 72 prijave, od kojih je 15 prijava projekata odobreno za finansiranje.

Ministarstvo nauke raspisalo je i Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke i inovativne djelatnosti u 2019. u iznosu od 550.000 eura, koji predstavlja jedan od ključnih mehanizama za podršku naučnoistraživačkoj i inovativnoj zajednici. Iznos sredstava koji je dostupan putem ovog Konkursa najveći je do sada, a bilježi povećanje od 37.5 % u odnosu na prošlu godinu.

U završnoj fazi je projekat INVO-HERIC (“Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost”), finansiran iz kredita Svjetske banke, u okviru kojeg je Ministarstvo dodijelilo 32 doktorske i 14 postdoktorskih stipendija za period oktobar 2015 - oktobar 2018, a završena je i realizacija sedam kolaborativnih naučnoistraživačkih i razvojnih projekata do kraja 2018, dok će se osmi projekat završiti do kraja februara 2019. Kroz HERIC projekat finansiran je i prvi „Centar izvrsnosti u bioinformatički - BIO-ICT” na Univerzitetu Crne Gore. Vlada Crne Gore donijela je Odluku o statusnoj promjeni na Univerzitetu Crne Gore (“Službeni list CG”, broj 35/18) kojom je pitanje pravnog statusa Centra izvrsnosti BIO-ICT riješeno i formirana je samostalna organizaciona jedinica u sastavu UCG-a, odnosno Institut - „Centar izvrsnosti za istraživanje i inovacije“, koji je zvanično počeo sa radom 28. V 2018, a koji je zadužen za finalizaciju projekta BIO-ICT do kraja februara 2019.

3.25.2. Institucionalna i infrastrukturna podrška sistemu istraživanja i inovacija

Crna Gora je imala lidersku ulogu u kreiranju nove velike istraživačke infrastrukture, Međunarodnog insitituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) - „Hadronska kancer terapija i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona“. Realizovane su pripremne aktivnosti na sljedećoj fazi projekta, Fazi izrade idejnog projekta. Dobijena je inicijalna finansijska podrška projektu od strane Evropske komsije – Generalnog direktorata za istraživanja i inovacije u iznosu od milion eura. Formirana je Projektna grupa koja će biti zadužena za realizaciju Faze idejnog projekta, dok su CERN (za dizajn akceleratora) i GSI iz Darmštata (za biomedicinska istraživanja) pružili podršku i biće domaćin posebnih radnih grupa u okviru Projektne grupe. Program jačanja i izgradnje ljudskih resursa teče paralelno – u toku je finalizacija projektne prijave za regionalni projekat tehničke podrške IAEA, a podnijeto je i nekoliko projektnih prijava za konkurentne fondove (H2020, COST i MC IPA 2019) u cilju izgradnje kapaciteta. Takođe, predata je projektna prijava za H2020 MSCA ITN poziv.

Ugovor o osnivanju Naučno-tehnološkog parka Crne Gore je 17. I 2019. usvojila Vlada. Osnivači Naučno-tehnološkog parka su Vlada i Univerzitet Crne Gore, u odnosu 57:43%. Objekat se nalazi u kampusu Univerziteta Crne Gore i trenutno je u fazi grubih građevinskih radova. Sljedeći korak je raspisivanje tendera za Projekat adaptacije. Ukoliko administrativne procedure budu tekle u skladu sa planiranim, tenderska procedura za izvođenje radova kao i samo izvođenje radova moglo bi biti započeto u toku 2019, dok će za ove namjene Vlada Crne Gore obezbijediti sredstva procijenjena na iznos od 8,4 mil. eura.

U IPC Tehnpolis u Nikšiću trenutno je 28 stanara od kojih su šest u inkubaciji, tri komercijalna stanara, jedan u predinkubaciji i 18 u virtuelnoj inkubaciji. Organizovano je 363 događaja otvorenog tipa iz različitih domena preduzetništva i inovacija. Tehnpolis trenutno realizuje 5 EU projekata saradnje i jedan projekat sa Njemačkim udruženjem za međunarodnu saradnju (GIZ). U oktobru 2018. otpočela je realizacija grant šeme kojom će biti pripremljena tehnička specifikacija za nabavku opreme za tri laboratorije Tehnopolisa kroz IPA 2014, nakon čega se očekuje objavljivanje tendera za nabavku opreme. U toku 2018. Tehnpolis je podnio dodatnih 19 prijava za projekte iz EU fondova, u saradnji sa svojim regionalnim partnerima.

Crna Gora po prvi put sprovodi istraživanje u okviru Pan-evropske infrastrukture za društvena istraživanja, Evropskog društvenog istraživanja Evropskog konzorcijuma istraživačkih infrastrukture (ESS-ERIC), kojoj se pridružila u statusu gosta u oktobru 2018.

3.25.2.1. Razvoj politika istraživanja i inovacija

Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2016-2020), za 2018, i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje

Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020), za 2018, Vlada je usvojila 27. XII 2018. Ovi izvještaji sadrže realizaciju strateških ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti u 2018.

U okviru projekta EU “Policy Support Facility” za kreiranje podsticajnog inovativnog ambijenta za startapove i druge ključne aktere u sistemu inovacija, realizovana je druga ekspertska misija 22-23. XI 2018. dok je priprema završnog događaja na visokom nivou, planiranog za 25. mart 2019, u toku. Na osnovu nacрта preporuka iz PSF projekta, Ministarstvo nauke je izradilo Program podsticanja inovativnih startapova u Crnoj Gori s Akcionim planom, koji je Vlada usvojila 27. XII 2018. Cilj ovog Programa je uspostavljanje atraktivnih uslova za crnogorski inovativni ekosistem, s fokusom na inovativne startapove. Program sadrži mjere za uklanjanje zakonskih barijera, razvoj naprednih finansijskih šema, podsticanje i privlačenje talenata u cilju intenziviranja kreiranja znanja i novih vrijednosti, preduzetničke kulture i pristupa tržištima za inovativne i preduzetničke projekte.

3.25.3. Međunarodna saradnja u istraživanju i inovacijama

U Crnoj Gori se realizuje 14 projekata iz programa H2020 gdje učesnici iz Crne Gore imaju status korisnika, kao i nekoliko projekata sa statusom “treće strane”. Takođe, realizovan je i jedan projekat posebne podrške (Podrška razvoju politika). Naš finansijski doprinos budžetu EU za učešće u programu u 2018. iznosio je 674.000 eura (uključujući refundaciju od 50% koja se dobija putem IPA programa), dok su povučena sredstva timova iz Crne Gore iznosila oko 502.000 eura. Dodatno, zahvaljujući učešću u programu H2020, Evropska komisija je odobrila sredstva specijalne podrške za projekat SEEIIIST, u iznosu od 1 mil. eura. Vrijedno je pomenuti da u okviru programa 8 državljana Crne Gore koristi prestižne stipendije za mobilnost naučnika „Marija Sklodovska Kiri“ u inostranim institucijama (7 mladih i 1 iskusni naučnik, od kojih su tri stipendije odobrene u 2018.). Početkom 2019. godine odobrena su dva nova projekta, vrijednosti oko 270.000 eura.

Crnogorski studenti doktorskih studija bioloških, medicinskih i biotehničkih nauka, u periodu od 15. do 17. XI 2018. boravili su u studijskoj posjeti Evropskoj laboratoriji za molekularnu biologiju (EMBL) u Hajdelbergu. Posjeta je realizovana u saradnji Ministarstva nauke i EMBL i predstavlja sastavni dio godišnjeg plana realizacije pristupanja Crne Gore EMBL-u. Svrha posjete je bila da se najbolji studenti, budući istraživači iz ove oblasti nauka, upoznaju sa laboratorijama ove prestižne organizacije, kao i mogućnostima za njihovo dalje usavršavanje.

Crna Gora je 2017. postala punopravni član CMS eksperimenta, jednog od najvećih LHC eksperimenata u CERN-u. U ovom eksperimentu učestvuje istraživački tim iz Crne Gore, sa Univerziteta Crne Gore - Prirodnomatematičkog fakulteta i Elektrotehničkog fakulteta. Crnogorska grupa učestvuje i u “Phase 2 Upgrade” CMS-a, a saradnja je nadograđena kroz projekat iz Horizonta 2020, koji je odobren u 2018.

Ministarstvo nauke utvrdilo je predlog četiri kandidata prijavljena na Konkurs za boravak u ljetnjem programu CERN-a, namijenjen studentima fizike i inženjerskih nauka, u periodu jul-avgust 2019. Finalnu selekciju kandidata organizuje CERN. Izabran je i jedan kandidat u okviru Konkursa za učešće u Programu CERN-a za profesore fizike srednjih škola 2019.

U okviru programa COST Crna Gora učestvuje u 65 tekućih akcija, a tokom 2018. je uključena u 27 novih akcija.

Realizuju se i dva nacionalna projekta iz programa IAEA, u ciklusu 2018-2019, i to: „Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta referentne nacionalne laboratorije za kontrolu hrane i hrane za životinje“, sa 263.940 eura i „Unapređenje CT dijagnostike za djecu u Crnoj Gori“, sa 345.150 eura (dodatno učešće Crne Gore 206.000 eura).

U okviru EUREKA programa implementiraju se četiri projekta sa učešćem preduzeća, sa 45,000 eura, u oblastima hrana i zdravlje, novi materijali, proizvodi i usluge (FASTER – nosilac: Elektrotehnički fakultet, UCG; PROCHA-SMA – nosilac: Pomorski fakultet Kotor, UCG; PROBEV – nosilac: Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, UDG). Partneri na projektima su iz Srbije, Slovenije, Rumunije. Na kraju 2018. još dvije projektne prijave su pozitivno ocijenje i predložene za sufinansiranje. Ministarstvo nauke je u okviru Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke i inovativne djelatnosti za 2019, povećalo budžet u odnosu na prethodnu godinu i izdvojilo sredstva u iznosu od 90.000 eura za učešće u ovom programu.

Realizuju se dva projekta iz programa NATO SpS, i to: „Komandni sistem za incidente sljedeće generacije - NICS“ (2015-2020), sa 850.000 eura; i „Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim slučajevima“ (2016-2020), sa 831.600 eura.

U okviru bilateralne naučne i tehnološke saradnje prihvaćen je 61 novi projekat, i to sa: Narodnom Republikom Kinom 14 projekata; Republikom Austrijom 7 projekata; Nacionalnim istraživačkim savjetom Republike Italije (CNR) 5 projekata; i Republikom Srbijom 35 projekata.

3.25.4. Pretpristupni fondovi (IPA)

U okviru IPA II Finansijske perspektive 2014-2020. - Sektorskog operativnog programa za obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu politiku (SOPEES) 2015-2017. - Ministarstvo nauke će sprovoditi Kolaborativnu grant šemu za inovativne projektne ideje.

S tim u vezi, Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija (CFCU) kao ugovorno tijelo, objavilo je Poziv za podnošenje inovativnih projektnih ideja u privrednom, akademskom i civilnom sektoru, sa ciljem doprinosa pametnom i održivom rastu Crne Gore.

Očekivani rezultati implementacije podrazumijevaju: Angažovanje mladih istraživača u oblasti inovacija i istraživanja, sa ciljem jačanja naučne zajednice kao i doprinosa razvoju biznis sektora; i Sprovođenje kreativnih i održivih ideja kroz startup i spinof kompanije.

Projektne ideje moraju biti usklađene sa tematskim prioritetima definisanim Strategijom inovativne djelatnosti 2016-2020 i Strategijom naučno-istraživačke djelatnosti 2017-2021: Energija, Poljoprivreda i hrana, Održivi razvoj i turizam, Informaciono-komunikacione tehnologije, Medicina i zdravlje ljudi, Novi materijali, proizvodi i usluge i Nauka, obrazovanje i identitet.

3.25.5. Promocija nauke i inovacija

Dodjela 19 stipendija za doktorska istraživanja, 9 grantova za inovativne projekte i četiri nagrade za naučna dostignuća u 2018. (najuspješnijoj naučnici i naučniku do 30 godina života: dvije nagrade najuspješnijem naučniku starijem od 30 godina; i najuspješnijem inovatoru), održana je 14. XII 2018. Ovom prilikom dodijeljen je ugovor i rukovodiocu istraživanja iz Crne Gore u okviru Evropskog društvenog istraživanja Evropskog konzorcijuma istraživačkih infrastruktura (ESS-ERIC).

3.26. POGLAVLJE 26: OBRAZOVANJE I KULTURA

3.26.1. Obrazovanje

3.26.1.1. Predškolsko obrazovanje

U periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019. licencirane su tri privatne predškolske ustanove.

UNICEF je sproveo analizu „Kontinuirani profesionalni razvoj vaspitača u Crnoj Gori“ koja je u Zavodu za školstvo prezentovana predstavnicima javnih i privatnih preškolskih ustanova, Zavodu za školstvo i Ministarstvu prosvjete.

3.26.1.2. Osnovno obrazovanje

Školske 2018/2019. u 162 javne ustanove nastavu pohađa 67.495 učenika, a 205 učenika nastavu pohađa u četiri privatne ustanove.

U 2018. Ministarstvo prosvjete je koordiniralo radom Komisije za praćenje implementacije Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom 2017-2021.

U saradnji s Udruženjem Roditelji sprovedeno je istraživanje „Ispitivanje iskustva i percepcije djece – nastavnika - roditelja prema mehanizmima prevencije i borbe protiv vršnjačkog nasilja“.

U oblasti inkluzivnog obrazovanja usvojena je Strategija inkluzivnog obrazovanja 2019-2025. Definisani ciljevi su: Obezbijediti i primijeniti dostupnost i pravičnost obrazovanja za svu djecu zajedno sa vršnjacima kroz neophodnu međusektorsku podršku; Osigurati i

sprovesti jednakost i kontinuitet inkluzivnog obrazovanja kroz uspješnu saradnju unutar i između sektora i tranziciju sa jednog nivoa obrazovanja na sljedeći; Podržati i unaprijediti kvalitet inkluzivnog obrazovanja kroz jačanje školskih politika, kulture i prakse.

Izveštaj Rezultati studije PISA 2015. i preporuke za obrazovne politike, koji je usvojila Vlada u januaru 2019. ima za cilj da analizira kvalitet i pravednost obrazovanja i na osnovu toga formuliše preporuke kako da obrazovanje obezbijedi odgovarajuću podršku učenicima u smislu razvoja ključnih kompetencija.

3.26.1.3. Srednje obrazovanje

Radi unapređenja kvaliteta dualnog obrazovanja, u skladu s Programom osposobljavanja instruktora praktičnog obrazovanja kod poslodavca, akreditovanog od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje, u periodu od 23. X do 7. XI 2018. obučeno je 88 instruktora praktičnog obrazovanja iz stručnih škola Andrijevice, Bijelog Polja, Berana, Podgorice, Bara i Herceg Novog. Pripremljen je Priručnik – smjernice za realizaciju praktičnog obrazovanje za instruktore praktičnog obrazovanja.

Organizovana je obuka za 28 organizatora praktičnog obrazovanja iz stručnih i mješovitih škola iz oblasti obezbjeđenja kvaliteta praktičnog obrazovanja u školskom i dualnom obliku. „Analiza realizacije dualnog obrazovanja u prvom polugodištu školske 2018/2019.“ sa preporukama pripremljena je od strane Koordinacionog tijela za praćenje dualnog obrazovanja.

Razvijeno je 28 standarda zanimanja iz oblasti saobraćaja, ugostiteljstva, prerade hrane, veterine, građevine i hemijske industrije koji su osnov za pripremu modularizovanih obrazovnih programa, čija primjena treba da počne u školskoj 2019/2020. Standardi zanimanja pripremljeni su u saradnji s poslodavcima i njihovim udruženjima.

Ministarstvo prosvjete sprovodilo je aktivnosti karijernog informisanja i savjetovanja kroz aktivnosti Nacionalnog Europass i Euroguidance centra, podržanog sredstvima Evropske unije. Pored radionica u stručnim školama, gimnazijama i ustanovama visokog obrazovanja na temu promocije Europass dokumenata, pripremljeni su priručnici: Vodič kroz Europass, Vodič kroz Europass CV, Vodič za korišćenje dokumenata „Europass mobilnost“, Europass jezički pasoš, Karijerno savjetovanje i vođenje u stručnim školama, Korišćenje društvenih mreža u vođenju karijere i Vođenje intervju sa učenicima.

Informacioni sistem Ministarstva prosvjete (MEIS baza) dopunjen je bazom s podacima o obrazovanju odraslih. Baza uključuje sve informacije o organizatorima obrazovanja, programima koje organizatori realizuju, broju polaznika i slično što će, pored ostalog, omogućiti preciznije izvještavanje o učešću odraslih u programima cjeloživotnog učenja.

Urađen je softver za bazu podataka Nacionalnog okvira kvalifikacija.

Vlada je 27. XII 2018. usvojila: Akcioni plan sprovođenja Strategije opšteg srednjeg obrazovanja za 2019. i 2020, Akcioni plan sprovođenja Strategije obrazovanja nastavnika za 2019. i 2020, Akcioni plan za sprovođenje Strategije cjeloživotne karijerne orijentacije za 2019. i 2020. i Plan obrazovanja odraslih (2019-2020).

3.26.1.4. Visoko obrazovanje

Evaluaciju devet ustanova visokog obrazovanja, za potrebe Ministarstva prosvjete, sproveo je tim nezavisnih međunarodnih eksperata, koje je angažovala Evropska asocijacija univerziteta (EUA), u okviru Programa za institucionalnu evaluaciju (IEP). Kao rezultat procesa evaluacije, EUA-IEP je u skladu s važećom procedurom izradio devet pojedinačnih izvještaja za svaku ustanovu visokog obrazovanja i cjeloviti, sumarni, izvještaj o sistemu visokog obrazovanja u Crnoj Gori, sa kojim se Vlada upoznala na sjednici u novembru 2018.

Evaluacioni izvještaji ustanova visokog obrazovanja su dostupni na sajtu Programa za institucionalnu evaluaciju, dok je ustanovama omogućeno da uz infomaciju da su evaluirani od strane Programa za institucionalnu evaluaciju koriste i njihov logo.

Vlada je 13. X 2018. usvojila Prijedlog ugovora o finansiranju između Vlade Crne Gore i Univerziteta Crne Gore i ovlastila ministra prosvjete da ga potpiše u ime Vlade.

Primarni cilj uvođenja ugovornog modela finansiranja je poboljšanje kvaliteta javnog finansiranja Univerziteta Crne Gore, praćenje efikasnosti i djelotvornosti javnih izdvajanja usmjerenih na nacionalne prioritete, poboljšanje pristupa visokom obrazovanju, podsticanje obrazovanja i istraživanja kroz koje se može unaprijediti budući ekonomski rast. Ugovor se temelji na kriterijumima uspješnosti Univerziteta u oblasti obrazovanja, odnosno nastave, istraživanja i upravljanja resursima, kao i na potrebama Univerziteta i značaju koji Univerzitet ima kao ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

Ugovor se odnosi na tri studijske godine, odnosno 2018/2019, 2019/2020. i 2020/2021, koje su obuhvaćene fiskalnim godinama od 2018. do 2021. i ima četiri aneksa sa indikatorima uspješnosti, i to:

- Aneks 1 – Kvalitet rada ustanove i upisna politika;
- Aneks 2 – Obezbjedenje kvaliteta;
- Aneks 3 – Informisanje javnosti o radu ustanove; i
- Aneks 4 – Unapređenje kvaliteta postojećih studijskih programa, utvrđivanje potrebe nastavka studijskih programa, odnosno ukidanja pojedinih neodrživih studijskih programa.

Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem se realizuje već sedmu godinu zaredom, u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i Pravilnikom o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje. Poslodavci su za 2019. oglasili potrebu za

11.006 mjesta za stručno osposobljavanje, od čega je javni sektor oglasio 4.103 slobodnih mjesta, a privatni sektor 6.904 slobodnih mjesta. Nakon elektronskog povezivanja 3.298 visokoškolaca je ostvarilo pravo na stručno osposobljavanje u trajanju od devet mjeseci, koje je počelo 15. I 2019.

Savjet za visoko obrazovanje je pripremio prijedlog akta kojim će se urediti uslovi i kriterijumi za izbor u zvanja, koji će biti isti za sve ustanove visokog obrazovanja.

U cilju realizacije ponovnog, tzv. follow-up, istraživanja o percepciji poslodavaca o relevantnosti programa visokog obrazovanja u Crnoj Gori, Ministarstvo prosvjete je potpisalo ugovor sa firmom IPSOS Strategic Marketing iz Beograda. Inicijalno istraživanje je realizovano 2013. prema posebnoj metodologiji izrađenoj za ovu svrhu koja je obuhvatila anketiranje i dubinske intervju poslodavaca, te predstavnika firmi, radi boljeg razumijevanja nivoa usaglašenosti visokoobrazovnih programa s potrebama tržišta rada, odnosno u kojoj mjeri vještine stečene na ustanovama visokog obrazovanja zadovoljavaju potrebe poslodavaca. U toku je istraživanje, odnosno anketiranje poslodavaca. Planirano je da analitički izvještaj bude pripremljen do kraja marta tekuće godine.

U skladu s posljednjim izmjenama Zakona o visokom obrazovanju, u cilju unapređenja kvaliteta, osnovan je Fond za kvalitet i talente iz koga će na godišnjem nivou biti izdvajana sredstva za nagrade najboljim nastavnicima i učenicima. Prve nagrade iz novoosnovanog Fonda dodijeljene su u decembru 2018. i to ukupno 500 nagrada. Prosječna nagrada iznosi 1.000 eura, što znači da je za dobitnike nagrada iz Fonda izdvojeno oko pola miliona eura. Na Konkurs za nagrade je pristiglo 1.200 prijava. Posebna vrijednost Fonda za kvalitet i talente jeste da su dobitnici nagrada iz čak 23 opštine i 125 škola, što pokazuje ujednačeni kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori. Najveći značaj Fonda je u tome da se pitanje talenata prvi put tretira sistemski, odnosno prvi put se transparentno i na osnovu jednakih i svima poznatih kriterijuma, dodjeljuju nagrade najboljima u obrazovanju.

3.26.1.5. Obrazovanje pripadnika manjinskih naroda

3.26.1.5.1. Obrazovanje na manjinskom jeziku

U školskoj 2018/2019. u predškolskim ustanovama nastavu na crnogorskom i albanskom jeziku pohađa 412 polaznika, od čega 234 dječaka i 178 djevojčica; u osnovnim obrazovno-vaspitnim ustanovama dvojezičnu nastavu pohađa 2.986 učenika, od čega 1.468 dječaka i 1.518 djevojčica; i u srednjim ustanovama dvojezičnu nastavu pohađa ukupno 1.007 učenika, od čega 550 dječaka i 457 djevojčica.

Studijski program za učitelje na Albanskom jeziku realizuje se u Podgorici. U akademskoj 2018/2019. upisano je 17 studenata.

Na inicijativu Ministarstva prosvjete realizovane su četiri jednodnevne obuke na temu integrativna nastava, u okviru koje su realizovane i teme koje se tiču realizacije 20% otvorenog dijela kurikuluma.

Dvije obuke, za oko 60 nastavnika realizovane su u JU OŠ „Mahmut Lekić“ u Tuzima, i dvije za 50 nastavnika u JU OŠ „Maršal Tito“ u Ulcinju.

Dodjeljene su stipendije studentima koji se obrazuju za deficitarna zanimanja za nastavu na albanskom jeziku.

3.26.1.5.2. Obrazovanje RE učenika

Na početku školske 2018/2019, u redovan školski sistem, upisano je ukupno 2.133 djece. Predškolsko obrazovanje pohađalo je 191 dijete, od čega 105 dječaka i 86 djevojčica. U osnovnu školu se upisalo 1.793 učenika, od čega 936 dječaka i 857 djevojčica. Srednje obrazovanje pohađa ukupno 135 učenika, od čega (73 dječaka i 62 djevojčice).

U akademskoj 2018/2019. 14 studenata RE populacije je dobilo stipendije (6 studenata i 8 studentkinja).

Realizovana je nastava u vrtićima za djecu RE populacije po Programu pripremnog vrtića, u produženom trajanju (koji umjesto dvije, traje 4 sedmice). U Zavodu za školstvo je sprovedena obuka za vaspitače koji rade s ovom djecom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je do sada obezbjeđivalo udžbenike za učenike RE populacije od prvog do trećeg razreda. Od školske 2019/2020. ovu obavezu će preuzeti Ministarstvo prosvjete. Udžbenici su obezbijeđeni i distribuirani za sve učenike RE populacije koji pohađaju osnovnu školu.

Komisija za monitoring dropout-a uspješno radi već nekoliko godina u Podgorici, Nikšiću i Beranama.

U saradnji s UNICEF-om unaprijeđena je MEIS aplikacija, pratećim procedurama na nivou škole u cilju prepoznavanja rizika od ranog napuštanja školovanja. Urađeni su novi indikatori rizika, kriterijumi za upozorenje, kao i planiranje mjera koje treba preduzeti.

Obezbjeđen je besplatan prevoz za više od 400 osnovaca RE populacije u Podgorici.

U toku je Konkurs za dodijelu stipendija za II polugodište školske 2018/2019. učenicima romske i egipćanske zajednice koji redovno pohađaju trogodišnju ili četvorogodišnju srednju školu. Takođe, Konkurs je objavljen i za dodijelu stipendija studentima RE zajednice za II semestar studijske 2018/2019.

Konkursi su objavljeni 11. II 2019. i trajali su do 25. II 2019.

3.26.1.5.3. Saradnici u socijalnoj inkluziji

U decembru je deset škola objavilo Konkurs za 18 saradnika u socijalnoj inkluziji RE u oblasti obrazovanja. Predviđeno je da bude angažovano 20 saradnika, ali je shodno potrebama škola do sada objavljen Konkurs za 18 saradnika.

3.26.1.6. Učešće Crne Gore u Erasmus+ programu

Organizacije iz Crne Gore (univerziteti, državni organi, civilni sektor) nastavile su aktivno učešće u projektima u okviru programa Erasmus+. Nastavljeno je i aktivno promovisanje mogućnosti koje program pruža na svim nivoima obrazovanja, kao i oblasti mladih.

Ključna akcija 2 – Izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju

Ustanove visokog obrazovanja iz Crne Gore uključene su u šest novih projekata u okviru akcije Izgradnja kapaciteta u oblasti visokog obrazovanja izabranih na konkursu za 2018. **Univerzitet Crne Gore je koordinator jednog projekta, dok u ostalim projektima ustanove visokog obrazovanja iz Crne Gore učestvuju kao partneri.**

Više je izabranih projekata Izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju za 2018: Strengthening of master curricula in water resources management for the Western Balkans HEIs and stakeholders (SWARM), Enhancing and Validating service related competences in Versatile learning environments in Western Balkan Universities (e-VIVA), Harmonization and Innovation in PhD Study Programs for Plant Health in Sustainable Agriculture (HarISA), Reforming doctoral studies in Montenegro and Albania - good practice paradigm (MARDS), Improving the Traffic Safety in the Western Balkan Countries through Curriculum Innovation and Development of Undergraduate and Master Studies (TRAFSAF), Keep Educating Yourself (KEY).

Web stranice svih Erasmus+ CBHE projekata su dostupne na linku: http://www.erasmusplus.ac.me/?page_id=4592

Baza svih projekata u kojima su učestvovala ustanove visokog obrazovanja iz Crne Gore je dostupna na linku: http://www.erasmusplus.ac.me/?page_id=2471

Poziv za prijavu projekata za 2019. je završen 7. II 2019, a ustanove visokog obrazovanja iz Crne Gore su uključene u oko 50 projektnih prijava. Rezultati Poziva se očekuju avgustu 2019.

Ključna akcija 2 – Izgradnja kapaciteta u oblasti mladih

U toku je implementacija 11 projekata izgradnje kapaciteta u oblasti mladih u okviru prozora za Zapadni Balkan. Trajanje projekata je od 9 do 24 mjeseca. Ukupan iznos odobrenih sredstava je oko 730.000 eura.

Ključna akcija 1 – zajednički master programi

Univerzitet Crne Gore je uključen u Erasmus Mundus zajednički master program, kao pridruženi partner u programu studija za Jugoistočnu Evropu, kojim koordinira Univerzitet u Glazgovu. Konzorcijum programa uključuje 16 univerziteta iz Erasmus+ programskih zemalja (Francuske, Grčke, Italije, Španije, Bugarske, Hrvatske, Kipra, Malte, Portugala i Turske), kao i 12 univerziteta iz Erasmus+ partnerskih zemalja (Argentine, Australije, Brazila, Kanade, Kine, UAE, Indonezije, Kazahstana, Maroka, Tunisa, Vijetnama i Crne Gore). Ukupan budžet programa je 4,6 miliona eura.

Ključna akcija 1 – Međunarodna kreditna mobilnost

Započela je implementacija 27 novih projekata međunarodne kreditne mobilnosti izabranih u konkursu za 2018. Trajanje projekata je 24 mjeseca.

3.26.1.7. Žan Mone

Organizacije iz Crne Gore su uključene u jedan Žan Mone projekat izabran na konkursu za 2018. Riječ je o projektu „UN agenda 2030 – EU agenda 2025: Kroz integraciju prema održivosti u Crnoj Gori“, kojim koordinira Crnogorska Panevropska unija iz Podgorice. Ukupan iznos odobrenog granta je oko 33.000 eura.

3.26.1.8. Ostale aktivnosti

U okviru aktivnosti nacionalnog tima eksperata za reformu visokog obrazovanja (HERE), a uz podršku Evropske komisije i Nacionalne Erasmus+ kancelarije organizovana su dva stručna seminara. U novembru je organizovan seminar na temu „Status doktorskih kandidata EEC/WBC vs EU ili šire“, dok je u decembru 2018. organizovan seminar „Pozicioniranje i razlikovanje primijenjenih studija u reformi visokog obrazovanja Crne Gore“.

3.26.2. Ostvareni rezultati - Kultura

3.26.2.1. Normativni okvir

Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, koji je usaglašen sa Direktivom 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta i Direktivom 2014/60 EU.

Pored navedenog, Vlada je 13. XII 2018. utvrdila i Predlog zakona o potvrđivanju UNIDROIT Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima.

U cilju pružanja podrške razvoju kreativnih industrija i valorizaciji kulturne baštine, Ministarstvo kulture je formiralo Direktorat za projekte od kapitalnog značaja za kulturu i promociju i razvoj kreativnih industrija.

3.26.2.2. Mjere podrške i podsticaja razvoju kulture

U cilju podsticaja ravnomjernog razvoja svih oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva i kulturne raznolikosti, Ministarstvo kulture je 10. I 2019. objavilo konkurs o sufinansiranju programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva. Odluka po ovom konkursu biće donešena u narednom periodu, na osnovu prijedloga komisija sačinjenih od eksternih stručnjaka u kulturi, afirmisanih umjetnika i stvaralaca.

U oblasti kulturne baštine, Vlada je 27. X 2018. usvojila godišnji Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2019, kojim se obezbjeđuje finansijska podrška u iznosu 1.106.398,00 eura za 85 projekata kojima se doprinosi afirmaciji i promociji multikulturalnosti na teritoriji cijele Crne Gore.

Ministarstvo kulture je nastavilo sa implementacijom programa Kreativna Crna Gora- Identitet, imidž, promocija 2017-2020. kroz podršku aktivnostima namijenjenih razvoju kulture. Takođe, u okviru ovog programa, 26. X 2018. raspisan je konkurs za podršku projektima i programima iz oblasti kreativnih industrija i naučnih istraživanja u skladu sa Akcionim planom Programa „Kreativna Crna Gora: Identitet, imidž, promocija“. Na osnovu ovog konkursa, Ministarstvo kulture je sufinansiralo 12 projekata u ukupnom iznosu od 50.000 eura.

3.26.2.3. Međunarodna saradnja

Potpisani su sljedeći dokumenti iz oblasti međunarodne saradnje:

- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Argentine o kulturnoj saradnji;
- Program kulturne saradnje između Ministarstva kulture Crne Gore i Ministarstva ljudskih resursa Mađarske.

Ministarstvo kulture u okviru prvog poziva Interreg IPA Prekograničnog programa saradnje Italija – Albanija – Crna Gora, učestvuje u dva projekta: MONET- „*Culture in Motion in Adriatic Networks of Museums*“, kao vodeći partner i HAMLET- „*Highlighting Artisanal Manufacturing, cuLture and Eco Tourism*“, kao projektni partner. Osim toga, Ministarstvo kulture je pridruženi partner Filmskom centru na projektu CIRCE „*Common Initiatives to pRomote CinEma across Italy-Albania-Montenegro*“.

U okviru Interreg IPA CBC programa Italija-Albanija-Crna Gora - poziva za tematske projekte, Ministarstvo kulture je vodeći partner projekta 3C „*Cross-border exchange for the development of Cultural and Creative Industries*“. Projekat je baziran na stvaranju kulturnih i kreativnih habova na tri lokacije na projektnoj teritoriji, a kroz njegovu realizaciju biće restaurirana Zgrada Zatvora u Kotoru, Zgrada Kinostudija u Tirani i lokacije u Turiju, Bari. U toku su pregovori sa projektnim partnerima oko koncepcije projektnih aktivnosti, pri čemu se očekuje da ugovor o implementaciji bude potpisan do 1. IV 2019.

U okviru Evropske godine kulturne baštine je realizovano više od 200 događaja na lokalnom i nacionalnom nivou, a 19 inicijativa dobilo je logo Evropske godine kulturne baštine. Samo neki od događaja realizovanih u dosadašnjema periodu su Dani evropske baštine (40 programa), Dani evropskog filma (32 programa), Dan i noć muzeja (35 programa), Nedjelja arhiva (93 događaja), Međunarodni dan ICOMOS, Svjetski dan knjige i autorskih prava, Obilježavanje 270 godina od rođenja Petra I Petrovića Njegoša, Izložba „Izrada Bihorskog ćilima“, obilježavanje Dana Evrope, javni poziv za dostavljanje priča o evropskoj kulturnoj baštini, poziv za dostavljanje radova za međunarodnu naučnu konferenciju o trendovima u razvoju turizma, foto konkurs „Naša kulturna baština – evropsko nasljeđe“ i dr.

Crna Gora je od 1. I 2019. stupila u punopravno članstvo potpornog fonda za kinematografiju savjeta Evrope, *Eurimages*.

3.26.2.4. Učešće Crne Gore u EU programima iz oblasti kulture

3.26.2.4.1. Kreativna Evropa

Od početka 2018, Filmski centar Crne Gore je preuzeo koordinaciju potprograma MEDIA. Na konkursu potprograma MEDIA za podršku transnacionalnoj distribuciji evropskih filmova za 2018, organizacije MCF MNE i Crnogorski filmski festival su dobile podršku u ukupnom iznosu od oko 38.000 eura.

Tokom 2018. održane su četiri radionice MEDIA potprograma u Podgorici i dva info dana potprograma Kultura na Cetinju i Podgorici. Desk Kreativna Evropa svakodnevno ima komunikaciju sa potencijalnim aplikantima za podnošenje prijava za aktuelne konkurse.

3.26.3. Realizacija aktivnosti – Mladi

3.26.3.1. Normativni okvir

Vlada je 13. XII 2018, utvrdila Predloga zakona o mladima. Novi zakon o mladima ima za cilj da doprinese razvoju omladinske politike na nacionalnom i lokalnom nivou i kroz sprovođenje novih mehanizama utvrđivanja, finansiranja i realizacije prioritarnih mjera i aktivnosti za mlade.

3.26.3.2. Regionalna kancelarija za saradnju mladih (RYCO)

U decembru 2018. RYCO je objavio Drugi javni poziv za projektne predloge organizacija civilnog društva i srednjih škola sa područja Zapadnog Balkana na koji je prijavljeno oko 230 projektnih predloga.

3.26.3.3. Sprovođenje Strategije za mlade 2017-2021

Indikator posvećenosti Crne Gore da doprinosi unapređenju položaja mladih je i trostruko veća podrška projektima omladinskih organizacija u 2018. u odnosu na prethodnu godinu. U 2018. Ministarstvo sporta i mladih je podržalo 86 projekata omladinskih organizacija putem konkursa raspisanog po osnovu Zakona o mladima opredijelivši 400.000 EUR, kao i 10 projekata omladinskih nevladinih organizacija po osnovu Zakona o nevladinim organizacijama, u ukupnom iznosu od oko 112.000 eura. Takođe, u saradnji sa omladinskim nevladinim organizacijama pripremljena je i Sektorska analiza za utvrđivanje prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti društvene brige o mladima za 2019.

3.26.3.4. Evropska omladinska kartica

Ministarstvo sporta i mladih je, u saradnji sa NVO „Centar za omladinsku edukaciju”, realizovalo projekat Evropska omladinska kartica koja će mladim ljudima omogućiti preko 120 popusta u Crnoj Gori, kao i 70.000 popusta na nivou cijele Evrope. Ova benefit kartica olakšaće svakodnevni život mladim ljudima i učiniti im pristupačnim mnoge proizvode i usluge. Ministarstvo je finansiralo štampanje 2.000 omladinskih kartica koje su distribuirane mladima širom Crne Gore.

3.27. POGLAVLJE 27: ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

3.27.1. Horizontalno zakonodavstvo

Skupština je 12. XI 2018. donijela Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG”, broj 75/18). Zakonom se prenosi Direktiva 2014/52/EU Evropskog parlamenta i Savjeta kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva 2011/92/EU.

Na osnovu Zakona o infrastrukturi prostornih podataka („Sl. list CG”, broj 37/17) donijeti su sljedeći pravilnici:

- Pravilnik o načinu izrade i bližim elementima metapodataka za skup prostornih podataka i servis prostornih podataka („Sl. list CG”, broj 80/18);
- Pravilnik o pravilima interoperabilnosti kojima se obezbjeđuje povezanost između različitih skupova prostornih podataka i servisa prostornih podataka („Sl. list CG”, broj 5/19).

Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena za period 2018 - 2020. za izvještajni period jul - decembar 2018. usvojen je na sjednici Vlade od 27. XII 2018. Za izvještajni period jul - decembar 2018. planirana je realizacija 125 obaveza (71 u dijelu transpozicije i 54 u dijelu implementacije),

od čega je realizovano 60 (48%) i to 32 u dijelu transpozicije (45,1%) i 28 u dijelu implementacije (51,9%).

3.27.2. Kvalitet vazduha

Normativni okvir

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 19. XI 2018. donijelo Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija zagađujućih materija u vazduh („Sl. list CG“, broj 73/18). Pravilnikom su djelimično prenesene odredbe o inventaru emisija iz Direktive EU 2016/2284 (NEC Direktiva).

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 6. II 2019. donijelo Pravilnik o izmjenama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina („Sl. list CG“, br. 07/14 i 8/19). Ovim pravilnikom je u domaće zakonodavstvo potpuno prenesena Direktiva 2014/99/EU, kojom se mijenja Direktiva 2009/126/EC.

Bilans ostvarenih rezultata

U okviru IPA projekta „Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori“, 6. XII 2018. potpisan je Ugovor sa dobavljačem opreme za praćenje kvaliteta vazduha u vrijednosti od 999.500,00 eura. Druga faza projekta zvanično je počela 15. I 2019, tako da se isporuka i instaliranje dodatne opreme za praćenje kvaliteta vazduha očekuje do 15. IX 2019. U skladu sa revizijom zona kvaliteta vazduha i mreže za praćenje kvaliteta vazduha koja je izvršena u prvoj fazi ovog projekta, kvalitet vazduha će se pratiti na tri dodatne automatske stanice, a postojećih sedam biće opremljeno dodatnim analizatorima, čime će se znatno unaprijediti praćenje i izvještavanje o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori.

3.27.3. Upravljanje otpadom

Ostvareni rezultati

Sredstvima iz Kapitalnog budžeta sanacije neuređenih odlagališta „Vasove vode“ u opštini Berane (837.566 eura) i „Zaugline“ u opštini Šavnik (210.000 eura) su završene krajem oktobra 2018.

U periodu od 20. X 2018 – 20. II 2019. usvojene su odluke o odvojenom sakupljanju komunalnog otpada u Glavnom gradu Podgorici i opštinama Andrijevića („Sl. list CG“, broj 3/19) i Ulcinj („Sl. list CG“, broj 4/19).

U skladu sa dinamikom, krajem decembra 2018. pripremljeni su Studija i specifični planovi za upravljanje posebnim vrstama otpada (DSIP). Studija se odnosi na: otpadnu ambalažu, vozila na kraju životnog vijeka, otpadne gume, otpad od električne i elektronske opreme i otpadne baterije i akumulatore. Specifični planovi se odnose na: Direktivu o otpadu 2008/98/EZ, Direktivu o deponijama 1999/31/EZ, Direktivu 94/62/EZ o ambalaži i

ambalažnom otpadu, Direktivu 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme, Direktivu 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima. U toku je prevođenje pomenute dokumentacije kako bi se ista dostavila predstavnicima Evropske komisije.

3.27.4. Kvalitet voda

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama 18. XII 2018. („Sl. list CG”, broj 84/18). Ministarstvo zdravlja je donijelo Pravilnik o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu 4. X 2018. („Sl. list CG”, broj 64/18).

Ostvareni rezultati

IPA projekat za implementaciju Okvirne direktive o vodama

U okviru projekta „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori” u izvještajnom periodu su realizovane sledeće aktivnosti:

1. Nadogradnja programa monitoringa za površinske i podzemne vode,
2. Urađen je model baze podataka GIS-a u Crnoj Gori u obliku *Esri Geodatabase*-a relevantan za skladištenje podataka o planu upravljanja riječnim slivom. Model je dizajniran i strukturiran u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama (WFD). Uprava za vode je dobila opremu koja se koristi za skladištenje podataka za Vodni informacijski sistem.

U okviru jačanja kapaciteta u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja (Direktorata za vode) zaposlene su još tri osobe.

GEF-SCCF projekat „Upravljanje vodama u slivu Drine“

U okviru projekta „Upravljanje slivom rijeke Drine na zapadnom Balkanu“ podržanog od strane Globalnog fonda za zaštitu životne sredine i Fonda za posebne klimatske promjene, ukupne vrijednosti \$8.732.000 za Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Srbiju, iznos opredijeljen za Crnu Goru iznosi \$2.721.521. Projekat ima 3 komponente:

1. Višestrana saradnja u prekograničnom upravljanju DRB-om;
2. Pilot investicije za integrisano upravljanje DRB-om, uključujući upravljanje poplavama i sušom, kao i otpornost na klimatske promjene; i
3. Upravljanje projektima, monitoring, evaluacija i revizija.

U okviru Komponente 2 (potkomponenta 2.A) iz Programa malih grantova, koji podržava lokalne inicijative i aktivnosti NVO-a koje se odnose na ekonomski razvoj i koji doprinose

kontroli zagađenja voda i/ili njihovom očuvanju i koja bi trebalo da doprinese boljoj pripremljenosti za prijetnje nastale usljed poplava i suša uz optimalno korišćenje ekoloških resursa sliva rijeke Drine i angažovanje lokalnih zajednica, tokom 2018. raspisan je Javni poziv za dodjelu podrške iz ovog Programa. Izvršen je odabir i dodijeljena su rješenja dobitnicima grantova i uplaćena sredstva u iznosu od 91.083.70 eura za 11 dobitnika grantova.

Prikupljeni su podaci za izradu Idejnog projekta kroz koji će se definisati preventivne mjere za radove na regulaciji vodotoka, uraditi revizija postojećeg plana navodnjavanja i dati predlog aktivnosti za korišćenje zemljišta. Takođe je u toku izrada Plana za održivu i optimalnu eksploataciju rječnog nanosa iz korita rijeka Lim i Grnčar koji će dati predlog optimalnih mjera eksploatacije rječnog nanosa u cilju održavanja korita vodotoka i prevencije poplava.

Projekat „Poboljšanje zajedničkih aktivnosti u upravljanju poplavama u slivu rijeke Save“

U okviru projekta, tokom 2018. aktivnosti na izradi Plana upravljanja rizikom od poplava u slivu rijeke Save privedene su kraju i Plan je u fazi predloga, a njegovo usvajanje od strane država sliva i Savske komisije planirano je u 2019.

Dosadašnji rezultati projekta su:

- Određena područja za koja postoje značajni rizici od poplava na slivu rijeke Save;
- Izrađen Predlog Plana upravljanja rizikom od poplava za sliv rijeke Save;
- Izrađen Predlog Programa mjera od značaja za sliv u cjelini;
- Uspostavljeni zajednički ciljevi upravljanja rizikom od poplava na nivou sliva rijeke Save.

Projekat DYNA GEF6 Danube „Hidromorfologija i revitalizacija rijeka na slivu rijeke Dunav“

Cilj ovog projekta je usklađivanje pristupa za restauraciju rijeka i očuvanje akvatičnog biodiverziteta i postizanje značajnog napretka u upravljanju riječnim slivovima i planiranju upravljanja poplavama u slivu rijeke Dunav. Projektne aktivnosti usmjerene su na pet zemalja koje nisu članice EU (Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Ukrajina i Moldavija).

U Crnoj Gori je u oktobru 2018, u organizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Međunarodne Komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) i Svjetskog fonda za zaštitu prirode (WWF) održana Nacionalna konsultativna radionica na kojoj je predstavljen kompletan projekat, kao i predloženi pilot projekti. Crna Gora je za pilot projekat predložila „Hidromorfološke mjere za revitalizaciju rijeke Čehotine“. Validacija pilot projekata je u toku.

Projekat CCAWB „Adaptacija na klimatske promjene u prekograničnom upravljanju rizikom od poplava za Zapadni Balkan“ (GIZ)

Korisnice Projekta čiji je cilj razvoj kapaciteta u oblasti prognoze poplava, procjene prekograničnih rizika i razvoja mjera za smanjenje rizika od poplava su države na slivu rijeke Drim/Bojana: Albanija, Crna Gora, Kosovo i Makedonija.

U toku 2018. realizovana je II faza projekta, u okviru koje su uz angažovanje nadležnih institucija država korisnica izrađeni sljedeći dokumenti:

- Preliminarna procjena rizika od poplava za slivno područje Drim-Bojana;
- Katalog prekograničnih mjera upravljanja rizikom od poplava.

Dokumenti su pripremljeni i u toku je njihovo prevođenje na jezike država sliva.

U dijelu izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, na osnovu sprovedene tenderske procedure 4. XII 2018. potpisan je Ugovor za projektovanje 12.000 ES i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Danilovgradu, kapaciteta 6.000 ES. Vrijednost projektovanja i radova je procijenjena na 2.390.000,00 eura (bez PDV-a).

Dana 13. XI 2018. potpisan je Ugovor za projektovanje i izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda opštine Andrijevica (738.280 eura), uključujući i sistem za tretman kanalizacionog mulja i Projektovanje i izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda opštine Petnjica (450.075 eura), uključujući i sistem za tretman kanalizacionog mulja.

3. XII 2018. pušteno je u probni rad i otpočelo je operativno testiranje PPOV-a u Pljevljima kapaciteta 28.000 ES. Projektovanje i izgradnju postrojenja za tretman otpadnih voda u opštini Pljevlja (FIDIC žuta knjiga) u iznosu od 6.000.000,00 eura (bez PDV-a) ugovorenih sredstava, potpisan je 12. III 2014. sa rokom realizacije od 810 dana, uz 12 mjeseci operativnog testiranja i 12 mjeseci održavanja.

Vlada je 24. I 2019. usvojila Informaciju o zaključenju Ugovora o prosljeđivanju kreditnih i grant sredstava za potrebe realizacije projekta „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici“, finansiranog iz kreditnog aranžmana, zaključenog, 22. IX 2018. između Njemačke banke za razvoj (KfW) i Vlade, u iznosu od 35 miliona eura. Ukupna vrijednost projekta (PPOV, kolektorski sistem i sistem za tretman mulja) iznosi oko 50,35 miliona eura i planirano je da se finansira iz tri izvora: grant sredstva u iznosu od 10,15 miliona eura obezbijeđenih od strane Investicionog okvira za zapadni Balkan, ugovora o zajmu sa KfW bankom u iznosu od 35 miliona eura i- sopstvenih izvora Glavnog grada Podgorice u iznosu oko 5,2 miliona.

U toku je odabir konsultanta za projekat „Podrška u implementaciji i monitoringu upravljanja vodama u Crnoj Gori“ IPA 2016, koji će implementirati Direktivu o poplavama,

Direktivu o vodi za kupanje, Direktiva o nitratima i Okvirnu direktivu o morskoj strategiji, čiji se početak očekuje u drugoj polovini 2019.

U cilju prenošenja Okvirne direktive o morskoj strategiji, u toku je rad Radne grupe za izradu Zakona o uspostavljanju okvira za zaštitu morske sredine.

GIS obuka

U Upravi za vode održana je obuka u trajanju od pet dana organizovana od strane preduzeća za geomatiku „MapSoft“ iz Beograda za korišćenje GIS-a. Obuku su uspješno završila dva službenika iz Uprave za vode i jedan iz Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (Direktorata za vodoprivredu).

3.27.5. Zaštita prirode

Normativni okvir

Vlada je 20. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva, koji se trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri.

Ostvareni rezultati Nastavljena je realizacija IPA projekta „Uspostavljanje NATURA 2000 mreže“. Projekat je strukturiran u tri glavne komponente: uspostavljanje osnova za pripremu Natura 2000 mreže, pripremni radovi na uspostavljanju Posebnih područja zaštite (pSCI) i prikupljanje podataka za pripremu područja za ptice SPA. Većina aktivnosti u okviru svake komponente je realizovana, konkretno: treninzi o Natura 2000 obavezama, izrada pisanog nacrtu i rječnika za termine koji se koriste u Natura 2000 Direktivama, sporazum o konceptu Natura 2000 u Crnoj Gori, podrška u izradi odgovarajućih podzakonskih akata, Nacrt referentnih lista staništa, određivanje granica biogeografskih regiona i moguće izmjene Priloga Direktiva, referentne liste ptičjih vrsta za Crnu Goru i obuka o obavezama iz Direktive o pticama, potvrda nacionalnih kriterijuma za odabir SPA, predlog za SPA na osnovu postojećih i planiranih IBA Crne Gore, pripremne aktivnosti za kartiranje staništa i prikupljanje podataka o vrstama, mapiranje staništa na terenu za 9 KBA, prikupljanje podataka o vrstama. U toku je priprema dokumenta „Mapa puta i nedostaci“ koji će definisati plan daljih aktivnosti, dalji status planiranja mapiranja postojećeg stanja i narednih koraka.

Vlada je 4. X 2018. usvojila Informaciju o projektu „Finalizacija studije zaštite područja Ulcinjske solane“ i zadužila Ministarstvo održivog razvoja i turizma da dostavi opštini Ulcinj Studiju zaštite kako bi opština nastavila postupak uspostavljanja zaštite Solane, kroz organizovanje Javne rasprave za Studiju zaštite i Predlog odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra, shodno proceduri propisanoj u Zakonu o zaštiti prirode. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 18. X 2018. opštini dostavilo dokumentaciju. Opština Ulcinj je

započela Javnu raspravu dana 27. XII 2018. i ista je završena 31. I 2019. U toku je izrada izvještaja sa javne rasprave od strane Opštine Ulcinj.

Projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“ koji je pokrenut od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, finansira se iz Nacionalne alokacije Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i koji će doprinijeti sakupljanju podataka u obalnom i morskom regionu koji se mogu koristiti za uspostavljanje Natura 2000 mreže, otpočeo je u julu 2018. i u toku je organizacija i planiranje aktivnosti na prikupljanju podataka koje će se realizovati tokom 2019. u priobalnom regionu.

3.27.6. Industrijsko zagađenje

Normativni okvir

Vlada je 13. XII 2018. usvojila Predlog zakona o industrijskim emisijama kojim se prenosi Direktiva 2010/75/EZ o industrijskim emisijama (IED). Uz izradu Predloga zakona urađen je i Specifični plan implementacije (DSIP) za IED, koji detaljno prikazuje sve aktivnosti i potrebne mjere, uz specificiranje finansijskih sredstava i vremenskog okvira za potpunu primjenu IED. Plan je urađen u saradnji sa operaterima postrojenja i isti je usaglašen sa svim relevantnim institucijama. Takođe, u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore organizovane su aktivnosti u cilju upoznavanja privrednih subjekata sa Planom implementacije. U toku je prevođenje DSIP-a.

Ostvareni rezultati

Kako je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine (AZPŽS) 23. III 2018. izdala Rješenje o izdavanju integrisane dozvole operateru Elektroprivreda Crne Gore (EPCG), za rad cjelokupnog postrojenja „TE Pljevlja“, u toku je realizacija aktivnosti u skladu sa programom prilagođavanja:

- Vezano za Projekat ekološke rekonstrukcija bloka I TE Pljevlja, Ugovor o izradi idejnog rješenja ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ potpisan je 27. III 2018. Završen je Idejni projekat i u toku je revizija istog, koju radi Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore. Završetak revizije Idejnog projekta očekuje se najkasnije do kraja marta 2019.
- Vezano za Projekat fazne rekultivacije i korišćenja deponije Maljevac, u 2018. završena je izrada i revizija Glavnog projekta nastavka odlaganja i fazne rekultivacije deponije Maljevac. Takođe u 2018. završene su aktivnosti na izmiještanju dalekovoda DV 220kV Piva-Pljevlja-sjeverna trasa (dio preko deponije Maljevac). Objavljivanje tendera za izvođenje radova na rekultivaciji očekuje se do kraja I kvartala 2019.

AZPŽS je 4. II 2019. odbila Zahtjev za izdavanje integrisane dozvole operateru „Hemijska industrija Poliox AD“, Berane, za pogon za proizvodnju amonijum-perhlorata na lokaciji Police bb u Beranama.

Operater „TOSCELIK Alloyed Engineering Steel d.o.o.“, Nikšić dostavio je kompletnu dokumentaciju 27. XII 2018, tako da je zahtjev za izdavanje integrisane dozvole prihvatila Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kada je i počela procedura za izdavanje integrisane dozvole za rad postrojenja: Čeličane, Kovačnice i Energane.

Vezano za postupak izdavanja integrisane dozvole za Kombinat Aluminijuma Podgorica-u stečaju (KAP-u stečaju), Ministarstvo održivog razvoja i turizma je donijelo zaključak o prekidu postupka, do utvrđivanja operatera postrojenja i obveznika pribavljanja integrisane dozvole za rad.

Do sada je AZPŽS dostavljeno 132 obavještenja o Seveso postrojenjima, od strane operatera Seveso postrojenja, od kojih je 6 SEVESO postrojenja većeg rizika. Takođe, tri operatera Seveso postrojenja većeg rizika dostavili su Agenciji Izvještaj o bezbjednosti i Plan zaštite od udesa na saglasnot. Procedura evaluacije navedenih dokumenata je u toku.

Intenzivirane su aktivnosti na realizaciji projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ u saradnji sa Svjetskom bankom. U periodu oktobar 2018 - februar 2019, u skladu sa Ugovorom, izvođač radova na remedijaciji lokacije Bijela, kompanija Valgo S.A. Francuska, je pripremila količinu grita potrebnu za prvu pošiljku (oko 5.000t). Planirani završetak radova na remedijaciji je mart 2020. Priprema tenderske dokumentacije za izbor izvođača radova na remedijaciji deponije pepela i šljake Maljevac je u toku. Tender za izbor izvođača radova biće objavljen najkasnije do kraja marta 2019. Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i Akcioni plan raseljenja (RAP) odobreni su od strane Svjetske banke. Planirani završetak radova je april 2020. Što se tiče remedijacije jalovišta Gradac, Idejno rješenje dostavljeno je 28. XII 2018. Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine. U toku je priprema Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu (EIA). Planirani završetak radova je maj 2020.

Kada je riječ o lokaciji KAP-a planirano je da se u prvom kvartalu 2019. potpiše Ugovor sa konsultantskom firmom za pripremu Glavnog projekta remedijacije bazena crvenog mulja, kao i sa firmom koja će ažurirati Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (koji je urađen za potrebe pripremne faze projekta u 2013).

U toku je izrada projektnog zadatka za konsultanta za pripremu projekta remedijacije deponije čvrstog otpada i zahtjev za izražavanje interesovanja za izbor konsultanta za pripremu Glavnog projekta remedijacije biće raspisan nakon odobrenja Projektnog zadatka od strane Svjetske banke.

3.27.7. Hemikalije

Normativni okvir

Na osnovu Zakona o hemikalijama („Sl. list CG”, broj 51/17), u periodu 20. X 2018 –20. II 2019. doneseni su sljedeći propisi:

- Uredba o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG”, broj 70/18) kojom su prenesene izmjene Priloga XVII REACH Regulative, Direktiva (EC) br. 2004/42 i Prilozi I i II Uredbe (EC) 850/2004;
- Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva i sertifikata dobre laboratorijske prakse („Sl. list CG”, broj 78/18) i
- Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse za ispitivanje hemikalija („Sl. list CG”, broj 85/18) kojim je prenesena Direktiva 2004/10 EC;
- Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG”, broj 71/18) kojim je prenesen Prilog V Regulative (EU) br. 649/2012;
- Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sastavu detergenta („Sl. list CG”, broj 71/18);
- Pravilnik o utvrđivanju liste površinski aktivnih supstanci koje se mogu upotrebljavati u detergentima („Sl. list CG”, broj 71/18), kojim je prenesena Regulativa (EZ) br. 648/2004;
- Pravilnik o načinu prodaje hemikalije („Sl. list CG”, broj 78/18).

Predlog zakona o potvrđivanju Minamatske konvencije o živi je u skupštinskoj proceduri i razmatraće se na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore zakazanoj za 1. III 2019.

Ostvareni rezultati

Kako je u okviru AZPŽS uspostavljena *Helpdesk* - Služba za pomoć, koja pruža podršku u pogledu obaveza propisanih BPR, REACH i CLP Uredbama (email: help-desk@epa.org.me), u periodu 20. X 2018–20. II 2019, AZPŽS je primila 10 pitanja koja se odnose na BPR regulativu, odnosno na Zakon o biocidnim proizvodima i 2 pitanja koja se odnose na Zakon o hemikalijama, odnosno REACH regulativu. Upis u Registar hemikalija pravna lica mogu dotavljati do 31. III tekuće godine za prethodnu i do sada su izdata 3 rješenja, dok je 1 zahtjev odbijen.

U periodu 20. X 2018–20. II 2019. AZPŽS je izdala 208 dozvola za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija i 10 PIC saglasnosti. U privremenu listu biocidnih proizvoda

upisana su 32 proizvoda, izdata su četiri rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida, dok su dva zahtjeva odbijena, a tri u proceduri.

U periodu 20. X 2018 – 20. II 2019 ekološka inspekcija je obavila 38 inspekcijskih nadzora, od čega 31 redovna i sedam kontrolnih, u skladu sa Zakonom o hemikalijama. Takođe, ekološka inspekcija je donijela devet rješenja i četiri ukaza i podnijela jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Sanitarni inspektori izvršili su 184 pregleda pošiljki pri uvozu hemikalija i biocidnih proizvoda, u količini od 1.155.824 kg i ukupno pregledanoj količini je odobren promet. Takođe, vršen je i nadzor nad bezbjednosti igračaka u cilju utvrđivanja da li plastične igračke sadrže ftalate iznad dozvoljene koncentracije. Nakon sprovedenog nadzora (463 pregleda), utvrđeno je da je nebezbedno 25 vrsta igračaka u količini od 659 komada zbog prisustva povećanog sadržaja ftalata.

Sanitarni inspektori su, takođe, vršili preglede sredstava za održavanje čistoće u domaćinstvu, uzeto je 14 uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i nijesu utvrđene nepravilnosti (pregledano 4.908.414 kg). Takođe, vršeni su inspekcijski pregledi na tržištu proizvoda–boja i lakova koji sadrže isparljiva organska jedinjenja (VOC) u cilju kontrole označavanja ovih jedinjenja na originalnim pojedinačnim pakovanjima proizvoda sa maksimalno dozvoljenim vrijednostima VOC u proizvodima, 29 pregleda objekata u kojima je vršena kontrola 297 vrsta proizvoda raznih zapremina i pakovanja. Kod jednog subjekta su zatečeni proizvodi koji nijesu bili označeni u skladu sa propisima i to za četiri proizvoda (boje, lakovi, razređivači i učvršćivač boje za automobile), kao i za četiri vrste proizvoda koji se nanose na zgrade i njihovu opremu i druge djelove. Subjektu nadzora je ukazano da pribavi podatke o sadržaju VOC i isti je otklonio nepravilnost.

Po RAPEX obavještenjima EU na tržištu Crne Gore traženi su proizvodi sa hemijskim rizikom 48 proizvoda: 46 vrsta plastičnih igračaka i dva kozmetička proizvoda. Ukupno je izvršeno po osnovu RAPEX obavještenja 305 pregleda objekata, po osnovu obavještenja iz regionalne mreže (BiH) tražen je jedan opasni proizvod sa hemijskim rizikom–igračke i izvršeno 46 pregleda, kao i 114 pregleda objekata po osnovu pronađenih opasnih proizvoda na tržištu Crne Gore i traženi opasni proizvodi nijesu nađeni na tržištu.

Jačanje administrativnih kapaciteta kontinuirano se ostvaruje kroz IPA projekat „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje ECHA. U okviru novog IPA projekta 2019-2021, izvršiće se detaljna analiza statusa i potreba Crne Gore u implementaciji pravne tekovine EU iz oblasti upravljanja hemikalijama. Procjena će obuhvatiti sve korake potrebne za postizanje potpune harmonizacije sa REACH, CLP, BPR i PIC, kao i identifikovati postojeća ograničenja. Projekat bi trebalo da počne u martu 2019. i da traje dvije godine.

U novembru 2018. organizovana je radionica na temu: „Implementacija Roterdamske konvencije“ u saradnji sa Sekretarijatom Roterdamske konvencije.

Izrađen je Predlog nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022, čije usvajanje je planirano za I kvartal 2019. i Predlog ažuriranog Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama, čije usvajanje je planirano za II kvartal 2019.

3.27.8. Buka

Ostvareni rezultati

Glavni grad Podgorica je usvojio Stratešku kartu buke za Glavni grad i u toku su aktivnosti na izradi Akcionog plana zaštite od buke. Naime, obezbijedena su sredstva u budžetu Glavnog grada, urađen projektni zadatak i u toku je procedura za izbor najpovoljnijeg ponuđača za izradu Akcionog plana.

3.27.9. Civilna zaštita

Normativni okvir

Vlada je donijela Odluku o objavljivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“, broj 11/18).

Vlada je 13. XII 2018. utvrdila je Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji i uzajamnoj pomoći u oblasti vanrednih situacija.

Vlada je 20. XII 2018, donijela je Nacionalni plan zaštite i spašavanja od požara i Nacionalni plan zaštite i spašavanja od zemljotresa.

Vlada je 20. XII 2018, usvojila je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018-2019. godine, za 2018.

3.27.10. Klimatske promjene

Normativni okvir

Skupština je 28. XII 2018. donijela Zakon o potvrđivanju amandmana na Montrelaski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač („Sl. list CG - Međunarodni ugovori“, broj 1/19).

Vlada je 27. XII .2018. usvojila Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030.

Javna rasprava za Drugi dvogodišnji izvještaj Crne Gore o klimatskim promjenama (SBUR) trajala je od 28. XI 2018. do 21. XII 2018.

Nacrt zakona o zaštiti klime je značajno unaprijeđen nakon dobijanja nezvaničnih komentara od strane DG CLIME od 8. XI 2018. nakon čega je održana javna rasprava u periodu od 23. XI – 14. XII 2018. tokom koje je dobijen veliki broj komentara i sugestija. Izvještaj sa javne rasprave je objavljen na web sajtu Ministarstva 28. XII 2018. U toku je usaglašavanje teksta Predloga zakona sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, nakon toga, Zakon će se uputiti institucijama, kao i Evropskoj komisiji radi davanja mišljenja.

3.28. POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I JAVNO ZDRAVLJE

3.28.1. Normativni okvir

Nakon usvajanja od strane Vlade, Skupština je 18. XII 2018. razmotrila Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača (2015-2018) za period jun 2017 - jul 2018. Vlada je 27.XII 2018. donijela Nacionalni program zaštite potrošača 2019 – 2021, s Akcionim planom za sprovođenje ovog programa za 2019.

Koordinaciono tijelo za nadzor na tržištu je u decembru 2018. usvojilo Opšti program nadzora proizvoda na tržištu za 2019. godinu, koji je 19. XII 2018. objavljen na internetskoj stranici Uprave za inspekcijske poslove.

3.28.2. Zaštita potrošača od nebezbednih proizvoda

U izvještajnom periodu inspekcije nadležne za tržišni nadzor Uprave za inspekcijske poslove (Tržišna inspekcija, koja je i kontakt tačka za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, Zdravstveno-sanitarna, Termo-energetska, Metrološka, Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost), Inspekcija za drumski saobraćaj – Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Inspekcija za eksplozivne materije, zapaljive materije, tečnosti i gasove – Ministarstvo unutrašnjih poslova i inspekcije Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (Fitosanitarna inspekcija i Inspekcija za hranu), u skladu s Opštim programom nadzora proizvoda na tržištu (*proaktivni nadzor*), kontrolisale su 20 grupa proizvoda.

U *reaktivnom nadzoru*, Tržišna, Zdravstveno-sanitarna i Inspekcija za drumski saobraćaj, pratile su opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a, po informacijama iz regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, po obavještenju inspektora iz nadzora, po prijavi organa/institucija, po prijavi potrošača i po obavještenju Uprave carina.

Izvršeno je ukupno 4.771 inspekcijskih pregleda, od čega 4.086 pregleda u proaktivnom nadzoru (po programu i produženi) i 685 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX obavještenjima 423 pregleda, po informacijama iz Regionalne mreže 137 pregleda, po obavještenju inspektora iz nadzora 119 pregleda, po prijavi organa-institucija jedan pregled, po prijavi potrošača četiri pregleda, po obavještenju Uprave carina jedan pregled).

Na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, pronađeno je 235 vrsta opasnih proizvoda u ukupnoj količini od 44.696 komada. Od toga, 132 vrste u količini od 5.028 komada predstavlja opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, 64 vrste u ukupnoj količini od 9.544 komada su opasni proizvodi koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, dok 39 vrsta u ukupnoj količini 30.124 komada predstavlja neusaglašene proizvode.

Inspektori su izrekli sljedeće mjere:

- Povlačenje sa tržišta i trajna zabrana prometa za opasne proizvode koji predstavljaju ozbiljan rizik i neusaglašene proizvode, ukupno 171 vrsta u količini od 35.152 komada, od čega 132 vrste u količini 5.028 komada opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom;
- Mjera opoziva od krajnjih potrošača je izrečena za 30 vrsta opasnih proizvoda u količini od 8.340 komada. Obavještenje o opozivu je objavljeno u dnevnim novinama i istaknuto je na vidnom mjestu u objektu;
- Za opasne proizvode s ozbiljnim rizikom koji su povučeni s tržišta i čiji je promet trajno zabranjen kao i za neusaglašene proizvode, sprovedena mjera uništenja izrečena je za 19 vrsta u količini 1.570 komada;
- Proizvođaču/distributeru je vraćeno 66 vrsta opasnih proizvoda u količini 29.522 komada;
- Privremena zabrana prometa do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti je izrečena za 64 vrste proizvoda u ukupnoj količini od 9.544 komada;
- Podniet je jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka sudu za prekršaje.

U naznačenom periodu, u inspekcijskim pregledima, u postupku pojedinačne homologacije vozila, za utvrđene nepravilnosti izdata su četiri upozorenja i jedan prekršajni nalog.

3.28.2.1. Zaštita ekonomskih interesa potrošača

Uprava za inspekcijske poslove, preko nadležnih inspekcija sprovodi nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti potrošača (ZZP) i drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača. U skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača, Tržišna inspekcija, Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i Zdravstveno-sanitarna inspekcija su u periodu od 20. X 2018 - 15. II 2019, izvršile ukupno 2.277 inspekcijskih pregleda u kojima je utvrđeno 436 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (245

ukazivanja i 186 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 250 prekršajnih naloga i podnijeto šest zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U nadzoru nad drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakonom o potrošačkim kreditima, Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, Zakonom o unutrašnjoj trgovini, Zakonom o lijekovima, Zakonom o energetici, Zakonom o pravima pacijenata, Zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda i Zakonom o skijalištu), Tržišna, Turistička, Zdravstveno-sanitarna i Elektro-energetska inspekcija izvršile su ukupno 5.100 inspekcijskih pregleda, u kojima su utvrđene 1.545 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (349 ukazivanja i 1.161 rješenje), a za počinjene prekršaje izdato je 1.356 prekršajnih naloga i podnijeto 12 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Najveći broj kontrola u oblasti zaštite potrošača, izvršila je Tržišna inspekcija (ukupno 4.567), u kojima je utvrđeno 1.718 nepravilnosti. U skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača izvršene su 2.103 kontrole, u kojima su utvrđene 423 nepravilnosti, od čega se: 150 odnosi na cijene (cijena nije istaknuta ili nije istaknuta na propisani način, trgovac se ne pridržava utvrđenih i istaknutih cijena, nepoštovanje obaveza koje se odnose na način isticanja cijena sa popustom i sniženja i dr), 90 na neposjedovanje evidencije prigovora potrošača, 49 na posebne uslove prodaje, 47 na neisticanje obavještenja o mjestu i načinu podnošenja prigovora, 30 na obavještenje o robi, 12 na neizdavanje računa ili izdavanje računa koji nijesu propisane sadržine, 11 na posebne prodajne pogodnosti, sedam na saobraznost, pet na prigovor po osnovu prava na garanciju, dvije na prigovor po osnovu reklamacije proizvoda – cijene, jedna na zloupotrebu izraza garancije, 19 na druge nepravilnosti (obmanjujuća poslovna praksu, nepoštene ugovorne odredbe, dokumentacija koja prati robu, isporuka proizvoda i dr.). Za otklanjanje ovih nepravilnosti izrečene su upravne mjere (241 ukazivanje i 182 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 238 prekršajnih naloga i podnijeta su četiri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U skladu sa drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o potrošačkim kreditima, Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o lijekovima, Zakon o energetici i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda), Tržišna inspekcija je izvršila 2.464 inspekcijska pregleda, u kojima je utvrđeno 1.295 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (154 ukazivanja i 1.141 rješenje). Za počinjene prekršaje izdata su 1.252 prekršajna naloga i podnijeto je pet zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

3.28.2.2. Žalbe potrošača

Inspekcije Uprave su primile ukupno 354 žalbi potrošača (200 se odnosilo na povredu prava iz Zakona o zaštiti potrošača i 154 na povredu prava iz drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača). U postupcima po 200 žalbi (po ZZP), 55 žalbi je prihvaćeno, šest žalbi je djelimično prihvaćeno, u 114 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je 16 žalbi prosljeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u devet slučajeva

potrošači su odustali od podnesenih žalbi. Od ukupno 154 primljene žalbe, po drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o elektronskoj trgovini, Zakon o lijekovima, Zakon o energetici, Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda i Zakon o skijalištima) 55 žalbi je prihvaćeno, četiri su djelimično prihvaćene, u 84 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je sedam žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u četiri slučaja potrošači su odustali od podnesenih žalbi.

Od ukupnog broja primljenih žalbi, 306 je primila Tržišna inspekcija (161 se odnosila na povredu prava iz Zakona o zaštiti potrošača i 145 na povredu prava iz drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača). Od 161 žalbe po ZZP po kojima je postupala Tržišna inspekcija, 53 žalbi je prihvaćeno, dvije žalbe su djelimično prihvaćene, u 93 slučaja žalba je odbijena kao neosnovana, dok je devet žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u četiri slučaja potrošač je odustao od podnesene žalbe. Od ukupno 145 primjenih žalbi (po drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o lijekovima i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda), 54 žalbi je prihvaćeno, četiri žalbe su djelimično prihvaćene, u 79 slučaja žalba je odbijena kao neosnovana, dok je šest žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u dva slučaja potrošači su odustali od podnesenih žalbi.

Od ukupnog broja žalbi, preko aplikacije www.potrosac.me primljene su 72 žalbe potrošača. Od toga je 45 bilo u nadležnosti Tržišne inspekcije, 18 u nadležnosti Inspekcije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, pet u nadležnosti Turističke inspekcije, dvije u nadležnosti Metrološke i po jedna u nadležnost Inspekcije za saobraćaj i Elektroenergetske inspekcije. Od 72 zaprimljene žalbe, riješeno je 48, tj. skoro 67%. Od toga je oko 42% riješeno u korist potrošača, jedna žalba je povučena, dok je šest proslijeđeno drugim nadležnim organima na rješavanje. U izvještajnom periodu riješeno je i 35 žalbi primljenih u prethodnom periodu, tako da je ukupno riješeno 83 žalbe. Nadležni inspeksijski organi su u korist potrošača riješili ukupno blizu 40% žalbi (35% u potpunosti i blizu 5% djelimično), dok je blizu 47% žalbi neosnovano. U dva slučaja potrošači su odustali od žalbi.

Najviše žalbi se odnosilo na kvalitet proizvoda i usluga i saobraznost, kao i nepoštovanje uslova iz date garancije, i to preko 27% na proizvode za informacionu i komunikacionu tehnologiju (pretežno je u pitanju saobraznost), na odjeću i obuću 18,75%, slijede proizvodi za opremanje (preko 10%) i pružanje usluge električne energije (preko 8%).

Regulatorna agencija za energetiku je primila ukupno devet žalbi: sedam zbog obustave isporuke električne energije, jednu na akt operatora distributivnog sistema kojim se odbija zaključivanje ugovora o priključenju i jednu na akt operatora kojim se odbija priključenje na distributivni sistem električne energije. Od sedam žalbi izjavljenih zbog obustave

isporuke električne energije, dvije žalbe su usvojene, dok je postupak po pet u toku, kao i postupak po dvije žalbe na akt operatora distributivnog sistema.

U naznačenom periodu, Agencija za nadzor osiguranja primila je 18 prigovora po osnovu zaključenih ugovora o osiguranju, podnijetih od strane osiguranika i oštećenih lica. Prigovori su se odnosili na odluke pri rješavanju odštetnih zahtjeva i dodjelu malusa kod osiguranja od autoodgovornosti: 16 prigovora na postupanje društava za neživotno osiguranje i 2 prigovora na postupanje Nacionalnog biroa osiguravača. Najviše prigovora odnosilo se na osiguranje od autoodgovornosti (9) i na osiguranje od nezgode (4), dok su ostalih pet prigovora u vezi sa osiguranjem imovine, putnih kartica i hirurških intervencija. Od ukupnog broja prigovora, njih 15 se odnosilo na postupak pri isplati zahtjeva za naknadu materijalne štete, dva na primjenu malus Sistema kod osiguranja od autoodgovornosti, a jedan na sam postupak zaključenja ugovora o osiguranju.

Postupajući po ovim prigovorima, Agencija je okončala postupak po 11 prigovora, tako što su za dva prigovora podnosioci potpisali izjave o odustanku od daljeg postupka, za četiri prigovora društvo je isplatilo svoju obavezu, a pet prigovora je po ocjeni Agencije bilo neosnovano, pri čemu su podnosioci prigovora upućeni da svoja dalja prava pokušaju ostvariti pred nadležnim sudovima.

Centralna banka Crne Gore je u periodu 1. X 2018 - 15. II 2019. razmotrila 14 prigovora potrošača nezadovoljnih postupanjem kreditora. U cilju utvrđivanja činjeničnog stanja procesuirano je pet prigovora, od kojih je za jedan utvrđeno da je osnovan. Ostalim potrošačima je u odgovoru ukazano na njihova prava i obaveze utvrđene zakonom.

Neposrednom kontrolom kreditora, uvidom u 73 uzorkom obuhvaćena ugovora o potrošačkim kreditima, ocijenjeno je da je poslovanje kreditora potrebno uskladiti sa odredbama zakonskih propisa kojim se uređuje potrošačko kreditiranje u dijelu predugovornog informisanja potrošača, bitnih elemenata ugovora o potrošačkom kreditu, obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope i obračuna naknada na ime prijevremene otplate kredita. S tim u vezi, Centralna banka je pismom upozorenja naložila kreditoru otklanjanje nepravilnosti utvrđenih u postupku nadzora i poštovanje principa dobre bankarske prakse. Takođe, na osnovu neusklađenosti utvrđenih u postupku neposredne kontrole, Centralna banka je preduzela aktivnosti u cilju pokretanja prekršajnog postupaka protiv jednog kreditora i odgovornog lica u njemu pred nadležnim sudom za prekršaje.

Kontrolom sadržaja oglasnih poruka o potrošačkim kreditima koje se putem sredstava javnog informisanja i internet stranica kreditora pružaju potrošačima, Centralna banka je utvrdila kršenja odredbi Zakona o potrošačkim kreditima i preduzela aktivnosti u cilju pokretanja prekršajnog postupaka protiv jednog kreditora i odgovornog lica u njemu pred nadležnim sudom za prekršaje. Centralna banka je pružala potrebna pojašnjenja i

tumačenja predstavnicima kreditora u cilju prevazilaženja problema u primjeni zakonskih propisa koji uređuju oblast potrošačkog kreditiranja.

Bankarskom ombudsmanu se u periodu 20. X 2018 - 14. X 2019. obratilo 170 klijenata i jemaca. U datom periodu procesuirano je 15 prigovora, od kojih su klijenti podnijeli 14 prigovora, a jedan je podniet od strane jemca. Na banke se odnosi 13 prigovora, dok se dva prigovora odnose na mikrokreditne finansijske institucije (MFI). Okončano je 15 postupaka: 14 po zahtjevima građana, a jedan po zahtjevu pravnog lica. Okončanih postupaka koji se odnose na banke bilo je 15, dok je broj okončanih postupaka koji se odnose na MFI dva. Ostala obraćanja klijenata i jemaca su bila prijevremena, tj. prije podnošenja prigovora banci ili MFI ili su neosnovana.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je u periodu 20. X 2018 - 20. II 2019. izvršila ukupno 61 kontrolu u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, u kojima je utvrđeno 18 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (devet ukazivanja i devet rješenja).

Primljeno je ukupno 179 žalbi korisnika, od kojih je 37 žalbi usvojeno u cjelosti, a 40 žalbi odbijeno dok su tri žalbe proslijeđene Upravi za inspekcijske poslove. U odnosu na ostale žalbe, donijeto je 63 rješenja o obustavljanju postupka, budući da su korisnici odustali od žalbe ili su s operatorima postignuta poravnjenja. Na 18 žalbi je korisnicima dostavljen pisani odgovor. Jedan broj zahtjeva, prijava i prigovora koji su primljeni elektronskim putem nijesu ispunjavali uslove upravnog postupka, već je na iste korisnicima odgovarano sa upustvima za dalje postupanje.

Najveći broj žalbi odnosio se na račun za pružene usluge, kao i kvalitet usluga. Povećan je broj zahtjeva korisnika za jednostrani raskid ugovora s operatorom, prije isteka ugovorenog roka, u odnosu na koje Agencija ima stav da se dozvoljava bezuslovni raskid ugovora u slučajevima kada postoji dokaz da su korisnici imali česte prijave kvarova i nemogućnost korišćenja usluga u kontinuitetu, za šta su odgovorni operatori.

Upravnom sudu Crne Gore podnijeto je 12 tužbi na odluke Agencije.

Centar za zaštitu potrošača - CEZAP je, u periodu 1. X 2018 – 15. II 2019, primio ukupno 477 prigovora, od čega se najveći broj (134) odnosio na rad distributera usluga od javnog interesa (distribucija električne energije i vode). U svih 477 slučajeva, obavljene su konsultacije i pružena pomoć u vidu pisanja prigovora trgovcu, pisanja žalbi drugostepenom organu, upućivanje na nadležni inspekcijski i nadzorni organ, kao i informisanje potrošača o pravima zagarantovanim Zakonom o zaštiti potrošača.

3.28.3. Učešće u projektima

U okviru IPA 2014, AIM II - *Alignment and Implementation of the EU Internal Market Acquis*, 26. XI 2018. započeo je dvogodišnji projekat „Usklađivanje i primjena pravne tekovine

unutrašnjeg tržišta EU“, koji pruža podršku poglavlju 28. Projekat ima tri komponente: strateški okvir tržišnog nadzora, usaglašavanje zakonodavstva i jačanje kapaciteta i podizanje svijesti.

U okviru projekta „Svi smo stvoreni jednaki: ka efikasnijoj zaštiti potrošača osoba sa invaliditetom“ („*We are all created equal: Towards more efficient consumer protection of persons with disabilities*“), koji CEZAP sprovodi u partnerstvu s NVO Savez slijepih Crne Gore, u naznačenom periodu su održani sastanci s Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, bankarskim ombudsmanom i predstavnicima Ministarstva javne uprave u svrhu poboljšanja položaja lica s invaliditetom kao potrošača.

3.28.4. Javno zdravlje

3.28.4.1. Kontrola duvana

Centar za promociju zdravlja u Institutu za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG) kontinuirano radi na praćenju i evaluaciji Programa odvikavanja od pušenja u svim domovima zdravlja u Crnoj Gori. U naznačenom periodu, održan je i veliki broj predavanja na temu prevencije pušenja i štetnosti duvana i duvanskih proizvoda u romskim naseljima, predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama. Takođe, tokom naznačenog perioda, dva predstavnika Crne Gore su učestvovala na sastanku u Kijevu, u vezi s implementacijom Okvirne konvencije za kontrolu duvana (FCTC), odnosno člana 5 Konvencije koji se odnosi na raspostranjenost upotrebe novih duvanskih proizvoda.

3.28.4.2. Zarazne bolesti

Nastavljena je saradnja s Institutom „Robert Koh“ iz Berlina u cilju unapređenja nadzora nad zaraznim bolestima i rane razmjene epidemioloških informacija među higijensko-epidemiološkim službama domova zdravlja i IJZCG. Rezultat saradnje je redovna dvonedeljna epidemiološka telekonferencija EpiTel na kojoj se sumiraju epidemiološka dešavanja u državi i regionu i istovremeno prave planovi zajedničkih aktivnosti na polju suzbijanja zaraznih bolesti i prekograničnih javno-zdravstvenih prijetnji za naredni period.

U okviru iste saradnje, 27 – 30. XI 2018. održana je radionica „Lična zaštitna oprema, dezinfekcija i dekontaminacija“ s ciljem pripreme za odgovor na vanredni događaj, pojavu putnika sa sumnjom na oboljenje od neke zarazne bolesti. Nadalje, u organizaciji ECDC i Ministarstva zdravlja Italije, 12 – 13. XII 2018. održana je simulaciona vježba „Priprema za odgovor na prekogranično širenje bakterija rezistentnih na antibiotike povezano sa zdravstvenom njegom“.

Što se tiče povezivanja u jedinstveni informacioni sistem za nadzor nad zaraznim bolestima, implementirana je informatička podrška radu specijalnih bolnica i u toku je faza testiranja elektronskog prijavljivanja zaraznih bolesti IZJCG.

Tokom naznačenog perioda, u okviru plana kontinuirane medicinske edukacije organizovani su brojni seminari, radionice, a značajan broj ljekara je bio na stručnom usavršavanju. Sprovedene aktivnosti su bile iz oblasti nadzora, sprečavanja i suzbijanja bolničkih infekcija, molekularne dijagnostike, zaraznih bolesti i slično.

Program unapređenja Nadzora nad neželjenim događajima nakon imunizacija (NDNI) je realizovan kroz deset trodnevnih Kurseva koje je pohađalo ukupno 200 zdravstvenih radnika (ljekara i medicinskih tehničara koji sprovode program imunizacija i dolaze u kontakt s licima kod kojih su registrovani ozbiljniji neželjeni događaji nakon imunizacija zbog konsultacija i eventualnog bolničkog tretmana).

3.28.4.3. HIV/AIDS

U IJZCG je organizovana edukativna aktivnost iz oblasti dobrovoljnog i povjerljivog savjetovanja i testiranja na HIV (DPST) koju je pohađalo 45 zdravstvenih radnika i saradnika.

Kao rezultat mehanizma socijalnog ugovaranja, kojim treba da se obezbjedi održivost HIV preventivnih servisa koje nevladine organizacije (NVO) pružaju populacijama najviše pogođenih HIV-om, saglasno Nacionalnoj strategiji za borbu protiv HIV/AIDS-a, Ministarstvo zdravlja je u 2018. raspisalo i treći javni poziv za finansiranje navedenih preventivnih servisa u iznosu od 93.968,71 eura.

Redovna Nacionalna konferencija o HIV/AIDS-u, u čijem radu su učestvovali svi članovi Nacionalne komisije za HIV i nacionalnog koordinativnog tijela održana je 3-5. XII 2018. Osnovne teme na konferenciji su bile dobrovoljno povjerljivo testiranje na HIV, smanjenje stigmatizacije i uspostavljanje finansijske održivosti preventivnih servisa koje sprovode NVO.

IZJCG je, zajedno s Vladinim i nevladinim organizacijama koje učestvuju u radu Nacionalne komisije za AIDS, kao i mrežom Savjetovališta za dobrovoljno i povjerljivo savjetovanje i testiranje na HIV (Savjetovalište za DPST), učestvovao u obilježavanju „Evropske nedjelje testiranja na HIV i hepatitise“ u periodu 23-30. XI 2018. i 1. XII 2018. „Dana borbe protiv AIDS-a“. Savjetovališta za DPST su pružala usluge savjetovanja i testiranja svakog dana tokom „Evropske nedjelje testiranja“ i 1. XII 2018, a u saradnji sa NVO, savjetovanje i testiranje na HIV i hepatitise je sprovedeno i među populacijama koje su najviše izložene HIV-u. Održano je i edukativno predavanje za tražioce azila u Crnoj Gori, kao i tribina za učenike većine srednjih škola iz Podgorice.

Predstavnici IJZCG su u ovom periodu učestvovali u radu Regionalne konferencije za osobe koje žive sa HIV-om (PLHIV) održane 22. XI 2018. u Beogradu i na Međunarodnoj radionici o testiranju na HIV i hepatitise i PrEP-u u Berlinu 21-23. I 2019.

U okviru projekata koje sprovode NVO, IZJCG je, u saradnji s predstavnicima Infektivne klinike Kliničkog centra Crne Gore i nevladinog sektora sproveo edukativni seminar i seminar senzibilizacije za 20 zdravstvenih radnika. Tom prilikom je distribuiran i edukativni materijal, u vidu indikatorskih stanja u vezi sa HIV-om, koji zdravstvenim radnicima treba da pomogne prilikom diferencijalne dijagnostike.

3.28.4.4. Krv, organi, tkiva i ćelije

Vlada je 27. XII 2018. utvrdila Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji koji se nalazi u skupštinskoj proceduri. Ministarstvo zdravlja donijelo je Pravilnik o izmjeni pravilnika o obimu ljekarskog pregleda i kriterijumima za utvrđivanje podobnosti davalaca krvi ili komponenti krvi („Sl. list CG”, broj 75/18), koji je usklađen s Direktivom 2014/110/EU u pogledu kriterijuma za privremenu zabranu alogenog davanja krvi i Pravilnik o izmjeni Pravilnika o bližim uslovima u pogledu prostora, kadra i opreme Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore i standardima i mjerama za uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta („Sl. list CG”, broj 79/18), koji je usklađen sa Direktivom 2016/1214 u pogledu standarda i specifikacija u odnosu na sistem kvaliteta za ustanove koje obezbjeđuju krv.

Na planu uspostavljanja i funkcionisanja kontrole Sistema kvaliteta, u cilju uspostavljanja rada laboratorije za kontrolu kvaliteta sprovedena je interna edukacija osoblja za rad na aparatu za detekciju bakterijske kontaminacije preparata trombocita i obezbijeđen potrošni materijal. Uspostavljen je sistem redovnog izvještavanja ljekara Zavoda koji rade sa davaocima krvi o geografskoj zastupljenosti uzročnika zaraznih bolesti i pojavi epidemija, u saradnji sa Centrom za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti IJZCG. Nadalje, uspostavljen je sistem opoziva komponente krvi i obavljena potrebna edukacija kadra. Uveden je postupak dezinfekcije mjesta venepunkcije profesionalnim sredstvima i obezbijeđena sredstva za profesionalnu hemiju za održavanje radnih prostora i radnih površina.

Za unapređenje Sistema kvaliteta, Crna Gora je odabrala kompaniju za transport i distribuciju krvi/komponentata krvi u mreži ustanova Zavoda, u cilju centralizacije obrade jedinica krvi i distribucije finalnog proizvoda jednakog kvaliteta svim organizacionim djelovima (OD) Zavoda u Crnoj Gori. Izrađen je Plan zaštite Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore kao obavezno štice objekta i obezbijeđena oprema namijenjena pripremi uzoraka davaoca krvi za testiranje i dalju obradu, kao i skladištenje jedinica krvi/komponentata krvi u svim OD Zavoda, ukupne vrijednosti 197.999,96 eura, čime su djelimično obnovljeni kapaciteti.

3.28.11. Mentalno zdravlje

Vlada je 27. XII 2018. donijela Strategiju za unaprjeđenje mentalnog zdravlja za period (2019-2023). Na osnovu Strategije je donijet je i Akcioni plan za period 2019-2020, s definisanim mjerama, rokovima, nosiocima aktivnostima i indikatorima realizacije.

Ministarstvo zdravlja je donijelo Pravilnik o stručnim smjernicama za pružanje pomoći zavisniku od droga („Sl. list CG", broj 1/19).

U Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota" zaključen je Ugovor o sprovođenju specijalizacije iz interne medicine.

3.28.12. Ishrana

Institut za javno zdravlje je radio na realizaciji aktivnosti u okviru regionalnog projekta „Primjena nuklearnih tehnika za dizajn i procjenu mjera u cilju sprječavanja i kontrole gojaznosti kod adolescenata u Jugoistočnoj Evropi", po metodologiji Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA). Istraživanje se sprovodi u cilju jačanja kapaciteta u procjeni gojaznosti i stepenu fizičke aktivnosti u dječijem uzrastu metodom stabilnih izotopa. Za istraživanje koje je planirano da se sprovede kod djece u osnovnim školama na teritoriji opštine Podgorica u okviru školske 2018-2019, prikupljeno je 300 saglasnosti roditelja za realizaciju istraživanja.

IJZCG kontinuirano sprovodi edukaciju stanovništva, kao i edukaciju subjekata u poslovanju hranom i vodom. U dijelu školske higijene, Institut je u skladu s ugovorenim obavezama vršio ispitivanja kvaliteta i nutritivnog sastava obroka u predškolskim ustanovama, kao i vršio edukaciju u pogledu higijenskog minimuma i planiranja i vrste obroka u javnim ustanovama.

3.28.13. Preventivni pregledi za otkrivanje raka

Preventivni pregledi za otkrivanje raka debelog crijeva, raka grlića materice i raka dojke se kontinuitetu sprovede.

3.28.14. Zdravstvene nejednakosti

Organizovan je veliki broj radionica, namijenjenih predstavnicima RE populacije sa predavanjima na teme iz oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja, zaraznih bolesti, faktora rizika i prevencije nezaraznih bolesti, zdravlja djece, opštoj higijeni.

3.28.16. E-zdravstvo

U okviru portala za pacijente „Ezdravlje“, pored eZakazivanja, eRecepta i eNalaza, od novembra 2018. implementiran je novi elektronski servis eApoteka putem koga je svim osiguranicima Fonda za zdravstveno osiguranje omogućen pristup dostupnim informacijama o stanju zaliha lijekova u svim državnim i određenom broju privatnih apoteka u Crnoj Gori. Time je moguće izvršiti uvid u raspoloživost propisane terapije u realnom vremenu.

3.29. POGLAVLJE 29: CARINSKA UNIJA

3.29.1. Normativni okvir

Vlada je 13. XII 2018. donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Carinskog zakona („Sl. list CG“, broj 4/19) kojom su izvršene izmjene i dopune odredbi koje se odnose na status robe, sprovođenje tranzitnog postupka i upotrebu sredstava obezbjeđenja, u cilju njihovog daljeg usklađivanja sa odredbama Konvencije o zajedničkom tranzitnom postupku. Uredba je stupila na snagu 26. I 2019, sa odloženom primjenom odredbi koje se odnose na zajednički tranzitni postupak do 1. I 2021, kada će biti implementirana nacionalna tranzitna aplikacija u skladu sa zahtjevima Konvencije i time stečeni uslovi za primjenu ovih odredbi Uredbe. Uredbom je takođe izvršeno dodatno usklađivanje sa EU zakonodavstvom u dijelu odredbi o obavezujućoj informaciji o porijeklu robe, nepreferencijalnom porijeklu robe i tehničko usaglašavanje odredbi o carinskoj vrijednosti.

Vlade je 24. I 2019. usvojila Uredbu o carinskoj tarifi za 2019.

Odluka br. 3/2015 CEFTA Zajedničkog komiteta („Sl. list - Međunarodni ugovori“, broj 11/18) kojom je CEFTA protokol o porijeklu izmijenjen u smislu uvođenja pune kumulacije i ukidanja zabrane povraćaja dažbina stupila je na snagu. Odluka će početi da se primjenjuje u međusobnoj trgovini između CEFTA strana 1. VII 2019.

Odluka br. 1/2017 Zajedničkog komiteta Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske („Sl. list - Međunarodni ugovori“, broj 11/18), kojom je Protokol II izmijenjen i uspostavljena pravna veza sa Regionalnom konvencijom o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla stupila je na snagu. Odluka će početi da se primjenjuje nakon objavljivanja u Službenom listu EU serije C, u Matrici dijagonalne kumulacije porijekla.

U skladu sa novim Zakonom o državnoj upravi („Sl. list CG“, broj 78/18) koji je stupio na snagu 12. XII 2018. i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, broj 87/18), koja je stupila na snagu 31. XII 2018. utvrđeno je da je Uprava carina samostalan organ državne uprave. U skladu sa obavezama koje proizilaze iz navedenih propisa, Uprava carina je preduzela aktivnosti oko uspostavljanja pravnog subjektiviteta kao samostalni organ državne uprave, te preuzela sve zaposlene koji su bili u navedenoj upravi, dok je bila u sastavu Ministarstva finansija, kao i 13 službenika koji su bili raspoređeni u Ministarstvu finansija.

Poslovna strategija Uprave carina 2019 – 2021. i akcioni plan koji je sastavni dio Poslovne strategije usvojeni su u februaru 2019.

Ministarstvo kulture je shodno odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, a na zahtjev pravnih i fizičkih lica, u izvještajnom periodu izdalo 40 odobrenja o iznošenju umjetnina,

(27 o trajnom i 13 o privremenom iznošenju umjetnina), kao i pet odobrenja za iznošenje kulturnih dobara, od čega tri odobrenja za privremeno iznošenje kulturnih dobara i dva za trajno iznošenje, a odnose se na ekspertizu recentnog materijala sa arheoloških lokaliteta.

Cijeneći da se ratifikacijom UNIDROIT Konvencije jača institucionalni sistem unutar države, na način što se subjekti koji su direktno involvirani u promet umjetnina i kulturnih dobara dodatno umrežavaju, razmjenjuju informacije, što će dodatno uticati na očuvanje i zaštitu crnogorskog nasljeđa, Ministarstvo kulture je pripremlilo Predlog zakona o potvrđivanju UNIDROIT Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, koji je Vlada utvrdila 13. XII 2018. Predlog zakona je u skupštinskoj proceduri.

Takođe, Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, koji je Vlada utvrdila 13. XII 2018, Ministarstvo kulture je izvršilo usaglašavanje čl. 63-66 Zakona sa Direktivom 2014/60/EU o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih s državnog područja države članice. Predlog zakona je u skupštinskoj proceduri.

3.29.2. Administrativni kapaciteti

U novembru 2018. potpisana su sva tri ugovora u okviru IPA 2014 Projekta „Podrška Upravi carina“(NCTS), i to: za poslovnu podršku, IT implementaciju i nabavku hardvera. Tokom ovog projekta, koji će trajati 36 mjeseci, ispuniće se svi uslovi za pristupanje Crne Gore Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom. U januaru 2019. je održan prvi sastanak Upravnog odbora po ugovoru za poslovnu podršku, na kojem je usvojen Početni izvještaj. U februaru je održan i prvi sastanak Upravnog odbora po ugovoru za IT implementaciju. Formirana je Radna grupa za realizaciju IPA 2014 Projekta „Podrška Upravi carina“ na nivou Uprave carina, radi sprovođenja svih aktivnosti za ispunjavanje uslova za pristupanje Crnoj Gore Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom.

Nastavljene su aktivnosti u okviru projekta „Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom“ iz sredstava IPA II. U vezi sa tenderskom procedurom za nabavku opreme za carinsku laboratoriju, postupajući po Rješenju Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki (1. XI 2018.), na predlog Komisije za otvaranje i vrednovanje ponuda, Ministarstvo finansija 8. XI 2018. donijelo je Odluku o obustavi ovog tendera za postupak javne nabavke laboratorijske opreme. Uprava carina je predložila Ministarstvu finansija da se u narednom periodu nabavka laboratorijske opreme sprovede putem objavljivanja dva tendera i to:

- Nabavka opreme za testiranje nafte i naftnih derivata;
- Nabavka opšte laboratorijske opreme.

Kako bi realizacija nabavke opreme bila uspješna, Uprava carina je angažovala stručnog konsultanta radi pripreme tehničkog dijela tenderske dokumentacije i ista je u završnoj

fazi. Nakon završetka tehničkog dijela tenderske dokumentacije pristupiće se izradi kompletnog tenderskog dosijea.

Takođe, nastavljene su aktivnosti na realizaciji tenderskih postupaka za nabavku radova za rekonstrukciju prostora namijenjenog za rad Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu, kao i nabavka usluge za modernizaciju tehničke opremljenosti Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu - Izrada aplikacije za efikasno sprovođenje carinskog nadzora i upravljanje rizikom.

U cilju pripreme i stvaranja preduslova za primjenu Dodatnog protokola 5 Sporazuma CEFTA 2006, 6. XII 2018. potpisan je Memorandum o saradnji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinarske i fitosanitarne poslove i Agencijom za lijekove i medicinska sredstva, kao osnovom za razmjenu informacija, kojim je definisan set podataka koji se razmjenjuju.

U oblasti trgovinskih olakšica Uprava carina je u periodu od januara 2018. do sada izdala šest odobrenja po osnovu knjigovodstvenog upisa i deset odobrenja po osnovu trgovinske isprave tj. fakture. Prije izdavanja odobrenja izvršene su prethodne kontrole privrednih subjekata po osnovu podnijetih zahtjeva za pojednostavljeni postupak po osnovu knjigovodstvenog upisa, a takođe vršene su i redovne kontrole privrednih subjekata kojima su izdata odobrenja. Po osnovu podnijetih zahtjeva za stavljanje robe u slobodan promet kod graničnih carinskih ispostava izdata su odobrenja za 36 privrednih subjekata.

Takođe, započet je pilot projekt sa tri privredna društva za implementaciju AEO u praksi, uz tehničku podršku IFC (Svjetska banka).

U okviru Projekta EU „Podrška olakšavanja trgovine u CEFTA ugovornim stranama“ koji implementira Njemačka kancelarija za pomoć i saradnju (GIZ) i Centar za međunarodnu trgovinu (ITC) službenici Uprave carina učestvovali su u projektu „validacija statusa AEO“.

Projekat „Implementacija prethodne obrade kod ekspresnih pošiljki u skladu sa STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama“, realizovan je u okviru podrške koju Vlada Republike Njemačke pruža Upravi carina i rezultat je privatno-javnog partnerstva između Vlade Njemačke i kompanije DHL-Njemačka. IT aplikacija je implementirana u carinski informacioni sistem i izrađene su neophodne procedure za odobravanje pojednostavljenog postupka carinjenja brze pošte. Za operatera koji je bio partner u ovom projektu (DHL) izdato je odobrenje, a rješenje po zahtjevima ostalih operatera brze pošte je u toku.

U saradnji sa Zavodom za intelektualnu svojinu, Upravom policije i Tržišnom inspekcijom u Podgorici je 23. XI 2018. realizovana četvrta zajednička akcija tokom koje su carinski službenici sproveli pojačane mjere carinskog nadzora i kontrole robe po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine, a koju su pratile i promotivne aktivnosti u cilju podizanja svijesti građana o značaju zaštite ovih prava i mogućim posljedicama korišćenja krivotvorenih proizvoda.

U okviru programa CUSTOMS 2020 Uprava carina Crne Gore je u saradnji sa DG TAXUD-om, realizovala je Regionalnu radionicu u okviru programa CUSTOMS 2020 na temu „Usklađivanje i implementacija Carinskog zakona Unije u zemljama proširenja”, koja je održana od 20-21. XI 2018. u Budvi.

U datom periodu Odjeljenje za carinsku reviziju nastavilo je sa redovnim, planiranim kontrolama sprovođenja nadzora nad carinskim skladištima i kontrolama evidencije uzetih uzoraka (obrađene tri carinske ispostave) i uradilo jednu vanrednu kontrolu stavljanja robe u slobodan promet.

Uprava carina intenzivno saraduje i razmjenjuje informacije sa partnerskim službama, kao i sa međunarodnim organizacijama i institucijama (OLAF, INTERPOL, HMRC, SELEC ect). U izvještajnom periodu, ostvarena je izvanredna saradnja sa OLAF-om, sa kojim su razmijenjene 74 informacije, preko AFIS sistema kojem Uprava carina ima pristup do nivoa zemlje kandidata. Odgovoreno je na 26 zahtjeva partnerskih službi i drugih međunarodnih organizacija, a takođe dobijeno četiri odgovora na naše upite. Razmijenjeno je 10 obavještajnih informacija i unijeto 19 informacija u međunarodne baze podataka.

U sklopu Berlinskog procesa, zemlje Zapadnog Balkana su u Londonu potpisale Zajedničku deklaraciju o principima saradnje za organe za sprovođenje zakona na polju razmjene informacija. U okviru navedene aktivnosti, održani su neformalni regionalni sastanci direktora Uprava carina zemalja Zapadnog Balkana (u oktobru 2018. u Velesu, Makedonija i u januaru 2019. u Podgorici). Na sastancima su usvojene preporuke za nastavak zajedničkih aktivnosti na unapređenju saradnje.

U izvještajnom periodu Odjeljenju za unutrašnju kontrolu upućena je jedna prijava građana i privrednika, koja se odnosila na sprovođenje carinskih procedura i nije sadržala elemente neetičkog i koruptivnog postupanja carinskih službenika. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je u kontinuitetu vršilo kontrole iz svoje nadležnosti, te je u izvještajnom periodu sprovelo dvije kontrole.

Putem Carinske otvorene linije, u izvještajnom periodu primljeno je sedam prijava građana koji su se odnosile na sumnje u nelegalnu prodaju robe i druge nepravilnosti. Sve prijave su provjerene i sprovedene su carinske kontrole. U četiri slučaja otkriveni su carinski prekršaji i oduzeta roba u nelegalnoj prodaji.

3.30. POGLAVLJE 30: VANJSKI ODNOSI

3.30.1. Realizacija aktivnosti

3.30.1.1. Svjetska trgovinska organizacija (STO)

U periodu 20. X 2018 – 20. II 2019 rađeno je na pripremi notifikacija, što je bila i jedna od ključnih preporuka sa prvog pregleda trgovinskih politika Crne Gore (TPR), koji je održan aprila 2018. u Ženevi. U navedenom periodu dostavljene su informacije o primijenjenim stopama i uvozu, kako i notifikacije vezane za kontrolu robe prije isporuke, javne nabavke i redovne polugodišnje anti-damping i notifikacije o komenzatornim mjerama. Pored toga pripremljena je i *transparency* notifikacija u dijelu Sporazuma o trgovinskim olašicama (TFA) i dostavljena je na komentare Evropskoj komisiji 11. II 2018.

Crna Gora se takođe pridružila Zajedničkoj izjavi o elektronskoj trgovini (*Joint Statement on Electronic Commerce - WT/L/1056*). Izjava je predstavljena na neformalnom Ministarskom sastanku u Davosu, u januaru 2019. i uključena je u radne materijale STO.

Dodatno, STO-u su dostavljeni prioriteti u cilju izrade dvogodišnjeg plana tehničke pomoći.

3.30.1.2. Sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA)

Sporazum o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske

Predmet pregovora o izmjenama i dopunama postojećeg Sporazuma bio je pristup tržištu poljoprivrednih proizvoda i pristup tržištu usluga. Ove oblasti su diskutovane kroz Nacrte lista poljoprivrednih proizvoda obje strane, kao i kroz Nacrt protokola III o trgovini uslugama uz prateće odjeljke i Aneks 1 koji se odnosi na Listu specifičnih obaveza u uslugama kojom se definiše pristup tržištu usluga za 12 sektora usluga, kao i Lista izuzeća od tretmana najpovlašćenije nacije (MFN).

U izvještajnom periodu održana je peta runda pregovora i to 23. X 2018. u Ankari na kojoj su pregovori i finalizovani. Ista je rezultirala revidiranjem postojećeg Protokola I, kako bi se uključile dodatne koncesije za poljoprivredu, kao i donošenjem novog Protokola III o trgovini uslugama. Ovi protokoli su parafirani na sastanku u Podgorici, održanom 3. XII 2018.

Revidirani Protokol I mijenja Protokol I Sporazuma i poljoprivredni proizvodi porijeklom iz Republike Turske dati u Aneksu I ovog protokola će se uvoziti u Crnu Goru u skladu sa uslovima utvrđenim u tom aneksu. Takođe, poljoprivredni proizvodi porijeklom iz Crne Gore dati u Aneksu II ovog protokola će se uvoziti u Republiku Tursku u skladu sa uslovima utvrđenim u tom aneksu. Strane će dodijeliti jedna drugoj preferencijalni tretman za proizvode navedene u aneksima ovog protokola u skladu sa odredbama Protokola II, koji se odnosi na utvrđivanje pravila o porijeklu.

Protokol III o trgovini uslugama sadrži šest odjeljaka koji obuhvataju osnovne odredbe, privremeni boravak fizičkih lica u poslovne svrhe, telekomunikacije, finansijske usluge, elektronsku trgovinu i koprodukciju na filmu ili tv serijskim programima. Kao što je ranije navedeno, Protokol III o trgovini uslugama u Aneksu 1 definiše pristup tržištu usluga Crne Gore i Republike Turske. Sastoji se iz Liste specifičnih obaveza i Liste MFN izuzeća Crne

Gore i Republike Turske. Shodno istima, Crna Gora je Republici Turskoj odobrila isti nivo liberalizacije u odnosu na onaj odobren ostalim članicama STO-a, dok je Republika Turska odobrila veći nivo liberalizacije u odnosu na onaj odobren STO članicama.

Sporazum o izmjenama i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006)

Najznačajnije realizovane aktivnosti su sljedeće:

- U toku je realizacija EU projekta „Podrška olakšavanju trgovine između zemalja potpisnica CEFTA 2006“ koji se implementira od strane GIZ-a, a ima za cilj da olakša trgovinu u CEFTA regionu kroz smanjenje i eventualno uklanjanje netarifnih mjera za trgovinu za dva odabrana lanca snabdijevanja i kroz pojednostavljivanje procedura. CEFTA Strane su odabrale 2 sektora i to: jestivo povrće i gvožđe i čelik;
- U toku je realizacija CEFTA projekta koji ima za cilj olakšavanje procesa pokretanja regulatornog dijaloga za dalji razvoj elektronske trgovine u regionu CEFTA u skladu sa EU zakonodavstvom;
- Imajući u vidu da je CEFTA RCC ERI SEE Radna grupa o priznavanju profesionalnih kvalifikacija sastavni dio CEFTA struktura, bitno je istaći su održane 2 runde pregovora i to 20 i 21. XII 2018. u Podgorici i 22. i 23. I 2019. u Skoplju;
- U toku su razgovori o finalizaciji teksta CEFTA Dodatnog Protokola 6 o trgovini uslugama.

3.30.1.3. Sprječavanje smrtne kazne i mučenja

U cilju pune implementacije ovog Zakona Vlada je 4. X 2018. donijela Odluku o utvrđivanju robe čiji je izvoz zabranjen, a namijenjen je za lišavanje života lica i robe čijom primjenom lice može da se izloži mučenju prilikom ograničavanja slobode, kontrole, nemira ili samozaštite i robe čiji uvoz i izvoz nijesu zabranjeni, a koja može da se koristi za usmrćivanje lica ubrizgavanjem smrtonosne injekcije (anestetička sredstva barbiturati sa kratkoročnim ili srednjoročnim djelovanjem) i ista je objavljena 5. XI 2018. u „Sl. listu CG“, broj 71/18.

3.30.1.4. Vasenarski aranžman

Predstavnici Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva ekonomije prisustvovali su brifingu nakon plenarnog zasijedanja Vasenarskog aranžmana za zemlje kandidate i zemlje partnere, 11. XII 2018. u Beču. Na brifingu je saopšteno da je aplikacija Crne Gore razmatrana, ali da nije donijeta još uvijek nikakva odluka.

3.30.1.5. Razvojna politika i humanitarna pomoć

Usvajanjem Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći („Sl. list CG“, broj 38/18) po prvi put Crna Gora je i pravno stvorila preduslove da postane donator razvojne podrške. Prilikom usvajanja Zakona za potrebe međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći preusmjerena su sredstva MVP u iznosu od 50.000 eura, od čega je 30.000 eura opredijeljeno za razvojnu saradnju sa Republikom Albanijom (tehnička podrška u procesu EU integracija) kao pilot zemljom za prve strateške razvojne aktivnosti Crne Gore. Kako u Crnoj Gori, još uvijek, nije izgrađen mehanizam upućivanja crnogorskih državnih službenika u svojstvu eksperata u druge zemlje i obračuna te vrste radnog angažmana, Ministarstvo vanjskih poslova se obratilo UNDP-u da koristeći međunarodno prihvaćene postupke i šeme mobilnosti, realizuje pomenutu tehničku podršku, u svojstvu posrednika. Na sjednici Vlade održanoj 6. XII 2018. usvojena je Informacija o Sporazumu o finansiranju između UNDP i Ministarstva vanjskih poslova koja predstavlja pravni okvir za transfer sredstva i omogućava da definisane aktivnosti otpočnu u 2019. Sporazum između MVP i UNDP povodom ovoga je potpisan 14. XII 2018., a realizacija aktivnosti je planirana za I i II kvartal 2019.

Kroz UNDP projekat „Jačanje kapaciteta Ministarstva vanjskih poslova CG“ raspisan je 14. I 2018. konkurs za nacionalnog konsultanta za izradu podzakonskih akata koji će bliže odrediti mehanizme koordinacije planiranja, sprovođenja, evidentiranja, nadzora i finansiranja međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći.

Crna Gora je potvrdila učešće u Monitoring rundi 2018. Globalnog partnerstva za efektivnu razvojnu saradnju (GPEDC) 15. XI 2018. GPEDC predstavlja pomoć vladama u praćenju kvaliteta razvojnih partnerstava na državnom nivou, kako bi se mobilisali i maksimalno valorizovali resursi namijenjeni razvojnoj saradnji uz istovremenu podršku implementaciji SDGs.

3.30.2. Normativni okvir

Vlada je 25. X 2018. donijela Odluku o objavljivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“, broj 11/18).

Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji i uzajamnoj pomoći u oblasti vanrednih situacija.

Vlada je 20. XII 2018. donijela Nacionalni plan zaštite i spašavanja od požara i Nacionalni plan zaštite i spašavanja od zemljotresa. Planovi omogućavaju detaljno sagledavanje nadležnosti i obaveza različitih subjekata zaštite i spašavanja na nacionalnom i lokalnom nivou, te predviđaju konkretne mjere i aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se sprovele neophodne mjere zaštite i spašavanja u preventivnoj, operativnoj i sanacionoj fazi,

što će nivo i kvalitet odgovora sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori učiniti kvalitetnijim i sadržajnim.

Vlada je 20. XII 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018-2019, za 2018.

3.30.3. Ostvareni rezultati

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, od 20. X 2018. do 11. II 2019. koordinirao je sa sedam akcija spašavanja u planinama, u kojima je spašeno 10 osoba.

U okviru projekta DIRECT – Budimo otporni na nepogode, koji finansira Generalni direktorat za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći Evropske komisije (DG ECHO) realizovana je obuka za spašavanje iz ruševina, koja se održala u periodu od 9. do 12. X 2018. u Ostravi (Republika Češka), na kojoj je učestvovalo 10 spasilaca i jedan službenik Direktorata za vanredne situacije iz Crne Gore.

U okviru projekta „Nepogode ne poznaju granice”, koji finansira Evropska unija u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, održan je trening na brzim vodama u Podgorici (po modelu *Rescue 3*), za 26 spasilaca iz Crne Gore i Albanije, kao i pokazna vježba na kojoj su demonstrirali usvojena znanja i vještine.

3.31. POGLAVLJE 31: VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

3.31.1. Zajednička vanjska i bezbjednosna politika

Ministar vanjskih poslova Srđan Darmanović učestvovao je 1. II 2019. na neformalnom sastanku ministara vanjskih poslova EU (Gimnih), u Bukureštu.

Skupština je 18. XII 2018. usvojila Strategiju nacionalne bezbjednosti Crne Gore. Vlada je 27. XII 2018. donijela Akcioni plan za implementaciju Strategije nacionalne bezbjednosti Crne Gore 2018-2020.

Vlada je 20. XII 2018. donijela Dugoročni plan razvoja odbrane 2016-2025. Dokumentom se utvrđuju dugoročni ciljevi i prioriteti razvoja, definišu buduće sposobnosti Vojske, sadržaj i dinamika njihovog razvoja, finansiranje i druga pitanja od značaja za funkcionisanje i razvoj sistema odbrane.

Sprovođenje sankcija i restriktivnih mjera

Nastavljen je trend 100% usklađenosti, odnosno Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje s HRVP deklaracijama, zajedničkim pozicijama i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama. Crna Gora se redovno usaglašavala sa odlukama Savjeta EU u pogledu uvođenja restriktivnih mjera.

3.31.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama

Saradnja s Ujedinjenim nacijama

Ljudska prava

Crna Gora je učestvovala u interaktivnim diskusijama za sve države u okviru 31. sesije (novembar 2018.) i 32. sesije (januar 2019.) Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR).

Crna Gora je učestvovala na 40. sesiji Savjeta za ljudska prava UN u Ženevi.

Crna Gora je učestvovala na sedmom Svjetskom kongresu za borbu protiv smrtne kazne, održanom u Briselu, 27. II – 1. III 2019.

Crna Gora je članica Izvršnog odbora UN Žene za period 2017-2019. Crna Gora je 31. XII 2018. okončala predsjedavanje Izvršnim odborom.

U saradnji sa Kancelarijom Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) u toku je proces obuke predstavnika nacionalnih institucija za preuzimanje i korištenje OHCHR baze podataka koja će omogućiti lakše praćenje sprovođenja preporuka dobijenih od strane UN tijela i mehanizama u oblasti ljudskih prava. Radionice su održane u novembru i decembru 2018, a treća radionica je planirana u martu 2019.

Crna Gora izjavila je u decembru 2018. da se smatra vezanom Montro dokumentom o obavezama privatnih vojnih i bezbjednosnih kompanija u ratnim zonama.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, izrađeni su i dostavljeni Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju dva kvartalna nacionalna izvještaja i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori (XXVI i XXVII).

Vlada je 27. XII 2018. usvojila Informaciju o aktivnostima koje je potrebno preduzeti radi stupanja na snagu Međunarodne konvencije o sprečavanju akata nuklearnog terorizma i usaglašenosti nacionalnih propisa.

Crna Gora ostaje posvećena promovisanju uloge žena u miru i bezbjednosti, kao i implementaciji Rezolucije 1325 SB UN. Rješenjem od 5. XII 2018. formirana je Međuresorska radna grupa koja trenutno radi na izradi Nacrta Akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 SB UN i to za period 2019-2022.

Delegacija Crne Gore učestvovala je na Međuvladinoj konferenciji za usvajanje Globalnog kompakta za sigurne, uređene i regularne migracije u Marakešu, Maroko, 10-11. XII 2018. Tom prilikom Crna Gora je podržala usvajanje Globalnog kompakta za migracije. Usvajanje GCM je podržano i tokom zasjedanja GS UN u Njujorku 19. XII 2018. Pored GCM, Crna Gora je podržala i usvajanje Globalnog kompakta za izbjeglice, Njujork, decembar 2018.

Delegacija Crne Gore učestvovala je na 24. Konferenciji država ugovornica Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (COP24) koja je održana u Katovicama, Poljska, od 3. do 14. XII 2018. Glavni cilj Konferencije bio je usvajanje potpunog, uravnoteženog paketa pravila potrebnih za implementaciju Pariskog sporazuma.

Skupština je 18. XII 2018. donijela Zakon o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije („Sl. list CG - Međunarodni ugovori", broj 12/18). Ministarstvo održivog razvoja i turizma je za ovaj protokol imenovalo kontakt tačku.

Glavni tužilac Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične tribunale Serž Bramerc posjetio je Crnu Goru od 28. do 30. I 2019. Tokom posjete, potpisan je Memorandum o razumijevanju između Kancelarije tužioca Mehanizma i Kancelarije vrhovnog državnog tužioca Crne Gore o saradnji u oblasti krivičnog gonjenja u slučajevima ratnih zločina i ozbiljnih kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

Saradnja s OEBS-om

Delegacija Crne Gore učestvovala je 6. i 7. XII 2018. na 25. zasjedanju Ministarskog savjeta OEBS-a u Milanu.

Sporazum o podregionalnoj kontroli naoružanja, Član IV, Aneks 1-B, Dejtonskog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, čije su članice Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, predstavlja jedan od ključnih i suštinskih mehanizama za očuvanje i unapređenje bezbjednosti i stabilnosti u regionu. Crna Gora je predsjedavala Sporazumom o podregionalnoj kontroli naoružanja u drugoj polovini 2018. Tokom predsjedavanja Crne Gore organizovani su sastanci Stalne radne grupe (septembar), Podregionalne konsultativne komisije (oktobar) i Sastanak o godišnjoj razmjeni informacija za 2019. (decembar).

Predstavnik OEBS-a za slobodu medija i šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori, u novembru 2018, predstavili su crnogorskim vlastima dvije pravne analize o Nacrtu Zakona o medijima i Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru (RTCG). Izrada pravnih analiza je izvršena na osnovu zahtjeva Ministarstva kulture.

Direkcija za kontrolu naoružanja - Verifikacioni centar je ispunila sve obaveze za 2018. koje su u nadležnosti Ministarstva odbrane, a definisane su godišnjim kalendarom implementacije za 2018. OEBS Centra za prevenciju konflikata.

Crna Gora je 15. XI 2018. preko OEBS komunikacione mreže, a na osnovu Bečkog dokumenta 2011, razmijenila informaciju o Godišnjem kalendaru (Glava VII), Ograničavajućim odredbama (Glava VIII) o vojnim aktivnostima koje podliježu prethodnoj najavi i Informaciji o kontaktima (Član 36 i 37) prema drugim državama učesnicama OEBS. Razmijenjene su informacije o nacionalnim praznicima, broju kvota za inspekcije

specifičnog područja i evaluacijske posjete po Bečkom dokumentu 2011 i nacionalnim kontakt osobama za pitanja kontrole naoružanja.

Crnogorski predstavnici Verifikacionog centra su prisustvovali Simpozijumu o OEBS Kodeksu ponašanja u političko-vojnim aspektima bezbjednosti, koji je održan od 21-24. XI 2018. u Berlinu i sastanku šefova Verifikacionih centara, koji je održan 12. i 13. XII 2018. u sjedištu OEBS-a u Beču.

Saradnja sa ODIHR

Eksperti ODIHR su, 30. i 31. X 2018, posjetili Crnu Goru radi prezentovanja konačnog izvještaja posmatračke misije ODIHR-a o predsjedničkim izborima i razmatranja modaliteta ekspertske podrške ODIHR-a, kao i daljeg unapređenja izbornog okvira Crne Gore. **Direktorica kancelarije OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR)**, u decembru 2018, zvaničnim putem je iskazala spremnost da ODIHR pruži stručnu pomoć i podršku Parlamentarnom odboru za reformu izbornog zakonodavstva, u cilju daljeg usklađivanja crnogorskog izbornog zakonodavstva sa OEBS-ovim obavezama i ranijim ODIHR-ovim preporukama.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Eksperti Savjeta Evrope su, 29. X 2018, dostavili pravna mišljenja na Nacrt zakona o medijima i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom servisu, na osnovu zahtjeva Ministarstva kulture.

U okviru Programa EU/SE Horizontalni mehanizam za Zapadni Balkan i Tursku, 14-15. XI 2018, u Podgorici je održana Regionalna konferencija „Tolerantna i inkluzivna društva na Zapadnom Balkanu“, u cilju promovisanja vladavine prava i zaštite osnovnih sloboda, kao i suzbijanja diskriminacije i promovisanje jednakosti.

Tokom 2018, u saradnji sa Ministarstvom kulture, otpočet je proces pristupanja Crne Gore Evropskom fondu podrške za koprodukciju i distribuciju kreativnih kinematografskih i audiovizuelnih djela EURIMAŽ (EURIMAGES). Savjet Evrope je potvrdio pristupanje Crne Gore, a formalno članstvo je počelo 1. I 2019.

3.31.3 Kontrola naoružanja

Vlada je 20. XII 2018. donijela Strategiju za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i municijom, od 2019. do 2025. s Predlogom akcionog plana za sprovođenje Strategije.

Ministar vanjskih poslova predvodio je crnogorsku delegaciju na ministarskom sastanku u okviru francusko-njemačke inicijative o suzbijanju ilegalne trgovine malim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu, koji je održan 11. XII 2018, u Parizu.

Crna Gora je 2. XI 2018. na sastanku Komisije Zaključnog dokumenta pregovora pod Članom V, Aneksa 1-B, Okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, podnijela godišnji izvještaj o realizovanim aktivnostima na osnovu ovog dokumenta.

U periodu od 10. do 14. XII 2018. Direkcija za kontrolu naoružanja je izvršila razmjenu Godišnjih informacija o vojnim snagama - AEMI i Informaciju po Sporazumu o podregionalnoj kontroli naoružanja - SPKN - DAYTON. Crna Gora je predsjedavala sastankom za razmjenu informacija po Sporazumu o podregionalnoj kontroli naoružanja - SPKN - DAYTON. Crna Gora je u periodu od 20. X 2018 - 20. II 2019. nastavila da aktivno učestvuje u aktivnostima implementacije Bečkog dokumenta 2011. i s tim u vezi odredila jednog pripadnika Vojske Crne Gore (VCG) za učešće u sklopu inspeksijskog tima S.R. Njemačke u Inspekciji specifičnog područja u trećoj zemlji koja je realizovana u prvoj sedmici februara 2019. Određen je jedan pripadnik VCG koji će u sastavu evaluacijskog tima Republike Slovačke izvršiti Evaluacijsku posjetu po Bečkom dokumentu 2011 u trećoj zemlji, sredinom februara 2019. Direkcija za kontrolu naoružanja je učestvovala na 26. sastanku Stalne radne grupe Podregionalne konsultativne komisije Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja, koji je održan od 4. do 7. II 2019. u Hrvatskoj.

Rješavanje pitanja viškova ubojitih sredstava

U toku je proces rješavanja viškova ubojnih sredstava kroz NATO TRUST fond, dok je u proteklom periodu u potpunosti završena neutralizacija kroz MONDEM program. Zvaničan završetak MONDEM programa se očekuje krajem februara 2019, kada će se završiti radovi na unutrašnjoj ogradi u skladištu municije u Brezoviku.

U maju 2018. NSPA je raspisala međunarodni tender za drugu tranšu uništavanja preostalih 325 tona ubojnih sredstava. Nakon odabira najpovoljnijeg ponuđača od strane NSPA agencije, započeta je realizacija ovog dijela programa za neutralizaciju preostalih ubojnih sredstava, dok se završetak ovog programa očekuje sredinom 2019.

3.31.4. Zajednička bezbjednosna i odbrambena politika - Kapaciteti za doprinos

Upravljanje civilnim krizama

Normativni okvir

Vlada je 25. X 2018. donijela je Odluku o objavljivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama („Sl. list CG - Međunarodni ugovori“, broj 11/18).

Vlada je 13. XII 2018. utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji i uzajamnoj pomoći u oblasti vanrednih situacija.

Vlada je 20. XII 2018. donijela Nacionalni plan zaštite i spašavanja od požara i Nacionalni plan zaštite i spašavanja od zemljotresa. Planovi omogućavaju detaljno sagledavanje nadležnosti i obaveza različitih subjekata zaštite i spašavanja na nacionalnom i lokalnom nivou, te predviđaju konkretne mjere i aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se sprovele neophodne mjere zaštite i spašavanja u preventivnoj, operativnoj i sanacionoj fazi, što će nivo i kvalitet odgovora sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori učiniti kvalitetnijim i sadržajnim.

Vlada je 20. XII 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018-2019, za 2018.

Ostvareni rezultati Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, od 20. X 2018. do 11. II 2019. koordinirao je sa 7 akcija spašavanja u planinama, u kojima je spašeno 10 osoba.

U okviru projekta DIRECT – Budimo otporni na nepogode, koji finansira Generalni direktorat za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći Evropske komisije (DG ECHO) realizovana je obuka za spašavanje iz ruševina, koja se održala u periodu od 9. do 12. X 2018. u Ostravi (Republika Češka), na kojoj je učestvovalo 10 spasilaca i jedan službenik Direktorata za vanredne situacije iz Crne Gore.

U okviru projekta „Nepogode ne poznaju granice”, koji finansira Evropska unija u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, u oktobru 2018, održan je trening na brzim vodama u Podgorici (po modelu Rescue 3), za 26 spasilaca iz Crne Gore i Albanije, kao i pokazna vježba na kojoj su demonstrirali usvojena znanja i vještine.

Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS)

Službenici Odsjeka za NUS, u periodu od 20. X 2018. do 11. II 2019. izvršili su prikupljanje 3,5 tona NUS-a sa cjelokupne teritorije Crne Gore, u skladu sa procedurama.

U okviru projekta koji Direktorata za vanredne situacije realizuje sa Norveškom narodnom pomoći (NPA), a koji se odnosi na čišćenje teritorije Crne Gore od kasetne municije, uništeno je 10 kasetnih bombi koje su pronađene na terenu.

Učešće u misijama

EU misije

EU NAVFOR ATALANTA, Somalija – Vojska Crne Gore (VCG) od 6. VI 2013. angažuje po jednog oficira na period od 12 mjeseci na dužnost u operativnom štabu misije u Nortvudu (Velika Britanija), a posljednji oficir je upućen 26. V 2018. gdje se i dalje nalazi. Budući da je u toku preseljenje operativnog štaba iz Nortvuda u luku Rota u Španiji, crnogorski oficir će početkom marta 2019. svoju dužnost nastaviti u pomenutoj luci. Jedan crnogorski podoficir

se od 17. VII 2018. nalazi u Komandi snaga (FHQ), koja se nalazi na španskom brodu „Castilla“.

EUTM, Mali – Od maja 2014. VCG učestvuje u EU misiji za obuku Oružanih snaga Republike Mali u Africi, pod nazivom EUTM (European Union Training Mission). U ovoj misiji VCG učestvuje sa po jednim oficijom, koji se upućuje na dužnost vođe instruktorskog logističkog tima, koji vrši obuku pripadnika OS R. Mali, u trajanju od šest mjeseci. U ovoj misiji trenutno učestvuje deveti oficir VCG, koji je u Mali upućen 15. VIII 2018, a iz misije se vratio 25. II 2019. Deseti oficir VCG u EUTM Mali upućen je 17. II 2019.

UN misije

Minurso, Zapadna Sahara - Od novembra 2016, Vojska učestvuje u UN misiji u Zapadnoj Sahari (Minurso), gdje je u godišnjim rotacijama upućivala po dva svoja oficira u ulozu vojnih posmatrača. Zbog angažmana velikog broja vojnika na realizaciji međunarodnih aktivnosti, donijeta je odluka da se decembra 2018, broj pripadnika VCG u MINURSO sa dva smanji na jednog vojnog posmatrača. Peti oficir VCG upućen je u MINURSO 21. XII 2018.

NATO misije

Odlučna podrška - Resolute support, Avganistan - Trenutno se u Avganistanu u misiji RS nalazi deveti kontingent VCG (sa 29 pripadnika VCG), a ukupno osamnaesti po redu u Avganistanu. Zadatak većeg dijela kontingenta je da izvršava obaveze transporta i obezbjeđivanja međunarodnih timova za obuku i savjetovanje avganistanskih snaga bezbjednosti, u TAAC (N) u Mazar-e-Šarifu, dok su dva pripadnika VCG angažovana na štabnim pozicijama u Komandi RS misije u Kabulu.

KFOR - Crna Gora je izrazila inicijativu da se priključi misiji KFOR-a, upućivanjem dva lica u ovu misiju. Na osnovu odluke Skupštine iz jula 2018, o učešću pripadnika NATO misiji na Kosovu, prvi štabni oficir upućen je u misiju 18. X 2018, na dužnost zamjenika načelnika Odsjeka za inžinjerske operacije/planove u Komandi KFOR-a, na period od godinu dana.

Ostale NATO aktivnosti

Odlukom Savjeta za odbranu i bezbjednost, od 12. VII 2018, regulisano je učešće štabnih oficira i jedinice ranga čete VCG na NATO aktivnosti „*enhanced Forward Presence - eFP*“. Na osnovu navedene odluke, 10. XII 2018, u eFP borbenu grupu u Letoniji upućeno je jedno izviđačko odjeljenja jačine osam lica. Naš kontingent obavlja zadatke u sklopu kontingenta Oružanih snaga Republike Slovenije, a pod komandom Kanade. Rotacija traje 6 mjeseci.

Pored navedenog, jedan podoficir VCG upućen je u avgustu 2018. u NATO jedinicu integrisanih snaga u Mađarskoj na period od četiri godine (*NFIU - NATO Force Integration Unit*). Ova jedinica ima logističku ulogu koordinacije aktivnosti između NATO komandi i nacionalnih snaga.

Vlada je 13. XII 2018. usvojila Informaciju o realizaciji Plana integracije Crne Gore u NATO. Tokom 2018. nastavljena je realizacija planiranih aktivnosti iz procesa integracije Crne Gore u NATO.

Crna Gora i NATO su 7. II 2019. potpisali Memorandum o saradnji u oblasti sajber odbrane, kojim se uređuje saradnja i olakšava razmjena informacija o sajber napadima, poboljšava prevencija sajber incidenata, osnažuje otpornost Crne Gore na sajber prijetnje i olakšava podrška nadležnih tijela NATO-a Crnoj Gori, ukoliko se za time pokaže potreba.

Takođe, Crna Gora je postala članica italijanske „*Framework Nation Concept*“ grupe u januaru 2019, čime će se, pored doprinosa strukturi snaga NATO, dodatno unaprijediti saradnja i razumijevanje sa savezničkim i partnerskim snagama, ali i otvoriti nove mogućnosti zajedničkog djelovanja u cilju doprinosa naporima EU i NATO.

Vježbe i obuke

Pripadnici Vojske su do sada učestvovali na 19 međunarodnih vježbi zemalja članica NATO i Partnerstva za mir sa ukupno 254 pripadnika. Vježbe su realizovane na vojnim poligonima Republike Albanije, Republike Bugarske, Republike Grčke, Republike Hrvatske, Kraljevine Norveške, Savezne Republike Njemačke, Poljske, Republike Slovenije, Litvanije, Republike Kosovo i Republike Srbije. Učešćem na vježbama, na pozicijama štabnih elemenata, pripadnici Vojske su osposobljavani za rad u međunarodnim komandama, dok su jedinice Vojske uvježbavale izvršavanje namjenskih zadataka u sastavu međunarodnih taktičkih i operativnih jedinica. Na vježbama, pored borbenih sposobnosti, uvježbavane su i provjeravane sposobnosti podrške civilnim institucijama u kriznim situacijama.

Dvije najznačajnije međunarodne vježbe za pripadnike Vojske, u kojima su učestvovali u izvještajnom periodu, bile su "Trident juncture 2018 " i "Combined resolve XI".

Vježba "Trident juncture 2018" je realizovana od 20. X – 7. XI 2018. na više lokacija u Kraljevni Norveškoj. U organizaciji Savezničke komande za transformaciju (*Allied Command Transformation - ACT*), ova vježba je imala za cilj uvježbavanje jedinica i štabnih elemenata u izvršenju zadataka u uslovima kompleksnih prijetnji, u civilnom, vojnom i asimetričnom okruženju i spada u red tzv. "High Visibility" vježbi na kojoj su učestvovali skoro sve članice NATO i nekoliko partnerskih zemalja sa oko 50.000 trupa, uključujući oko 10.000 vozila, 250 vazduhoplova i 65 brodova. Na ovoj, za NATO najznačajnijoj vježbi od perioda Hladnog rata, izvršena je sertifikacija snaga za brzo reagovanje za 2019. (*NATO Response Force – NRF 2019*). Vojska Crne Gore je na vježbi učestvovala sa 33 pripadnika. Značaj učešća pripadnika Vojske ogledao se u angažovanju jedinica na terenu i vršenju operacija punog spektra, kao i praćenju procesa NATO donošenja odluka u različitim scenarijima. Tokom vježbe pripadnici Vojske su testirali opremu za boravak na ekstremno hladnim uslovima.

Vježba "Combined resolve XI" je realizovana od 26. XI do 13. XII 2018. u Hohenfelsu, Savezna Republika Njemačka. Na ovoj međunarodnoj vježbi pripadnika kopnene vojske brigadnog nivoa uvježbavane su taktike, tehnike i procedure vođenja kopnenog ratovanja. Scenario vježbe bazirao se na sprovođenju operacija u multinacionalnoj sredini i implementaciji NATO standardnih operativnih procedura od strane NATO snaga za brzi odgovor. Značaj učešća pripadnika Vojske na vježbi ogledao se u održavanju dostignutog nivoa operativnih sposobnosti pješadijskih sastava i provjeri usvojenih taktika, tehnika i procedura.

Težišni zadaci obuka u 2018. bili su održavanje i razvijanje sposobnosti za učešće u međunarodnim misijama i operacijama, odbranu Crne Gore, podršku civilnim institucijama u kriznim situacijama izazvanim poplavama i požarima, terorističkim djelovanjem i prekobrojnim prilivom izbjeglica.

Pored navedenih zadataka bitno je napomenuti i druge zadatke koji su usmjeravali proces obuke, a odnose se na: osposobljavanje deklariranih jedinica, njihovu pripremu za ocjenjivanje u skladu sa Planom ocjenjivanja u 2018. i ocjenjivanje na nacionalnom nivou po CREVAL-u, karijernim kursevima, te specijalističkom i stručnom usavršavanju i izučavanju stranih jezika u zemlji i inostranstvu.

U Centru za obuku realizovani su kursevi engleskog jezika, Osnovni podoficirski kurs, Napredni vojnički kurs, Osnovna obuka vojnika - dva puta u toku godine, od 1. II 2018 do 1. VI 2018. za 52 lica i od 1. X 2018. do 30. XI 2018. za 59 lica. Nakon završene osnovne obuke vojnici su nastavili sa stručnim osposobljavanjem za rad na formacijskim dužnostima u jedinicama Vojske. Pored navedenih aktivnosti, realizovani su takođe različiti oblici individualne obuke, stručnog usavršavanja i osposobljavanja sa ciljem stvaranja potrebnog i kvalitetnog oficirskog i podoficirskog kadra, sposobnog da realizuje zadatke koji su definisani njihovim radnim mjestima.

Tokom 2018. učenje engleskog jezika realizovano je kroz kratke specijalističke i intenzivne kurseve. Ukupno je realizovano 25 kurseva (19 intenzivnih i 6 kratkih specijalističkih kurseva) sa ukupno 196 polaznika iz Vojske i Ministarstva odbrane (MO). U Centru za obuku realizovana su testiranja pripadnika Vojske i MO, u poznavanju engleskog jezika, u cilju učešća u misijama, karijernim školovanjima i na stručnim usavršavanjima na kojim je testirano po programu ALCPT ukupno 405 lica.

Četiri savjetnika iz Ministarstva odbrane učestvovala su na III modulu 12. ciklusa „Trening programa u okviru Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike za države partnere koje su u Procesu stabilizacije i pridruživanja” (*CSDP Reflection Seminar – CSDP TP SAP 2018*), koji je održan u Beču, u trajanju od 27. do 30. XI 2018.

3.32. POGLAVLJE 32: FINANSIJSKA KONTROLA

3.32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Normativni okvir

Skupština je 12. XI 2018. donijela Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“, broj 75/18). Zakonom se uređuje upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola u javnom sektoru, kako bi se obezbijedilo da se javnim sredstvima upravlja na pravilan, ekonomičan, efikasan, efektivan i transparentan način. Ministarstvo finansija je planiralo da do kraja 2018. dostavi Vladi na usvajanje Strategiju za unapređenje upravljanja i unutrašnjih kontrola u javnom sektoru za period 2019-2023. Međutim, usvajanje Stategije je odloženo za I kvartal 2019. iz razloga što su uzeti u obzir komentari SIGMA-e koji su dobijeni nakon dostavljanja Nacrta strategije Evropskoj komisiji.

Institucionalni okvir

Unutrašnja revizija

Tabela 1: Stanje u jedinicama unutrašnje revizije	Uspostavljena jedinica za unutrašnju reviziju	Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije	Broj unutrašnjih revizora
Budžetski korisnici na centralnom nivou	24	42	52
Budžetski korisnici na lokalnom nivou	14	3	30

Centralni nivo

- Jedinice za unutrašnju reviziju su uspostavljene kod svih korisnika sredstava budžeta, koji su u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju, u skladu sa Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru. U 24 uspostavljene

jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom nivou (od kojih je 15 obaveznih), raspoređena su 52 unutrašnja revizora.

- Ukupno je 42 korisnika sredstava budžeta Crne Gore povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika sredstava budžeta na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- 12 javnih preduzeća na centralnom nivou je povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinicama za unutrašnju reviziju različitih ministarstava, odnosno opština, na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- Na ovaj način, funkcija unutrašnje revizije je uspostavljena i pokriva preko 97% sredstava budžeta Crne Gore.

Lokalni nivo

- Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave, unutrašnja revizija uspostavljena je u 14 od 15 opština koje su u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju na osnovu Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru.
- U 14 uspostavljenih jedinica za unutrašnju reviziju raspoređeno je 30 unutrašnjih revizora.
- Opštine Plužine, Šavnik i Mojkovac su povjerile poslove unutrašnje revizije jedinicama za unutrašnju reviziju drugih opština na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- U javnim preduzećima na lokalnom nivou, kod većine opština koje su uspostavile jedinicu za unutrašnju reviziju, funkcija unutrašnje revizije je pokrivena od strane tih jedinica.

Finansijsko upravljanje i kontrole

Tabela 2: Napredak u oblasti finansijskog upravljanja i kontrole (FMC)

	Budžetski korisnici na centralnom nivou	Budžetski korisnici na lokalnom nivou	UKUPNO
Koordinatori za FMC	90	19	109
Plan za unapređenje FMC	57	6	63
Knjiga procedura	81	17	98
Koordinatori za rizike	46	9	55
Registar rizika	37	7	44

Pregled realizovanih aktivnosti

Unutrašnja revizija

- U skladu s Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, Ministarstvo finansija je u decembru 2018. organizovalo polaganje ispita za sticanje zvanja ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru i tom prilikom je 16 kandidata dobilo nacionalni sertifikat ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru.
- Ukupan broj sertifikovanih unutrašnjih revizora u javnom sektoru u Crnoj Gori, po međunarodnom i nacionalnom programu, je 146, dok je 21 revizor stekao i nacionalni i CIPFA sertifikat.
- U izvještajnom periodu je, u okviru Programa kontinuirane obuke unutrašnjih revizora u javnom sektoru, održano ukupno 8 radionica (za 4 grupe unutrašnjih revizora) na centralnom i lokalnom nivou, na teme: „Praktična primjena novog Priručnika za rad unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore”, „Program obezbjeđenja i unaprijeđenja kvaliteta rada unutrašnje revizije” i „Izazovi u primjeni novog Priručnika sa posebnim naglaskom na proces obavljanja pojedinačne revizije.”
- U februaru 2019, Ministarstvo finansija je u saradnji sa CEF-om započelo praktičnu obuku za 14 kandidata koji su u okviru četvrtog kruga Programa obuke i sertifikacije (TIAPS) stekli međunarodni CIPFA sertifikat. Obuka se obavlja u skladu sa propisanom metodologijom za rad unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore.

Finansijsko upravljanje i kontrole

- U decembru 2018, Direktorat za centralnu harmonizaciju je pripremio četvrto izdanje Smjernica za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora.
- Tokom novembra i decembra 2018, u saradnji sa Upravom za kadrove, održane su 4 obuke iz oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrola namijenjene rukovodiocima u javnom sektoru.
- CHU je u skladu sa Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru sprovela postupak sagledavanja kvaliteta ovog sistema u 2 institucije (Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za metrologiju).

Budžetska inspekcija

Institucionalni okvir

U skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija sistematizovano je Odjeljenje za budžetsku inspekciju u okviru kojeg je sistematizovano jedno mjesto glavnog budžetskog inspektora i 3 inspektora.

3.32.2. Eksterna revizija

U izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je izvršila i objavila 12 izvještaja o reviziji i to: Izvještaj o reviziji završnog računa budžeta Opštine Berane za 2017, Izvještaj o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za zaštitu konkurencije i 10 izvještaja o reviziji političkih partija za 2017. DRI je takođe dala ukupno 82 preporuke. Pored finansijskih revizija i revizija pravilnosti DRI je u izvještajnom periodu takođe objavila i Zbirni izvještaj o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih partija za 2017. u kome je izrečeno 17 preporuka.

DRI je nastavila da jača saradnju sa Skupštinom i skupštinskim odborima.

DRI je u decembru 2018. potpisala Protokol o saradnji sa Vrhovnim državnim tužilaštvom s ciljem unaprijeđenja međusobne saradnje u otkrivanju nezakonitih radnji subjekata revizije i krivičnog gonjenja izvršilaca krivičnih djela izvršenih od strane službenog ili odgovornog lica u subjektu revizije.

U toku izvještajnog perioda, DRI je započela IPA II projekat tehničke podrške „Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela“. U periodu februar – april 2019. sprovede se realizacija aktivnosti planiranih projektom i to: Priprema strategije upravljanja ljudskim resursima, Ocjena potreba za obukama i priprema programa obuke za revizore, Priprema Komunikacione strategije i Pregled Uputstva za metodologiju vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i izrada Priručnika.

3.32.3. Zaštita finansijskih interesa EU

U decembru 2018. evidentirano je 27 dodatnih nepravilnosti, o kojima je putem IMS sistema (*Irregularity Management System*) obavješten OLAF. Postoje slučajevi koji u određenom iznosu imaju finansijski uticaj na sredstva opredijeljena kroz pretpristupnu podršku EU, pa u tom pogledu nacionalne IPA strukture koriste mehanizme propisane važećim procedurama koje se odnose na povraćaj neopravdano utrošenih sredstava od strane korisnika, u cilju zatvaranja pojedinačnih slučajeva. Redovno se ažuriraju registri nepravilnosti i prate promjene vezane za iste.

U izvještajnom periodu, u okviru projekta Twinning light projekta „Jačanje kapaciteta Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara (AFCOS kancelarije)“, izrađena je Analiza trenutnog stanja AFCOS sistema, Analiza potreba za edukacijom i prateći Katalog edukacija vezano za oblast suzbijanja nepravilnosti i prevara. Takođe, izrađena je i Metodologija za rizike u oblasti nepravilnosti i prevara, kao i Smjernice za upravljanje nepravilnostima koje će biti podloga za izmjenu Priručnika za postupanje u poglavlju „Nepravilnosti“, kao i Nacrtna nacionalne strategije za borbu protiv prevara i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU za period 2019-2022. i prateći Akcioni plan za period 2019-2020, koji će biti usvojeni u narednom periodu. Takođe, do marta će biti izrađen i interni dokument Priručnik o funkcionisanju AFCOS sistema u Crnoj Gori.

3.32.4. Zaštita eura od falsifikovanja

U izvještajnom periodu, nastavljene su aktivnosti na zaštiti eura od falsifikovanja i nadgledanju standarda u radu rukovaoca gotovinom, u skladu sa harmonizovanom regulativom i standardima EU. Preduzete su aktivnosti za primjenu i implementaciju novousvojene regulative, nastavljen je proces obuke rukovaoca gotovinom, te intenzivirana saradnja sa predstavnicima Uprave policije. Nacionalni centri CBCG su, u skladu sa potpisanim sporazumima ECB i EK, nadležnim institucijama dostavili redovne izvještaje. Nastavljena je saradnja sa međunarodnim institucijama po pitanju zaštite eura od falsifikovanja, kao i aktivno učešće u Pericles programu.

3.33. POGLAVLJE 33: FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

3.33.1. Realizacija aktivnosti

U dijelu realizacije aktivnosti Akcionog plana za sprovođenje Programa reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020 (PFM) potpisani su ugovori za: Unapređenje budžetskog sistema, višegodišnjeg budžetskog planiranja i sistema javne finansijske interne kontrole - ugovor je potpisan 3. XII 2018. i trajaće 36 mjeseci, do decembra 2021; Implementaciju sistema za centralizovani obračun zarada - ugovor je potpisan 10. XII 2018.

i trajaće 36 mjeseci, do decembra 2021; Unapređenje IT sistema Direktorata za budžet - ugovor je potpisan 3. XII 2018. i trajaće 36 mjeseci, do decembra 2021. U toku je faza analize stanja postojećih sistema, razmjena informacija i dokumenata od značaja za pripremu Izvještaja o analizi stanja, razmjena informacija u cilju povezivanja i automatske razmjene podataka između navedenih sistema, kao i interoperabilnosti sa drugim podsistemima čije su informacije neophodne za praćenje stanja javnih finansija i konsolidovane javne potrošnje, kao i definisanje dalje dinamike realizacije aktivnosti.

Poreska uprava kontinuirano realizuje aktivnosti na realizaciji projekta „Reforma poreske administracije”.

U skladu sa Akcionim planom, rađena je analiza pravila računovodstva sistema TOR na A i B račune. Definisana je procedura svrstavanja potraživanja na A i B račune, u odnosu na postojeću evidenciju carinskog informacionog sistema. Analize pravila i definisanje procedura za pripremu simulacije vođenja A i B računa, rađene su u skladu sa iskustvima stečenim iz radnih posjeta u državama članicama Evropske unije. U toku je priprema podataka za simulaciju vođenja A i B računa za IV kvartal 2018. u skladu sa zahtjevima za predstojeću monitoring misiju

Skupština je 28. XII 2018. usvojila **Zakon o budžetu Crne Gore za 2019.** („Sl. list CG“, br. 87/2018) u iznosu od 2.384.016.305,99 eura.

Prilog 1: Spisak zakona koje je Skupština Crne Gore donijela u periodu od 20. X 2018. do 20. II 2019.

1. Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru;
2. Zakon o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate;
3. Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu;
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji;
5. Zakon o državnoj upravi;

6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama;
7. Zakon o ovjeri potpisa, rukopisa i prepisa;
8. Zakon o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima sa državama članicama Evropske unije;
9. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima;
10. Zakon o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2017. godinu;
11. Zakon o izmjenama Zakona kinematografiji;
12. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada;
13. Zakon o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije;
14. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca;
15. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjim poslovima;
16. Zakon o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu;
17. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima;
18. Zakon o finansiranju lokalne samouprave;
19. Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o radnim odnosima (javne službe) broj 151;
20. Zakon o potvrđivanju Amandmana na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
21. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju.